

**TƏBRİZ
FOLKLOR ÖRNƏKLƏRİ**

I KİTAB

BAKİ – 2013

**Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası
Folklor İnstitutu Elmi Şurasının
qərarı ilə çap olunur.**

**Layihənin rəhbəri: F.ü.e.d. Muxtar KAZIMOĞLU
(İMANOV)**

Toplayıcılar: Kazım ABBASI
“El bilimi” dərnəyinin üzvü
Əhəd FƏRƏHMƏNDİ
Əli BƏRAZƏNDƏ
Məhəmməd Əlipur MUQƏDDƏM

Redaktoru: Səkinə QAYBALIYEVA
filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

Təbriz folklor örnəkləri, I kitab. Bakı, “Nurlan“, 2013.
444 səh.

Kitabda Təbriz bölgəsinin zəngin şifahi xalq yaradıcılığı nümunələri toplanmışdır.

Folklorinstitutu.com

A 3202050000 Qrifli nəşr
098 - 2013

© Folklor İnstitutu, 2013.

İNSTITUTDAN

Bu gün dünyada ümumi sayı 50 milyonu ötmüş Azərbaycan türklərinin dərin etnik təfəkkürünü canlandıran, dilini, tarixini, mənəvi aləmini qoruyub saxlayan zəngin şifahi söz sənətinin – folklor irsinin toplanması, sistemləşdirilməsi və nəşri ilk növbədə həlli vacib olan məsələlərdəndir. Bu zərurəti nəzərə alan Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Folklor İnstitutu əksəriyyəti öz doğma ata-baba yurdunda yaşayan soydaşlarımızın qoruyub günümüzədək saxladığı şifahi xalq ədəbiyyatı nümunələrinin ayrı-ayrı seriyalar altında, çoxcildliklər şəklində ardıcıl çap olunmasına böyük əhəmiyyət verir.

Arazın o tayında yaşayan, sayı 30-35 milyon olaraq göstərilən, doğma ana dilində təhsil almaq imkanından məhrum olan cənublu soydaşlarımızın milli-mənəvi irsinin toplanıb nəşr edilməsi daha vacib məsələ kimi qarşıda dayanır. Çox böyük təəssüflə qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan türkləri İranda yaşayan başqa xalqlara nisbətən etnik baxımdan daha az yad olunmuşlar. Azərbaycan türklərinin yaşadıkları ictimai-siyasi, mədəni-mənəvi mühitdəki gərginliyin nəticəsidir ki, min bir əziyyətlə folklor örnəklərini toplayıb bizə göndərən cənublu ziyalılarımız bu seriyanın “Güney Azərbaycan folkloru” adlandırılması ilə bağlı çox böyük narahatlıq bildirmişlər. Biz onların bu haqlı narahatlığını, həmçinin İnstitut əməkdaşlarının Arazın o tayında folklor örnəklərinin toplanması işində bilavasitə iştirakı problemini nəzərə alaraq bu cildin “Təbriz folklor örnəkləri” adlandırılmasını məqsədəuyğun saydıq.

Qeyd edək ki, Arazın o tayında yaşayan Azərbaycan türklərindən toplanmış folklor örnəklərinin yer aldığı topluların məhz bölgələr üzrə adlandırılması həm də nəşr olunacaq növbəti cildlərdə regional xüsusiyyətlərin qorunub saxlanılması, bölgələrin daha geniş miqyasda əhatə olunması məqsədi daşıyır.

ÖN SÖZ

Təbrizin memarlıq abidələri, sənətkarlıq və ticarəti, eləcə də “Təbriz” sözünün toponimikası, Təbriz şəhərinin mövqeyi, coğrafi şəraiti haqqında ətraflı məlumat verən XVII əsr səyyahı, fransız taciri Jan Şarden 1671-ci ildə bu möhtəşəm şəhərdə olmuş, onu, şöhrəti, əzəməti, əhalisinin çoxluğu və ticarətin inkişafına görə “İsfahandan sonra ölkənin ikinci şəhəri” adlandırmaqla yanaşı, “yer üzündə əsasının qoyulması və ilk adı ilə bağlı tarixçilərin çox fərqli fikirlər söylədiyi ikinci belə şəhər görməmişəm” qənaəti ilə də Təbrizin çox qədim məkan olduğuna işarə etmişdir.

Bu şəhəri şimaldan Eynalı dağı, cənub-şərqdən Səhənd dağı, cənub-qərbdən dünyanın ikinci duzlu gölü olan Urmiya gölü əhatə etmişdir. Təbrizin şimalından Acı çay, şəhərin ortasından isə Meydan çayı axaraq Urmiya gölünə tökülür. Şəhər 46° 25' şərq, 38° 2' şimal coğrafi paralelində, dəniz səviyyəsindən 1340 metr yüksəklikdə yerləşir. 2006-cı ildə aparılan statistik hesablamaya görə, şəhərin əhalisi 1 700 000 nəfər təşkil edir. Əhalisinin sayına görə Təbriz ən böyük şəhərlərimizdən olmaqla birgə, həm də inkişaf etmiş texnologiya və sənaye mərkəzlərindən biri sayılır.

“Təbriz” adının etimologiyası ilə bağlı müxtəlif fikirlər səsləndirilmişdir. Bəzi fars və erməni tarixçiləri adın mənşəyini həmin dillərlə əlaqədar şərh etməyə çalışmışlar. Başqa bir qrup tədqiqatçı bu şəhərin adını od və atəşpərəstliklə bağlamışdır. Buna səbəb isə Təbrizi öz qoynuna alan Səhəndin vulkan dağı olması göstərilmişdir. Təbii ki, hər bir halda “Təbriz” adının etimoloji tərifini verərkən burada yaşayan xalq və onun etnik xüsusiyyətləri, ilk növbədə, nəzərə alınmalıdır. Azərbaycanın görkəmli alimi Mirəli Seyidov “Azərbaycan” sözünün

etimoloji şərhini verərkən çox düzgün bir qənaətə gəlmişdir: “Azərbaycan sözünün yaranma tarixi, məzmunu, onu yaradan qəbilə birləşməsinin, xalqın ictimai-siyasi təfəkkürü mümkün qədər öyrənilmədikcə, araşdırma harada isə uğursuzluğa düşər olacaqdır”. Bu fikri “Təbriz” sözünün etimoloji şərhinə də şamil etmək olar. Dr. M.Sədiq və digər araşdırıcılar bu şəhərin adının türk mənşəli olduğunu qeyd etsələr də, adıçəkilən mövzuda qəti fikir irəli sürülməmişdir.

Təbrizin İslama qədərki tarixi tam öyrənilməsə də, İslamdan sonra şəhərin qızıl dövrünü yaşaması ilə bağlı bir çox mənbələrə rast gəlirik. Mənbələr yazır ki, Təbriz öz möhtəşəmliyi ilə “İslam Qübbəsi” ləqəbini qazanmışdır. Min, min yüz il bundan əvvəl Təbriz şəhərində olan səyyahlar onu Azərbaycanın ən böyük və abad şəhəri kimi təsvir etmişlər. Təbriz bir çox dövrlərdə qüdrətli dövlətlərin paytaxtı olmuşdur. Bəzi dövrlərdə isə mühüm sənətkarlıq, ticarət mərkəzi olaraq şah canişinlərinin yaşayıb hökm sürdüləri bir şəhər kimi tanınmışdır. Təbrizin Şərq ölkələri və İran adlanan ölkənin tarixində oynadığı rol təkcə uzaq keçmişə aid deyil. Bu şəhər müasir dövrümüzdə də İranın mühüm sənaye mərkəzlərindən biridir. İranda birinci parlament və ilk konstitusiya məhz Təbrizdə qəbul edilmişdir. Qacarlardan sonra hakimiyyətə gələn Pəhləvilər dövründə də həyata keçirilən ictimai hərəkətdə Azərbaycan, xüsusilə Təbriz əsas rol oynamışdır.

Təbrizin paytaxt olması və İpəkyolu üzərində yerləşməsi bu şəhərin regional ticarətdə nə qədər önəmli yerə malik olduğunu göstərir. Şəhər bazarı özünün memarlıq üslubu və sahəsi baxımından dünyada bənzəri az olan bir ticarət mərkəzidir. XVII əsrin fransız səyyahı Jan Şarden Təbriz bazarında 15000 dükanın olduğunu yazırdı. Müasir dövrümüzdə şəhərdə tikilən yeni bina-

lar və salınan küçələr bu qədim bazarın sahəsini məhdudlaşdırsa da, onun böyüklüyü yenə də hamının heyrətinə səbəb olur.

Təbriz məşhur insanların doğulub-yaşadığı bir şəhər kimi də tarixdə iz qoymuşdur. Burada sənətin xəttatlıq, rəssamlıq, musiqi, ədəbiyyat və s. kimi çeşidli sahələrində böyük sənətkarlar yetişmişdir. Təbriz böyük sərkərdələrin, mücahidlərin, habelə arif və kamil insanların məskəni olmuşdur. Bu şəhərin adı dünyanın çox mötəbər elm mərkəzləri ilə yanaşı çəkilir. Elxanlılar dövründə öz zamanının ən inkişaf etmiş elm mərkəzlərindən olan “Rəbi Rəşidi” buna misal ola bilər.

Qədim Təbriz müxtəlif tarixi dövrlərdə bir çox savaqlara meydan olub, talanıb, yandırılıb, yer ilə yeksan edilib, təbii fəlakətlərə məruz qalıb, zəlzələlər nəticəsində ağır dağıntılarla üzləşmişdir. Amma bu möhtəşəm şəhər hər bir bəlaya sinə gərrib, başını dik tutub, yeni bir həyata qədəm qoymuşdur. Şəhər ta qədimdən həmişə qaynar həyatı ilə istər xarici qonaqların, istərsə də ölkənin başqa yerlərindən gələn insanların diqqət mərkəzində olmuşdur. Bütün bunları nəzərə alaraq deyə bilərik ki, Təbrizdə yüksək folklor mühiti və zəngin şifahi xalq yaradıcılığının olduğunu düşünmək yersiz deyil.

Folklordan danışarkən, ilk növbədə, diqqət etməli olduğumuz məqam Təbriz ləhcəsinin spesifik xüsusiyyətləridir. Dr. Cavad Heyət İranda yaşayan Azərbaycan türklərinin şivələrini təsnif etmiş və burada Təbriz şivəsi onun “orta bölüm” adlandırdığı qrupda yer almışdır. Bu şivədə diqqəti cəlb edən bir neçə məqama aydınlıq gətirmək vacib olardı: “-maq²” məsdər şəkilçisi təkcə Təbriz şivəsində deyil, digər şivələrdə də “max” kimi tələffüz olunur: baxmax, yemax və s. Təbriz şivəsində dodaqlanan (o,u,ö,ü) saitlərə meyl daha çox müşahidə olunur. Məsələn: getdik-getdux, baxdıq-baxdux və s. Digər şivələrdə, eləcə də Təbriz

şivəsində istər fonetik, istərsə də morfoloji tərkib baxımından fars dilinin təsiri çox güclü şəkildə özünü göstərir.

Təbrizdə folklor sahəsində birinci sayıla bilən xüsusi tədbir 2006-cı ilin ilk aylarında mərhum Məhəmmədli Fərzanənin yaradıcılığına həsr olunmuş ikigünlük Folklor Simpoziumudur. Bu simpozium “Dilmac” dərgisi və “Apaq” dərnəyinin təşəbbüsü ilə keçirilmişdi. Tədbirin əldə etdiyi nəticələrdən biri də Təbrizdə Folklor Fondunun təşkil olunması oldu. Bunu nəzərə alaraq 2007-ci ilin yayından həmin işlərin həyata keçirilməsinə səy göstərildi. İlk addım Təbrizin Mədəniyyət İdarəsindən bu məqsədin reallaşdırılması istiqamətində “El bilimi” adlı dərnəyin açılması üçün icazə istənilməsi oldu. Uzun müddət keçməsinə baxmayaraq, bu proses davam edir. Bununla belə, kiçik bir qrupla folklor toplanmasına başlandı. Bu qrup, demək olar ki, gənclərdən təşkil olunmuşdur. Onların bu sahədə ixtisas üstünlüyü, eləcə də kifayət qədər iş təcrübəsinin olmaması, həmçinin bu işə həvəskar olaraq qoşulma folklor materiallarının toplanmasında istənilən sürəti və keyfiyyəti əldə etməyə maneə yaradır. Lakin bütün bunlara baxmayaraq fondun fəaliyyəti həmin çalışmalar və əvvəlcədən toplanmış materialların bir araya gətirilməsi ilə davam edir və etdiriləcəkdir.

Biz Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Folklor İnstitutu tərəfindən təşkil edilən müxtəlif tədbirləri, o cümlədən elmi konfransları çox dəyərli hadisə kimi qarşılayırıq. Folklor İnstitutunun Azərbaycanın müxtəlif bölgələrinin folklor materialları əsasında hazırlayıb nəşr etdirdiyi antologiyalarla tanış olduqdan sonra qərara aldığımız ki, Təbrizdən topladığımız bu nümunələri İnstituta təqdim edək. Bu folklor toplusuna ilk qaynaqdan (yəni əvvəlcədən toplanıb Təbrizdə kitab halında çap edilmiş) və müxtəlif söyləyicilərdən toplanmış materiallar da-

xil edilmişdir. Dərnəyin bəzi üzvlərinin söyləyicilərdən topladığı materiallarda qaynaq məlumatlar ətraflı verilmişdir.

Diqqətə çatdırmaq istəyirik ki, kitabda “Təbriz-Qaradağ aşığı mühiti” bölməsinə də yer verilmişdir. Məqsədimiz aşığı yaradıcılığı ilə məşğul olan tədqiqatçıları Təbrizdə yaşayıb-yaradan aşığı haqqında qısaca da olsa, məlumatlandırmaqdır.

Ümumiyyətlə, biz bu işin həyata keçirilməsinə gec başladırıq. Buna görə də dərnəyimizin bütün üzvlərinin toplaya biləcəyi materialları vaxtında bir araya gətirmək mümkün olmadı.

Bu kitabın ərsəyə gəlməsində bir çox xeyirxah insanların zəhmətini xüsusilə qeyd etmək istədik. Əli Cəngcuy Xalidabadi işlərin sürətləndirilməsində önəmli rol oynamışdır. Məsumə xanım Şəqaqi bir çox mətnlərin kompyuterdə latın əlifbası ilə yığılmasında çox əmək sərf etmişdir. Zeynəb xanım Mədədi Nigaristan hazır mətnlərin korrektə olunmasında yaxından iştirak etmişdir. Əli Bərazəndə Türk böyük həcmdə materialların toplanmasından başqa, mətnlərin kompyuterdə yığılaraq qruplaşdırılması işinə də çox kömək etmişdir.

Kitabda yer alan folklor nümunələrində rast gəldiyimiz dialekt sözlərinin, eləcə də ərəb və fars sözlərinin lüğətini redaktor hazırlamışdır. Həmçinin Folklor İnstitutunun əməkdaşları – Aynurə Səfərova, Nurlana Məmmədova, Aygün Balayeva kitabın nəşrə hazırlanmasında yaxından iştirak etmişlər.

“El bilimi” dərnəyi olaraq şifahi xalq yaradıcılığı nümunələrinin toplanması kimi müqəddəs və böyük bir işin həyata keçirilməsində çox zəhməti olan, burada adları çəkilən və çəkilməyən cəfəkeş insanlara təşəkkür etməyi özümüzə borc bilirik.

Kazım ABBASI

“El bilimi” dərnəyinin üzvü

Təbriz – 25/8/2008

UŞAQ FOLKLÖRÜ

NAZLAMALAR

A dağdağannar,
Bülbül qoğannar,
Oğlan doğannar,
Bu balama qurban.

Ağ əllər, ağ biləhlər,
Baxçada qar kürəhlər.
Eşidər atası gəlir,
Gah yerir, gah iməhlər.

Allah, bunnan beş oleydi,
Evlər-eşihlərdə oleydi,
Aləmdə beş-beş olanda
Bizdə on beş oleydi.

Anan tel düzər sənə,
Bacın gül bəzər sənə.
Tarıdan arzum budu,
Dəymiyə nəzər sənə.

Anan tel düzər sənə,
Bacın gül düzər sənə,
Tarıdan əhdim budu,
Nəzər dəyməsin sənə.

Anni (alnı) var at meydanı,
At minib çapmağım gəli.

Qaşları tir kəman kimin,
Ox vurub atmağım gəli.

Ay belə tək-tək doğar,
Gün belə tək-tək doğar.
Sənin kimi oğlanı
Analar tək-tək doğar.

Atım, tutum balamı,
Şəkərə qatım balamı,
Babası evə gələndə
Qabağa tutum balamı.

Baxcalar bağa dönsün,
Bağım yaylağa dönsün.
Bir kəlimə söz danış,
Ürəyim dağa dönsün.

Baxçamızda miyana,
Gül üstündə dayana.
Oxu, bülbülüm, oxu,
Bəlkə, balam oyana.

Bal olar, bal(qan) olar,
Yel əsər, fəğan olar.
Bala gəzən yerlərə
Analar qurban olar.

Bala dadı bal dadı,
Bala adam alladı.
Şirini şirin olar,
Acısı da bal dadı.

Balamdı, xandı, xandı,
Baxcada quş qovandı,
Misri qılıc belində,
Vırmağa pəhlivandı.

Balam, bir soyun görüm,
Sərvili boyun görüm.
Tanrıdan arzum budu,
Balamın toyun görüm.

Balamsan, bir danamsan,
Sədəfsən, dürdanamsan.
Mən ölsəm, sənə qurban,
Sən ölmə, bir danamsan.

Balam böyüsün görüm,
Sərv təkı boyun görüm.
Tarıdan arzum budu,
Balamın toyun görüm.

Başına dolanım baş kimi,
İki qatıxlı aş kimi.
Toyunu eləyim çəməndə,
Pulat töküm daş kimi.

Balama can demişəm,
Ağlama, can demişəm.
Balamın dili açılan günə
Quzu qurban demişəm.

Başına mən dolanım,
Mən dönüm, mən dolanım.
Səni Allah saxlasın,
Sayəndə mən dolanım.

Balama quzu qurban,
Qoç qurban, quzu qurban,
Qurban qəbul olmasa,
Qoy olum özüm qurban.

Bir gül əkdim boyunca,
Ətir almadım doyunca.
Ömrüm-günüm uzansın
Bu balamın toyunca.

Balamı tanıram mən,
Hər sözün annıram mən.
Yuxuda ah çəkəndə
Od tutub yanıram mən.

Bizim yerlər qalın meşə,
Taxtında otur həmişə.
Aranında gül bəstiim,
Yaylağında bənövşə.

Boya-buxuna dol, gəz,
Boynuma dola qol, gəz.
Cəvannar seyrə gedər,
Sən də bir iyit ol, gəz.

Bu kimdi, kimdi, kimdi,
Telləri büküm-bükümdü,
Atası deyər, mülkümdü,
Anası deyər, ilkimdi.

Çaydakı qazlar
Tükün tarazdar,
Nişannı qızdar
Bu balama qurban.

Uşağın əllərindən tutub çəpik çaldırıb bu sözləri deyərlər:

Çapan-çəpan əlləri,
İpək yapan əlləri.
Çəpan-çəpan əlləri,
Ağrıməsın əlləri.
Ağrısın da ağrısın
Özgələrin əlləri.

Çəkdim cəfasın,
Gördüm vəfasın,
Böyütdüm onu
Sürüm səfasın.

Çıxaram yol düzünə,
Baxaram gül üzünə.
Hər nənin balası
Şirin olar özünə.

Dadlı qızam, gəlin alın,
Kəbinimə kətdər salın.
Bir dana qızam gəlin alın,
Kəbinimə yüz kət salın.

Dağ başında qalam var,
Ürəyimdə yaram var,
Xəlqin dövləti-malı,
Mənim də bir balam var.

Dağda darılar,
Sünbül-sarılar,
Qoca qarılar
Bu balama qurban.

Dağda inəhlər,
Otdar, iməhlər.
O xonçalı bəylər
Bu balama qurban.

Dağda meşəli
Gül bənövşəli.
Mən həmişəli
Bu balama qurban.

Dağdakı atdar
Quyruğun qatdar.
Gözəl arvatdar
Bu balama qurban.

Dağların lalasına,
Gözlərin qarasına,
Analar qurban olsun
Öz körpə balasına.

Dağlar gül-çiçək olsun,
Yarpağı ipək (ləçəh) olsun.
Bir bala görsədin ki,
Balamnan göyçək olsun.

Dağlarda lalam sənsən,
Alınmaz qalam sənsən.
Kimim yox, kimsənəm yox,
Bir şirin balam sənsən.

Dar-darılar xərməni,
Sünbülü saray xərməni.
Balamı qaçırdılar,
Dayısı verər cərməni.

Dar-darılar yarpağı,
(Cür-cürülər yarpağı)

Astanalar torpağı.
Hər kim bunu istəməz
Gözünə bibar yarpağı.

Dərya ollam bulannam,
Sucax ollam, sulannam,
Sağ gözüüm sənə qurban,
Sol gözüümlə dolannam.

Dərya dolı ləl ilən,
Balam oynar gül ilən.
Aləmə can bağışlar,
Məni saxlar dil ilən.

Dili var bülbül kimi,
Tutub qəfəsə salmağım gəli.
Burnu var Şirvan püstəsi,
Sındırıb yemağım gəli.

Dodağı qeymax kimin,
Bala qatmağım gəli.
Zənəxdan portağal kimin,
Kəsib yemağım gəli.

Əlində var hənası,
Qulağında tanası.
Bir toyunu göreydim,
Oleydim bəy anası.

Əzizim, asma məni,
Hay-küyə basma məni.
Qoyma tifil ağlaya,
Ağzına bas məməni.

Gəlin çıxax damlara,
Yalvarax adamlara,
Çadır qurax, suluyax,
(Su tökax, çadır qurax)
Dədən gələn yollara.

Gördüm nalasın,
Çəkdim bəlasın,
Balam da istər
Körpə balasın.

Göydə ulduzdar,
Şaxdalı buzdar,
Cahazsız qızdar
Bu balama qurban.

Göydəki quşdar
Bu balama qurban.
Yağan yağışdar
Bu balama qurban.

Gözləri piyala kimin,
Su töküp içməyim gəli.
Dişləri var mərcan kimin,
Boynuma düzmağım gəli.

Həyətdə itdər
Bu balama qurban.
Məşədəki quşdar
Bu balama qurban.

Xırdacasan, məzəsən,
Sən hər güldən təzəsən.
O günə qurban olum
Dıpır-dıpır gəzəsən.

Xırdacasan, məzəsən,
Sən hər güldən təzəsən.
Qurban olum o günə
Ayax tutub gəzəsən.

İyit qalasın istər,
Dağın lalasın istər,
Mən balamı istərəm,
Balam balasın istər.

Kişniyə atdar
Bu balama qurban.
Sonsuz arvatdar
Bu balama qurban.

Qaradı başım,
Yoxdı sirdaşım.
Qohum-qardaşım
Bu balama qurban.

Qalalar, ay qalalar,
Laçın orda balalar.
Laçın balasın verməz,
Bəlkə, zorla alalar.

Qapımızda var çınar,
Yarpağı dinar-dinar.
Mənim balam körpədi,
Saxlasın pərvərdigar.

Qaşlara qurban, gözlərə yox,
Çiçilər gəlir, mıncığı çox,
Hər rəhdə var, qərəsi yox.

Qərənfiləm, qalxaram,
Açılmaya qorxaram,
Gecə cıqırın çıxsə,
Yerimdən dik qalxaram.

Qızıdır qızıl yərpağı,
Astanalar torpağı,
Hər kəs bunu istəmir,
Gözünə bibar yərpağı.

Qızım, qızım, naz qızım,
Min tümən azdı qızım,
Min tüməni gətirələr,
Qızımı yerdən götürələr.

Qızım qızlar içində,
Əyrisi yox qıçında,
Qızımçün elçi gəlir
Bu gələn ayın içində.

Mən demirəm ay olmaz,
Yaz olmaz, yay olmaz,

Çox analar qız doğub,
Bizim qıza tay olmaz.

Məni oyax qoyan sən,
Qızılgülə boyan sən.
Öpüm qara gözünən
Bəsdir yatdın, oyan sən.

Mənim gül buta oğlum,
Ətrinə batam oğlum,
Bir arzum var ürəkdə
Sənə toy tutam, oğlum.

Mənim balam bir qətrə,
Gedə bulaxdan su gətirə,
Nənəsi içə ət gətirə,
Düşmən içə dərt gətirə.

Mənim balam bir qətrə,
Gedib mənə su gətirə,
Gətirə verə babasına,
Rəhmət onun atasına.

Obalar köçən yurdumuzdan,
Balam düşsün ardınızdan.
Quzunuza hoş desin,
Toyuğunuza kiş desin.

Obalar obanız olsun,
Bir belə balanız olsun,
Hamıdan beş-beş olsun,
Qoy bizdən on beş olsun.

Oğul, sən yarağımsan,
Güzgümsən, darağımsan.
Hər gün lazım olma(z)san,
Dar gün(üm)də dayağımsan.

Ohe, behe mamani,
Eşşəhlər yedi samani,
Hanı bu qızın tumani,
Odu ba ağac başında.
Vay qara pişih apardi,
Tumani düşüh apardi.

Oxşasın dilim səni,
Böyütsün elim səni,

Meydanda at oynadan(da)
Bir iyit bilim səni.

Öldüm ahın dərdinnən,
İncir qaxın dərdinnən.
Arvadlar oğlan doğur
Mənim qızım dərdinnən.

Öldüm ahunun dərdinnən,
Əncir qaxının dərdinnən.
Arvatdar oğlan doğar
Mənim qızımın dərdinnən.

Qaynana nəvəsini qucağına alıb gəlinə acıq vermək üçün
belə deyər:

Sarımsağım,soğanım,
Yad qızınnan olanım.
Babana canım qurban,
Nənən olsun qurbanım.

Yarısı balam balasi,
Yarısı ilan balasi,

Sənə nolubdı, balam,
Rəngin solubdı, balam.

Oyan şirin yuxudan,
Məməm dolubdı, balam.
Səni verənə qurban olum,
Göyul verənə qurban.
Demişdim belə fərih versin
Xoruz verənə qurban.

Uşağın yaxınları belə oxuyarlar:

Süd dibi qaymax dibi,
Qurbanın olsun bibi.
Süd yala, qaymax yala,

Qurbanın olsun xala.
Bir dənəsən, bir dənə,
Qurbanın olsun nənən.

Şan bağlayan arılar,
Qonar gülə, sarılar.
Balama qurban olsun
Yaşı getmiş qarılar.

Şandılı şadan,
Arada yatan,
Dədəsi gözəl,
Nənəsi gözəl,
Əmisi xortdan.

Şandılı şadaxlarınnan,
Qərə qabaxlarınnan.
İndi dayısı gələr
Öpər dodaxlarınnan.

Yaylaxların yoğurdi,
Bu qızı kim doğurdi.
Bu qızı doğan ana
Balınan onu yoğurdi?

Yaylığı kirli balam,
Ürəyi fikirli balam.
Tay- tuşların içində
Mənim şəkilli balam.

Yol üstə bulax olam,
Axaram, bulax olam.
Sən mənim öz balamsan,
Özüm göz-qulax olam.

Yolun gedər dolama,
Gəlir bizə salama.
Obalar qurban olsun
Mənim bircə balama.

Yol ustə budax ollam,
Axaram, bulax ollam.
Sən mənim öz balamsan,
Özüm göz-qulax ollam.

Tarı, Tarı, Həq Tarı,
Gəl, bacadan bax barı.
Kim balamı sövməsə,
Onun evin yıx barı.

Tüssüsüz dumannar,
Sayı badamlar,
Tənbəl adamlar,
Bu balama qurban.

LAYLALAR

A laylay, bəbəyim, laylay,
Gözəl-göycəyim, laylay.
Qurbət eldə, yad eldə
Arxa-koməyim laylay.

Balam oynur, yatmayın,
Sözünə söz qatmayın.
Laylay deyin balama,
Yatarsa, oyatmayın.

A laylay, yenə laylay,
Can deyim sənə laylay.
Sənə gələn dərd-bəla
Qoy gəlsin mənə, laylay.

Balam, ömrün çox olsun,
Könlün-gözün tox olsun.
Sənə laylay çağıram,
Düşmanların yox olsun.

A laylay, balam laylay,
Gözəl-gökçəgim laylay.
Ğərib ölkə, yad eldə
Arxam, köməgim laylay.

Balam gedər yatmağa,
Böyüyüb boy atmağa.
Sübh yuxusu şirindi,
Qıymaram oyatmağa.

Alçalar, ay alçalar,
Alçalar, kamançalar.
Laylayını mən çalam,
Özgələr yaman çalar.

Balama laylay dedim,
Yatmadı laylay dedim.
Küçədə oynayanda
Yıxıldı, ay-vay dedim.

Anan tel düzər sənə,
Bacın gül düzər sənə.
Tanrıdan əhdim budu,
Dəyməsin nəzər sənə.

Balamı tanıram mən,
Hər sözün qanıram mən.
Yuxuda ah çəkəndə
Od tutub yanıram mən.

Aran dolu milçəh olu,
Dağlar dolu çiçəh olu.
Yatıb doyar, göyçəh olu,
Laylay balam, a laylay.

Balamın yuxusu gəlir,
Laylayın səsi gəlir,
Uzax-uzax yollardan
Balamın dayısı gəlir.

Bir səs gəlir ellərdən,
Şirin-şirin dillərdən.
Tanrı, balamı saxla
Ağır aylar, illərdən.

Bir gül əkdim boyunca,
İyləmədim doyunca.
Ömrüm-günüm uzansın
Bu balamın toyunca.

Canım, gül bərgim, laylay,
Bağrım, ürəgim, laylay.
Gözlərimin işığı,
Yağlı çörəgim, laylay.

Dağlara sərin düşər,
Kölgəsi sərin düşər.
Harda laylay eşidsəm,
Yadıma pərim düşər.

Dağlara sərin düşər,
Kölgəsi dərin düşər.
Hər vaxt laylay deyəndə
Yadıma gəlin düşər.

Dağların lalasına,
Gözlərin qarasına.
Analar qurban olur
Öz körpə balasına.

Evimdə, eşiyimdə,
Yat gözüm işığında.

Bir mən, bir dan ulduzu,
Durmuşux keşiyində.

Evində, eşiyində,
Yat gözüm beşiyində.
Dan ulduzu, bir də mən
Durmuşux keşiyində.

Qızıl üzüyün yanı,
Laylay, gözün qurbanı.
Yuxuya get, yoruldu, mən
Beşiyimin sultanı.

Qızılgülüm, butam, laylay,
Ətrinə batım, laylay.
Balam ərsəyə gəlsin,
Toyunu tutum, laylay.

Qoxusu güldən gəlir,
Güldən, bülböldən gəlir.
Balamın gül beşihdə
Yuxusu birdən gəlir.

Qurban aran, dağ sənə,
Güllü bağça, bağ sənə.
A laylay, oğlum, laylay,
Tutmuşam qaymax sənə.

Qurbanın quzu olsun,
Quzunun yüzü olsun.
Quzudan qurban olmaz,
Qoy anan özü olsun.

Laylay dedim yatınca,
Gözlərəm ay batınca.
Gözümə şiş batırram,
Sən hasıla çatınca.

Laylay dedim yatasan,
Qızılgülə batasan.
Qızılgül bağın olsun,
Kölgəsində yatasan.

Laylay, a gəlin balam,
Yuxusu dərin balam.
Tanrı ilə əhdim budu,
Toyunu görüm balam.

Laylay dedim yatasan,
Qonça gülə batasan.
Qonça gülün dalında,
Kənarında yatasan.

Laylay, ağam balası,
Gözümün ağı-qarası.
Bir gülməyin aparır
Hər nə ürək yarası.

Laylay, a gülüm, laylay,
Ayım-ulduzum, laylay.
Sən hasılə çatınca
Hər dərdə dözüm, laylay.

Laylay, əməyim, bala,
Duzum, çörəyim, bala.

Gözləyirəm böyüyə,
Görüm köməyin, bala.

Laylay, beşiyim, laylay,
Evim-eşiyim, laylay.
Sən get şirin yuxuya,
Çəkim keşiyin, laylay.

Laylay, bağlar çiçəksiz,
Faydası yox çiçəksiz.
Görüm, balam böyüsün,
Qızılcasız, çiçəksiz.

Laylay çağlam ucadan,
Səsim gəlir bacadan.
Allah səni saxlasın,
Çiçəkdən, qızılcadan.

Laylay, balam, a laylay,
Şalın salam, a laylay.
Səni istəməyənləri
Yandırсын nalam, laylay.

Laylay, balam, can balam,
Mən sənə qurban, balam.
Ağlayan könlümü
Gəl, etmə al qan, balam.

Laylay, balam, gül balam,
Sən mənim sünbül balam.
Laylayıma yatasan,
Oyanasan bülbül, balam.

Laylay, balam, gülümsən,
Gül balam, bülbulümsən.
Baxçanın gözəl gülü,
Süsənim, sünbülümsən.

Laylay, balam yatıbdı,
Gül yadığa batıbdı.
Allah onu saxlasın,
Bir qız bizə veribdi.

Laylay, bülbulüm, laylay,
Sarı sünbülüm, laylay.
Baxçada gül çoxalar,
Bir gözəl gülüm, laylay.

Laylay, canım qurbanı,
Olum laylayın qurbanı.
Sən get şirin yuxuya,
Olum canın qurbanı.

Laylay çalam həmişə,
Kərvan keçər enişə.
Yadığında gül bitsin,
Döşəyində bənövşə.

Laylay çallam adıva,
Əli yetsin dadıva.
Əli dadıva çatsın,
Məni də sal yadıva.

Laylay dedim, can dedim,
Yuxudan oyan dedim.

Sən yuxudan doyunca
Canımı qurban dedim.

Laylay dedim ellərə,
Ətir dolu güllərə.
Allah özü saxlasın
Gələn aylar, illərə.

Laylay dedim adına,
Həq yetişsin dadına.
Harda laylay eşidsəm,
Balam düşsun yadıma.

Laylay dedim adıva,
Allah yetsin dadıva.
Böyük olasan bir gün sən,
Məni salasan yadıva.

Laylay dedim ağlama,
Ürəyimi dağlama,
Böyü, boy at, kişi ol,
Mənə umud bağlama.

Laylay dedim ağlama,
Ürəyimi dağlama,
Böyü, bir qoç iyit ol,
Mənə umud bağlama.

Laylay dedim boyunca,
Baş yadığa qoyunca,
Sən yat gül yadığda,
Mən də baxım doyunca.

Laylay dedim siləsən,
Düşməyəsən dilə sən.
Boya buxuna çatıb
Oynayasan, güləsən.

Laylay dedim gündə mən,
Kölgədə sən, gündə mən.
İldə bir qurban olur,
Sənə qurban gündə mən.

Laylay dedim, yat, bala,
Yuxuna şəkər qat, bala.
Umudum bircə sənsən,
Boya-başa çat, bala.

Laylay dedim, yat dedim,
Yasdığı baş at dedim.
Dayım (bala,) çəkim nazıvı,
Boya-başa çat dedim.

Laylay dedim yatasan,
Qızılgülə batasan.
Qızılgül bağın olsun,
Kölgəsində yatasan.

Laylay dedim yatasan,
Qızılgülə batasan.
Qızılgül kölgəsində
Şirin yuxu tapasan.

Laylay dedim yatasan,
Şirin yuxu tapasan.

Şirin yuxu içində
Məni yada salasan.

Laylay dedim yatınca,
Gözlərəm ay batınca.
Canım zinhara gəldi
Sən hasıla çatınca.

Laylay dedim yatınca,
Gözümə ay batınca.
Sayaram ulduzları
Sən hasıla çatınca.

Laylay deməsəm, olmaz,
Yerin sərməsəm, olmaz,
Sənin qəmli günündə
Qəmin yeməsəm, olmaz.

Laylay dedim boyunca,
Baş yasdığı qoyunca,
Adaxlan, qızılgülüm,
İyləyəlim doyunca.

Laylay dağdan gələn var,
Dağdan çölə enən var,
Əmin, atan, qardaşın,
Bir də gəlin anam var.

Laylay, quzum, ağlama,
Ürəyimi dağlama,
Yat, yuxun şirin olsun,
Yuxuma daş bağlama.

Laylay, qızım, laylay,
Ayım, ulduzum, laylay,
Sən hasıla çatınca
Hər dərdə dözüm laylay.

Laylay qızım yuxlayıb,
O qədər ki ağlayıb.
Beş çağdan sora gör ki,
Allah oni saxlayıb.

Laylay, maralım, laylay,
Gəlmir qərarım, laylay.
Böyü, bir qoç iyit ol,
Sənə yar alım, laylay.

Laylay, mənim, bəbəyim,
Bir arzum, bir diləyim.
Dar gündə, pis ayaxda
Sənsən mənim köməyim.

Laylay, mənim diləyim,
İki gözdə bəbəyim.
Yeddi baci-qardaşı al,
Gəl ol mənim köməyim.

Laylay, hər kəsim, laylay,
Sənə nər kəsim laylay,
Yat, yuxun şirin olsun,
Ucalsın səsim, laylay.

Laylay, yoldaşım, laylay,
Dadlı doymaşım, laylay.

Dədəm, qardaşım yoxdi,
Balam, qardaşım, laylay.

Laylay, maralgöz balam,
Laylay, şirinsöz balam.
Gözəllihdə dünyada
Təhdi mənim öz balam.

Laylay dedim boyunca,
Baş yastığa qoyunca.
Yat sən gül yatağında
Baxım sənə doyunca.

Laylay, beşigim, laylay,
Evim, eşigim laylay.
Sən yat şirin yuxuda
Çəkim keşigin laylay.

Laylay, bülbülüm, laylay,
Sarı sünbülüm, laylay.
Bağçalarda gül çoxdu
Bir qızılgülüm, laylay.

Laylay balam ayılıb,
Süt süzləyib acıxıb.
Ya kal durub yuxudan,
Ya qucağa darıxıb.

Laylay dağı qar alıb,
Ağaclardan bar alıb.
Balamın gözləritək
Hava rəngi qaralıb.

Laylay yandı çıraxlar,
Beşikdədi uşaxlar.
Yeddi yuxu içində
Balam behişt soraxlar.

Laylay layəsi gələr,
Yatar, yuxusu gələr.
Uzax-uzax yollardən
İndi dayısı gələr.

Laylay, balam iməklər,
Yavaş-yavaş təpiglər.
İncə bulud beşikdə
Laylay çalar mələklər.

Laylay dedim sənə mən,
Qurban olum sənə mən.
İldə qurban bir olsa,
Sənə qurban gündə mən.

Laylay dedim yatasan,
Qızılgülə batasan.
Qızılgülün içində
Şirin yuxu tapasan.

Laylay dedim, can dedim,
Yuxudan oyan dedim.
Sən yuxudan durunca
Canımı qurban dedim.

Laylay dedim yatınca,
Gözlərəm ay batınca.

Canım gəldi burnuma
Sən hasilə çatınca.

Laylay dedim həmişə,
Karvan enir enişə.
Yastığında gül bitsin
Döşəyində bənövşə.

Laylay, gözüm, bəbəyim,
Hər arzum, hər diləyim.
Dar gündə, dar ayaxda
Sənsən mənim gümanım.

Laylası dərin balam,
Yuxusu şirin balam.
Tanrıdan əhdim budu,
Görüm toyunu, balam.

Laylasınam yat, balam
Gün ilə çıx, bat, balam.
Mən arzuma çatmadım,
Sən arzuva çat, balam.

Laylasınam gül balam,
Telləri sünbül balam.
Kəpənəhdən, sərçədən
Yuxusu yüngül balam.

Laylayım birdin mənim,
Gözümə nurdun mənim.
Sənə laylay demərəm,
Taleyim kordu mənim.

Laylayım birdi mənim,
Gözümə nurdu mənim,
Laylay deməsəm, olmaz,
Qəmin yeməsəm, olmaz.

Laylayım sözü qurban,
Qoç qurban, quzu qurban.
Hər səhər üzün görsəm,
Kəsərəm quzu qurban.

Laylayım oyun görüm,
Dur, yeri, boyun görüm,
Tarıdan arzum budu,
Ölməyim, toyun görüm.

Laylayın səsi gəlir,
Yatar, yuxusu gəlir.
Uzax-uzax yerlərdən
Balamın dayısı gəlir.

Laylayın bir quşuydi,
Divara qonmuşuydi.
Əl uzatdım tutmağa
Mələklər tutmuşuydi.

Laylayın ətəh-ətəh,
Quş gəlib töhdü lələh.

Səninçün arzıladım,
Dimdiyində xoş diləh.

Laylayın bir quş idi,
Çinara qonmuş idi.
Əl atdım onu tutam,
Mələklər tutmuş idi.

Laylayının mən qurbani,
Demərəm mən qurbani.
Gəl aşağı, mənə yaxın,
Kəssinlər mən qurbani.

Mən sənə qalam dedim,
Gül dedim, lalam dedim.
Yat, incitmə ananı
Sağ olsun anam dedim.

Nərgizli üzüm laylay,
Yat, ana qızım, laylay.
Sən böyü, mən qocalım,
Toyunda süzüm laylay.

Ünüm çıxdı bacadan,
Laylay dedim ucadan.
Səni mövlam saxlasın
Çiçəkdən, qızılıcadan.

YANALTMACALAR

Aşpəz Abbas aş asmış,
Yaxşı asmış, xoş asmış.

Aşpəz Abbas bozbaş asar,
O başda, bu başda.

Atı min, iti qov,
İti min, atı qov.

Bazarda nə ucuz?
Mis ucuz, duz ucuz, küncüd ucuz.

Bir pinəçi,
Bir neçə dəfə bir neçə başmağı bir-birinə inci kimi pinədi.

Bizdə üç ad bəllidir, şəkərlidi, ballıdi,
Əli, Vəli, Pirəli, Məmməd ondan irəli,
Fındıqıstan, qazıstan, rəhmətlik sənin atan,
Fatmə Tükəzziban, Zübeydə bir can.

Bizə bizdə biz deyəllər, sizdə bizə nə deyəllər?

Boz atın boz torbasın boş as başından,
Apar islat, gətir, yaş as başından.

Bu eşşəh, əski eşşəh(eşşək).

Bu kasa bizim özümüzünümüş.

Bu qarpız qarın sancılandırannardanımış.

Bu mis çox pis misimiş,
Bu misin cinsi pisimiş,
Bu mis Kaşan misimiş.

Bu yoğutdi,
Mayalamalımı, mayalamamalımı?

Bu yoğutdi,
Sarımsaxlasax da saxlasax yesax,
Sarımsaxlamasax da saxlasax yesax.

Cümə günü cümə məçitdə cüvələr cülü Cabbarın cübələrin
corapların ciblərinnən cübüddədilər.

Çil bildirçinli qardaş,
Sən mənnən çil bildirçinləşsən də,
Mən sənnən çil bildirçinləşəcəyəm,
Sən mənnən çil bildirçinləşməsən də,
Mən sənnən çil bildirçinləşəcəyəm,

Didi du da, nə durmusan.

El-aləm al dana aldı aldanmadılar,
Biz bir al dana alıb aldandıx.

Əl-üzümüzü yuyax, üzümüzü yiyax,
Üzümüzü yiyax, əl-üzümüzü yuyax.

Əli ilə Məmiş məhkəməyə getmiş,
Məhkəmədə məhkəmələşmişlərimi,
Məhkəmələşməmişlərimi?

Getdim, gördüm, körpü altında iki kürkü yırtıx kirpi var,
Ərkək kürkü yırtıx kirpi dişi kürkü yırtıx kirpinin kürkün
yamur.

Girdim təndirə, sildim, süpürdüm, silkələndim çıxdım.

Göydən iki damcı düşdi,
Biri mənim annıma, biri anamın annına.
Gül dibi bülbül dibi,
Gül dibi bülbül dibi.
Hay Fətəli, huy Fətəli,
Çay gətir, çay içində tay çatax.
Heç bilmirəm kəpəh yedi, köpdü köpəh,
Heç bilmirəm kötəh yedi, köpdü köpəh.

Xala- xala,
Təndir qala,
Küsüvü götür
Məni qavala.

İt iti itər, it iti bitər, it biti itər,
İt getdi, bit getdi, it bit getdi.

Qələmə, qələmələnmə,
Mən özüm qələmələnnərdənəm.

Qırx küp, qırx qıplı qırx küp.

O taydan gedən on beş boz eşşəkli,
Beşi bez yüklü,
Beşi duz yüklü,
Beşi boş gedər.

Sarımsaxlasax da saxlasax samanı,
Sarımsaxlamasax da gəlir zəmani,
Sarımsaxlasax da gəlir zəmani,
Niyə sarımsaxlamayax samanı?

Savalanın sıyrığında, sərt başında,
Süyürüşdüm düşdüm, dik durdum.

Səriyə sürünü sürüyə-sürüyə saldı sərdabiyə.

Su duvardan damcılanmalımı,
Damcılanmamalımı?

TAPMACALAR

Açaram, qaçar,
Bağlaram, yatar.

(Dəyirman)

Adam utar, canı yox.

(Qəbir)

Ağ atım, abyar atım,
Sarıqayadan qopar atım.

(Saqqız)

Ağ çadırlını görcək başını
qalxızar.

(Qələm)

Ağ dəyil, yarpağı var,
Köynəh dəyil, tikilib,
Adam dəyil, danışar.

(Kitab)

Ağ yerdə qara toxum,
Qəmiş ilə əkəllər,
Ağız ilə biçəllər.

(Yazı)

Ağacdən altı,
Dəmərdən qatı,
İnsan əlində
Tarı qudrəti.

(Yay)

Ağdır, pənir dəyil,
Quyruğu var, siçan dəyil.

(Ağ turp)

Ağdır tarlası,
Qara toxumi
Əl ilə əkəllər,
Dil ilə biçəllər.

(Məktub)

Ağır-ağır hallanır,
Göydən yerə sallanır.

(Yağış)

Ağrısız-qəmsiz ağladar.

(Soğan)

Ağzi var, dili olmaz,
Yüz ağac vur, çığırmaz.

(Balıq)

Ağzına bax, ağzına,
Yazılar kağızına,
Hər kəs buni tapmasa,
Dəliyi onun ağzına.

(Tuluq)

A hanı, hay, a hanı,
Gəzir həmi cahanı.
Gətirəllər öldürməgə,
Nə əti var, nə qanı.

(Yuxu)

Axar çayın axanı,
Dolandırır cahanı.
Bir yanında xış işlər,
Bir yanında kotanı.
(Dəyirman)

Axşam doğular,
Səhər yer ovar.
Axşam yığılar,
Səhər dağılar.
(Cücə)

Axşam oldu saralar,
Səhər tezdən qaralar.
(Lampa)

Axşam baxdım, çoxiydi,
Səhər baxdım, yoxiydi.
(Ulduz)

Axşam salınır,
Səhər yığılır.
(Yatacaq)

A kişi, kişi,
Dəmərdən dişi,
Yeyər buğdanı,
Qalar küləşi.
(Oraq)

Ala allandı,
Başı çullandı,

Qasığa mindi,
Qıçı sallandı.
(Əriştə)

Altı bulax içirəm,
Üstü çimən biçirəm.
(Qoyun)

Altı daşdı, daş degil,
Üstü daşdı, daş degil.
Heyvan kimi otlayır,
Heyvana yoldaş degil.
(Tısbağa)

Altı darı, üstü darı,
İçində bir ovuc darı.
(Əncir)

Alçax damda, qara yümax.
(Ələk)

Allahu əkbər dərəsində,
Qıl bitər döörəsində.
Çarlanıb çadıralanıb
İman onun arasında.
(Buğda)

Allahu əkbər dərəsində,
Gül bitib dörəsində,
Su durar çalasında,
Şirinlihdən çatlayıb,
Dil çıxıb arasında.
(Ağız)

Altı ayaq boyu var,
Hər gecədə toyu var.
(Lampa)

Altı dərya,
Üstü od.
(Qəlyan)

Altından içər,
Üstündən doğar.
(Əkin)

Anası beşikdə,
Balası bazara gedər.
(Üzüm)

Aşığın qan əyağı,
Qan əli, qan əyağı,
Aşır bir şey görübdü
Üç başı, on əyağı.
(İnək, buzov, sağıcı)

Aşır eldən yuxarı,
Şanə beldən yuxarı,
Aşır bir şey görübdü
Dizi beldən yuxarı.
(Çəyirtkə)

At başı,
Fil burnı,
Əqrəb qarnı.
(Buğda)

At daşı,
G.. dodağı,
Olsun dədən ağzına
Dədəbədədən ağzına.
(Quyruq)

Atam burda, d.....ları orda.
(Qarpız tağı)

Atam həyətdə yatar, kölgəsin
uzağa atar.
(Tağ)

Ay gəlir adamınan,
Bir xonça badamınan.
Nə dili var, nə ağzı,
Danışır adamınan.
(Kitab)

Ay nənə, bizə yağ göndər,
İnəhləri sağ, göndər.
Çalxalanmamış nehrədən
Ərinməmiş yağ göndər.
(Bal)

Azan oxur,
Namaz qılmaz,
Arvad alır,
Kəbin qoymaz.
(Xoruz)

Bağlaram, qaçar,
Açaram, durar.

(Ayaqqabı)

Bir atım var dərində,
Arpa yeyir sərində.
Gecə-gündüz yol gedər
Yerindədi, yerində.

(Dəgirman)

Bizə bir qonax gəlib, xeyli
zamandı,
Yaşı var, təzə cavandı.
İki oğlu var, hökmü rəvandı,
Bir qızı var, mahtabandı.

(Bala və böyük çillə)

Burdan vurdum baltanı,
Ordan çıxdı qalxanı.
Anam bir oğlan doğdu,
Yerin-göyün sultanı.

(Gün)

Çin otax, çin, çin otax,
Qırx pilləkən, min bir otax.

(Kələm)

Dağda tappıldar,
Çayda şappıldar.
Obada mehman,
Kətdə səliman.

(Külüng)

Dağdan gəlir, dağ kimin,
Qolları butax kimin.
Əgilir su içməgə,
Bərildiir ulax kimin.

(Sel)

Dədəmin min bir donu var,
Qatlamax olmaz.
İçi dolu əşrəfidi,
Sanamax olmaz.

(Göy ulduzları)

El yatdı,
Oba yatdı,
Ölü s..in uzatdı.

(Açar)

Əl qədər, hər yeri gəzər.

(Başmaq)

Ələməni ələdim,
Dolamanı doladım,
Qurtdan qaza mindim,
Tərpənməzdə sürdüm.

(Un, yumaq, qatır, yer)

Əli yox, qapıları açar,
Qanadı yox, göylərə uçar.

(Yel)

Əlim ətdə,
Başım g..də,
G..üm yerdə.

(İnək sağmaq)

Əlsiz-əyaxsız şəkil çəkər.
(Şaxta)

Əlsiz, maşınsız toxucu
kimidir.

(Hörümcək)

Ərinməz ağam,
Kürkünü bürünməz ağam.
Andı içindədi
Payada yeriməz ağam.

(Səhəng)

Əyağı yoxdu, amma yeriyr.
(İlan)

Gəlirdim kətdən,
Ay vurdu bərtdən.
Ağzı sümühdən,
Sakqalı ətdən.

(Xoruz)

Hacılar haca gedər,
Cəhd edər gecə gedər.
Bir yumurta içində

Yüz əlli cücə gedər.
(Narın dənələri)

Halalar, ay halalar,
Dağda düşən balalar.
Quyruğunnan su içər,
Dimdiyinnən balalar.
(Buğda)

Hup hupa,
Kərkə sapı.
Bir budağı,
Beş yarpağı.
(Qol-barmaqlar)

Xanım oyandı,
Cama dayandı.
Cam sındı,
Qana boyandı.
(Nar)

İçi-eşiyi daş,
Gir içində ha dolaş.
(Minarə)

İçi qırmızı, yanları qara.
(Mazan)

İçi qırmızı, eşiyi qara,
İçinə qoysan qızışar.
(Qasıq)

İçi qırmızı, şirin,
Paltarı yaşıl, qalın.
(Qarpız)

İçi dolu,
Üzüqoylu.
(Böyrək)

İki dabanı var,
Alti qıçı.
(Tərəzi)

İki dağ arasında dana böyürür.
(Yel çıxartmaq)

İki əyaxlı fil,
Ortasında var bir dil.
(Tərəzi)

İki qərdəşdilər,
Həmişə qaçallar,
Bir-birinə çatmazdar.
(Göz)

İki yol arasında qırmızı
dəsmal.
(Dil)

İlim xatun düyməsi,
Hər kəs onu tapmasa,
Yeddi ilin xəstəsi.
(Üzərlik)

İynə gözünən baxaram,
Cümlə-cəhani yıxaram.
(Tüfəng)

Qırmızı duvar üstə
Ağca quşlar düzülüb.
(Dişlər)

Mən getdihcə o, gedər,
Mən gedərəm, o, qalar.
Mən qalaram, o, gedər.
(Üz-kölgə)

O dörd əyaxlı,
Sora iki,
Axirdə üç əyaxlı.
(Adam)

O qədər işdəmişlər,
Uzun-uzun qəmişdər,
Yorqun düşüb yatmışlar.
(Səngək çörəyi)

O yan qaya,
Bu yan qaya,
İçində sarı maya.
(Yumurta)

Obalar, hay obalar,
Ağ sakqallar tapalar.
Uzunu çuxuruna,
Girdələri çabalar.
(Qəlyan)

Ocağı var, gözü yox,
İsdisi var, özü yox.
(Heyvan)

Oda qoyanda ərir,
Suya qoyanda donar.
(Mum)

Odsuz yanar,
Qanatsız uçar,
Əyaxsız qaçar.
(Gün, yel, çay)

Oyan daş,
Bu yan daş,
İçində qırx-əlli baş.
(Hamam)

O yan qala Məhəmməd,
Bu yan qala Məhəmməd,
Yaş vurdum quru çıxdı,
Səlli əla Məhəmməd.
(Təndir, çörək)

O yan mərmər,
Bu yan mərmər,
İçində bülbül oynar.
(Diş, dil)

O yan pərçin,
İçində var gövərçin.
(Göz)

Özü kiçik, yollanar,
Quyruğu uzun, sallanar.
(Meymun)

Tap buna da tapmaca,
Ayaxları yapmaca,
Gözləri piyalaca.
(Dəvə)

Toya çarşablı gedər.
(Dolma)

Uca damnan alçax dama un
ələnər.
(Qar)

Undi, çuvaldi, vərdənə.
(İydə)

Usdalar ha usdalar,
Şəfa tapsın xəsdələr.
O necə quşdur,
Öz bağırsağın dəsdələr.
(Cəhrə)

Uydurmuş, ha uydurmuş,
Çalasında su durmuş.
Açın sizin qıllını,
Gəlir bizə qudurmuş.
(Piyalə, baş, tük, ülgüc)

Uzadım çuxuruva.

(Təndir)

Uzadım sənə,
Tüstüsü mənə.

(Tənbəki çubuğu)

Uzun boynu var,
Sarı səkqəli.

(Qamış)

Uzun qız, kölgəsi yox.

(Çay)

Uzun uzun ulama,
Quyruqları dolama,
Gündüz gəzər bağları,
Gecə gələr sallama.

(Qoyun)

Uzun uzun uzanar,
Həftədə bir bəzənər.

(Şərit)

Uzun uzun uzanmış,
Uzanmışda beş qamış,
Qamışdara qar yağıb,
Qar üstə bir qan damıb.

**(Qol, barmaqlar,
dırnaqlar, fındıqça)**

Uzundu, qısaı, çərtihdi başı,
Yanında var cüt yoldaşı,
Girər içəri, titrər başı,
Çıxar eşiyyə; tökər göz yaşı,
Mələfəni yaş eylər,
İki könlu xoş eylər.

**(Qələm, dəvat,
məktub)**

Uzun-uzun əbalar,
Ağ səkqəllər tapalar.
Atım gedib gələndə
Əyaxları çabalar.

(Fərş dəzgahı)

Uzun uzun obalar,
Ağ sakqallı təpələr.
Atım gedib gələndə
Ayaxları çapalar.

(Farş dəzgahı)

Üstə gedəndə yükü var,
Aşağı gələndə işi var.

(Qasıq)

Üstü zəmi biçilir,
Altı bulağ içilir.

(Qoyun)

OYUNLAR

ƏTƏYƏ DAŞ QOYDU

Bu oyunda beş nəfərdən çox oyunçu iştirak edir. Oyunçular bir-birinin yanında otururlar. Onlardan biri əlində balaca bir daş tutub ayaqüstə dayanır. Ona usta deyirlər. Bir şagird də ustanın yanında dayanır. Yerdə oturan uşaqların hər biri gizli bir yer hazırlayır ki, usta daşı oraya qoysun. Usta gəzə-gəzə əlini ətəklərə uzadır, guya daşı onlardan birinə verir. Amma kimə verdiyini bəlli etməz. Sonra o, kənarda dayanan şagirddən soruşur: “Daş hansı ətəkdədir?” Əgər şagird düzgün cavab versə, ustanın yerində dayanır, usta keçib oturur, ayrı bir oyunçu da şagirdin yerinə gəlir, yox, əgər bilməsə gedib oturur, başqa bir oyunçu şagirdin yerinə keçir. Oyunçular yorulanadək oyun beləcə davam edir.

Bu oyun fiziki baxımdan olmasa da, uşaqların zəhnini fəallaşdırması üçün faydalıdır, onlarda diqqətin formalaşmasına kömək edir. Bu oyun hava çox soyuq, yağışlı olanda uşaqların başını qatmaq üçün bir otaqda, ya üstüörtülü yerdə keçirilir.

ARADA VURDI

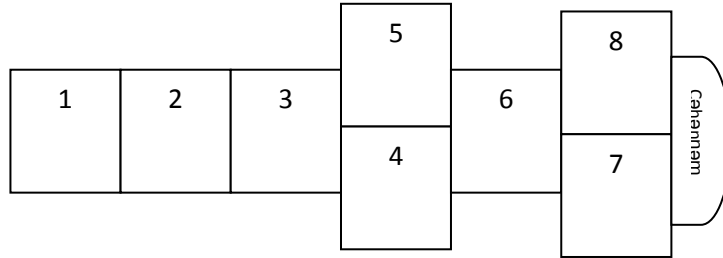
Bu oyuna dörd nəfərdən çox oyunçu cəlb edilir. Oyunçular iki dəstəyə bölünürlər. Oyunu başlayan dəstə arada dayanar. O biri dəstənin oyunçuları bu aradakı dəstənin o yan bu yanında müəyyən məsafədə dayanarlar. Bu oyun üçün top da lazımdır.

Qıraqlarda dayanan oyunçular aradakı dəstənin oyunçularını top ilə vurmağa cəhd edirlər. Top hər kimə dəysə, gərək oyundan çıxıb kənarda dayansın. Əgər top aradakı oyunçuya dəyməsə, həmin oyunçu topu tutub saxlasa, onda deyirlər: “Bir

canı var”. İki top tutsa, iki canı var. Həmin oyunçu bu “can”-larla qıraqda qalan oyunçu yoldaşlarını yenə içəriyə gətirə bilər. Elə ki, axırda bir nəfər oyunçu arada qaldı, kənarda dayananlar gərək topu yüksəkdən atıb-tutalar ki, qəflətən axırncı oyunçunu da top ilə vursunlar. Əgər vura bilməsələr, yenə həmin dəstə içəri gələcək. Bu oyun çox təhərrükli və yorandır, bədəni çalışmağı çoxaldıb, oyunçuları diqqətə, birliyə, ayıq-sayıq olmağa təşviq edir.

AYAQ CIZIĞI

Bu oyun cızıq kimidir. Oyunçular neçə nəfər olur olsun, hər biri öz hesabına oynayır. Təkcə cızığın formasında o biri cızıqdan cüzi fərq var. Bu oyunun formasında 8 “ev” (evcik) olar və xaç şəklində olduğuna görə “erməni cızığı” da deyillər.

Cızığın başında “cəhənnəm” adlı balaca bir yarımdairə olar. Bu oyunda daşı atıllar, ayaq ilə vurmazlar, daş atılan “ev”in gərək üstünnən atılalar. Oyun birinci “ev”dən başlar, səkkizincidə bitir. Oyunun axırında “cəhənnəm atlama” var, daşı “cəhənnəm”nən kənara atıb naxışlı “ev”lərdən gedir, cəhənnəmi atlayıb, daşı geriye atır, “ev”lərdən birini ala bilsə, oyunu aparır.

Bu oyun uşaqların bədənini çalışdırmaqla bərabər, həm də onların zehninə inkişaf etdirilməsində əhəmiyyət daşıyır, oyunçuları birliyə yönəldir.

UŞDU, UŞDU

Bu oyun da qarlı-yağışlı havada üstüörtülü yerdə oynanır. Bu oyunda bəzən uşaqlarla birgə böyük yaşlılar da oynaya bilir. Oyunçular ikidən artıq istənilən sayda ola bilər. Bu oyunda oyunçular dövrə vurub əyləşərlər. Onların arasında iti düşüncəli olan oyunun ustası seçilir. Bütün oyunçular bir barmaqlarını qoyallar yerə. Usta deyər: uşdu, uşdu, quş uşdu! Oyunçular əllərini göyə qalxızallar. Sonra usta deyər: uşdu, uşdu, kəhlih uşdu! Usta dedicə oyunçular barmaqlarını göyə qovzayallar. Usta hamının başını qatannan sonra başlar ara-bərər uşmayan zirvələrin adını saymağa. Oyunçular da gərək diqqətli olub huş-baş ilə qulaq verələr ki, uçan quşun adı çəkilirsə, əllərini göyə qalxızalar, uşmayan olsa, barmaqlarını qalxızmayalar. Oyunçulardan karıxıb əlini qalxızan olsa, yanıb oyundan qırağa çəkilər. Axır qalan oyunçu oyunu aparar.

Bu oyunun yaxşı keçməsi ustanın ayıq-sayıq olması və nə qədər söz sayması ilə bağlıdır ki, nə sayaq oyunçuları yahaldıb oyundan çıxartsın. Burada bədənə çalşdırılması bir o qədər nəzərə çarpmasa da, uşaqlarda fikir, diqqət və zehnin konsentrasiyasına kömək edir.

İP KEÇDİ

Oyun “ip keçdi” yaxud “ip atdı” adlanır. Bu oyunu tək halda da oynamaq olar. Kiçik bir ipi oyunçu bir topuğuna bağlar, sonra onu topuğunda fırladıb o biri ayağı ilə atılar. Burada ipin ayağın altında qalmamasına, fırlanaraq oyunun davam etdirilməsinə diqqət yetirmək lazımdır. İp bir az uzun olsa, oyunçu onun o baş-bu başından yapışib başının dalından gətirib ayaqları altından keçirdər, yenə də ipin ayaqları altında

qalmamasına və beləliklə oyunun davam etdirilməsinə diqqət yetirilməlidir. Oyunçu iki nəfər olsa, bir az uzun ip ilə yan-yanaya dayanıb biri sağ, o biri isə sol əli ilə ipin ucundan yapışar, eyni vaxtda ipi başdan aşırıb ayaqdan keçirdəllər. Gərək hər iki oyunçu ipin ayağına ilişməsinə diqqət etsin. Əgər oyunçu üç nəfər olsa, iki oyunçu ipin hər iki ucundan tutar, üçüncü oyunçu da arada dayanar, ipi fırladanda ayağı ipə dəyənədək ipdən atıla bilər. Oyunçu üçdən çox olsa, iki-iki, o sayaq ipin o baş-bu başından tutub ipi atarlar, o biri oyunçular bir-bir ya da üç-üç, hətta beş-beş ipin altına girib, atılıb yenə çıxarlar. Kimin ayağı ipə dəysə, onun fırlanmağına mane olsa, yanacaq. O, gərək gedib ip fırladan oyunçuların birinin yerində dayansın.

İT QUSLI

Bu oyunda 3 nəfər oyunçu olur. İki oyunçu əllərini bir-birinə verib üzbəüz dayanallar, üçüncü oyunçu uzaxdan sürətlə gəlib özünü onların əlləri üstə atar. Əllərini açarsa, oyunu aparır, yenə gedib uzaxdan gəlir, yox açarsa, qarnı üstə onların əllərinin üstə düşər. Onlar da əllərini nənni kimi tərpə-dib deyəllər:

İt qusli, hay it qusli!

İtim dərədə qusdi!

Qarqa göylərə uşdu!

Dağa gedirsən ya dərəyə?

Əgər o dağa desə, onu ayaqları üstə atallar yerə, yox əgər dərəyə desə, onu başı üstə yerə atallar. Sonra o, bu iki oyunçu-nun birinin yerində dayanar, oyun başdan başlar. Bu oyun üçün ayrıca yer lazımdır: qumluq və ya yumşaq yer olmalıdır.

İNƏ, İNƏ

Bu oyun qış gecələrində oynanılır. Oyunçular yumruqlarını yerə qoyallar. Oyunçuların ustası yumruqların üstünə vura-vura oxuyar:

Habban	İnə, inə
Hubban	Uci düymə
Yırtıl	Bərbərinci
Yırtıl	Bərin keçir
Su iş	Qoç ağaci
Qurtul	Qotur keçir
Qurtul	Şam ağaci
	Şatır keçir

Axırncı söz kimin yumruğına düşsə, o yumruğun yığar. Hansı oyunçunun yumruğu tez qurtulsa, yəni əlləri cərgədən çıxsa, kənara çəkirlər. Yumruğu hamıdan sona qalan oyunçu uduzar.

BEŞ DAŞ

Bu oyunda, adından da bəlli olduğu kimi, beş dana daş lazımdır. Bu daşlar gərək xırda olub əlin içinə yerləşsin. Burada iki nəfərdən başlayaraq istənilən qədər oyunçu ola bilər. Oyunçular dövrə vurub oturallar. Oyunu başlayan uşaq daşları yerə səpər, bir-bir götürüb göyə atar, o yerə düşməmiş, gərək yer-

dəkiləri götürsün. Əvvəlcə daşları bir-bir götürər, sonra iki-ləyər, daşları iki-iki götürər, sonra üçlər, daşların üçün bir, birin bir götürər. Sonra dördlər, daşın birini göyə atıb dördünü bir yerdə yerə qoyar, yenə o sayaq atıb dördünü də götürər. Sonra iki barmağını yerə qoyub daşları səpələr, birini əlinə alır, birini də o birisi oyunçular usta seçəllər. Oyunçu əvvəlcə gərək bütün daşları iki barmağının altından o taya keçirdə. Axırda usta daşı aparar. Bu oyunların hamısını xətasız keçirtsə, bir qələbə sayılır. Hansı oyunçunun axırda qələbə sayısı çox olsa, oyunu aparıb.

Bu oyunda hər oyunçu öz hesabına oynar. Burada qıqlama da var. Belə ki, daşın birini göyə atırlar, eyni vaxtda digərini yerdən götürüb ovucda olan daş ilə dəyişillər, bu işə cəldlik tələb edir. Burada yağış da var: daşları bir-iki-üç-dörd dana göyə atırlar, birini sağ əl ilə götürüb sol əlin içinə qoyallər. Sonra göydəki daşı tutallər. Əlüsti də var: daşların birini əlin üstünə qoyallər, onsuz da o daş düşəcək, yerdə qalan dörd daşı həmin əl ilə götürəllər. Bu oyun qızlar arasında müşahidə olunur.

BƏNÖŞƏ

Bu oyun üçün ən azı altı oyunçu lazımdır. Altı nəfər üç-üç olub müəyyən məsafədə üz-üzə dayanallər. Oyuna başlayan tərəf deyər:

Bənöşə! Bənöşə!

Bizdən sizə kim düşə?

O biri tərəf oyunçu seçər. Həmin oyunçu bu biri tərəfdə dayanan cərgənin üzərinə yügürər. Əgər o, bu tərəfdə iki yanaşı dayananın səfini qırıb, birini geriləyib (dallayıb) apara bilsə, geri gedən oyunçu oyundan çıxır, geriyə aparan isə yenə gəlir öz səfinə. Əgər əllərin zəncirini qıra bilməsə, özü səfdən çıxır, oyun davam edir. Cərgənin biri qurtulsa, o birisi oyunu aparır.

BUCAQ TUTDU

Bu oyunda oyunçular bucaqlara görə seçilir, bir nəfər də artıq olur. Oyun başlayanda üçdək sayılır, hər oyunçu bir bucağı tutur. Bucaq evin dörd küncüdür. Hər oyunçu bir bucaq tutandıqdan sonra bir oyunçu arada bucaqsız qalır. Sonra oyunçular bucaqları dəyişməyə başlalları. Arada qalan oyunçu onlardan birinin yerini tutmaq üçün diqqət etməlidir. Yerlər tutulandıqdan sonra arada qalan oyunçu qurd sayılır. Oyunçular yenə bucaqları dəyişib oyunu yorulanadək davam etdirillər.

PİL DƏSTƏ (PÜLÜNC AĞAC)

Oyunçular iki nəfərdən başlayaraq istənilən sayda ola bilər. Oyunçu çox olsa, iki dəstəyə bölünüllər. Onlar bir-bir ağac

vurub pili tutallar. Bu oyunda çəlih boyda uzun bir ağac və əl boyda bir pil lazımdır. İki daşı yerdə yanaşı qoyub pili həmin daşların üzərindən ağac ilə vurallar. O biri tərəfdə dayanan oyunçu gərək pili göydə tuta. Əgər tuta bilsə, gəlib ağacın dalında dayanacaq, tuta bilməsə, pili götürüb ağacın yanınadək bu sözləri deyə-deyə gələcəydi:

“Al qəməni, ver qəməni, zənbil zünbül hu”.

Axırıncı sözü yəni “hu”nu nəfəs almamış ağacın yanınadək deməsi lazımdır. Nəfəs alsə, yanıb oyundan kənara çıxar. Bu oyunu aparən olmaz. Oyunçular yorulanadək oynaya biləllər.

PIŞDƏK KEÇDİ

Bu oyunda da 2 nəfərdən başlayaraq istənilən sayda oyunçu ola bilər. Əgər altı oyunçunun olduğunu nəzərə alsaq, burada beş nəfər əllərini dizlərində, başlarını da aşağı salıb bir-birinin ardınca dayanallar. Əlbəttə, onların arasında müəyyən məsafə olmalıdır. Altıncı oyunçu gəlib bu beş oyunçunun üstündən atılır. Sonra özü axırdə əllərini dizinə qoyub dayanar. Birinci pişdək duran oyunçu qalxıb beş oyunçunun üstündən atılmağa başlar, axırdə özü yenə əllərini dizinə qoyub dayanar.

Beləliklə, bu oyun çox davam edə bilər, bütün oyunçular növbə ilə həm atılır, həm də əlini dizinə qoyub pişdək dura bilər.

PIŞİK QAÇDI

Bu oyunda iki oyunçu iştirak edir. Oyunun müəyyən hədd-hududi olmur. İki nəfərdən biri qurd olur, o biri qaçır. Oyun başlayanda qaçan uşaq gərək əlini qurdun əlinə çalıb sonra qaçsın.

Qaçan oyunçu hardan qaçsa, qurd da gərək onun ardınca qaçsın. Qaçan uşaq tutulanda oyun başa çatır.

PİŞİK YOLU

Bu oyun iki nəfərin iştirakı ilə keçirilir. Oyunda bir nəfər qurd olur. Əlbəttə, bu oyunun qurdu pişik, o biri oyunçu isə siçan kimi tanınır. Pişik bir yolun ağzında durur. Bu, qapı və ya müəyyən balaca bir yer də ola bilər. Siçan deyər: Pişik qardaş, mənə bir pişik yolu ver, gedim!

Pişik kənara çəkilər ki, siçan keçsin. Siçan gərək cəld və diqqətlə pişiyin olduğu o balaca yoldan qaçsın. Pişik də gözdə-qulaqda dayanır ki, siçan ayağını qabağa qoyan kimi onu tutsun. Əgər pişik siçanı tutub saxlaya bilsə, yenə içəriyə salıb oyunu tazadan başlayacaqlar. Siçan qaça bilsə, gəlib pişik olacax, siçanı içəriyə salıb oyunu yenidən başlayacax.

TOP TUTDU

Bu oyunda üç nəfərdən başlamış istənilən sayda oyunçu ola bilər. Bu oyuna top lazımdır. Oyunçular üç nəfər olsa, ikisi bir, biri də tək dayanır. İki nəfər topu bir-birinə atır, bu bir nəfər də topi tutmağa çalışmalıdır. Əgər tuta bilsə, gəlib top atanın yerində dayanır. Bəllidir ki, topu atan da, onu tutan da diqqətli olmalıdır.

Oyunçu çox olduqda, iki dəstəyə bölünüllər, top hansı dəstənin əlində olsa, öz yoldaşlarına atır, o biri dəstənin oyunçuları isə topi tutmağa çalışırlar. Top tutulanda oyun yenidən başlar.

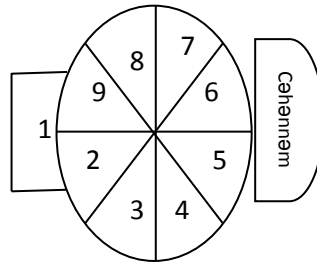
Bu oyun üçün böyük yer lazımdır ki, oyunçuların qaşmağına, yer tutmağına imkan olsun.

TOP ƏRƏBİ

Bu oyunda dörd nəfərdən çox oyunçu lazımdır. Oyunçular iki dəstəyə bölünüb hərəsi bir bucaqda yarım metr hündürlükdə özlərinə “ev” qurallar, xətt çəkib yeri bildirəllər. Bu oyunda top da lazımdır. Top oyunu başlayan dəstədə olur. Oyunçuların biri topı atır. Top nə qədər uzağa atılsa, bir o qədər yaxşıdır. Sonra topı atan dəstədən bir oyunçu evdən çıxıb rəqibin evinə sarı qaçır. Əgər rəqib dəstə topı tutub qaçanı top ilə vura bilsə, həmin oyunçu yanib kənarda dayanır. Amma o, top dəgməmiş qaçıb özünü rəqibin evinə yetirsə, orda dayanar ki, dəstənin bütün oyunçuları o sayaq qaçıb rəqib dəstənin evini alsınlar. Evi ala bilsələr, oyunu aparıblar, oyun yenə o dəstənin əlindədir.

Bu oyun oyunçular yorulanadək davam edə bilər. Burada sürətli qaçış tələb olunur, yəni oyun uşaqlara fiziki güc aşılayır, həmçinin diqqət və birliyi təşviq etdiyi üçün çox əhəmiyyət daşıyır.

TOLAMA

Bu oyun cızıq oyununa oxşayır. Sadəcə formasında fərq var. Tolamada oyuna istənilən sayda oyunçu cəlb oluna bilər, amma hər bir oyunçu öz hesabına oynayır.

Oyun belə başlayır: birinci oyunçu daşı birinci evə atır. Sonra birinci evin üstünnən atılıb sağ ayağını ikinci evə, sol aya-

ğını isə üçüncü evə qoyur. Sonra ayaqlarını yığıb eyni vaxtda atlayıb sol ayağını ikinci evə, sağ ayağını göydə saxlar, tez həmin vəziyyətdə ayaxlarını yerə qoyar, gedib yetər doqquzuncu evə, əyilib daşı götürüb birinci evdən atırlar. Sonra daşı ikinci evə atıb o sayaq evləri bir-bir keçib doqquzuncu ev də bitənnən sonra ev almaq vaxtıdır. Bu zaman oyunçu dalını (arxasını) tolamanın formasına sarı döndərib yerdə əgləşər, daşı başı üstünnən forma üstünə atar. Daş hansı evə düşərsə, ora oyunçunun evidir. Daş cızıq üstə düşərsə, yenidən ata bilər. Amma daşı cəhənnəmə düşərsə, yanacaq, gərək yenidən oynamağa başlasın. Bu oyunda daş və ya ayaq cızığa düşərsə, oyunçu yanır. Həmçinin ayaxlarını yanlışlıqla dəyişik qoysa, yenə yanıb oyundan çıxır, növbə ilə ikinci, üçüncü oyunçu oyuna başlayır.

TIRNA VURDU

Bu oyunda dörd nəfərdən çox oyunçu olur. Bir aşix ilə bir ip də lazımdır. Aşix olmayan yerdə kibrit qutisi ilə də oynaya bilərlər. Oyunçular dörə vurub əgləşəllər. Birinci oyunçu aşığı atar. Hər atılan aşix dörd cür düşə bilər. Cik-börk-şah-vəzir. Cik düşürsə, aşix atan oğridi. Börk düşürsə, aşix atan toxandi. Toxan tamaşaçı olur. Şah düşürsə, aşix atan vəzir olur. Aşığı ata-ata əgər dalbadal şah, vəzir, oğri gəldi, məsəl üçün, vəzir gəlməmiş iki şah gəlsə, birinci şah cərgədən çıxar, ikinci şah sayılar. O zəmana kimi şah, vəzir, oğru, hər üçü bəlli olar. Bəlliliklə, vəzir üzünü şaha döndərər deyər: “Qurban, bir oğri tutmuş, cəzasına nə eyləyəx? Şah, məsəl üçün, deyər, üç qızıl vurun! Qızıl olsa, ipin ucun düyünləyib üç dana ağır zərbə əlinə vurallar. Ya desə, beş panbux! Bu halda vəzir ipin düyünsüz başilə oğrunun əlinə beş yavaş zərbə vurallar.

TƏKDİ, CÜTDÜ?

Bu oyun Azərbaycanın qədim zamanlardan üzü bəri geniş yayılmış oyunlarından biridir. Soyuq və qarlı-yağışlı havada oynayılır. Oyunda iki nəfərdən başlamış istənilən sayda uşaq oynaya bilər. Oyunçu iki və ya üç olsa, hər biri öz qazancına çalışır. Amma dördədən yuxarı olsa iki – iki, üç – üç olub, hər dəstə öz tərəfinə sari oynuyar.

Oyuna bir az da iydə, fındıq, kişmiş, habelə şeylərdən gərəkdi. Bu oyunu iki oyunçunun arasında nəzərə alsaq, birinci oyunçu bir ovuc az ya çox dedigimiz noxuddan, kişmişdən ovcunda götürər. Bu birisi oyunçu deyər: “təkdİ, cütdü?” Sonra ovcunu açıb sayırlar. O biri oyunçu düz desə, məsəl üçün, tək desə və tək olsa, hər nə ki bunun ovcunda var ona çatır. Yoxsa tək desə, amma cüt olsa, onun ovcunda olan qədər öz noxud badamından o biri oyunçuya verir.

CÜCƏ GÖZÜ

Bu oyuna altı və ondan çox oyunçu lazımdır. Bu oyunçılar yarıya bölünüb iki dəstə olar. Oyunu başlayan dəstə bir səmtə sari düzlənəllər. O biri dəstə onların dalında dayanar. Qabaxda duran dəstə əllərini durbin kimi gözlərinə qoyurlar. Dalda olan dəstədən bir oyunçu qabax dəstənin oyunçularının birinə yapışdırıb qabağa sari aparar.

Dayanan dəstə soruşar: “Yoldaş, səni kim apardı?”

O gedən onu aparının kim olduğunu deməlidir. Əyər düz desə, oyunu aparıb. Yəni də səfə gələr. Yox, düz deyə bilməsə, oyundan çıxıb qıraxda dayanar ki, onun səfi hamısı oyunndan çıxsın, o birisi səf oyuna başdasın.

COLA TUTMA

Oyuna bir balaca top və ya girdəkan lazımdır. Topun və ya girdəkanın boyundan bir az böyük boyda bir neçə cola qazalar. Culalar bir düz cızıq üstə qazılar. Sonra hər colaya on dana daş qoyallar. Balaca daş olsa, yaxşı olar, colanı çox tutmaz. Sonra oyunçular o colalarla müəyyən məsafəsi olan bir ayrı cızıq üstə dayanallar, topi yer ilə dıbırladıb colaya salallar. Kimin atdığı top hansı colaya düşsə, o coladan bir daş götürər, colalardan daşlar qurtulana kimi. Sonra oyunçular daşlarını yerə töküblər sayallar. Kimin daşı çox olsa, o oyunu aparıb. Colaya badam, fıncıq da tökəllər, oyunçu neçə dana apara bilsə, sonra sındırıb yesin.

CIZIQ

Bu oyun iki-altı oyunçu arasında olar. Oyunçu nə qədər az olsa, bir elə yaxşıdır. Bu oyuna düzən yer lazımdır, orda cızıqı çəksinlər. Cızıq altı, səkkiz, ya da on ev olar. Başında da bir yarım dayrə cəhənnəm adına çəkilər. Evlərə sayı qoyallar. Birinci oyunçu kiçik saf daşla, ilk evə atıb bir qıçın yığıb o birisi qıçı ilə naqqıçlı gedə-gedə daşı evbəev itələr. Əyər daş cızıq üstünə keçsə, oyunçu yanıb. Bu oyunun qanunlarından biri su içmədi. Demək ki, daş cızıq ilə lap qırx-qırağa dayansa, deyəllər: “Daş su içir”, oyunçu onu çəkə bilər. Bir qanuni ayaq ilə qoymaqdır: ayağını hər evdə bir ya iki yol qoya bilər. Bir qanuni üstən vurmadi: ayağını evə qoymamış daşı üsdən vurub o biri evə itələməlidir. Daş cəhənnəmə düşsə, oyunçu gərək oyunu peşdən başlaya. Əgər birinci evdən daşı xətasız sonuncu evədək aparsa, daşı ikinci evə atıb yenə başlar bütün evləri bu sayaq keçib qurtarsın. Bütün evlər qurtardıxdan sonra ev almaq

zəmanıdır. Aparan oyunçı daşı atar, hansı evə düşsə, ora onun evidi, başqa oyunçu ora ayaq basa bilməz, ayaq qoysa və ya daşı düşsə, yanır.

Oyuni tazadan başlar. Kim bu oyunda çox ev alsın, o oyunu aparar. Cızığın qıçı-qıçısı də var: oyunçı daşı bucaq-bucaq evlərə vurur və aparar. Leslesi də var: oyunçu başını göyə tutub, ayağını evlərə qoyar, ayağı cızıq üstə düşsə, yanar. Ayaq üstü də var: oyunçu daşı bir ayağı üstə qoyur, bunsuz daşı yerə salsın, ayağını cızıq üstə qoysa, gərək baş üstə qoysun, onda evləri rədd olur (sıradan çıxır).

HAMAM-HAMAM

Oyun qumluqda keçirilir. Oyunçu istənilən sayda ola bilər. Bir usta da gərək olsun. Usta oyunçuların sayına görə bir kassanı qumla doldurur, tərsinə yerə çevirir. Belə olanda günbəz şəklində qumdan dam düzəlir. Bunlara deyəllər hamam. Sonra hər oyunçu başlar bu damını boşaltmağa. Gərək çox diqqətli ola ki, damın altını boşaldanda dam uçmaya. Usta bir-bir oyunçulara baş vurub damları sayar. Birdən oyunçu deyər ki, hamam sazlanıb. Onda usta gələr bir ovucun qoyar hamamın damına, o biri əli ilə ehmal-ehmal çalar (vurar), deyər: “Hamam, yat!”

Oyunçu da deyər: “Yatmaram, ay yatmaram!”

Bir iki yol çalannan sonra dam yatsa, bəlli olar ki, oyunçu hamamın damını bir elə dəvamlı sazlamayıb, o cərgədən çıxar. Yox dam yatmasa, o oyunçu oyunu aparır. Bu oyunun ustası gərək çox bilici, düzgün olsun, oyunçusu da gərək diqqətli, həssas bir oyunçu olsun.

XORUZ-XORUZ

Bu oyunda iki və artıq oyunçu ola bilər. Bu oyunda bütün oyunçular bir qıçlarını yığib, o biri ilə naqışlı gedəllər. Onlar hər iki əllərini qoltuxlarına qoyub dirsəkləri ilə bir-birinə çalalılar. Hansı oyunçu bükülmüş ayağını yerə qoysa, ya qollarını açsa və ya yıxılsa, oyunndan çıxar. Kim sonadək qalsa, bu oyunu aparar. Bu oyun oğlanlar arasında olar. Amma gərək diqqətli olsunlar ki, vurulan zərbələr çox ağır, sədəməli olmasın.

DALA MİNDİ

Bu oyuna “Göydə nə var” da deyəllər. Oyunda iki oyunçu olur. Onlar gərək boyda, ağırlıxdan bir olalar. İki oyunçu kürək – kürəyə dayanallar. Sonra qollarını daldan bir-birinə keçirəllər. Əvvəlcə onlardan biri o birisinin qollarından, bir halda ki, ağırlığı kürəginə düşür, qalxızar, ayağı yerdən üzölsün.

Aşağıdakı oyunçu deyər: “Yerdə nə var?”

Üstəki deyər: “Yer mıncığı!”

Aşağıdakı: “Göydə nə var?”

Üstəki: “Göy mıncığı!”

Aşağıdakı: “Adın nədi?”

Üstəki: “Karxana!”

Aşağıdakı: “Götür məni millət dama!”

Bu sözü deyəndə üstəki oyunçu yerə əyilər, o biri oyunçunu göyə, yəni kürəyi üstünə qalxızar, yenə həman sözləri deyəllər, yorulana qədər. Oyun təmmam olanda qolları gərək bir-birinnən açılmasın.

DƏGİRMAN-DƏGİRMAN

Bu oyunda oyunçu gərək üç nəfərdən çox olsun. Oyunçılardan biri üzüquyulu düşər, qollarını, qışlarını yığar altına, o biri oyunçular əllərini yumruq edib yatan oyunçunun kürəginə bir-birinin üstünə qoyub deyəllər: “Dəgirman, dəgirman, alt-daki gəlsin üstə!”

Altdaki yumruq gələr üstə.

Beş-altı dəfə bu sözü deyənnən sonra yatannan soruşallar: “Əl əl üstə, kimin əli üstə?”

Yatan oyunçu əlləri görmür, gərək deyə kimin əli üstədi, düz desə, durub oturur, bir ayrısı yatar, amma düz deməsə, oyunçular dəstə ilə onun kürəginə çalib deyəllər: “Balam yat, yat, yat, damda qulaq kəsən var!”

DİVARA VURDI

Oyunda istənilən qədər oyunçu ola bilər. Hər oyunçuda bir ovuc dügmə, sikkə və ya daş olmalıdır. Bunnar oyunçuların hamısında gərək bir sayda ola. Sonra divarda bir yer izi qoyallar. Oyunçular bir bəlli məsafədən dayanıb əllərində olan daşı, ya sikkəni divara çalallar. Demək, divarın kənarında da bir bəlli hədd çəkəllər ki, atdıqları şey gərək o həddə düşsə, yoxsa o həddən əşigə çıxsın, o atdıqları daha özlərinə yetişməz. Hər oyunçu bir növbə atannan sonra əllərində qalan daşları, ya sikkələri sayallar. Kiminki çox olsa, oyunu o aparır.

ZÜYÜLDAX

Bu oyun qış zamanının oyunudur. Qar yağannan sonra bir bəlli yerin qarını döyüb bərkidəllər. Sonra bəlli yerin üstündə

züyüldəmağa başlalllar. Demək, züyüldax getdiği yer bərkləşib daha yaxşı olar. Buz bağlamış çayların, göllərin üstündə də bu oyunu oynamax olar.

ŞERSƏN, XƏT?

Oyun hər yerdə təkcə iki oyunçı ilə olar. Bir dana iki üzlü dügmə və ya sikkə olar. Oyunçuların biri bunu əlində fırladıb göyə sari atar. O biri oyunçu gərək deyə, bu, yerə düşəndə hansı üzü üstə düşəcəx. Düz düşsə, aparıb, bu dəfə o atacax. Yox, düz deyə bilməsə, o biri oyunçu aparar, yenə atar. Axirdə hansı oyunçunun sayısı çox olsa, o oyunu aparıb.

ŞƏKƏR PƏNİR

Oyunda oyunçular dörddən çox olalllar. Onlar əl-ələ verib dörə vuralllar, ortada oturan bir oyunçunun başına dolanalllar, dolana-dolana oxuyalllar: “Bu qızın anacani şəkərpənir pişirər!”

Ucalığı bu boyda (əllərin göyə sari tutalllar).

Alçaxlığı bu boyda (əllərini yerə dayalllar).

Daraşlığı bu boyda (ortada oturan oyunçunun başına cümalaşalllar).

Genişliyi bu boyda (əl-ələ verib lap uzağa gedəllər, bir ələ ki əlləri açılmasın).

Qalx ayaqa, qalx!

Əndamına bax!

Kimi sevirsen, çək qabağına, bax!

– deyib dayanallar. Ortada olan oyunçu birin seçib öz yerində əgləşdirər, özü onun yerində əl-ələ verib dayanar.

QAÇAN-QAÇAN

Oyunda iki nəfərdən çox oyunçu ola bilər. Onlardan biri qurd olar. Bu qurd gərək bir nəfəri tuta. Hansı oyunçi tutulsa, o taza qurd olar. Bu oyuna bir bəlli böyük yer seçilər. Bir para qaçan-qaçan oyununda peşki şərt eləllər ki, qurd hamını tutsun. Belə oyunda qurd kimi tutsa, qıraqda dayanar ki, hami bir-bir tutulsun.

QƏLƏ-QƏLƏ

Oyunda oyunçular iki dəstə olalar. Onlar üzbəüz dayanallar, əl-ələ verib bir, iki, üç deyib bir-birinə sari yügürəllər. Hər dəstə çalışır ki, əllərini öz dəstəsinə aşmasın, tək qalmasın. Onlar çalışallar ki, qabaxdakı dəstədən birini tutub həsara salıb gətirsinnər. Elə ki birini tutdular, geri gəlib tutduxlari oyunçunu bir bucaxda saxlayıb, o sayaq əl-ələ onun qabağını alallar. O biri dəstə gələr o dostaq olan yoldaşlarını çıxartmağa, çoxli çətinlik ilə gərək bunnarın əllərini açıb, dostağın əlinə tutub öz dəstələrinə aparalar. Dostax olan oyunçu özü qaça bilməz. Qabax dəstə dostağa nəcat verə bilməsə, biri, ya ikisi də qələdə qalallar. Onlar gərək həm dostağa nəcat verələr, həm bu dəstədən birini də tutub əsir aparalar.

QOL TUTMA

Oyun iki oyunçu ilə olar. Oyun başlananda bu iki oyunçu üz-üzə əyləşib, ya ayaq üstə dayanıb sağ əllərini bir-birinə çatışdırıb bir, iki, üç deyib başlalları bir-birinin əllərini yadırtmağa. Hansı oyunçu o biri oyunçunun əlin yadırdırsa, yəni əlinin üstü yerə düşsün, o oyunçu oyunu aparır. Əlbəttə, oyun başlanmamış bir qaydaları, qədləri özləri bəlli edəllər. Misal üçün, əli təməm yadırdacaq, yoxsa bir az bəs olar, ya o biri əlini dayaq verə bilər, ya yox.

KABAB-KABAB

Bu oyunda iki oyunçu olar. Onlar üz-üzə əyləşəllər. Sonra biri kabab pıdırən olar, biri də kabab. Kababçının əlləri altda olar, kabab əllərini qoyar kababçının əli içinə, hər ikisinin əlləri gərək təməm açıq ola. Oyun başlananda kababçı altdan əlin çəkib, kababın əlinin üstünə vurur. Kabab gərək çalışa əlin qaçırdı. Kababçı da gərək diqqət edə ki, hər əl tərpnəmədə kababın əlinə çala. Kababçı çala bilsə, yənə kababçı olar. Yox, çala bilməsə, gedər kababın yerinə, kabab olar kababçı.

GÖZDƏ QULAQ

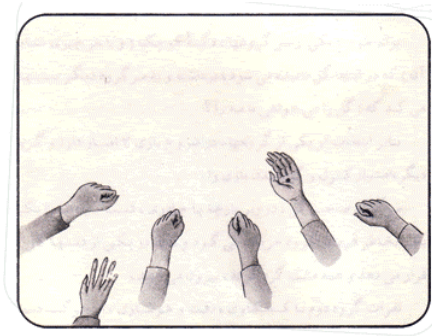
Oyunda altı nəfərdən çox oyunçu olur. Oyunçular dörə şəkilə əyləşəllər. Bir nəfər qurd olar. Qurdun əlində bir qarqat, ya bir parça olar. Qurd oyunçuların dalında özü bir səmtə sari dolanar, dolanar, dolanar, birdən qarqatı bir oyunçunun dalında salar, tez qaçar girdəni bir yol dolanmaqla gəlsin, yənə o oyunçunun yanına yetişsin. Əlini onun kürəyinə çalıb girdədən çıxartsın, özü onun yerində əgləşsin. Amma o oyunçu bilsə ki,

çarqat onun dalındadi, gərək çarqati götürüb ayağa durub qurdu qaça-qaça tuta. Qurd onun yerinə yetmədən qabaq gərək onu tutsun. Tuta bilməsə, qurd yenə qurd olacaq, yox vura bilməsə, qurd gəlib onun yerində əgləşsə, gərək qurd olub girdənin dalında o sayaq dolanmağa başlasın, çarqati oyunçuların dalına salsın.

GÖZÜ BAĞLICI

Oyunda ikidən çox oyunçu ola bilər. Oyunçunun birini qurd seçəllər. Sonra qurdun gözünü bir parça, ya dəstmal ilə bağlallər. Sonra qurdu yetdi (yeddi) yol durduğu yerdə fırladallar. Onnan sonra qurd başlar oyunçuları tutmağa. Bu oyuna bir bəlli yer lazımdı ki, gözü bağlı qurd bilsin haradı. Habelə şərt qoyallar ki, o biri oyunçular səs versinnər və ya səssiz qaşsınnar. Ona görə ki, qurd bu səslərdən oyunçuların yerin seçə bilər. Yenə şərt qoyallar qurd bir oyunçunu tutsun, hamı oyunçular əl dəysə, kifayətdir və ya gərək tuta saxlaya.

GÜL-GÜL

Oyunda istənilən sayıda oyunçu ola bilər. Oyunçular iki dəstə olub, hər biri bir tərəfdə oturallar. Bir kiçik nəsnə "gül"

olar. Gül hər hansı dəstənin əlində olsa, əllərini bir yerə yığıb gülü əllərində al-ver edəllər. Amma diqqət, zərafət ilə ki, qabax dəstə bilməsin gül hansı əldədi. Sonra yumruxlar yerə gələr və qabax dəstə gərək bir dəfə baxanda deyər ki, gül hansı əldədi. Gül axtaran bu sözləri çoxlu oxuyar:

“Ya bundadı, ya bunda!

Halvaçı tükanında,

Anam dedi, al bunnan!”

Bu söz qurtulanda həmin əli hansı yumuruq üstə olsa, deyər gül o əldə. Olsa oyunu aparıblar, gül gələr bunnarın əlinə, yox, düz deyər bilməsə, o dəstə olar bir, gül yenə onnarın əlində olar. Sonda hansı dəstə sayıdan çox olsa, oyunu o aparıb.

GİZLƏN-QAÇ

Bu oyuna gizlən-paş, gizlən-paç, gizlən-qaç və gizlən-tap da deyəllər. Bu oyun iki nəfərdən başlayıb istənilən sayda ola bilər. Bir nəfər qurd olub göz yumar. Oyunda, demək, göz qoyar.

Qalan oyunçular hər neçə nəfər olsalar, gedib gizlənəllər. Bir bəlli zəmannan sonra qurd gözüün açıb gizlənənləri bir-bəbir tapar. Sonra yenə bir qurd seçilər, oyun tazadan başlar. Qurdun seçilməsi özü oyun kimi bir işdi, neçə cürə olar. Oyunçular dörə dayanalar, hamısı sağ əlini qabağa gətirər, fırlada-fırlada deyəllər:

“Qum pa ni yəs!”

Bu söz qurtulanda hamı əllərini bir halda saxlallar. Yəni əllərin ya üstü, ya ovci sabit halda dayanar. Kimin əli tək halda olsa, o kənara gedər son oyunçuya kimi, sona qalan qurd olar.

Yəni nə zaman şər bitsə, qurd gözlərini açar, şər qurtulana kimi gərək bütün oyunçular gizlənə. Hansı qurdun gözünnən uzax gəlib göz qoyan yerə çatsa, əlini divara çalıb deyər: “Şobə!” Ona görə bu oyuna şobə-şobə də deyəllər. Hamı oyun-

çular tapılıb qurtulannan sonra kim qurd şobələyib, yığışallar adqoyma edilər.

Sonra usta gəlib adları qurda sayar. Qurd da bir ad seçər. O ad hər kimindirə, bu yol qurd olar, göz qoyar.

Qurd olan adam göz qoyan zaman bu sözləri də deyər:

“Dalda qalan, qabaxda qalan, yanda qalan şobə”.

Birsini qurd tapdıxdan sora tapılan oyunçunu şobələməsin-də kömək eyləmək üçün, şifrəli söz deyər, misal üçün deyər:

“Alma desəm, gəl, heyva desəm, gəlmə”.

LÖPÜR ĞAZ

Oyunda oyunçular bir kiçik dayrə çəkəllər, o dayrənin arasın bəlli edəllər, yəni dayrənin arasında on dana daşı bir-biri üstə düzəllər.

Daşları da habelə seçəllər ki, bir-biri üstə dayanan olsun. Sonra hər oyunçu əlinə bir daş alar, daş da gərək oyunçularda bir boyda olsun. Oyunçular bir bəlli çızığın dalında dayrədən bir iki addım kənarda çəkilib dayanallar. Birinci oyunçu daşını üst-üstə dayanan daşlara sarı atar. Daşı daşlara dəysə, onların neçəsini o dayrədən qırağa atsa, o çıxan daşların aparani oyunçu olar, onları özünə yığar. Sonda hansı oyunçunun daşı çox ola, o oyunu aparıb.

NAQQICLI

Bu oyunda bəlli yer lazımdı. Bir nəfər qurd seçilər. Bu qurd bir ayağını yığıb o biri ayağı ilə o biriləri qaçırdıb tutar. Kimi tutsa, qurd olar.

Bu oyunda başdan şərt qoyular, ayaq yerə qoydi var? Yəni qurd o biri ayağını yerə qoyub dincələ bilər? Bir şərt də

qoyular ki, ayaq dəyişmə var, ya yox? Həmin qurd naqqıcını gedə-gedə ayağını dəyişə bilər, ya yox! Yenə şərt qoyular, qurd oyunçuların hamısını tuta bilər, fəqət birini tutsa, kifayətdi?

NƏNƏ, MƏNİ QURDA VERMƏ!

Oyunçulardan bir qurd seçəllər, bir nənə. Qalan oyunçular quzi olallar. Nənə qoyun dayanar, quzular bir-birinnən yapışa-yapışa nənənin dalında dayanallar. Qurd da nənə qoyun ilə üz-üzə dayanar. Nənə qoyunun əlində bir ağac da olar. Qurd istər quzulara yüngürsün, onları tutsun. Amma nənə qoyun başardınca onun qabağın alar. Bu halda quzular birlikdə oxuyallar:

“Nənə, məni qurda vermə!

Arxami suya vermə!”

Nənə qoyun da deyər:

“Qorxma, balam, vermərəm!

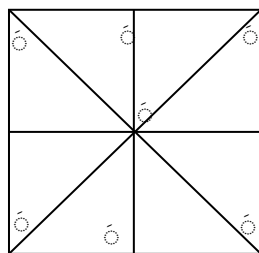
Qorxma, balam, vermərəm!”

Qurd bu yüngürmaxlarda quzulardan birini tuta bilsə, əllərini qabaxda olan quzunun bədəninnən açsa bilsə, o quzu onundur. Şərt qoyallar, misal üçün, bir quzu tutsa, bəs olar, ya üç quzu, ya təmam quzuları? Bu şərt qurtulannan sonra oyun qurtular, yenə bir qurd seçib oyuna başlallar.

YERDƏN UCA

Bir nəfər qurd seçilər. Oyun başlananda hər oyunçu qaçıb ayağını bir yerdən uca yerə qoyar. O halda qurd onları vura bilməz. Oyunçular da bir halda dayanıb, tez-tez yerlərini dəyişib, bir azca həddə qaçallar. Qurd da kimin ayağı yerdə olsa, onu vura bilər, hansı oyunçu vurulsa, qurd olar.

QONDUM-KÖŞDÜM

Oyunçular bu şəkili yerdə çəkəllər. Sonra üç daş və ya dügmə götürəllər. Əvvəlinci oyunçi bir daşı A üstə qoyub deyər: “Qondum”, o birisi, məsəl üçün, H üstə qoyub deyər: “Köşdüm”, sonra B üstə, sonra o birisi gərək C üstə gəlsin ki, birinci oyunçunun daşları bir cızıq üstə düzəlməsin.

Hansı oyunçunun daşı bir cızıq üstə düzəlsə, məsəl üçün, Z-V-C ya C-D-H... o, oyunu aparıb.

ANDLAR

Abırırma and olsun.
Adın Əliyə and olsun.
Adına and olsun.
Ağ birçəyimə and olsun.
Axşama çıxmayım, yalan desəm.
Allah mənim qənimim olsun.
Allaha and olsun.
Anam canı.
Anamın sütünə and olsun.
And ola Əbülfəzlin düşən qollarına.
And ola qərrib İmam Rizaya.
And olsun Allahın nuruna.
And olsun Hüseynin nəhəqq tökülən qanına.
And olsun suyun paklığına.
And olsun zəməzəm suyuna.
Ata-anam canına and olsun.
Bacılığa and olsun.
Balalarım ölmüşünə and olsun.
Balam canı.
Balam ölmüşü.
Başın üçün.
Başına and olsun.
Bişərəfəm, əyər yalan desəm.
Bu bərəkətə and olsun.
Bu çirağ gözümü tutsun.
Bu çörəh həqqi.
Bu günə and olsun.
Bu günün sahibinə and olsun.
Bu qibliyə and olsun.
Bu nemət qənimim olsun.

Bu ölsün.
Canım üçün.
Cəddimə and olsun.
Ciyərimin canı həqqi.
Çırağ həqqi.
Çırağ qənimim olsun.
Çırağa and olsun.
Çöllərə düşüm.
Çövrüdüyün səlavata and olsun.
Dədəm ocağına and olsun.
Dinimə and olsun.
Dostluğa and olsun.
Dostluğuma and olsun.
Duz-çörəh həqqi.
Əbilfəzlə and olsun.
Fatimeyi-Zəhrayə and olsun.
Getdiyim beytə and olsun.
Göy həqqi.
Gün həqqi.
Günün işığına and olsun.
Həqiqətə and olsun.
Həqqi-sələmə and olsun.
Həzrət Abbasa and olsun.
Xalamın goru həqqi.
Xanım İmamzadaya and olsun.
İki balama and olsun.
İmama and olsun.
İmamına and olsun.
İstədigün cana and olsun.
İşığ həqqi.
İşığa and olsun.
İşığa baxan gözüüm kor olsun.

İşığa kor baxım.
Kişiliğa and olsun.
Kitab həqqi.
Qardaşlığa and olsun.
Qəlbimə and olsun.
Qət kimi gözümlün giləsi ağarsın.
Qət kimi gözüm ağarsın.
Qiblə həqqi.
Quran belimdən vursun.
Qurana and olsun.
Qurani-məcidə and olsun.
Məcid həqqi.
Mən ölüm.
Namusuma and olsun.
O göydəki Allaha and olsun.
Ocağa and olsun.
Ocaq həqqi.
Oxuduğum kitaba and olsun.
On iki imama and olsun.
Özüm ölüm.
Son çərşənbə suyunun təmizliyi həqqinə.
Su falına and olsun.
Suya and olsun.
Suyun axarı həqqi.
Suyun kəraməti həqqinə.
Torpax həqqi.
Torpağa üzümü qoyum, yalanım olsa.
Topuüm yerə dəysin.
Vallah.
Yediyim duz-çörəyə and olsun.
Yer həqqi.

ALQIŞLAR VƏ XEYİR-DUALAR

A

Abadlığa çıxasan.
Abırın tökülməsin.
Ac qalmıyasın.
Acı gün görməyəsən.
Acı üzü görməyəsən.
Acıya gəlməyəsən.
Aclıq görməyəsən.
Ad qoyana rəhmət.
Adamsız olmayasan.
Adın dillərə düşməsin.
Adın yaşar olsun.
Adına qurban olum.
Adını mən verdim, yaşını Allah versin.
Adınla yaşayasan.
Adıyca olasan.
Adıyla-anıyla tanınasan.
Adlı-sanlı olasan.
Âfiyət olsun.
Ağ bəxt görəsən.
Ağ bəxt, altın xətt olasan.
Ağ bəxti xeyir olasan.
Ağbirçək anan yeri behişt olsun.
Ağ duvaxlar taxasan.
Ağ günə çıxasan.
Ağ günlərə qovuşasan.
Ağ günlü, ağ çörəkli olasan.
Ağ günlü, ağ ipəkli olasan.
Ağ günün ağarsın.

Ağ günün olsun.
Ağız-burnun sağ olsun (birisinin uşağını başqası öpdükdə deyilir).

Ağzın fal olsun.
Ağzın qurumasın.
Ağzın xeyrə açılsın.
Ağzın şirin olsun.
Ağzın var olsun.
Ağzına sağlax.
Ağlın azmasın.
Ağlına qurban olum.
Ağrı görməyəsən.
Ağrın-acın mənə gəlsin.
Ağrın alım.
Ağrın dost-bacın alsın.
Ağzına gələn xeyir olsun.
Ağzına qurban olum.
Ağzını-dilini yesinnər.
Ağzını öpsünlər.
Ağzını yesinlər.
Ahın dağa dəysin.
“Ax, neyləyim” demiyəsən.
Ax-ux sənnən uzağ olsun.
Axır qəminiz olsun.
Axirət evin abad olsun.
Axırın xeyir olsun.
Axirət qardaşım olasan.
Axşamınız xeyir olsun.
Al duvaxlar taxasan.
Allah evinə bərəkət versin.
Allah evini tiksın.

Allah oğul versin.
Allah öz cındırıqlarımnan eyləməsin.
Allah (daha) bətərinən saxlasın.
Allah aclıxla imtahana çəkməsin.
Allah adamı o qapılara salmasın(həbs, xəstəxana, ...).
Allah adamın qəbirdə də yerini dar etməsin.
Allah adama çirkin arvad verməsin.
Allah ağzınan eşidsin.
Allah adının sahibinnən kənarə salmasın.
Allah ağıl-fikir versin.
Allah ağıl tacımızı almasın.
Allah ağıla gəlməyəni başa gətirməsin.
Allah ağlatmasın.
Allah ağlını almasın.
Allah ağrı-sızı verməsin.
Allah ağrı-bezarı səndən iraq eləsin.
Allah ağrıdıb, incitməsin.
Allah ağzından eşitsin.
Allah alnını açıq edə, üzünü ağ.
Allah amanında.
Allah analı-babalı böyütsün.
Allah anlağını əlinnən almasın.
Allah aparsın, bir də gətirməsin (pis günləri).
Allah arsız-üzsüzə düşürməsin.
Allah artırsın.
Allah atana rəhmət eyləsin.
Allah ayağımızı kəsməsin.
Allah ayaxdan salmasın.
Allah ayırmasın.
Allah ayrılıq verməsin.
Allah aqibətin xeyir eləsin.

Allah artıq eləsin.
Allah bir arpa qədər iقبال versin.
Allah bacılıqdan əsgik eləməsin.
Allah bəxti ilə güldürsün.
Allah balalarını bağışlasın.
Allah balaların saxlasın.
Allah balavın gözünə işıq eləsin.
Allah başacan eləsin.
Allah başını uca eləsin, başımı uca elədin.
Allah başınnan bir tük əskik etməsin.
Allah başınnan töksün.
Allah başını ağrıtməsin.
Allah başını pozmasın (evli xanımlara).
Allah bazar versin.
Allah beytini qismət eləsin.
Allah bəğışlasın.
Allah bəğışləyib aparsın.
Allah bəxt versin, təxt ayağına gəlsin.
Allah bəxtin versin.
Allah bəxtin yarıtsın.
Allah bəxtinnən güldürsün.
Allah bəxtinə rəhmət eləsin.
Allah bəlâdan saxlıya.
Allah bəladan uzax eləsin.
Allah bərəkət versin.
Allah bərəkətini artırsın.
Allah bir-birizə çox görməsin.
Allah bir bu dünya, min o dünyada əvəz versin.
Allah bir də qismət eləsin.
Allah bir günümüzü sənsiz eləməsin.
Allah bir yasdıxda qocaltsın.

Allah bir daha görsətməsin.
Allah birə min versin.
Allah birin yerinə min versin.
Allah birini min eləsin.
Allah birivi yüz hesab eləsin.
Allah bolannıx-solannıx versin.
Allah bollux versin.
Allah bu əli o biri ələ möhtac eləməsin.
Allah bu gözü o biri gözə möhtac eləməsin.
Allah bu ocaxdan gedənlərə rəhmət eləsin.
Allah can sağlığı versin.
Allah canına-bədəninə sağlıx verə.
Allah cibinə bərəkət versin.
Allah çətinlik verməsin.
Allah çirkinlər bəxti versin.
Allah çox çəkdirməsin (xəstə üçün).
Allah dadına çatsın.
Allah darlığını geniş eləsin.
Allah dərdə qoymasın.
Allah dərmansız dərd verməyə.
Allah dinnən-imannan ayırmasın.
Allah dinə-dövlətə zəvâl verməsin.
Allah dizdən salmasın.
Allah duxtura möhtac eləməsin.
Allah dosluxdan əskik eləməsin.
Allah dostun olsun.
Allah dostunu var, düşməninə yox etsin.
Allah dörd gözdən ayırmasın (ana-baba gözləri).
Allah dubarə-sebare qismət eləsin.
Allah dubarə qismət eləsin.
Allah düşməne güldürməsin.

Allah düşmənini güldürməsin.
Allah düşmən şərinnən saxlasın.
Allah düşürməsin.
Allah düyünüvü açsın.
Allah evinnən-eşiyinnən ayırmasın.
Allah evini xeyrə qismət eləsin.
Allah evinin çırağını söndürməsin.
Allah eyibsiz əyal versin.
Allah əhli ilə salsın.
Allah əhlindən uzax salmasın.
Allah əl-əyağa düşürməsin.
Allah əldən-əyaxdan salmasın.
Allah əlinnən tutsun.
Allah əlinə-qoluna quvvət versin.
Allah əlizdə-ovucuzda saxlasın.
Allah əlizdəkini əskik eləməsin.
Allah əllərə salmasın.
Allah əmanətində olasan.
Allah əsirgəsin.
Allah əziz eləsin.
Allah heç əzizi zəlil etməsin.
Allah heç kəsi aclığının imtahan eləməsin.
Allah qəbul eləsin.
Allah qada-bələdan saxlasın.
Allah qapıvı açıq eləsin.
Allah qərə gözlüsün versin.
Allah qardaşlıxdan əskik eləməsin.
Allah qismətin versin.
Allah qızların bəxtin açsın, bizimkilər də içində.
Allah qoluva quvvət, surfava bərəkət versin.
Allah qonşuluxdan əskik eləməsin.

Allah qovuşdursun.
Allah göylüvə görə versin.
Allah görsətməsin.
Allah görünməz qəzadən-bələdən saxlasın.
Allah göz işığı, diz taqəti versin.
Allah gözü üstündə olsun.
Allah gözünü işığa gətirsin.
Allah gözüvə nur versin.
Allah gözünü- gönlüvü aydınlatsın.
Allah qurbanın qəbul eləsin.
Allah qurtarsın (həbsdə olan).
Allah haramnan əlini, yalannan dilini çəksin.
Allah heç kimə görsətməsin.
Allah həmsəyalıxdan əskik eləməsin.
Allah hər kəsə nəsib eləsin.
Allah xəta-bələdan saxlasın.
Allah xeyir versin.
Allah xeyirli bəxtlər versin.
Allah xəstəlixdan qurtarsın.
Allah iftirâdan saxlasın.
Allah iki cəhanda üzünü güldürə.
Allah iki səhətdən birin versin.
Allah imannan, Qurannan ayırmasın.
Allah imtahana çəhməsin.
Allah inayətin kəsməsin.
Allah insaf versin.
Allah insanın əqlini alacağına canını alsın.
Allah işivi-gücünü rast gətirsin.
Allah işivi rast gətirsin.
Allah işini uvand eləsin.
Allah kafirə də nəsib eləməsin.

Allah kəramətin üstünnən götürməsin.
Allah kimsələrin ağzının dadını pozmasın.
Allah kimsəyə əl açıdirmasın.
Allah kisəyə bərəkət versin.
Allah kölgəsi üstünnən əsgik olmasın.
Allah köməyin kəsməsin.
Allah köməyin olsun.
Allah min bir bərəkət versin.
Allah nəfəsi, duası üstündə ola.
Allah nemətizi artırsın.
Allah nəzərdən saxlasın.
Allah nəzəri üstünnən əsgik olmasın.
Allah o gönüldə olsun.
Allah oğullarını saxlasın.
Allah ona Əyyûb sabri versin.
Allah ömrümnən alsın ömrüvə versin.
Allah ömür versin.
Allah ömrüvü uzun eləsin.
Allah özü əcr versin.
Allah özü əvəz versin.
Allah özü fərəc-i-xeyir versin.
Allah özü qurtarsın.
Allah özü nəcat qapısı açsın.
Allah özü nəcat versin.
Allah özü səbəb salsın.
Allah paydar eləsin.
Allah peyğəmbər sabrı versin.
Allah rəhmət eləsin.
Allah ruzusun bol eləsin.
Allah ruzusun yetirsin.
Allah sağ gözü sol gözə möhtac eləməsin.

Allah sağlıq versin.
Allah sağlığına qismət eləsin.
Allah, sən balamı saxla yaxşı-yaman dillərdən.
Allah səndən razı olsun.
Allah sənə qaraqaşlı, qaragözlü gəlinlər versin..
Allah sənə qıymasın.
Allah sənə yar olsun.
Allah səni al başlı gəlinlərdən eləsin.
Allah səni anava-babava bağışlasın.
Allah səni cəhənnəm odunna saxlasın.
Allah səni darda qomuya.
Allah səni gözü kölgəli eləməsin.
Allah səni hərəmdən saxliya.
Allah səni xoşbəxt eləsin.
Allah səni mənə çox görməsin.
Allah sizə də qismət eləsin.
Allah sizi bizə çox görməsin.
Allah sonumuzu xeyirli eləsin.
Allah sufraı açıq eləsin.
Allah sufravi bol, cibivi dolu eləsin.
Allah şeytanın şərinnən qorusun.
Allah şəfa versin.
Allah uğursuza-qədəmsizə düşürməsin.
Allah uşağıvı saxlasın.
Allah üç gün yataq, dördüncü gün torpax nəşib etsin.
Allah veridicə versin.
Allah verən umudun üzülməsin.
Allah yaman gözdən qorusun.
Allah yandırır-yaxmasın.
Allah yox yerdən qapı açsın.
Allah yox yerdən yetirsin.

Allah xeyir versin.
Allah zâlimə düşürməsin.
Allah ziyarət qismət eləsin.
Allâha əmanət olasan.
Allaha şükürlər olsun.
Allaha tapşırdım.
Allı-pullu gəlin olasan.
Alnın açıq ola.
Alnın ağ ola.
Alnın təmiz ola.
Alnına dövlət yazılsın.
Âmin diyəlim də Allah qəbûl etsin.
Ana-baba duâsı almış olasan.
Anadan əmdigin süd hələlən olsun.
Anam-bacım olsun.
Anamın ağ südü kimi həlâl olsun.
Anan-baban əskik olmuya.
Anan barın yesin.
Anan ölsün.
Anan toyunda əlinə həna yaxsın.
Anavın duasını alasan.
Arta gələsən.
Artımlı olsun.
Arzun gözündə qalmasın.
Arzuva çatasan.
Arzuva qovuşasan.
Arzuva yetişəsən.
Aşın-işin bal olsun.
Ata-ana kölgəsində böyüsün.
Ata-anadan yarılasan.
Atalı-analı böyüsün.

Atalı-analı olsun.
Atan rəhmətdə (rəhmətlik).
Atavın canı sağ olsun.
Ay üzlü olasan.
Ayaxların ağrımasın.
Ayaxlarınız var olsun.
Ayax altında qalmıyasan.
Ayrılığa düşmüyəsən.
Azar-bezar görmüyəsən.
Azın çox olsun.

B

Babavın canına dəysin.
Bağ-bostanın bəhrəli olsun.
Bağın abad.
Bağın barlı olsun.
Bağrın qan olmasın.
Bahar günü olasan.
Baharın barı qapıya bardaş qursun.
Bəxtiyar olasan.
Bal dadasan.
Balaların başıya tac olsun.
Balan atalı-analı böyüsün.
Balan balası sənə baba desin.
Balan baş qaxıncı olmasın.
Balan boyuva qurban olum.
Balan böyüsün.
Balan mələr qalmasın.
Balan üzüvə gülsün.
Balan yarısın.
Balavın barın yeyəsən.

Balavın toyun görəsən.
Barın başınnan aşsın.
Barmaqların ağrıməsın.
Basdığın yerlərdə güllər bitə.
Başın ağrıməsın.
Başın-dişin ağrıməsın.
Başıva dolanıım.
Başın ərşə çatsın.
Başın qadasın alım.
Başın qoltuq görməsın.
Başına qurban kəsım.
Başın sağ olsun.
Başın səlâmətdə ola.
Başın sıxılmasın.
Başın ucalsın.
Başıva dönüm.
Başıva dövlət quşu qona.
Başıva dövlət tacı qona.
Başıva qaxınc qaxılmasın.
Başıva gələn qada-bəla səni istəmiyənnərə gəlsin.
Başıva gələn qada canına gəlsin.
Başıva gün doğsun.
Başıva xeyir gələ.
Başıva təsəddıq.
Başıva xeyir.
Batıb barınasın.
Baydağın batmasın.
Bayramın bayram olsun.
Bayramız mübarək olsun.
Bazar olsun.
Bazarın bazarlı olsun.

Bazarın kasat olmasın.
Bazarın ravat olsun.
Bacın-qardaşın ölümün görmüyəsən.
Behiştə dincələsən.
Behişt miyvəsi ruzun olsun.
Beşik bağın bərk olsun.
Beşik bağın qopmasın.
Bədə tuş gəlmüyəsən.
Bədbaxtlıx sənnən ırax olsun.
Bədnəzərə gəlmüyəsən.
Bəxtəvər olasan.
Bəxtin açıq olsun.
Bəxtin ağ ola.
Bəxtin bağlanması.
Bəxtin üzüvə gülsün.
Bəla görmüyəsən.
Belin bükülməsin.
Bərəkəti Allahdan olsun.
Bərəkətin çox olsun.
Bərəkətin çoxalsın.
Bərəkətin min olsun.
Bərəkətin şişsin.
Bərəkəti Allah artırsın.
Bərəkətli olsun.
Bərkə-boşa düşmüyəsən.
Bəy olasan.
Bəyəndiyivə qovuşasan.
Bəzək-düzəkli olasan.
Biçdiyin ruzulu olsun.
Biçinin avanda gəlsin.
Bir budağın min olsun.

Bir deyib min güləsən.
Bir əkib, beş götürəsən.
Bir gün dərd, bir gün mət(meyit).
Bir istədiyində Allah min verə.
Birin min olsun.
Biz az verdix, siz çox hesablayın.
Biz yedix azaltdix, Allah çoxaltsın.
Boğaz ola.
Bol olsun.
Bolan-solan olsun.
Bollux içində üzəsən.
Bolluğun başınnan aş.
Borclu qalmıyasən.
Bostanın abad olsun.
Boş beşik görmüyəsən.
Boşa çıxmıyasən.
Boya—başə çatasan.
Boy-buxunlu olasan.
Boylu-buxunlu olasan.
Boynun buruq qalması.
Boyu mənim boyumca olsun.
Boyuna qurban.
Böyüksüz qalmıyasən.
Böyükluğa çatasan.
Bu boyda olasan.
Burnun qanamıya.
Burnun sızlamıya.

C

Cah-cəlal sahibi olasan.
Camın dolu olsun.

Canın ağrı-bezar görməsin.
Canın covhərli olsun.
Canın sağ olsun.
Canıva bu qoca canım qurban.
Canıva canım qurban.
Canından usanmıyasən.
Canıvı yesinlər sənin.
Cəhənnəm bilmüyəsən.
Cəlalın artıq olsun.
Cəmalıva gurban.
Cəvan canıva Allah qıymasın.
Cəvan canıva canım qurban.
Cəvan canınnan xəta-bəla uzaq olsun.
Cəvanların hədə olmasın.
Cəvanların subaylıq daşın atsın.
Cəvanlığınnan yarıyasən.
Ciyər acısı görmüyəsən.
Ciyər-parəmə qurban olum.
Ciyərin yanmasın.
Çanağın sınmasın.
Çətinlik görmüyəsən.
Çətinlik sənən irax olsun.
Çirağın sönməsin.
Çirağın yansın.
Çox bayramlar görəsən.
Çox yaşa.
Çörəyin bol, süfrən açıq olsun.
Çörəyin bol olsun.

D

Dâmatlıgıvı da görürüğ inşâllah.

Darısı başıvıza.
Darlığ üzü görmüyəsən.
Dərd-bələdan uzaq olasan.
Dilə gəlmüyəsən.
Diləklərivə yetişəsən.
Diləyin başa çatsın.
Dilin-damağın qurumuya.
Dilin-dodağın qurumuya, dodağın şirin qala.
Dilivə bal ilə yağ.
Dilivə sağlax.
Dinim-imanım sənə əmânət.
Döllü-döşlü olasan.
Dövlətin başınnan aşsın.
Duâ eliyənnərin çox olsun.
Duâlarımız səninlə.
Dünyanın adını alasun.
Duruşuna qurban.
Duvaqlı gəlinlər olasin.
Duz dağı olasan.
Düyün-dərnəyin tez ola.
Düyünlər-dərnəklər qurasan.
Dünyâ-axirət bacım olasan.
Dünya başıva dar olmasın.
Dünyada ağ gün görəsən.
Düşmənin kor ola.
Düşməni günü sağışlı olsun.
Düşmənlərivin gözü çıxa.
Düşmənlərivin gözü çıxsın.
Düyünün boya-başə çatsın.

E

Elin abad olsun.
Ev üzünə həsrət qalmıyasın.
Evin abad olsun.
Evin abadan.
Evin ağsəqqəlli olsun.
Evin tikilsin.
Evin yıxılmıya.
Evində gülə-gülə oturasan.
Evində toy olsun.
Evində yarıyasın.
Evinnən un-urvan əskik olmasın.
Evinnən ətir iyi kəsilməsin.
Evinnən layla səsi ucalsın.
Evinə elçi gəlsin.
Evlad möhtaci olmüyasın.
Evlâdınla min bir yaşa.

Ə

Əlimizi boş çevirmə, Allahım.
Əlin darda qalmasın.
Əlini daşa atsan, qızıl olsun.
Əlin daşa dəyməsin.
Əlin hənəli olsun.
Əlin xoş olsun.
Əlin sayalı olsun.
Əlin yağda-balda ola.
Əlin-ovcun dâim dolu ola.
Əlivə quvvət.
Əlivə sağlax.
Əlinin var-dorləti başdan aşib-daşsın.

Əliizdən aldı, gönlüüzdən də alsın.
Əlin-qolun var olsun.
Əllərin dərd görməsin.
Əllərin dərd, gözlərin bəla görməsin.
Əllərin peyğəmbər qəbrinə çatsın.
Əllərin var olsun.
Əmanda olasan.
Əməlin azmasın.
Əməlin özüvə gəlsin.
Əməlin sâlih ola.
Əmin başı sağ olsun.
Əmrin pozulmasın.
Ərdən yarıyasın.
Ərxin qurumasın.
Ərin sağ olsun.
Əsənliğiz dâim ola.
Əsgik günün qöy əsgiyı duyulsun.
Ətin tökülməsin.
Ətləs donlu olasan.
Əvvəlin gəlincə, axirin gəlsin.
Əyağın daşa dəyməsin.
Əyağın düşərli olsun.
Əyağın yüngül olsun.
Əyağıvı öpsünnər.
Əyri üzü görmüyəsən.
Əzilən düşmanın olsun.
Əziz olasan.

F

Falın fal olsun.
Fəhmin itməsin.

Fələk amanınnan olasan.
Fələkdən kələk görmüyəsən.
Fələkdən yamanlıx görmüyəsən.
Fələk səni darda qoymasın.
Fitnə-fisaddan uzaq olasan.
Fürsətin fota gəlməsin.

Q

Qada-bala sənnən irax, uzağ olsun.
Qadan-bəlan alım.
Qadan alım.
Qadir Tanrı səni namərdə möhtac eləməsin.
Qalanın Allah yorsun.
Qamətin əyilməsin.
Qanın qaralması.
Qapın qifil görməsin.
Qapın qonaq üzünə açılsın.
Qapın kilid görməsin.
Qapınnan qada yel əsməsin.
Qapınnan qonaq əyağı kəsilməsin.
Qapınız şadlığa açılsın.
Qapuvı xeyirə açasan.
Qarğış səndən uzağ olsun.
Qarlı dağların yıxılması.
Qarnın var olsun.
Qayğı bülmyəsən.
Qazanca çatasan.
Qazancın artix olsun.
Qazancın birə-min olsun.
Qəlbin nisgil görməsin.
Qəlbi sınıq olmuyasan.

Qərə gün görmüyəsən.
Qərannıx gün görmüyəsən.
Qərdəşin ağrısı ürəyimə.
Qərdəşin qazancı qazan doldursun.
Qərdəşin toyunda oynuyasan.
Qeyrətli iyid olasan.
Qəm-qüssə görmüyəsən.
Qəriblik çəkmiyəsin.
Qız, bəxtivə gün doğsun.
Qız-gəlin görəsən.
Qızım qonaq gəlini olsun inşallah.
Qohum-qərdəş arxalı olasan.
Qollu-budaxlı olasan.
Qonça güllər dərəsən.
Qonça güllər sənin olsun.
Qonum-qonşulu olasan.
Qonum-qonşun dadıva çatsın.
Qurda-quşa muhtaç olmuyasan.
Qürbət üzü görmüyəsən.
Qüvvətdən düşmüyəsən.

G

Gəlinin əyağı sayalı, qədəmli olsun.
Gəlinin gərdəkdə qalmasın.
Gəlinin toyu mübarək.
Gəlinivə güzgü tutum.
Gəmin qərq olmasın.
Gecəniz xeyrə qalsın.
Gönlünüz xoş ola.
Göylər səni pənahında saxlasın.
Gözəl-göyçək nəvən olsun.

Gözlərin yaşarmasın.
Gözü götürməyənərin gözü çıxsın.
Görüm körpəvin barın dərəsən.
Gözün aydın.
Gözün balaların üstündə olsun.
Gözün əllərə baxmasın.
Gözün nurlansın.
Gözün pis üzlər görməsin.
Gözün yamanlıx görməsin.
Gözüvə döndüyüm.
Gözüvə qara su gəlməsin.
Gözün işıq görsün.
Gözüvün işığı çoxalsın.
Gözüvün nûri qaralmasın.
Gül suyuna batasın.
Gülə-gülə.
Gülə-gülə giy (yeni paltar geydikdə).
Gülə-gülə köhnəlsin (yeni paltar geydikdə).
Güllən boşa çıxmasın.
Güllük-gülüstanlıx içində yaşıyasan.
Gülün solmasın.
Gün günündən əlâ olsun.
Günün güdəlməsin.
Günün günnən ağ olsun.
Günün günlərə çalınsın (ömrün üzansın).
Günün qərə keçməsin.

H

Hacı çayın olsun.
Hacı sofrası olsun.
Hacılar səvabında olasan (Qurban bayramında deyilir).

Heç əziyyət çəkməyəsən.
Həlal südün balalarını həlali olsun.
Heydən düşməyəsən.
Həqqın həlal olsun.
Həqqın üzü sənnən dönməsin.
Həlal nemətin bol olsun.
Həlâl olsun.
Həlal süd əmənnərin bəy olsun.
Həlal süd əmənnərin həlala qismət olsun.
Həlal süd əmmiş gəlinin olsun.
Həlalin həram görməsin.
Hər günüüz bayram ola.
Həyətivə gəlin gəlsin.
Hörmətin artıq olsun.
Hörmətinən hörmət görəsən.
Hünərin bol ola.

X

Xəlqdən yamannıx görməyəsən.
Xeyir-dua qapında dursun.
Xeyir-duan qəbul olsun.
Xeyir-ehsanın qəbul olsun.
Xeyir qabağıva çıxsın.
Xeyirdi.
Xeyirli olsun.
Xeyrini görəsən.
Xəta canınnan irax.
Xəta-bələdan uzaq olasan.
Xəzinən boş olmasın.
Xəzinən dolu olsun.
Xurcunun boş qalmasın.

İ

İki cəhanda əzîz ol.
İki cəhanda muammər olasın.
İki cəhanda sərəfraz olasın.
İlin ildən xoş olsun.
İlk barın bəhrəli olsun.
İlkindən üzüvə gülsün.
İllər-aylar həsrətin görmüyəsən.
İmana gələsən.
İmanıva qurban.
İmtahanlarda düşmüyəsən.
İmzan pozulmasın.
İpin qırılmasın.
İstəclinlə boya-başa çatasan.
İstəklivə qovuşasan.
İş başladım, bismillâh.
İşığa həsrət qalmıyasan.
İşığın sönməsin.
İşıxılığa çıxasan.
İşin tərs gəlməsin.
İşin uvand-avand olsun.
İşivə barikəllah.
İşləmiyib yiyəsən.
İtaət-ibadətləriz qəbul olsun.

K

Kamıva çatasan.
Kərxanan boş qalmasın.
Kəlamin şirin olsun.
Kəllən daşa dəyməsin.
Kəmala dolasan.

Kəmalın kamil olsun.
Kəmərin qırılmasın.
Kərəm əli sənə kəramət gətirsin.
Kömək əlin kəsilməsin.
Könlün yorulmasın.
Körpə dilivə qurban.

L

Lap pis günüz bu gün olsun (toy günü bəyə deyərlər).

M

Mərhəmətəz artıq.
Mənim kimi ağ saqqallı, sarı dişli ol.
Mənzilin mübarək.
Mənzilində çirax yansın.
Mərd canın sağ olsun.
Murâdım Allah verdi, darısı cümləsinə.
Muradına çatasan.
Mərd əlin var olsun.
Mümkünlü olasan.

N

Nə gəlırsə, mənim sağrıma gəlsin.

O

Ocaxda od əskik olmasın.
Olmasın azar.
Oruc-namazınız qəbul olsun.

Ö

Öleydim, göreydim.

Ölməyəsən.
Ömrün olduxca ah çəkməyəsən.
Övlad dərdi görməyəsən.
Övladdan yarıyasən.
Övladına möhtac olmayasan.
Özgələrə möhtac olmayasan.
Özünə qismət olsun.

P

Pir olasan.
Pisin istəyənin üzü gülməsin.

R

Ruzun bol olsun.

S

Sabahın sabahlara qovuşsun.
Sabahın üzünə gülsün.
Sağ əlin başımıza.
Sağ-salim gedip gələsən.
Sağlıqla get, səlâmətlə gəl.
Sağlığın görüm.
Sağ-səlamət olasan.
Saqqalın ağarsın.
Saqqallarını dariyasan.
Səhər üzünə xeyirli açılsın.
Səxavətin artıq olsun.
Sən kimsəyi incitmədin, Allah da səni incitmiyə.
Sən sağ ol, kölgəndə mən dolanım.
Sənə kömək olsun, o Şahi-Kərbəla.
Səni yamanlıx görməyəsən.

Səsinə-nəfəsinə quzu kəsim.
Siz sağ olun.
Sizdən irax.
Sözün məclislər yaraşığı olsun.
Sözün şəkərdən.
Sözün yerə düşməsin.
Sözünü şəkərdən kəsim.
Su kimi əziz ol.
Su kimi get, su kimi gəl.
Sular kimi artasan.
Suyun bulanmasın.

Ş

Şadlığa gələsiz.
Şan-şöhrətin artıq olsun.
Şən-şux olasan.
Şəqqin sınmasın.
Şiirin ağzın aci olmasın.
Şirinin şəkər olsun.
Şirinliğini içim.
Şirinliğin şirin olsun.
Şöhrətin dünyanı tutsun.
Şöhrətin artıq olsun.

T

Taxçan boş olmasın.
Taza gəlinin qədəmi sayalı olsun.
Taza-taza nobarlara çatasan.
Tez gedə, tez gələsən.
Topraxlıcan yaşasın.
Topraxları qədər yaşıyasan.

Toyda geyəsən (yeni paltar geydikdə).
Toyunda oynayım.
Tutduğun altın ola.

U

Uğrun yarısın.
Uğruna qurban.
Uğruna xeyir olsun.
Uğruna uğurlar calansın.
Uğrunuz xeyir.
Uğurlar ola.
Umudun boya-başa çatsın.
Umudun hasıl olsun.
Unun artımlı olsun.
Uşaqlarını Allah saxlasın.
Uşaqların darda qalmasın.
Uşaqların uğru xeyir olsun.

Ü

Üç otuz yaşınız olsun.
Ürəyin açılsın.
Ürəyinə görə Allah pay versin..
Üzün açıq olsun.
Üzün ağ olsun.
Üzün gülsün.
Üzün pis üz görməsin.
Üzün utanmasın.
Üzünün suyu tökülməsin.

V

Var-dövlət sahibi olasan.

Var-dövlətin başınnan aşıb-daşsın.
Var-dövlətin başınnan aşsın.
Varın var gətirsin.
Vay deməyəsən.
Vay-şivən sənnən irağ olsun.
Verənə-verməyənə bərəkət.

Y

Yaddan çıxmıyasan.
Yaddan da yarıyasan.
Yadın da sənə yad olmasın.
Yağlı böyrək kimi yağ içində böyüyəsən.
Yaxşılığın itməsin.
Yamannıx görməyəsən.
Yanan çirağın sönməsin.
Yanan ocağın qaralmasın.
Yaradan sənə yar olsun.
Yazın pozulmasın.
Yazın üzünə xoşbəxlixi gətirsin.
Yazınnan yarıyasan.
Yeddi oğul babası olasan.
Yediğın-ıçtiğın həlal olsun.

Z

Zaval görməyəsən.
Zəhmətinin barın yeyəsən.
Zəhmətin itməsin.
Zillət görməyəsən.
Zoruna zor çatmasın.
Zülüm üzü görməyəsən.

QARĞIŞLAR VƏ BƏDDUALAR

A

Ac öləsən, gec öləsən.
Adın adların içində batsın.
Adın qara daşlara yazılsın.
Adıvı adlara qoyum.
Adın adlara qoyulsun.
Ağ gün görmüyəsən.
Ağ günün qərə daş kimi olsun.
Ağ xonçan qərə boyansın.
Ağzın zəhər dadsın.
Ahım səni tutsun.
Axır yemağın olsun.
Axşama çıxmıyasan.
Axşama qalmıyasan.
Al qana boyanasan.
Allah balannan çəhdirsən.
Allah belinnən vursun.
Allah gözüvün ışıqın alsın.
Allah ışıqıvı söndürsün.
Allah kəndirivi kəssin.
Allah qabağıva çıxartsın.
Allah öldürsün səni.
Allah ömrünnən kəssin.
Allah ömrüvü kəssin.
Allah sənə gənim olsun.
Allah sənə qotur versin, dırnaq verməsin.
Allah səni dilbülməzə rast eləsin.
Allah səni əlimnən alsın.
Allah səni gorda da rahat qoymasın.

Allah səni oğuldan yandırсын.
Allah səni ortadan götürsün.
Allah səni peşman eləsin.
Allah səni sənnən əskiklərə güldürsün.
Allah sənin evinə bəla gətirsin.
Allah təala baisin evini yıxsın.
Allah ürəyivi üzsün.
Allah yalançının evini yıxsın.
Allah başın olan yerdə, ayağına daş salmasın.
Allahın bəlasına gələsən.
Allahdan istəmişəm sağ gözün tökülsün.
Anadan əmdiyyin süd burnunna gəlsin.
Anan-bacın mələr qalsın.
Anan yasıva otursun.
Anavın südü burnunna irin-qan olup tökülsün.
Anası ağlar qalsın.
Arxan yerdə qalsın.
Arzun gözündə qalsın.
Arzun ürəyində qalsın.
Ay evi yıxılmış.
Ay üzü qərə.
Əyaxların qırılsın.
Azar dəysin sənə.
Azara düşəsən.

B

Babalım boynuna.
Bacannan tüssü çıxmasın.
Bala diyəndə burnuvun ucu göynəsin.
Bala üzünə həsrət qalasan.
Balaların mələr qalsın.

Balaların yetim qalsın.
Balası didərgin düşsün onun.
Başın batsın.
Başına daş düşsün.
Başına kül ələnsin.
Başına qərə ləçək bağlansın.
Başına od ələnsin.
Bayramın qərə gəlsin.
Bəbəyin ovucuva tökülsün.
Belin sınısın.
Bəxtin sənə yar olmasın.
Bəzəkli ev görmüyəsən.
Bildiyin dərdə düşəsən.
Bizə gələn yerdə əyağın sınısın.
Boğazına boğma çıxsın.
Boya-başa çatmıyasın.
Boynun altında qalsın.
Boynun sınısın.
Boyun yerə girsin.
Boyuvu yerə soxum.
Böyüyüp ana olmuyasan.

C

Can verəndə su verənin olmasın.
Can verəsən.
Canın çıxsın.
Canın yansın.
Canıva qurt daraşsın.
Canıva od düşsün.
Cavan ailənnən xeyir görmüyəsən.
Cavan öləsən.

Cavannarın cərgəsinə qoşulmuyasan.
Cəhənnəm də sənə ağız verməsin.
Cəhənnəm oduna yanasan.
Ciyərin parçalansın.
Ciyərin yansın.
Ciyərivə od düşsün.
Cüvanəzən öləsən.

Ç

Çırağın sönsün.
Çox işliyəsən, az yiyəsən.
Çolaq olasan.
Çörəh atlı olsun, sən piyada.
Çörəh tutsun.
Çörəyin dizivin üstündə olsun.
Çörəyin para olsun, günün qərə.
Çörəyin soyuq olsun, suyun isti.

D

Dalıncan bir qərə daş.
Dəli olup çöllərə düşəsən.
Dərdinə dərman tapılmasın.
Dərtli ürəyimmən su içəsən.
Dilədiyin dilində qalsın.
Dilin ağzında qurusun.
Dilin lâl olsun, qulağın kâr.
Dilin tutulsun.
Dilivə yaman yarası çıxsın.
Dilivi əğrəb çalsın.
Dört duvar arasında uluya-uluya qalasan.
Dul qalasan.

Duz kimi əriyəsən.
Dünən öleydin, bu gün üç günün olaydı.
Dünya üzündə heç gün görmüyəsən.

E

Elə dərdə düşəsən ki, dərdivə dərman tapılmasın.
Evin xərabə qalsın, yurdunda bayquş ulasın.
Evin yıxılsın.
Evində bayquş ulasın.

Ə

Əbilfəzl malı elədim.
Əlin qırılsın.
Ətin tökülsün.
Əzabın artıq olsun.
Əzrail qapınnan əskik olmasın.

F

Fələhtən ağ gün istiyəsən, qərə günlər göndərə.
Fələk belivi qırsın.
Fələk təpəvə döysün.
Fərasəti Allah alsın.
Fərasətsiz evlada möhtaç olasan.
Fərsiz öləsən.

G

Gedər-gəlməz yola gedəsən.
Gedəsən, heç gəlmiyəsən.
Gedişin olsun, gəlişin olmasın.
Gen dünyada yerin dar olsun.
Get, dalınca da bir qərə daş.

Gettiyin yerdən yarımıyasan.
Gettiyin yollar bağlı olsun.
Gəlin möhtacı olasan.
Gəlin öləsən.
Gəlinlik gərdəyinə girmiyəsən.
Gordan gora daşınasan.
Gördüyün gün elə mənnən olsun.
Görüm başıva mən ağırlıxdə daş düşsün, heç altınnan çıx
bülmüyəsən.
Görüm ki, iki gözün bir deşiktən çıxsın.
Görüm onun balası ağlar qalsın.
Görüm səni çörək üzünə həsrət qalasan.
Görüm səni görən gözdən olasan.
Görüm səni isti ocaq üzünə həsrət qalasan.
Görüm səni qan qusasan.
Görüm səni qapılar açıp içəri girmiyəsən.
Görüm səni qərə yara çıxardasan.
Görüm səni sabaha çıxmıyasan.
Görüm sənəin dərdivə dərman tapılmasın.
Görüm sənəin dilin ağzında kömürə dönsün.
Görüm sənəin dilin ağzında şişsin.
Görüm üstüvə od ələnsin.
Görüm yediyin, işdiyin zəhər olsun.
Görüm yığdığın özüvə qismət olmasın.
Göydən başıva daş yağsın.
Gözlərivə pıçax batsın.
Gözüvə ağ gəlsin.
Gözün çıxsın, düşsün əyağının altına.
Gözün durulsun.
Gözün kor, dilin lal olsun.
Gözün yerə tökülsün.

Gözüvə it dirsəyi çıxsın.
Gözüvə ox batsın.
Gorun dağılsın.
Gözüvə güllə dəysin.
Gözüvə qərə su gəlsin.
Gözüvə tikan batsın.
Gözüvün işığınnan olasan.
Gözüvün yaşı yavannığın olsun.
Günəş sənə qənim olsun.
Gün görmüyəsən.
Gün işığına həsrət qalasan.
Günün ah-vayla geçsin.
Günün göy əskiyə dönsün.
Günün qərə gəlsin.
Günün qərə olsun.

H

Hamının yanında üzü qərə olasan.
Hamıya borçlu qalasan.
Hara getsən boş qayıdasan.
Heç Allah səni göyərtməsin.
Heç ər üzü görmüyəsən.
Heç xoş gün görmüyəsən.
Heç qapı açmıyasan.
Heç üzüvə qapı açılmasın.
Hənan qurulu qalsın.
Həlal çörək görmüyəsən.
Həlallıx görmüyəsən.
Həramın olsun.
Həvəsin ürəyində qalsın.
Həzrəti Abbasa tapşırıram səni.

X

Xar olasan.
Xəcil olasan.
Xeyrini görmüyəsən.
Xıncım-xıncım olasan.

İ

İki gözdən, iki dizdən olasan.
İllər xestəsi olup dil zarına öləsən.
İmanın atlı olsun, sən piyadə.
İmansız gora gedəsən.
İstədiyin ürəyində qalsın.
İşıq üzünə həsrət qalasan.
İşıqlı dünyaya kor gözünən baxasan.
İyid ərxən yerə gəlsin.
İyid öləsən.

K

Kəfənin yarımçılıq qalsın.
Kökün üstə ocaq qalansın.
Külün göyə sovrulsun.
Kürəyivə qərə yara çıxardasan.

Q

Qan qusasan.
Qanın daşlara dağılsın.
Qanıva bələnesən.
Qanıva ğəltan olasan.
Qanlı köynəyin üstüvə gəlsin.
Qəfil gülləyə gələsən.
Qərəgün olasan.

Qərə yerə girəsən.
Qərə yol gedəsən.
Qır qazanına düşəsən.
Qolun qurusun.
Qulağın Quran səsi eşitməsin.
Qərə günün göy əskiyə düyülsün.

L

Laxta-laxta qan i...əsən.
Laxta-laxta qan qusasan.
Lənətə gələsən.

M

Meyitin əllərdə qalsın.
Meyitin üstünə su tapılsın.
Meyitivə ağlım sənin.
Meyitivi yerə salıp üstündə vaxsey deyim.
Mənə nə arzulayırsan, öz başıva gəlsin.
Mərdümazar başının üstünnən əskik olmasın.
Min bir bəlaya gələsən.
Muradın gözündə qalsın.
Mürdəşir üzünü yusun.

N

Nâbələd öləsən.
Nâkâm gedəsən.
Nâlən ərşə çıxsın.
Nâləvə yetişən olmasın.
Nâmərd əlində öləsən.
Nâmərdə möhtaç olasan.
Namussuz öləsən.

Nə öləsən, nə itəsən, iki gözünnən olasan.
Niyyətin qərə gəlsin.

O

O dünyanı bu dünyada çəkəsən.
Od alova düşəsən.
Oğul öləsən.
Oğul toyuna həsrət qalasan.
Oğul-uşaq üzünə həsrət qalasan.
Oğul-uşaxdan yarımıyasan.
Oğulsuz qəbrə gedəsən.

Ö

Öləndə su tapılmasın.
Öləndə torpax sənə ağız verməsin.
Öləsən, yerə girəsən.
Ölümü görəsən.
Ölümü öpəsən.
Ömrün boyu qarğış yiyəsi olasan.
Ömrün boyu oğul payı görmüyəsən.
Ömrün gödəh olsun.
Ömrün uzun, günün qərə olsun.
Ömür boyu çörək tapmıyasan.
Ömür boyu xoşbəxt olmuyasan.
Övlad deyəndə dodağın yeddi yerinnən parçalansın.
Övladların düzdə qalsın.

P

Paltarın taza qalsın.
Papağın boş qalsın.
Payın palçığa dönsün.

Pis dərtədən öləsən.
Pis günnən gözün açılmasın.

R

Rahat evivə od düşsün.
Rahat gün görmüyəsən.
Rahat günün, rahat yerin olmasın.
Rahat yerin qəbir evi olsun.
Rastıva xeyir çıxmasın.
Razı gedəsən, nârazı qayıdasan.

S

Sabaha sağ çıxmıyasən.
Sabahın qərə gəlsin.
Sağ gedip salamat qayıtmıyasən.
Saman kimi saralıp iynələrə saplanasan.
Səlamat yemiyəsən.
Sel aparsın səni.
Sən bil, Allah bilsin.
Sən öləsən.
Sən gələn günə qərə daş düşəydi.
Sənə öl demirəm, amma yeddi il dilin durulsun.
Səni dizin-dizin sürünesən, qan qusasan.
Səni görüm “oxxay” demiyəsən.
Səni görüm ağ gün görmüyəsən.
Səni görüm ağlar qalasan.
Səni görüm axır yemağın olsun.
Səni görüm aldığın şeydən heç xeyir görmüyəsən.
Səni görüm arzun gözündə qalsın.
Səni görüm bacannan tüstü çıxmasın.
Səni görüm başıva qaya boyda daş düşsün.

Səni görüm bildiyin qədər çəkəsən.
Səni görüm bir yerdə oturub min yerdən iy alasan.
Səni görüm boya-başa çatmıyasən.
Səni görüm bulut kimi dolasan.
Səni görüm cavan öləsən.
Səni görüm damında bayquş ulasın.
Səni görüm daş olasan.
Səni görüm dərdinə dərman tapılmasın.
Səni görüm elə yerdə öləsən ki, əlin bir yana çatmasın.
Səni görüm əlin qurusun.
Səni görüm göydən başıva daş yağsın.
Səni görüm gülləyə tuş olasan.
Səni görüm gün görəsən, işıq görmüyəsən.
Səni görüm gün görmüyəsən.
Səni görüm gün işığına həsrət qalasan.
Səni görüm heç boya-başa çatmıyasən.
Səni görüm heç əlin çörəyə çatmasın.
Səni görüm heç övlad toyu görmüyəsən.
Səni görüm heç uğuruva xeyir gəlməsin.
Səni görüm heç vətəndə ölmüyəsən.
Səni görüm heç yarımıyasən.
Səni görüm xalça arasında gələsən.
Səni görüm igit öləsən.
Səni görüm igit ölüp, qan əndərəsən.
Səni görüm iki əldən, iki gözdən olasan.
Səni görüm iki gözünən olasan.
Səni görüm ilan çalsın.
Səni görüm ilan dilinnən çalsın.
Səni görüm ilan kimi çöllərdə mələr qalasan.
Səni görüm iman tapmıyasən.
Səni görüm qan qusasan.

Səni görüm qanlı köynəyin gəlsin.
Səni görüm qapılar açıp girmiyəsən, qərəbaxt, qərətəxt
olasan.

Səni görüm qəbrin üstə ot göyersin.
Səni görüm qiymə-qiymə olasan.
Səni görüm qız qarıyasən.
Səni görüm ölüm xəbərin gəlsin.
Səni görüm Məkkəyi-Mədinə yaman dərdə salsın.
Səni görüm mən dərdə düşəsən.
Səni görüm mən içtiyim sudan içəsən.
Səni görüm od aparsın.
Səni görüm oda düşəsən.
Səni görüm odda yanıp, kül olasan.
Səni görüm oğul dağı görəsən.
Səni görüm öləndə üstündə molla tapılmasın.
Səni görüm sabaha sağ çıxmıyasən.
Səni görüm şan-şan olasan.
Səni görüm tikə-tikə olasan, cəsədin ələ gəlməsin.
Səni görüm tünbətün olasan.
Səni görüm ürəyin parça-parça olup, ağzınnan gəlsin.
Səni görüm ürəyivin başınnan oxlanasan.
Səni görüm vurqun vursun.
Səni görüm yaman bəlaya düşəsən.
Səni görüm yeddi il bir üzünün üstündə yatasan, yeddi il
də o biri üzünün üstündə.

Səni görüm yeznə ümidinə qalasan.
Səni görüm yox olasan.
Səni görüm zəlil olasan.
Səni həmişə gözü yaşlı olasan.
Səni qərəduvax olasan.
Səni qərə vurqun vursun.

Səni od aparsın.
Səni öz zəvalıva gələsən.
Səni parça-parça olasan.
Səni vətən üzünə həsrət qalasan.
Səni yarımıyasan.
Səni yatalaq tutasan.
Sinən dağlı qalasan.
Sinən nâmərt gülləsinə tuş olsun.
Sinəvə dağ çəkilsin.
Sol gözüvün ümidinə qalasan.
Allah sənə zülm eləsin.
Sonsuz qalasan.
Su istiyəsən, verənin olmasın.
Sularda ğərq olasan.

Ş

Şaxseyivə gələk.
Şaxseyivi görək.
Şikəst olasan.
Şil olasan.
Şirin canınnan çəkəsən.

T

Tabutuvun altına girən olmasın.
Tifağın dağılsın.
Tikân boğazında qalsın.
Tikə-tikə doğranasan.
Tikə-tikə olasan.
Toy çörəyin xeyrata paylansın.
Toy paltarın kəfəniyə çevrilsin.
Toyuva qərə gəlsin.
Toyun yasa dönsün.

U

Uluya-uluya qalasan.

Ü

Ümidin kəsilsin.

Ümidin qatma sapa dönsün.

Ürəyin qızıl güllələrə yamansın.

Ürəyin parçalansın, bədəninin qabar atsın.

Ürəyivə pıçax batsın.

Ürəyivin başı yansın.

Üstündə ağlıyanın olmasın.

Üstüvə qan çilənsin.

Ürəyivə ox batsın.

Üzün gülməsin.

Üzün qərə olsun.

Üzün təxtə üstə qalsın.

Üzüvə gün doğmasın.

Üzüvü gor görsün.

Üzüvü mürdəşir yusun.

V

Vətən üzünə hesrət qalasan.

Vırğının dəlinsin.

Vurğun vursun səni.

Y

Yaman dərdə, yaman bəlaya düşəsən.

Yarımıyasan səni.

Yarımçılıq yolda qalasan.

Yarsız qalasan səni.

Yediklərin qan olup burnunna tökülsün.

Yediyin burnunнан gəlsin.
Yerə girəsən.
Yerizdə turp əkilsin.
Yığdığın yasında işlənsin.
Yollar yorğunu olasan.
Yoluva qərə ilan çıxsın.
Yorğan döşəklərə düşəsən.
Yönün o yana, üzün bəri.
Yurtsuz-yuvasız qalasan.
Yükün dağdan ağır olsun.
Yükün duz yükü olsun.
Yüz yirmi dörd min peyğambər sənə qənim olsun.

Z

Zədən-zədən olasan.
Zəhmətin qan olup burnunнан gəlsin.
Zəlil olasan.

ATALAR SÖZÜ VƏ MƏSƏLLƏR

A

Abad yerə su gedər.
Abı donu parıldayır, bağırsaxları qırıldayır.
Abrı aparən suyu içmə.
Abrını atıb həyanı belinə bağlıyıb.
Ac adamı qurd yeməz.
Ac adamın gözündə şəlqəm çilo-kababdır.
Ac adamın imanı olmaz.
Ac bəydən tox nökrə yaxşıdır.
Ac deyir toxmaram, tox deyir acmaram.
Ac eşşək tox atdan yüngürən olar.
Ac qatıx istəməz, yuxusuz yastıx.
Ac qudurğan olar, çılpax oynağan.
Ac qurdun əlinə ət düşsə, soruşmaz dəvə ətidi, ya eşşəh.
Ac olub yiyən naxoş olmaz.
Ac toyux yuxuda darı görər.
Aca mundar hələldi.
Acaldın çobana, yoruldun kərvana.
Acdan ummazlar.
Acı dindirmə, toxu tərپətmə.
Acın andı and olmaz.
Acın qarnı doysa, gözü doymaz.
Acın qurşağında çörək yanmaz.
Açıx ağız ruzusuz qalmaz.
Açılan süfrənin min eybi var, açılmayanın bir.
Ad adamı bezəməz, adam adı bezər.
Adada qurt azıdı, biri də gəmilən gəldi.
Adam altında söz, qazan altında köz.
Adam bir dəfə quyuya düşər.

Adam böyüdühcə mərifət gələr.
Adam çiçihlihdən böyüyər.
Adam çiçihlihdən böyüyər.
Adam çiy sütün əmib.
Adam çox bilər, az danışar.
Adam danışa-danışa, eşşəh qarpuna-qarpuna tanış olar.
Adam döləti tapar, dölət adamı tapmaz.
Adamın adı çıxınca, canı çıxsın.
Adamın səfeyi şatır olar, itin səfeyi tazı.
Adamlığı adamnan, iyi güldən istə.
Adın eşid, özün görmə.
Adın qoy, ta mən çağırım.
Adın qoydun dəyirmançı, çağır gəlsin Koroğlunu.
Adın nədi Rəşid, birin dedin, birin eşid.
Aftafa-ləyənin lühənginin qiyməti qıro qoyanda bəllənər.
Ağ at arpa yeməz.
Ağ gün adamı ağardar, qərə gün qərəldər.
Ağ qızıl (pul) qərə günnən ötürdü.
Ağa gətirir nəvalə, xanım basır çuvala.
Ağa toxdu, nökrə bir çörəh çoxdu.
Ağac acı, can şirin.
Ağac tutan baş yarannan çoxdu.
Ağac gətirənin qabaxca özün vurallar.
Ağac nə qədər bar gətirdihcə başın aşağı salar.
Ağac nə qədər ağır olsa, suda batmaz.
Ağac tənq vaxtı düzələr.
Ağac ucaldıxca kölgəsi artar.
Ağacdən təndir, kürddən oliya olmaz.
Ağacı ayının əlinə verməh asandı, almax çətin.
Ağacı öz içinnən qurd yeməsə, min il yaşar.
Ağacı səmtinə yıxallar.

Ağacın qurdu özünnəndi.
Ağacın ələ alan kimi oğru pişik qaçar.
Ağaşdan Musadan başqası əjdaha düzəldə bilməz.
Ağzın ki batırdın hərama, çömçəni doldur.
Ağanın atı bəlli yiyər.
Ağası bəlli olmayan qul asi olar.
Ağı gördün, qərə yaddan çıxdı.
Ağın adı olar, qərənin dadi.
Ağır gələndə yüngül qalxar.
Ağır yükün zəhmətin qatır bilər.
Ağırlığın yer çəkər, ruzusun Allah verər.
Ağız dəyil, məcid qapısıdı.
Ağız yandıran aşı tanır.
Ağlamayan uşağa süd verməzlər.
Ağlayan yanına gedin gülməyə.
Ağrı xalvar-xalvar gələr, misqal-misqal gedər.
Ağrıyan dişi çəhməh gərək.
Ağzımı yandıran aş olmadın, başımı sındıran daş da olma.
Axir aqibəti Yəzidin axir aqibəti oldu.
Axmağı danışığının tanırırlar.
Axmağı tərifləsən, xoşuna gələr.
Axmağın üzrü günahının çox olar.
Axmax adamın sözünən qan tökülər.
Axmax dedi, tənbel inandi.
Axmax odu dostu olmuya, onnan axmax odu ki, dostunu
əldən verə.
Axsıyanı it tutmaz.
Axşamın soyuxluğu ikindidən bəlli olur.
Axir çərşənbəni burada elədin, bayramını get özgə yerə.
Axar çaya gedsə, qurur.
Axurı alçax, yeri yumuşax.

Alanda "Naəli", verəndə "məzhərüləcayib".
Alatəpə rozəxandır, hər təza gəlməyə nohəni başdan başlar.
Al kəhər at, saxla kürün at.
Al qapıda, sat qapıda.
Ala qarqa olmağı bəs dəyil, həkimlihi də edir.
Ala qarqa suda çimsə də, qaz olmaz.
Ala quş ölü quş şikar eləməz.
Ala quş yerə yıxılанда qarqa da onu dimdiklər.
Ala quşun ruzusun serçəyə verməzlər.
Alətsizdən iş çıxmaz.
Alıcı gözü satıcıda olar.
Alıcı quşun dimdiyi əyri olar.
Allah cığala bal verməz, versə də xeyrin görməz.
Allah dağına baxar, qar salar.
Allah verəndə bacadan salar.
Allah bir dil verib iki qulax, yanı birin də, ikisin eşit.
Allah bir tərəfdən bağlayanda, digər tərəfdən açar.
Allah cəzanı cəza sahibinə verər.
Allah çörək verib diş hanı, paltar verib heykəl hanı?
Allah dərdi çəkənə verər.
Allah diş kimə verib, iştihani kimə.
Ananın qəlbi yanar, lələnin ətəyi.
Anası gəzən ağacları bala budax-budax gəzər.
And içməh sakqız dəyil ki, hey çeyniyəsən.
Annamaz dost yüz düşmənnən pisdidi.
Annamazdan fəqət pislilik gələr.
Annamazdan mənfəət gəlsə, zərərdir.
Annamazın dosluğu ayının dosluğudu.
Annamazla dost olanın düşməne ehtiyacı yoxdu.
Annamazlığını boynuna alan əgilli olacax.
Annamiyə desən, qulunam, deyər, gəl aparım, satım.

Annamiyana desən, nökərinəm, diyər, əlbəttə.
Anniyan adama can qurban.
Anniyan bir gülə, annamiyan min.
Anniyan düşmən annamayan dostdan yaxşıdı.
Anniyan it annamaz öküzdən yaxşıdı.
Anniyana bir söz kifayət edər.
Anniyana qul ol, annamaza ağa olma.
Araçı künlü gen olar.
Araçının başı sınar.
Aralıx sözü ev yıxar.
Arpanı görən eşşəh saman yeməz.
Araz aşığınnandı, Kür topuğunnan.
Arxalı köpəyi qurd basar.
Arı çiçəyə qonar, milçək təzəyə.
Arı sancmayan bal qədrin bilməz.
Arı yuvasına çöp uzatma.
Armağanı istəkli adama verməzlər.
Arpa çörəyi, turş eyran, adın nədi Xanlarxan.
Arpaca qızıl əlli batman zordan yaxşıdı.
Artığı itə atallar.
Arvad bələdi, Allah heç evi bəlasız eləməsin.
Arvad bənnadı, kişi fəhlə.
Arvad ərđən, kişi ouladdan şad olar.
Arvad ta doğmayıb dilbərdi, elə ki doğdi, nənə olar.
Arvad üçün ərđən yaxşı bir şey yoxdu.
Arvad var, arpa unu aş elər.
Arvad var, ev yıxar, arvad var, ev yığar.
Arvad var, kərtik başın yaş elər.
Arvad yıxan evdən Allahın da xəbəri olmaz.
Arvada cəhad həramdı.
Arvadı əri saxlar, motali dəri.

Arvadı gözəl, atı yorqa ilə yarışma.
Arvadın gözəlliyi bəzəh yox, ismətdi.
Arvadın hiləsin şeytan gördü, burnun sürtdü yerə.
Arvadın qarısı iki əlli yapışar.
Arvadın ölümü ev dağıdır.
Arvadın yoxdu, qəmin yoxdu.
Arvadların dillərinnən özləri də rahat deyil.
Arzu müflisin sərmayəsidi.
Arzunu səbr ələ gətirər.
Asan ələ gələn asan da gedər.
Asan tutan asan yaşar.
Asan tutan nütfənin, çətin doğmağı da var.
Aslanın ərəkəh-dişisi olmaz.
Astarı üzünnən bahadı.
Aş daşanda çömçənin biri bir qızıl olar.
Aş pişdi, qarqalar yığışdı.
Aş yemirsən, küftə ye, pulun yoxdu, müftə ye.
Aşağa gedəndə kəbin kəsir.
Aşağa tüpürürsən, sakqaldı, yoxarı biğ.
Aşığı oynamaxdan ötür yığallar.
Aşın duruluğı dənin azlığındandı.
Aşpəz iki olanda aş ya şor olar, ya duzsuz.
Aşpəzdan küsən evinə ac gedər.
At atla savaşar, arada eşşəyin qıçı sınar.
At iyidin yoldaşdı.
At qaçar, yəhər salar.
At minən neçə dəfə yıxılmasa, atlı olmaz.
At minən taninir.
At minəəndi, don geyinən.
At minişi ürəhdi.
At ölsə, meydan qalar, iyid ölsə, ad-san qalar.

At tapılanda meydan tapılmaz, meydan tapılanda at.
At təpiginə at dözər.
At, at olunca yeyəsi tat olar.
Ata-ana adamın çiçih Allahıdı.
Ata-ana sözünə baxmıyan gerı qalar.
Ata-ananın oulad boynunda haqqı çoxdu.
Ata dos kimi baxmalı, düşmən kimi minməli.
Ata malın dərc elə, ona görə xərc elə.
Ata minib yəhərinə güvənir.
Ata oğula bağ bağışlar, oğul atadan yemiş əsirgər.
Ata olmuyan ata qədrini bilməz.
Ata yetirən qız oğlan kimin, ana yetirən oğlan qız kimin olar.
Ata-ata ovçu, görə-görə gözçü.
Atdan enib eşşəyə minib.
Atılan ox qayıtmaz.
Atın arığına yabı, iyidin yoxsoluna dəli deyəllər.
Atın daydı, işin zay.
Atın nəcibinə bir şallax bədi.
Atın, arvadın, qılıncın vəfasi yoxdu.
Atına baxan ardına baxmaz.
Atla paltarı yaxşı saxla, olar da səni yaxşı saxlasınnar.
Atlı piyadəyə gülər.
Atlının piyadəylə yoldaşlığı olmaz.
Ay Allah, sən kərim-sən, Kərim xan da kərimdi, mən bəd-
bəxtin də adı Kərimdi.
Ay mıxı mismara döndərən Allah.
Ay həməşə bulud altında qalmaz.
Ay ışığı yoğurtu ucuzlandırır.
Ay mənim olsa, ulduzlardan nə qorxum.
Ay tutulanda ona daha çox baxallar.
Aya o qədər baxma ki, düşsün əyağının altına.

Ayı yaman canavardı.
Ayı yuvasına asma üzüm.
Ayınan barış, ay ışıqın gör.
Ayın on beşi qarannıx olsa, on beşi aydınnıxdı.
Ayın özü günnən ışıqlanar.
Ayını vırmamış dərisin satır.
Ayının ələ keçənin oynadallar.
Ayının min bir oyunu olar, o da bir qoz üstə.
Ayıya dayı deyir, o da işinnən ötür.
Ayna nə görsə, yaddan çıxardar.
Aynaya baxan özünü görər.
Aynaya necə baxsan, özüvü elə gürərsən.
Ayran içərəm belə biçərəm, yağ ver, bağ verim.
Ayrı qardaş yad qohumdu.
Ayrıları dədənin belinnən, nəninin qarnınnandı.
Ayrılx olmasa, dost dostun qədrini bilməz.
Ayrılx ölümən pısdı.
Ayrılmaz rahat, birləşməh çətindi.
Az çoxa tabedi.
Az danış, gözəl danış.
Az de, çox eşid.
Az gedər çox yanına.
Az işim, ağrımaz başım.
Az olar küsər, çox olar qusar.
Az olsun, yaxşı olsun.
Az varıdı ac adam, biri də düşdü bacadan.
Az ye, həməşə ye.
Az ye, özüvə bir nökrə tut.
Aza qane ol, çoxu Allahdan istə.
Azacıx aşım, qooğasız başım.
Azad adam özgənin azarın istəməz.

Azadalıx abadlıxdı.
Azarlıx olsa da, bezarlıx olmasın.
Azdan az ölər, çoxdan çox.

B

Baba dəyil, vəbadı.
Baba qədrin baba olan bülər.
Bablı babın tapmasa, işi ax-vayla keçər.
Bacarsan aslan ol, tülkü olmax asandı.
Bağ vəxti bağbanın qulağı ağır eşidər.
Bağ yiyəsi bağa qıydı, bağban bir salxıma qıymadı.
Bağa baxsan, bağ olar, baxmasan, dağ.
Bağda ərik varıdı, səlaməleyk varıdı, bağdan ərik qutardı,
səlaməleyk qutardı.
Bağda gülə baxallar.
Bağ da sənə qaldı, dağ da.
Bağlı bızov malla Nəsrədinə də var.
Baha hikmətsiz, ucuz illətsiz olmaz.
Baha satanın cürmü almamaxdı.
Baharda əkən yayda biçər.
Baxdın yarın yar dəyil, tərkin qılmax ar dəyil.
Bakirə qıza bakirə ər gərək.
Bakqal daşdan kəsər, siçan kişmişdən.
Bal kəsən barmax yalar.
Bal yiyib balasınnan gərək çəksin.
Bala baldan şirindi.
Bala başa bələdi, olmasa da, bələdi.
Balası oxlanaan dərdin balası oxlanan bülər.
Balığı hər vaxt sudan tutsan, tazadı.
Balıx balığı yiyər.
Balıx başdan iylənər.

Balıx ya sudadı, ya odda.
Balta qızıldan da olsa, kol dibinə düşər.
Baltanı lap dibinnən vurur.
Barlı ağaca daş atallar.
Baş börk altında sınar, əl kürək.
Baş qarnına fədadı.
Baş nakəs əlinə düşsə, nə kəsər, nə bağışlar.
Baş ver, sirr vermə.
Baş yoldaşı yoxdu, aş yoldaşı çoxdu.
Başımı sındırıb ətəyimə qoz duldurur.
Başı börkdən ötür vermə.
Başı gedsə dili getməz.
Başı həqqin səcdəsinə əyilməyib.
Başı özününki dəyil.
Başımı sındır, nırxımı sındırma.
Başın ayağınnan tanımır.
Başın xırdası, səkqəlin uzununu axmaxlıx nişanəsidi.
Başın öz axurunda olsun.
Başın sındırıb cibinə noxud-kişmiş qoyub.
Başına boş şüşədən yağ sürtməh istiyir.
Başına börk qoyub.
Başını daz eləmə, hər daz başın şansı olmaz.
Başının altı qovzanıb.
Başına gələn başmaxçı olar.
Başmax ayağın, börk başındı.
Bayquş abadannığa yaraşmaz.
Bayquş veranə sevər.
Bazara pulsuz gedən, göyə imansız gedər.
Bazarda çürüh çox olsun, bazarda olsun.
Beqeyrətin dosluğu düşməncilihdi.
Belə börkün var, apar qoy Cəbrəilin başına.

Beş barmağı Allah bir cür yaratmıyıb.
Beş vaxt namazdan suvay hər nə desən, əlinnən gələr.
Bevaxt dost olan tez inciyər.
Beyar adamların evində zurna-qaval çalallar.
Bədhəsab adam iki dəfə borcun verər.
Bədbəxt adam məcidə də qalsa, qibləsi əyri olar.
Bədbəxtin başına damnan-duvardan bədbəxtlax yağar.
Bədbəxtlax maya istəmər.
Bəğdaddan gələn mən, ərəbi danışan sən.
Bəh-bəhlə pilo pişməz, yağla düyü gərək.
Bəhslə haca gedən çöllərdə əsir qalar.
Bəxt səninin olsun, yer üzü düşmən olsun.
Bəxt yatanda halva diş sındırar.
Bəxt, dölət zirəhlihlə olmaz.
Bəxti bazarda satmazlar alasan.
Bələdçisi bayquş olanın güzarı viranəyə düşər.
Bəlkəni əkdilər, göyərmədi.
Bəndədən xəta, Allahdan əta.
Bəndədən qorxan Allahdan qorxmaz.
Bəni-İsraili irad tutur.
Bəni-adəm qana dəli quşdu.
Bəsətində ah yoxdu.
Bəsləsən ətləs olar tut yaprağınnan.
Bəy geydi, hamı dedi mubarəkdi, yoxsul geydi, dedilər,
hardan gətirdin?
Bəy verən atın dişini saymazlar.
Bəyin ətəyi dağ ətəyi.
Bəylə tələsən tez yoxsulluğa düşər.
Bəzənirəm, xanım savaşı, bəzənmirəm, ağa, nə daş salım
başıma.
Bihəyaya salam ver, sürüş.

Bilal olsa, əzan verən qəhət olmaz.
Bildirçinin bəyliği darının biçiminə qədərdir.
Bilici adam başaracaxlı olar.
Bilici bilər də soruşar, bilmiyə bilməz də, soruşmaz.
Bilici quş qəfəsi sındıran olar.
Bilici olmasaydı, İsfahanda daruğə olmazdı.
Bilicilih xəzinədi, elm cəvahir.
Biliciliyin düşməni hafizəsizlihdı.
Bir abad kənd yüz xərabə şəhərdən yaxşıdı.
Bir acdan özünü güzlüyür, bir gicdən.
Bir adam gürlümüyb seli üz yuxarı gedə.
Bir adam iki hava olmaz.
Bir adam ki, eşşəyi dama apardı, damnan endirə bülər.
Bir adam ölünü dirildə bilməz.
Bir adama dünya həməşəlik qalmaz.
Bir adama deginan ki, səni tanımasın.
Bir adama müftə bir zad verməzlər.
Bir adama zamin olma, bir adamnan əmanət alma.
Bir adamın qapısın döysən, sənin də qapıvı döyəllər.
Bir adamın payı iki adamı ac qoyar.
Bir adamın payın özgəsi yiyə bilməz.
Bir adamın yolunda öl ki, sənin yolunda qızdırsın.
Bir adamla savaşıanda barışmax yeri saxla.
Bir adamla yoldaş ol ki, sənə yoldaş ola.
Bir ağaca çıxanda hamı budaxları silkələmə.
Bir ağacdən mənbər də düzəldəllər, dar ağacı da.
Bir arxa su gələ, ümüd var bir də gələ.
Bir arıx at bir pəyə eşşəhdən yaxşıdı.
Bir arşın mətbəx min arşın tölədən yaxşıdı.
Bir barmax baldan ötür tuluğu yırtamazlar.
Bir başı var, min bir sevdası.

Bir başmax ki, əyağa dar oldu, çıxard at.
Bir batman getdih, yüz batman gəldih.
Bir çörək az ye, bir nökrər də tut.
Bir çörəyə qane olan başın kimsənin qabağında əyməz.
Bir dədədən iki oğlan, biri pis, biri yaxşı əcəb dəyil.
Bir dəfə allanan ikimci dəfə allanmaz.
Bir dəfə baxmax hələldi.
Bir dəfə tora düşən daha düşməz.
Bir dəli bir daş salar quyuya ki, min əğilli çıxardammaz.
Bir dəlini yola aparmağa nə var.
Bir don geymək gərək ki, yamağı evdə tapıla.
Bir durnayla bahar gəlməz.
Bir ev çalışan da olsa, güc doğana düşər.
Bir ev ki şorbayla yıxıla, pilo ver dümdüz olsun.
Bir evdə bir şarab, bir də arvad iki dadlı zəhərdir.
Bir evdən iki baş çıxsə, biri gərək kəsilə.
Bir eyib min hünərin üstün örtər.
Bir əğilli baş min baş saxlar.
Bir əldə iki qarpız tutmax olmaz.
Bir əldə şəmşir, bir əldə qələm, həm rəzm, həm də bəzm.
Bir əldən səs çıxmaz.
Bir əlimdə tüfəng, bir əlimdə qılınc, gərək dişimlə savaşam.
Bir əyağı nallı at olmaz.
Bir gecənin məhbusu on illih qazıdan zindanın vəzini
yaxşı bilər.
Bir gözlülər kəndinə gedəndə sən də bir gözlü ol.
Bir güldən ötür yüz tikanin minnətin çəkməh gərəh.
Bir gülünən bahar olmaz.
Bir gün gələr, bir gün gedər.
Bir gün həllaclıx edər, bir həftə sakqalınnan pambıx seçər.
Bir günahla eşşəyi beheştdən ötürərlər.

Bir günnən müctehid olanmassan.
Bir günün çörəyi ya qarnında olsun, ya xurcununda.
Bir il əvvəl sözü çörəh, sora toyux-pilo.
Bir iş gör ki, həmişə görəsən.
Bir iş gör, nə şiş yana, nə kabab.
Bir kəllə qənd, bir tümən pul, bir malla, vəssəlam.
Bir kibrit bir xərmənə bəsdı.
Bir kişmiş, qırx qələndər.
Bir qabırqası çatmır.
Bir qapı bağlansa, yüz qapı açılar.
Bir qarın çörəhdən ötür iki adamın minnətin çəkməzlər.
Bir qat elədih yetişmədi, iki qat eliyax bəlkə yetişə.
Bir qətrə bal, yüz dana arı.
Bir qotur geçi bir sürünü qotur elər.
Bir ləhzə şer kimi yaşamax, yüz il tülkü kimi yaşamaxdan yaxşıdı.
Bir ləhzənin gəfləti yüz il dalı salar.
Bir misqal qızıl yüz eybi örtər.
Bir napakdan ötür məcidin qapısın bağlamazlar.
Bir oxla iki nişan.
Bir pakın, bir də napakın duası mustəcab olar.
Bir para adamı dindirməsən, yaxşıdır.
Bir səbr elə, min əfsus yemə.
Bir səmimi mürid bir şişdanq kəntdən yaxşıdı.
Bir söz danış, söz olsun.
Bir subay oğlan, bir mitil yorqan.
Bir şəhər, iki nırx.
Bir şəm yanar, min pərvanə yanar.
Bir şəmlə yüz çirax yanar.
Bir tikə çörəyi it də yeyir.
Bir tikəni bəlmüyən, min tikəni də bəlməz.

Bir vaxt iynə dəşiyinnən keçər, bir vaxt dərvazadan keçməz.
Bir vaxt qurd oldun, bir vaxt da qoyun ol.
Bir yaxşılıx qalar, bir də yamannıx.
Bir yara vur, karlı vur.
Bir yemirəm diyənnən qorx, bir geymirəm diyənnən.
Bir Yusuf, yüz müştəri.
Bir az ye, bir az ver, bir az da saxla.
Biri acınnan paltarın satırdı, biri dedi, qəmə qınıynan
dəyişirsən?

Biri batman olanda biri də gərək yarım batman olsun.
Biri çərşənbə günü itirir, o biri çərşənbə günü tapır.
Biri işlər, on biri dişlər.
Biri kəsir, o biri tikir.
Biri ölməsə, biri dirilməz.
Biri toxdu, birinə çörəh yox.
Biri toxluxdan çatlayır, o biri acınnan ölür.
Birin dedin, birin eşid.
Birin gördün gözü qıyıx, sən də əvvəl gözüvü qıy.
Birin kəndə yol vermirdilər, kədxudanın evin soruşdu.
Birin yandır, birin qandır.
Birinə dedilər dədən acınnan öldü, dedi varıdı, yemədi,
öldü.

Birinə su verib o birini susuzluxdan öldürmə.
Birin zərəri, o birinin mənfəəti olar.
Birli, bütünli zəfərdir.
Birli harda, dirili orda.
Bir zaddan ki, kökəlməyəcəyəm, niyə arıxlıyım.
Bismillah deyilməmiş toxum yöndəmsiz çıxar.
Bismillahla donquz darıdan çıxmaz.
Bizə bu keçədən bərk olmaz.
Bizim damımızdan alçax dam tapılmaz.

Bizim əlimiz boş olsa, gözümüz toxdu.

Bizim gəlinin heç eybi yoxdu, kordu, keçəldi, ürək getməsi var.

Bizim malımız minar başında, özgələrinki tağar altında.

Bizov qalar, böyüyüb öküz olar.

Boğanı xamdan açıblar.

Borcla çaxır içən iki dəfə ölər.

Borcu sən eləmisən, girovi özgəsi qoyub.

Borcu vaxtında verən etibar qazanar.

Borcu verməsən qurtulmaz, yolu getməsən.

Borcun çıxdı yüz tümənə, hər gecə ye qiymə-pilo.

Boş çuval ayaq üstə durmaz.

Boş damardan qan çıxmaz.

Boş əldən nə gəlir.

Boş əlinən bazara gedən xurcununan qayıtmaz.

Boş küzəni dolu küzüyə vurma.

Boş süfrəyə nə dua?

Boş torbayla at tutulmaz.

Boş tutan bərk yiyər.

Boşdan min çıxar, bərkdən bir.

Boyaxçı öz səkqəlin boyamağa acizdir.

Börkcü öz başına börk tapmaz.

Börkü başa isti-soyuxdan ötürə qoymazlar.

Börkü göyə atsan, yerə düşənə kimi yüz mallax vurar.

Börkün at göyə, fırldayıb gələnə min hadisə baş verər.

Böyügün sözün eşitməh ədəbdəndi.

Böyüh adamlar dedihlərinə əməl edəllər.

Böyüh andı dostunun başınadı.

Böyüh balıx xırda balığı udar.

Böyüh başın böyüh də bəlası olar.

Böyüh daş götürməh vurmamax əlamətidir.

Böyüh olanın qursağı da gən olar.
Böyüh tikə boğazda qalar.
Böyühdə güc olar, yalan olmaz.
Böyühlərin gözü dar olar.
Böyühlüh Allaha yaraşar.
Böyühlüh əğlinəndi, yaşınan dəyil.
Böyühlüh istiyən özünü çiçih tutar.
Böyüyə böyük deyiblər, çiçiyə çiçik .
Böyüyün tanıımıyan tanrısını da tanımaz.
Bu ağacdən o ağaca fərəcdi.
Bu dünya kərvansaradı, bu qapıdan gəldin, o qapıdan gə-
dərsən.

Bu dünyada zalım şah ol ya adil vəzir, hər ikisi öləcək.
Bu dünyanın xoşluğu da ğəm-ğussədi.
Bu dünyanın işi əvəz-əvəzdi.
Bu düzdür ki, yoğurt süddəndi.
Bu eşşəh dəyirmanə getməz.
Bu əl o ələ mohtac olmasın.
Bu əlin o əldən xəbəri yoxdu.
Bu gün bacararsan bilməzsən, sabah bilərsən bacarmazsan.
Bu gün mənə, sabah sənə.
Bu gün toxumu ək, sabaha macal yox.
Bu gün yeməyin var, sabahı unutma.
Bu günkü yumurta sabahın toyuğunnandı.
Bu günün bağırsağı sabahın quyruğunnan yaxıcıdı.
Bu günün işin sabaha qoymax tənbəllihdi.
Bu günün qızı sabahın anasıdı.
Bu günün sabahı da var.
Bu günün şadlığını sabaha qoyma.
Bu günün zəhməti gələcəyin asudəliyinə səbəb olar.
Bu günün zülümü sabahın qaranlığıdı.

Bu imamzadədən möcüzə görünmüyüb.
 Bu iş həzrəti fil işidi.
 Bu iş puludu, hamam pulu ayırır.
 Bu qafilə sona kimi axsar.
 Bu qədər otlamısan hanı quyruğun.
 Bu quyu bu da ip, bismillah.
 Bu mənimki, bu minbərinki, bu da nənəqızın, dahi nəyi
 qaldı.
 Bu ölü bir belə şivənə dəyməz.
 Bu səqəl, bu qeyçi, hər ikisi sənin əlində.
 Bu yaxınnıxda yola bu bahalıxda kirayə.
 Bu zəhmətlə çörək qazan, ver Qulucan yesin, dindirəndə
 də yaman desin.
 Bucaxdan getsə, ocaxdan getməz.
 Buğazdan aşağı gedənnən sora halvayla çuğundurun fərqi
 yoxdu.
 Buğazın yeddi buğumu var.
 Buğda görsədir, arpa satır.
 Buğda yedik, beheşdən çıxdıx.
 Buğdadan buğda bitər, arpadan arpa.
 Buğdan un oldu, dəyirməndə qalmaz.
 Buğdanı ələdin, ələyi yırtma.
 Buğdanın dadını arpa verməz.
 Buğdanın dəni qızıldır, samanı gümüş.
 Buxarı əyri olsa, tüstüsü necə düz çıxsın.
 Buxçadaki əynimdə, taxçadakı qarnımda.
 Bulamac dəliyə qaldı.
 Bulanmasa, durulmaz.
 Bulut ağlamasa, çəmənlə gülməz.
 Bundan sora əlivi öz cibində qızıdır.
 Bundan sora göydən düşəndə öz evinə düş.

Bunun günahı çox, qazının atına yabı deyib.
Bununki doğuban böyüdi.
Bura Ərdəstan dəyil, bac çakqala versinnər.
Bura ki, gədik başı dəyil.
Bura olmadı ora, bu eşşək olmadı o eşşək.
Burda çibini göydə fallallar.
Burda siçan əsayla gəzər.
Burda vurur qılını, Hələbdə oynur uçu.
Burda yeli düyünləllər.
Burnu fırtıxlı quzu boynuzu burma qoç olar.
Bu sözlərdən Fatiya tuman olmaz.
Buğda çörəyi yeməsəh də, xəlqin əlində görmüşüh.
Buynuz qoça yük olmaz.
Bülbül bülbülü, qarqa da qarqanı tapar.
Bülbül dilinnən tora düşər.
Bülbül sirrin gül bilər.
Bülbülün yeddi balasınan biri bülbül olar.

C

Cabir Ənsari şorbasıdı, üç yüz nəfər yiyər, ginə də artıx qalar.

Cahillə bal yemə, aqıllə daş daşı.
Can dodaxdan çıxana kimi ümüd var.
Can şirin olar, hər yaradanın canı var.
Canı canan yolunda deyən çox olar, verən az.
Canı dodağına yetişib.
Canın istiyən dilin saxlar.
Cannan keçənə kömək ehtiyac dəyil.
Cannan qonşuya pay olmaz.
Cəfa çəkməsən, vəfa görməssən.
Cəhənnəm adamın zorla beheştə aparmax olmaz.

Cəhənnəmdə ilan var ki, onnan əjdəhaya pənah aparalar.
Cəhənnəmdə olanın gözüne Əraf beheşt gələr.
Cəhənnəmə gedən özünə yoldaş axtarar.
Cəsədi var, həsədi var.
Cəvahir axtaran dəryadan qorxmaz.
Cəvahir xərabədə olar.
Cəvahir xırda olar.
Cəvahir qədrini cəvahir tanıyan bilər.
Cəvahirin sözün danışmaq asandı.
Cəvan arvada ox dəysə, qoca ərdən yaxşıdı.
Cəvan mədəsi daşı əridər.
Cəvannıx dəhlizdi, dərmani qocalıxdı.
Cəvannıx eybi örtər.
Cəvannıxdan qocalığa, qocalıxdan bəs hara.
Cəvanmərd darlığa düşməsin, namərd sirvət yiyəsi olmasın.
Cəvanmərd əhdinə vəfa elər.
Cəvanmərdin ömrü gül kimi qıssa olar.
Cəvanmərdlığın sirri düzluxdu.
Cibivə bax, xərc elə.
Cida çuvala sığışmaz.
Cinsin qiymətin alıcının tənəsi əskitməz.
Culfa kəfənsiz qalar.
Cücə həməşə səbəd altında qalmaz.
Cücə nənəsinnən su görmüyüb.
Cücə yumurtadan çıxıb ruzu istər.
Cücəni payızda sayallar.

Ç

Çaxır içən malın yiyər, bəng çəkən əğlin, tiryək atan ömrün.
Çakqal bağdan küssə, bağban bərkün göyə atar.
Çakqal olannan bəri belə tələyə düşmüyüb.

Çakqalın qorxağı üzümün yaxcısın yiyənməz.
Çakqalın səsi çakqalı ölümə verər.
Çakqalın toyux yiyəni sarıqulax olar.
Çalağan göydə dolanar, cücənin yerdə ürəyi bulanar.
Çalış dost qazan, düşmən ocax başında.
Çalışan çarix yırtar.
Çarığında itirəni patavasında tapar.
Çəsmə suyu özü yerdən qeynər.
Çəməninin qədrin payızda bülbul bülər.
Çətin işlər səbrinən asan olar.
Çətin olar kor göz ağrıya.
Çılpağın həramidən nə qorxusu.
Çim sel qabağın saxlamaz.
Çirax öz dibinə ıstıx salmaz.
Çırağa bir qaç piy yüz öpüşdən yaxcıdı.
Çırağın gün qabağında ıstıq olmaz.
Çirax ıstıqınan gecə-gündüz olmaz.
Çirkin adamın korla yoldaşlığı yaxci olar.
Çirkin arvadın əri gözəl olmasa yaxcıdı.
Çirkin bəzənincə toy keçər.
Çirkini çirkin görsədən aynanın günahi yox.
Çiy ətdən nənə də bezardı, bala da.
Çoban dayağ ilən, gəlin əyağ ilən.
Çoban istəsə, ərəkək keçidən süd sağar.
Çoban olmasa, sürü dağılar.
Çodarın gönlü olsa, təkədən süd sağar.
Çox adamlar canın tamahdan əldən verəllər.
Çox axtaran az tapar.
Çox and içən kişi etibarsız olar.
Çox and içənin andına inanma.
Çox arzular toprax altında gedər.

Çox bül, az danış.
Çox bülən az danışar.
Çox bülüb az danışmax iyidin ləngəridi.
Çox danışmax axmaxlıx əlamətidir.
Çox gəzən çox bülər, çox yaşıyan çox bülməz.
Çox gülən çox da ağlar.
Çox işlər az yiyər.
Çox işliyə eşşəyin palanı yırtıq olur.
Çox küplərin yanında çox küzələr sınar.
Çox qızılın çox da bəlası var.
Çox tamahkarlıx mayanı azaldar.
Çox ver, az yalvar, az ver, çox yalvar.
Çox yemax az yemaxdan qoyar.
Çox yorqa atlar olub, çolax eşşəhlər mənzilə çatıb.
Çox yubandırsan, əldən çıxar.
Çox da güvənmə xəstənin, şahlıxdan dərvişlix yaxıcıdı.
Çoxların qurd yırtıdı, mənimki kimi tükü sovrulan olmadı.
Çölməyə verə-verə, çıxar qazan bahasına.
Çomağın o biri başın çövrürəm.
Çörəh açanı qılış açmaz.
Çölməyin ağzı açıxdı, pişiyin həyasına nə gəlib.
Çörəh burda, su burda, hara gedim burdan yaxşı olsun.
Çörəhsiz sufra mivəsiz bağa bənzər.
Çörəyi ver çörəhçiyə, birin də üstə ver.
Çörəyin var, işin işdi, yoxsa çörəh tapmax sənə işdi.
Çuğundur ət olmaz.
Çürüh ipinən quyuya düşmax axmaxlıxdı.

D

Dadanan ilə quduranın çarəsi çətindi.
Dadanmışan dolmiyə, bəlkə bir gün olmiyə.

Dağa dedilər nədən qorxarsan, dedi puldan.
Dağ o yekəlikdə, dalısı çöldür.
Dağarcıx çorəyinə dadanan, dost başına ip salar.
Dağı Fərhad çapdı, ləli Fərhad tapdı.
Dağlar yığılar, dərələr dolar.
Dalıdan atılan daş topuğa dəyər.
Dam durub, duvar soyur.
Dama-dama göl olar, dada-dada heç.
Damarın kəssən, qanı çıxar.
Damarına bax, qan al.
Damdan çağırır, qapıdan qovur.
Dan ulduzudu, hər adamın gözünə görükməz.
Danışmax gümüş, danışmamax qızıldı.
Danmağın duvarı uca olar.
Dar gözünü qəbir toprağı doyurar.
Dar yol, qərannıx gecə.
Darğa əmimdi, daha nə qəmimdi.
Daş bağlı qapıya dəyər.
Daş daşa bəntdi.
Daş daşı sındırar.
Daş düşdü yerdə ağırdır.
Daş ləl olsaydı, qiymətləri bir olardı.
Daş müftə, serçə müftə.
Daş üstə əkin olmaz.
Daş üstə ot bitməz.
Daşdəmir də olsan, yumuşanarsan.
Dedi qazının evində toydu, dedi mənə nə?
Dedilər, ayı yumurta qoyar, ya uşax doğar, dedi, bu
nanəcibdən nə desən gələr.
Dedilər, qabağa gəlmə düşərsən, dal-dalı gedib o başdan
düşdü.

Dedilər, Nuri evdə, dedilər qızı da evdə, dedi oldi, Nur-əla-nur.

Dedilər, usta, şagirdlər sənnən qorxmurlar, dedi, mən də olardan qorxmuram.

Dəbbə yağsız olmaz.

Dəbbədən yağ çıxardar.

Dəbbədən zərər gəlməz.

Dədə görməmişən, deyirsən, bəs şahlıx da bir dədədi.

Dədə malı oğula yanşax olmaz.

Dədəm mənə kor deyib, hər gələnə vur deyib.

Dədənin duası təsirsiz olmaz.

Dədəsi öldürülən barışmaz.

Dədəsin görməseydi, şahlıx iddasi elərdi.

Dədəsinnən nə xeyir gördüx, balasınnan nə görax.

Dədəsinin qanı qiymətinə satır.

Dədəsinnən nə gül dərdim ki, balasınnan nə dərəm.

Dəftərin şirazəsi olmasa, az zəmanda pozular.

Dəlləhlər işsiz qalanda bir birin başın qırxar.

Dərd batmanla girər, misqalla çıxar.

Dərd bir olsa, çəkmağa nə var.

Dərd çox, iş də yox.

Dərd sahibi olmasan, dərmana yetişməzsən.

Dərdi həkimdən gizlətməzlər.

Dərsiz göyülə məhəbbət yol açar.

Dərmansız dərdin dərmanı beyarlıxdır.

Dərviş kərvansarada rahat yatar.

Dərvişə bir zad vermişən, bari kəşkülün sındırma.

Dərvişə dedilər, bəsatın yığ, əlin qoydu ağzına.

Dərvişin fikri nə olsa, zikri də o olar.

Dəryada qərq olan tufannan qorxmaz.

Dərziyə dedilər köç, iynəsin sancdı yəxəsinə.

Dəvə bir danqa, danqın gətir.
Dəvə boş yol getməz.
Dəvə gördün, görmədin.
Dəvə kininnən ağzı kəflənər.
Dəvəquşudu, nə uçar, nə yük aparar.
Dəvə nəzərəm, belə gəzərəm.
Dəvə ot yiyəndə yünün uzaldar.
Dəvə oynuyanda qar yağar.
Dəvə özgə qatarında gözəl görsənər.
Dəvə tikan yiyib yük aparar.
Dəvə yuxuda çiyid görər.
Dəvədən böyük fil var.
Dəvəni hara çağırallar, ya meşəyə oduna, ya Gilana
düyüyə.
Dəvəni harda xıxlasan, yatar.
Dəvəni itirib, yükün axtarır.
Dəvənin məsti yükün ağırın aparar.
Dəviyə dedilər boynun əyridi, dedi, haram düzdü?
Dəyənh dəlinin, süpürgə gəlinin.
Dəyirman qanının dolanmaz.
Dəyirmana kəssəh aparsan, toprax qaytararsan.
Dəyirmançıdan acıq eliyənin çuvalı boş olar.
Dəyirmançı bir fikirdə, buğda sahəbi başqa düşünür.
Dəyirmanın dənin verməsən, daş daşı sürtər.
Dəyirmanin işləməsi dəyirmançının maymaxlığınnandı.
Dəqyanuş əhdinnən qalandı.
Dil başa bələdir.
Dil ətdəndi, hər yana çevirsən çönər.
Dil ürəyin dilmancıdır.
Dildən gələn əldən gələydi, hər yoxsul dölətli olardi.
Dilin bağla, əlin aç.

Dilin qıssala, ziyan görmə.
Dilinən ilan yuvadan çıxar.
Din-dünya bir-birinin düşmənidir.
Dinmiyənin dinəni var.
Dinsizin öhdəsinnən imansız gələr.
Diri adam dirilik sevər.
Dirilik suyu qərannıxdə tapılar.
Dirini öldürmək olar, ölünü diritmək olmaz.
Dişin ağırır, çək gurtul, qonşun pisdi, sat gurtul, arvadın
pisdi, boşə gurtul.
Dişinin nazi ərəkəyə xoşdi.
Divanəyə nəsihətin faydası yox.
Diyir, bəs Əliabad da bir şəhərdir.
Dodaq varyıdı, diş gəldi.
Doğan qazan bir gün ölər.
Doğma yurd şirindir.
Doğruya yalan yoxdur.
Doğulan ölər.
Doğuzun başı ağır da olsa, ləşin çəkər.
Doğuzun əti, itin dişi.
Doğuzun iysi kaftara yetişər.
Dolu quyuya it düşməz.
Dost başə baxar, düşmən əyağa.
Dost dostə arxadır.
Dost dostdan gilayə eləməz.
Dost gəlişi bayram olar.
Dost məni yad eləsin bir puk cəvizilə.
Dost payı şirin olar.
Dost sözün üzə deyər.
Dost tutanda dostlarına bax.
Dost üzlü, düşmən qorxuludur.

Dost yaman gündə tanınır.
Dost-yoldaş olsun, iki dünya düşmən.
Dostlux dostlux gətirər.
Dostlux səbəbsiz olar, düşmənlıx səbəbli.
Dostlux zorunan olmaz.
Dostsuz adam qanadsız quşdur.
Dostu ağladar, düşməni güldürər.
Dostu bir xətayə atmazlar.
Dostu düşmən eləmə.
Dostu incitmək nadannıxdır.
Dostun sırrın düşməinə vermə.
Dostunan keçin, düşmənnən qorxma.
Doşab aldın bal çıxdı.
Dovşan nə qədər yatar, o qədər çapar.
Dölətli olmaq çox çalışmanın dəyil.
Dölətlini piçax kəsər, kasıb köynəyin cırar.
Dön arxava da bir bax.
Dörd əyaxlını dörd gün imtəhan eləllər, iki əyaxlını iki gün.
Döşəyi yerdi, yorqanı göy.
Dövlət əl çirkidir.
Dövlət odur ki, bircə adamın qəlbin qan eyləmədin.
Döyüş baxana asan gəlir.
Döyüş görmüş it pələngi yırtar.
Döyüş görmüyən şər tülküdən ülkər.
Döyüş günündə şər daldalanmaz.
Döyüşdə halva paylamazlar.
Döyüşdə vuran da, vurulan da zərər görər.
Döyüşkən kişi döyüş paltarında yatar.
Döyüşü yaraq edir, södani pul.
Döyüşün iki başı var.
Dul arvadın divarı alçax olar.

Duman alçaxdan qalxar, ucanı gözlər.
Durnalar ala qarannıxdə uçarlar.
Duz mədəninə düşən duz olar.
Duz-çörəyin həqqi çoxdu.
Duz-çörəyin həqqin bülən it duz-çörəyi itirən adamnan yaxıcıdı.

Duzu yeyib duzdanı sındırmazlar.
Dünya dölətinin axiri vəbaldı.
Dünyanı iki əlli tutma, vəfasi yox.
Dünyanın işi qurtarmaz.
Dünyanın quyruğu uzundu.
Dünyanın min üzü var.
Dünyanın pisi də, yaxcısı da keçər.
Dünyaya gələn gedəcəh.
Dünyaya yaxci gözlə baxsan, gözəldi, pis baxsan pis.
Düşmən çaxmax daşdı, qırx il yer altında qalsa da, çalsan ot çıxar.

Düşmən deyənin tərsəsin elə.
Düşmən gözünə hünər də eyib görünər.
Düşmən həməşə eyib axtarar.
Düşmən səni daşınan, sən düşməni aşınan.
Düşməne də yaxcılıx eləsən, dost olar.
Düşmənnən qaçıram, dost gəlir savaşımağa.
Düz adam Heydər təkyəsində neynir?
Düz ağacı ocağa qoymazlar.
Düz danış, az danış.
Düz əyri deyənin boynuna.
Düz gəl, düz get, yoğurtun ye, zırnanı çal.
Düz gələn düz gedər, qız gələn qız gedər.
Düz söz, bir söz.
Düz sözdən bir adam da zərər görməz.

Düz sözə and içmək lazımdı.
Düz sözü dəlidən soruş.
Düz sözü uşaxdan soruş.
Düz yerdə yeriyyə bilməz, şoxumluxda şıllax atar.
Düzlüh bir dölətdi.
Düzlüh işlərdə hiilədən yaxıcıdı.
Düzlüh sənnən, köməh Allahdan.
Düzlüyü gizlətməh olmaz.

E

Ehsanı rədd eləməzlər.
El ağzı faldı.
El atan daş uzağa düşər.
El atani həqq atar.
El dəlisi malla yanına gedər, malla dəli olsa, hara gedər.
El dəlisin çölə atma.
El gözü tərəzi olar.
El gücü, yel gücü, sel gücü.
El nufusu, haq nufusu.
El uçun ağılyan gözsüz qalar.
Elçini öldürməzlər.
Elçiyə zaval yoxdu.
Elə qalmadı, belə də qalmaz.
Elə nənin belə qızı, elə arşının belə bezi.
Elə otlamısan, bəs hanı quyruğun?
Elə pis çaldı, zurnaçı da annadı.
Elə yerdə otur, qalxızmasınnar.
Eləyinən Allahuəkbər.
Elin pis günü bayramdı.
Ellər köçər, dağlar qalar.
Erməni dilənçisidi, nə dünyası var, nə axirati.

Erməni olannan bəri xacı öpmüyüb.
Ermənidi, müsəlman danışanda utanar, savaşanda utanmaz.
Erməni deyir müsəlmanın sonuncu əqli məndə ola.
Erməniin vərşikəsti çaxir satan, müsəlmanın vərşikəsti dəllal.
Eşidənin gərək əqli ola.
Eşşəh ətləsdən don geysə də, eşşəhdi.
Eşşəh gətir, bağla, yüklə.
Eşşəh işlər at yeyər, tərəkəmə işlər tat yeyər.
Eşşəh öz axırın tanır.
Eşşəh sifarişlə su içməz.
Eşşəh töləyə tərəf yehin gedər.
Eşşəh zıyankarlıx edər, öküzün qulağın kəsəllər.
Eşşəhdən soruşdular gündə nə qədər yol gedərsən? Dedi
minən bilər.
Eşşəhdən soruşur, bazar axşamı nə vaxdı.
Eşşəyə dedilər mərifətin görsət, külə ağnadı.
Eşşəyə qızıl çatsan, qiyməti artmaz.
Eşşəyə min, piyadə qalma.
Eşşəyə minmək bir eyib, eşşəhdən düşməh iki eyib.
Eşşəyi dama çıxardan damdan endirməz.
Eşşəyi itirib, palanın axtarır.
Eşşəyi körpüdən keçdi, dahı Allaha da bəndə dəyil.
Eşşəyi minib, halvanı yeyib.
Eşşəyi tölüyə aparan xoşluxdan dəyil, yük daşımaxdan
ötürədi.
Eşşəyi vurmağınan at olmaz.
Eşşəyin yanına arpa yetişməz.
Eşşəyim, ölmə yonca bitincə.
Eşşəyin arpasına zəfəran qatmazlar.
Eşşəyin əti, itin dişi.
Eşşəyin ölümü itin toyudu.

Eşşəyin yük apararı yırtıcı şirdən yaxşıdı.
Ev bizovu öküz olmaz.
Ev böyüksüz, məmləkət dövlətsiz olmaz.
Ev sözsüz, kor əzabsız olmaz.
Evdə arvad iki olsa, ev süpürülməmiş qalar.
Evdə arvad iki olsa, toprax dizə çıxar.
Evdə öz başın bağlıya bülür, tölədə gəlin başı bəziyir.
Evdə sayılmax bazarda sayılmağınan düz gəlməz.
Evə qapıdan girəllər.
Evə lazım olan çırağ məcidə həramdı.
Evi dağ başında olan seldən qorxmaz.
Evi olmuyana hər yer evdir.
Evin borcun Allah verər.
Evin gözəlliyi sil-süpürdü, qızın gözəlliyi qaş-gözdü.
Evin iti ol, xırda qardaşı olma.
Evin qapısını bağla, qonşunu oğru tutma.
Evin pişiyi də gözəl olsa yaxşıdır.
Evin sözü bazarda dörə getməz.
Evlilərinən sağirlar, subaylarıynan qırxıllar.

Ə

Əcəl gülləsi bir dana olar.
Əcəl vədə verməyincə, kimsə ölməz.
Əcəldən qabax qəbrə girmək olmaz.
Əcələ möhlət yoxdu.
Əcəli yetişmişdi, həkim başına yetişdi.
Əcəli yetişən ölər, hər naxoş ölməz.
Ədəb əhlinin qədrini ədib bilər.
Ədəbi kimdən örgəndin? Ədəbsizdən.
Ədəblinin ordusu ədəbidi.
Ədəbsiz adam məqam sahibi ola bilməz.

Ədəbsizin min adamı da olsa təhdi.
Əgər istəyirsən sirrini düşmən bilməsin, dostu demə.
Əgər bu pişihdi bəs ət hanı? Ətdisə, pişik hani?
Əgər eşşək yükün yanına gəlmir, yükü apar eşşəyin yanına.
Əgər hamun yaanda xəcil olsam, oğruun yaanda üzüm ağdı.
Əgər həsud olmasa, dünya gülüstandı.
Əgər xeyri olsaydı, adın qoyardılar Xeyrullah.
Əgər xoruz bilə səhəri banlar.
Əgər iki keçisi olsa, birin yədək çəkər.
Əgər istəyirsən dövlətli olasan, qənaət elə.
Əgər suyu min dəfə həvəngdə döysən su həmənin sudur.
Əgər uşaxların duası qəbul olsa, bir məəllim diri qalmaz.
Əgər yaxşı bel vurmağı bacarırsan, öz baxçanı bellə.
Əgər yaxşı çalarsan, al çal.
Əgər mægər ilə evləndi, uşaxları Ey-kaş oldu.
Əhlinən daş daşı, cahilinən bal yemə.
Əkən biçər, əkməyin saçlarının yolar.
Əkəndə yox, biçəndə yox, yiyəndə evin yuxarı başında
oturur.
Əkəni biçərsən.
Əkinçilik cəvahir ağacıdır.
Əkində əkməyin xərməndə ağlar.
Əl əli tanıyır.
Əl əli yuyar, əl də çönər üzünü yuyar.
Əl işlər, göz qorxar.
Əl mərəd olar, göz namərd.
Əl ver deyiblər, əl vermə demiyiblər.
Əldə bir serçə ağacdakı on serçədən yaxşıdır.
Əldən qalan əlli il qalar.
Əldən tutmaq Əldən qalıb.
Ələ örgənən quşun qıçın bağlamazlar.

Əli boş, üzü qərə.
Əliboşun nəbzini həkim də tutmaz.
Əlinən açılan düyün dişinən açılmaz.
Əlli əlli üstə, bu da bir əlli üstə.
Əlo pilovdan yeyidir.
Əlvan ilan annamaz uşax.
Ət yiyən quşun dimdiyi əyri olar.
Ər atanı el atar, ər tutanı el tutar.
Ər çörəyi ər yanında borc olar.
Ər ipək sapıdı, düyün düşsə açılmaz.
Ər qazandığın tək yeməz.
Ər malına qıymayınca adı çıxmaz.
Ər-arvad ortasında araçı olmaz.
Ərə gedəndə böyük qızdı, ev süpürəndə çiçik qız.
Ərxin qırağında suyun qədrı bilinməz.
Ərim hara gedir gedsin, çörəyi evdə olsun.
Ərsiz arvad noxtasız at kimidi.
Əsgü düşməni dost olmaz, it dərisi pust olmaz.
Əsgü pampıx bez olmaz.
Əsirin yanında əmirdən danışma.
Əsil itməz, saf yağ iylənməz.
Əsil paklıxdı məgər tərsəsi sabit ola.
Əsli-nəsəbsiz vəfa eyləməz, əsli nəsəbli xəta.
Əslin itirən hərəmzadədir.
Ət dırmıxdan ayrılmaz.
Ət gətirməmiş küftə istər.
Ət qoxuyanda itin bayramıdı.
Əti gərək öküz budunna kəsmək.
Əti yeyib, sümüyün boyunna asmazlar.
Ətinən dırmıx arasına girən çürüyüb çıxar.
Ətləs nə qədər köhnə də olsa, bez yerinə işləməz.

Əvvəl düşün, sora danış.
Əvvəl evin içi, sora eşiyi.
Əvvəl fikir, sora iş.
Əvvəl göz görər, sora könül istər.
Əvvəl qardaşlığı sabit elə, sora irs iddiası.
Əvvəl ye, sora diyək.
Əyağının izi dəniz qırağına kimin bəllənir.
Əyağını yorqanıya görə uzat.
Əyaxyalın dolanmaq, dar başmaqdan yaxşıdır.
Əyaxyalın itlərin qabağa çəkir.
Əyaxla gəlib başla gedəcəhlər.
Əyaxlar baş olub, başlar əyax.
Əyilmiş başi qılınca kəsməz.
Əyin geydiyini istəməsə, qarın yediyini istər.
Əyirin verin əlimə, nişan verim ərimə.
Əynim yamax götürər, qarnım yox.
Əyri ağacdən dirək olmaz.
Əyri danışan ürəklərə yol tapmaz.
Əyri əksən, əyri bitər.
Əyri yük mənzilə çatmaz.
Əyri ayrını tapar, düz düzü.
Əyri-əyri yolların izin dəvə bilər.
Əyrilik gəm gətirər, düzlük şadlıq.
Əyriliklə iş düzəlməz.

H

Hakim kəsən əlin diyəsi olmaz.
Hakim nökdir, hər nə istəsə elər.
Halva-halva deməklə ağız şirin olmaz.
Halvaçı qızı daha da şirin.
Hamam fitəsidir, kim bağladı, bağladı.

Hamam suu ilə dost tutur.
Hamama girən islanar.
Hamamda oxumax, qurbətdə öynəməx.
Həzır oğlan babası, pişmiş aşın darğası.
Hesab bülmişən ya qazıq yeməmişən.
Hesab dinar-dinar, bəxşış tümən-tümən.
Hesabi pak olan məhkəmədən qorxmaz.
Heyf anlıyanlar ölər, annamazlar qalar.
Heyvan arıxlıxdan ölər, adam köhluxdan.
Həkimnən dərdi gizlətməzlər.
Həkimə getsən dava verər, falçıya getsən duva.
Həkimin işi hikmətsiz olmaz.
Həkimin mehribani naxoşun gözünnən düşər.
Həkimin namərdi xəlqi naxöş istər.
Həkimin naşısı dərdi artırar.
Həqq həqdi, batil həmişə batil.
Həqq söz danışanın başın kəsəllər.
Həqq söz danışanın börkünün təpəsi yırtıx olar.
Həqq söz qılışdan da kəskindi.
Həqq sözdən düz adam inciməz.
Həqq sözdən gül iyi gələr.
Həqq sözün təsiri olar.
Həqq yandıran çirax yağ istəməz.
Həqq yiyəsinə qayıdar.
Həqq hesabın düz elə, hər yerdə yerin olsun.
Həqq həqqə yetişər.
Həqq ilə nahəqqin fasiləsi dörd barmaxdı.
Həqq sözü acıdır.
Həlal pul olsun, az olsun.
Həlalin nə faydası var, hərəmin nə ola.
Həlalzada barışdırar, hərəmzadə qarışdırar.

Həna yaxmaxla əcəli dalı salmax olmaz.
Həram pul həram yolda xərc olar.
Həram yiyər, o da şəlğəm.
Hərəma dəmir diş batmaz.
Hərəkət sənnən, bərəkət Allahdan.
Hərif hərifin tanır.
Həsəd olmasa, dünya gülüstan olar.
Həsən də qəlyan çəkər, Hüseyn də qəlyan çəkər, tənbağı
bol olanda.

Həsənək oduna gedən deyiliydi, apardılar.
Həya gözdə olar.
Həyani yeyib abırını belinə bağlayıb.
Həyası olmuyanın imanı olmaz.
Hirs gələr, göz qızarar, hirs gedər, üz qızarar.
Hirsin dölətə zərəri var.
Hörmət hörmətdən törər.
Hörmətin də gələr-gəlməzi var.
Hövz tikənnən sora qurbağa özü tapılar.

X

Xala evinə dadanan, ər evinə xeyir verməz.
Xalam döğub, bibicanım özünnən gedib.
Xalamın səkqəli (daş...ı) olsaydı, olardı dayı.
Xalannan istə, versə də xaladır, verməsə də.
Xan verən atın dişin saymazlar.
Xanım istiyən it itlərin ovculu olur.
Xanım sındıran qabın səsi çıxmaz.
Xanlığa qurşanan acınnan ölər.
Xeyir ilə şər qardaşdı.
Xeyir işə istixarə olmaz.

Xeyirsöyləməzə dedilər xeyir söylə, dedi, gedəsən gəlmi-
yəsən.

Xəcalət çəkən dilənçi gecə ac yatar.
Xəlifə kisəsinən bağışlır (bəğişliir).
Xəlc axırzəmanda qorxar, mən əvvəl zamanda.
Xəlqin ağzın bağlamaq olmaz.
Xəlqin ağzına qıfıl vurmaq olmaz.
Xəlqin əgli gözündədi.
Xəlqin malı xəlqə sərf olar.
Xəncər özgiyə keçər, məni öldürər.
Xərab olsa da abad olmaz.
Xərabə kəndin xəraci olmaz.
Xərabə kətdən vergi alınmaz.
Xərmən istiyən toxum əkməz.
Xərmən üstə həvalə verir (boş-boş danışır).
Xərməni götürdün, öküzü satma.
Xərməni yananın ürəyi də yanar.
Xətər hamı ayda var, səfər ayının adı pisə çıxıb.
Xəzanə ilanının, gül tikanının, şadlıx qəminən olar.
Xəzanə istiyən gərəh viranəyə getsin.
Xisro görən iş şirin olar.
Xoruz olmasa, səhər olmaz.
Xoruzun toyda da, yasda da başın kəsəllər.
Xoş əxlaq ol, əmanda ol.

İ

İki bəndbaz bir ipdə oynamaz.
İki arvadlı kişi gecə məçiddə qalar.
İki arvadlı kişi gecə şamsız yatar.
İki arvadlı kişinin ağzının dadı qalmaz.
İki arvadlının donu yırtıq olar.

İki dəyil üç olmasın.
İki dostun arasına girməzlər.
İki eşşək bir torbadan yeməz.
İki eşşəyin arpası bölünməz.
İki əyağı varıdı, ikisini də borc elədi.
iki əyağın bir başmağa eliyib.
İki gözün dörd eliyib.
İki güləşənnən biri yırıqlar.
İki ilan bir yuvadan çıxmaz.
İki kişmiş bir xurmanın yerin verməz.
İki qardaş arvadı paltarların bir təşdə yumazlar.
İki naxuda bir gəmini batırar.
İki odun bir yerdə yaxşı yanar.
İki sultan bir ölkədə yerləşməzlər.
İki tay bir xalvar olar.
İkiüzlü qılıncın bir üzü iş görər.
İkisini də bir ilan çalsın.
İkisinin suyu bir ər xə getməz.
İki yüz batman sümük istər ki, yüz batman yük aparsın.
İlan ağzınnan qutardı, qurbağaya rast gəldi.
İlan balası da ilan olar.
İlan çalan yatar, ac yatmaz.
İlan çıxdığı bacanı yaxşı tanır.
İlan əfsun götürməz.
İlan əyağı olmuya-olmuya qırxəyaxdan tez qaçar.
İlan hər yerə əyri getsə də, öz yuvasına düz gedər.
İlan möhrəsi yanında var.
İlan oynadanı axırda ilan çalar.
İlan yatmanı çalmaz.
İlan yeyib əjdəha olub.
İlan yuvasına düz girər.

İlan zəhrin ilan möhrəsi səğaldar.
İlani ətəhdə bəsləməh olmaz.
İlani öldürüb balasını becərmə.
İlani özgə əlinən tutallar.
İlani Seyid Əhməd əlinən tutur.
İlani sən tut, mən gözüne darı salım.
İlani şirin dil yuvadan çıxardar.
İlani ilan yeməsə, əjdəha olmaz.
İlanın ağına da lənət, qərəsinə də.
İlanın dişin keçə ilə çəkəllər.
İlanın əcəli yetişəndə yol üstə yatar.
İlanın əyağın, qarışqanın güzün, mallanın çörəyin heç kəs
görmüyüb.
İlanın qəniməti toşbağadır.
İlanın quyruğun əyaxlamasan dönüb saşmaz.
İlanın pisi yoldaşın pisinnən yaxşıdı.
İlxı iti qurda çönüb.
İlin yaxşısı yazından bəlli olar.
İmamzadə bəy verəni tanır.
İmamzadənin hörmətin mütləqə tanır.
İman təqvasız, dəstəməzsiz namaz kimidir.
İmandan qonşu payı olmaz.
İmanı yoxdi şeytan apara, pulu yoxdi oğrı, pəs nədən qorxur?
İmansız qoşun bir hayınan dağılar.
İnanma dostuğa, saman təkər postuğa.
İndi ki yoğurt yoxdu, süd ver.
İnək göz eləməsə, boğa qabağa gəlməz.
İnəyi doğub bizovunu gizlədib.
İnsaf itaətdən qabaxdı.
İnsaf var dinin yarıdır.
İp nə qədər də uzun olsa, başı doğanağa bağlıdır.

İpəkqurdu öz əliynən özünə kəfən toxuyur.
İpəyi Ruma aparır.
İpəyin doğanağa işi düşər.
İpəyin iki başı var.
İsfəhan uzax, kərdisi yaxın.
İslamda eyb yoxdu, eyb biz müsəlmanlardadı.
İslanan yağışdan qorxmaz.
İsraf həramdı.
İsraf yaxşı dəyil, məgər xeir işdə.
İssi ot yemiyib sən, niyə acıyırsan.
İstəsən güssəli olmuyasan, həsud olma.
İstədi qaşın düzətsin, vurdu gözün çıxatdı.
İstədi savab eləsin, kabab oldu.
İstəməmiş su muraddı.
İstəsən abrın olsun, həyalı ol.
İstəsən bələdan uzax olasan, yamannıxdan uzaqlaş.
İstəsən bir adama dil verəsən, gözün yum.
İstəsən dalınca gülməsinnər, yüngül hərəkətlər eləmə.
İstəsən dilin uzun olsun, əlivi qıssa elə.
İstəsən dostun çox olsun, kinəli olma.
İstəsən əməlin zay olmasın, xəlqin əməyin zay eləmə.
İstəsən güssəli olmuyasan, azarsız ol.
İstəsən hər iki dünyada abrın olsun, düz de, düzlük elə.
İstəsən xəlq dalınca yaxşılıx desinnər, xəlqin pisin demə.
İstəsən xəlq yanında əziz olasan, süfrən açıx olsun.
İstəsən xəttin yaxşı olsun, hey yaz.
İstəsən ki ər kişi olasan, təmədən göz yum.
İstəsən qədrin bülünsün, başqalarının qədrini bül.
İstəsən sözüvə baxsınnar, qoluva vəfa elə.
İstəsən tirəndaz olasan, hey doldur, hey at.
İstəsən ürəklərdə yerin olsun, xəlqin xeyrinə çalış.

İstəsən varlı olasan, qənaət elə.
İstəsən yaxşı adam olasan, heç bir zadı xəlqdən əsirgəmə.
İsti aş qaşığı tanır.
İsti suya soyuq su qatır.
İstixarə hər kəsin öz əğlidir.
İstiyir çaydan keçsin, əyağında yaş olmasın.
İş ar deyil, şərəfdir.
İş başçı istər.
İş bir yol ittifaq düşər.
İş çənə vurmağa yetişdi, sən gəlini evdə gür.
İş çətinə düşəndə barışmaq vuruşmaxdan yaxşıdır.
İş əldən, söz dildən, oğul beldən gəlməsə, faydası yoxdu.
İş əməlinən olar, sözlə yox.
İş əsbab istər.
İş keçənnən sora peşmannıx bərə bitirməz.
İş gedər, sahibin tapar.
İş görən görmüyəni istəməz.
İş görəni işdə tanımaq olar.
İş görənindi, don geyənindi.
İş insanın cəhəridi.
İş işdən çıxar.
İş işdən keçənnən sora peşmannıqın faydası yoxdu.
İş işi görsədir.
İş tərsə gələndə faludə diş sındırar.
İşdən artmaz, dişdən artar.
İşdən ye, həməşə ye.
İşdir düşər, aşdır pişər.
İşə getməsə, oğul cütə getməsə, öküz nəyə lazım.
İşə öz yolunna girilər.
İş-gücümüz bucaxda, şəngülümüz qucaxda.
İşi bərk tutmaq eyb eləməz.

İşi görən var, başçı yoxdu.
İşi işliyənə tapşırıllar.
İşi qılınc görər, qını yox.
İşin düşdü darlığa, özünü vur beyarlığa.
İşləməsən dişləməssən.
İşləmiyənə pay olmaz.
İşlər qolum, yiyər ağzım.
İşlər yaxşı olar, amma səbrinən.
İşləri bərk tutmasan, asan olmaz.
İşliyən dəmiri pas basmaz.
İşliyən eşşəh, işləmiyən bəydən yaxşıdı.
İşliyən yiyər, yatan yuxu görər.
İştibahi deyirmançı elər, buğda alar, un verər.
İştihə diş altında olar.
İt ac qalanda köhnə küllühləri axtarar.
İt artığın it yiyər.
İt balalıyanda rəngbərəng balalar, hürəndə bir səslə hürər.
İt canı bərk olar.
İt çörəhdən qaçmaz, adam məhəbbətdən.
İt dərdinnən ölür, bibinin şıkar köylünə düşüb.
İt dəyənəh yiyər, pişih tapança.
İt gəribəyə hürər.
İt hürər, kərvan keçər.
İt ikiüzlü qardaşdan yaxıcıdı.
İt irsi qurda yetişər.
İt itdi, gözətçisi də olsa.
İt itnən boğuşar, qurd görəndə birləşər.
İt qaya kölgəsində yatar, diyər bəs öz kölgəsidi.
İt qorxan adamı tutar.
İt qorxulu yerə baxıb hürər.
İt qulağın kəsəndə qorxar.

İt quyrux ilə əyağ altın süpürər.
İt quyrux tapanmasa, sümüklə keçinər.
İt mərdumazardan yaxşıdı.
İt nədi, tükü nə ola.
İt ol, xırda qardaş olma.
İt öz yuvasında şirdir.
İt sallaxanadan sümük apardı öz əyağın kəsdi.
İt səsi dilənçinin ruzusun kəsməz.
İt tikəni itirməz.
İt tox olsa, toxdax olar.
İt uluya-uluya yuvasına qurd gətirməz.
İt yiyəsin tanır.
İtə çobana güərə çörəg atallar.
İtə hürmək qalar.
İtən bir çuvala girər.
İtim sənə hürmüyüb, itivə də daş atmamışam.
İtin kökün qovurmalix eləməzlər.
İtin ağzi həmişə açıxdı.
İtin ağzin bir tikəylə bağla.
İtin boynuna qızıl xalta bağlasan da itdir.
İtin dəmirçi tükanında nə işi var.
İtin duası qəbul olsa, göydən sümük yağar.
İtin əcəli yetişəndə məcidə girər.
İtin əğılsizi küçükləriinən oynar.
İtin əğılsizi qayqanaxdan umar.
İtin məçiddə nə işi var.
İtin tox olsa, dalınca düşməz.
İtin vəfasi var, adamın yox.
İtlə dost ol, amma ağacı əldən vermə.
İtləhdən əl çəksə, sumsunməhdən əl çəkməz.
İyid əmək itirməz.

İyid meydanda bəllənər.
İyid odur atdan düşə atlana, iyid odur hər zəhmətə qatlana.
İyid yoxsul olsa, güləllər.
İyidin yoxsuluna dəli diyəllər.
İyiddih ondu, doqquzu dondu.
İynə gətir, sap gətir, şahqulu yamax yamır.
İynə hamını bəzər, özü lüt gəzər.
İynə ilən gor qazır.
İynə istiyirəm əyağımnan tikan çıxatsın.
İynəni özüvə batır, çuvaldızı özgəyə.
İynəni sapladın, sapın ucun düyünnə.

O

O adam oğrudan qorxar ki, bir mətəsi var.
O adama qurban ol ki, qəlbi ilə ürəyi bir olsun.
O adami istə ki, o da səni istəsin.
O adamla ki rəqabət eliyə bilmirsən, onla keçin.
O annamazdan qaç ki, özün anlıyan bilir.
O dəvənin qıçı sınaydı ki, səni Məkkəyə apardı.
O filan kəsdi, çuğundur yarpağı dəyil.
O kətdən qovublar, bu kəndə də yol vermillər .
O kı həməşə bir haldadı, Allahdı.
O kı həməşə qalar, yaxşı addı.
O kı qəlbəddi, dilə gələr.
O kı qismətdi, yetişəcəh.
O kı müqəddərdi, olacax.
O kı sənin eybivi dedi, sənin yoldaşındı.
O kı şəmşir də kəsməz əğidədir.
O qədər belinə yüklə, apara bilə.
O qədər borc elə, verə biləsən.
O qədər dal-dalı gedir ki, damın o başınnan düşür.

O qədər eşşəh ola-ola, biz piyadə qalmışıq.
O qədər ölmədih ki, dalımızca gəldilər.
O qədər şordu kı, xan da qanıb.
O Marağa başlığıdı.
O məməni lü-lü yedi.
O vax ki varımıdı, geçi qılı şalvarımıdı.
Od dost-düşmən tanımaz.
Od hər yana düşsə, özünə yer açar.
Od qışda susən gülünnən yeyidi.
Od da olsa, onu yandırallar.
Oddan harda sərin yel gələr.
Oddan kül törər, küldən od.
Odilən su tutmaz.
Odlə pambıx tutmaz.
Odu od ilə söndürməh olmaz.
Odun azını da çiçik sanma.
Odun yanmasa, kül olmaz.
Odunan qızılın əyari bəllənər.
Oğlan evində xəbər yox, qız evində toydu.
Oğlansan dağda ov ovla, toyuğu abacım da ovlar.
Oğru çoban qurtdan pisdi
Oğru ev vurmaz, ev sahibin biçarə elər.
Oğru oğrudan oğurlar, Allah görər.
Oğru oğruluxdan əl çəksə, dünya əmin olar.
Oğru oğrunu tanır, dəli dəlini.
Oğru şulux bazar axtarar.
Oğru da olsan insafı əldən vermə.
Oğrudan qalanı rəmmal aparar.
Oğrudan oğruya hələldi.
Oğrunun əlinnən qurtuldu, falçıya rast gəldi.
Oğrunun naşısı samanlığa vırar.

Oğul atanın iki gözünün biridi.
Oğul ələ düşər, qardaş düşməz.
Oğul, sən hələ çörəhsiz süfrə gürməmişən.
Oğurrux malın bərəkəti olmaz.
Ox yarası bədənə, dil yarası cana.
Oxumamış malla olub.
Ol usta, sora iş.
Ol üzənçi, sora dilənçi.
Ol yoldaş, sora yol.
Olad tapılar, dədə-nənə ələ gəlməz.
Oladsız adam ğəmsiz olar.
Olan olacax, bizə ğüssə qalacax.
Olan olub, torba dolub.
Olar aşım suyu, olmaz yaşım suyu.
On dəfə ölç, bir dəfə bıç.
On dəfə su bir dəfə çörəyin yerin verməz.
On ilin ölüsüdü, köhnə töhməti mələkülmota vurur.
On iki imama yalvarınca, bir Allaha yalvar.
Oruc-namazsız, gəlin cahazsız.
Oruc tutma, namaz qılma, işin belə rast gəlsin.
Oruc tutub həramla iftar eliir.
Oruc yediyini görmüşəm, namaz qılmağı yox.
Orucu mən tutum, obaşdanniğı xatın yesin.
Orucun qulağı əzançıyadır.
Ot daş üstə bitməz, yağışda günah yox.
Ot keçinin ağzına şirin gələr.
Ot kökü ustə bitər.
Ot olsa özünu yandırar.
Otağın yuxarı başı da var, başmax çıxardan yeri də.
Otax qanad açıb uçur.
Otun tərəvəti yağışla olar.

Oturdu Xacə Əvəz qapısında.
Ovçu ovda, yolçu yolda.
Ovçuya dağı nişan verəllər, ovu yox.
Oynaş ər olmaz.
Oynaş gəlib ər başı yarır.
Oynaşa umud olan ərsiz qalar.

Ö

Öküz qocalanda bizov əzizləşər.
Öküz öldür, serçənin mini bir batman olmaz.
Öküz özünə dolanan il bollux olar.
Öküz özünə kərnəşə, əkəndə başı ağrır.
Öküzlər günah elər, kətxuda tavan verər.
Öküzü olana gün borc verəllər.
Öküzü yorulana çox söz deyəllər.
Öküzüm var, suyum var, dəyirməndə nöbət mənimdi.
Öldü var, döndü yoxdu.
Ölən öldü getdi, qalanın fikrində olun.
Ölən öləcəh, qalan görəcəh.
Ölməh ölməhdi, xırıldamaq nədi.
Ölməmiş əzasını saxlıyıllar.
Ölməyin qorxusu olmasa, diriliş çətindi.
Ölməz Xədicə, görər nəvə-nəticə.
Ölmüşəm kəfən eliyin, diriyəm çörək verin.
Ölsün o yaman ki, yerinə yaxşı gəlir.
Ölü bir gün, şivəni min gün.
Ölü danışmaz da, qayıtmaz da.
Ölü eşşəh axtarır, nalın çəksin.
Ölü kəfənsiz qalmaz.
Ölü malının vəfası olmaz.
Ölü nə qədər əziz olsa, onu saxlamaq olmaz.

Ölüyuyan cəhənnəm, beheşt zamini dəyil.
Ölüm atı yügürəh olar.
Ölüm bir sərkəş dəvədi, hamının qapısında xıxlanar.
Ölüm dövlətti-kasıb, qoca-cəvan tanımaz.
Ölüm düşmənin şəmatətinnən yaxşıdı.
Ölüm haqdı, amma qonşuya.
Ölüm xəbər eləməz.
Ölüm xəbəri gizlin qalmaz.
Ölüm qaşınan göz arasındadı.
Ölüm olmasaydı adam müftə baha olardı.
Ölüm olmasaydı, adam adamın ətin yiyərdi.
Ölüm şərbətin hamı içəcəh.
Ölüm vaxtında gələcəh, əlinnən qaçmax olmaz.
Ölümünə suvay hər zadın çarəsi var.
Ölümün çarəsi yoxdu.
Ölüşgəmiş qəlbi sinədən at eşiyə.
Ölüyə deyiblər öl get, demiyiblər böl get.
Ölüyə vəsiyyə qalar.
Ördək başın basar suya, deyər bə heç kəs onu görmür.
Ördəyin cücəsinnən üzükçü olar.
Örkütməsən sayanmassan.
Örtülü bazar dostluğu pozar.
Öz bərkünü qazı elə.
Öz çörəyin yeyib Hacı Mirza Ağası həlimin qarışdırır.
Öz dediyin edirsən, yoxsa hakim hökm edib.
Öz evimizdə görməmiş, qonşudan da pay gəlməyib.
Öz gözündə dirəyi görmür, özgə gözündə çöpü görür.
Öz hesabın özün elə.
Öz ipinnən quyuya düşmə.
Öz işini gör, özgə işiynən işin olmasın.
Öz malı öz buğazınnan əşağı getmir.

Öz rahatlığın, üzgənin zəhmətin axtarma.
Öz uşağına ədəb verir ki, qonşu uşağı da örgənsin.
Öz zatın buruzə verir.
Öz zatın tani.
Özgə atına minən tez düşər.
Özgə canı, duvar yanı.
Özgə duvarınnan baxsan, duvarınnan baxallar.
Özgə əyağı üstə durmaq olmaz.
Özgə qanadıynan uçmaq olmaz.
Özgə malına göz tikən öz malınnan qalar.
Özgə mənə vəfa eləsə, qohumdu.
Özgə oğlu oğul olmaz.
Özgə özgənin danasın oxuya-oxuya axtarar.
Özgə özgənin namazın dəstəməzsiz qılar.
Özgə zəmisı düz görünər, özgə arvadı qız.
Özgələrin iştahasıynan xürəh yeməh olmaz.
Özgənin ürəyi özgənin yetiminə yanmaz.
Özüm gəldim vermədin, nökrərimi yolladım, ver gətirsin.
Özümnən də elərəm, səndən də.
Özümü unlu görüb, adımlı dəyirmançı çağırır.
Özün görən Allahı görməz.
Özün istiyən xəlqi istəməz.
Özün tanımayan Allahı tanımaz.
Özünə baxma, sözünə bax.
Özünü oda-suya vurmuyan üzücü olmaz.
Özünü saxlıyanmır, məni necə saxlasın.
Özüvü yorulmuş bilsən, yoldaşı ölmüş bil.

P

Pak qəlbin dili uzun olar.
Palaza bürün, elinə sürün.

Para insana əgil örgədən.
Paranı əziz tutan canını zəlil tutar.
Pas dəmirdən törənər, dəmiri yiyər.
Pay bölən ya məğbundi, ya məlun.
Payını yalqız yiyən tayını yalqız qaldırar.
Piçax öz sapın kəsməz
Puldan qonşu payı olmaz.
Pulsuzlux ar dəyil.
Pulu qazanallar xərc eləməhdən ötrü.
Pulu qazanmax asandı, saxlamax çətindi.
Pulu az olanın ğüssəsi də az olar.
Pulu verən boranı yiyər.
Pulu verib söz alan peşman olmaz.
Puluva görə aş içərsən.
Puluyla dost olani dost sanma.
Pulun çoxdu zamin ol, işin yoxdu şahid ol.

R

Rahattıx qarın ağrıdar.
Rəhm elə, rəhm eləsinnər.
Rüşvət daşı yumuşadar.

S

Sağlamlıx istiyən acı davıya dözər.
Saxla samanı, gələr zəmani.
Sarı qatır yiyəsinə şıllağ atar.
Serçədən qorxan darı əkməz.
Səfər kişini pişirər.
Səhər gününə qızımıyan, axşam gününə necə qızar?
Səxavət olanda şucaət nə lazım.
Səxavətli adam hər iki dünyada başucadı.

Sərbaz nə bülür heyva kaldı.
Səsin yaxci gəlir, oxuduğun Quran ola.
Səvab tökülüb yığanı yox.
Sifarişlən həc qəbul olmaz.
Sırrın demə dostuva, o da diyər dostuna.

T

Tabut yəhərli atdı, hamı ona minəcəh.
Tacir olmağın sırrı düzlühdü.
Tanrı ac istiyəni bəndə doyura bilməz.
Tanrı bilir kətdə günahkar kimdi.
Tanrı sənə balam demiş.
Tanrı verən döləti bəndə alanmaz.
Tanrı verən dölətin zavalı yoxdu.
Tanrı verib ziniyə, dişi yoxdu çeyniyə.
Tanrının təqdirin bəndə pozanmaz.
Tanrısını tanıyıyannan nə umursan?
Tapan tapanın olsa, çöl də çobanıdı.
Tarufun çoxu yamandan pisdi.
Tarufun tutar tutmazı olar.
Tatın gəlişi, nəğmənin gedişi.
Tay-tüşün bab elə, görən desin ha belə.
Taza ayı görən hamıya göstərər.
Taza dəllək gəlib, kakılı yannan qoyub.
Taza gəldi bazardan, köhnə düşdü nəzərdən.
Taza gün, taza ruzu.
Taza xamnan çıxan daylaxlar, çölünə görə oynaxlar.
Taza il gələndə keçən ilə heyifsənəllər.
Taza küzə sərin su saxlar.
Taza paltar pilo yeməz.
Taza paltar pul istər.

Tazının hızlğınnan dovşan samannıxda balalar.
Tazının yiyəsi olsa da, dovşanın Tanrısı var.
Tez evlənən ayrılarda peşman olmaz.
Təbrizin yayı qışdı, qışı da qəmişdi.
Tək əldən səs çıxmaz.
Təkəbbür pisdi, yaltaxlıx onnan da pis.
Tək qazının yanına gedən razı qeyidər.
Təhlih bir Allaha yaraşar.
Tələdən qaçan tülkü bir də tələyə düşməz.
Tələsən peşmannıx çəkər.
Tələsən tərsə düşər.
Tələsməx şeytan işidi.
Tənbəl adam fikirli olar.
Tənbəl suya getməz, gedəndə də bardax aparmaz.
Tənbələ dedilər qapını ört, dedi yel örtər.
Tənbələ xəzanə qismət olmaz.
Tənbələ iş de, nəsihət eşid.
Tənbəlin işi soraya qalar.
Tənbəllih ağacının yemişi acı olar.
Tənbəllih bədbəxtlih anasıdı.
Tənbəlliyn sonu dilənçilihdi.
Təndirin isti vaxtında çörəyi yap.
Tərəli çalır, torbalı oynuyur.
Tikan əkən gül dərməz.
Tikan su içər gülə görə.
Tikannan gül olmaz, kürddən ovliya.
Tikə dostu dost olmaz.
Tikəli paltar, tikəli ev.
Tobə toxluxdan çıxar, dava yoxluxdan.
Tox acın halın bilməz.
Tox deyir acalmaram, ac deyir toxalmaram.

Toxu tərپətmə, acı dindirmə.
Toxum bəhrə verməz, yer qabil olmasa.
Toxun ajdan xəbəri olmaz.
Toprağı ötürüb daşa ağılyır.
Toprax çəkər, aparar.
Toprax tapılsa, ağnamax bacarar.
Tor atan simorğ ola bilməz.
Tosbağa qınınan çıxar, qının bəyənəmz.
Toya gedən yasa da gedər.
Toyuğu buğda anbarına salsan da, eşənər.
Toyuq qaz yumurtası yumurtdamaz.
Turpdan yağ çıxmaz.
Turş alçadı, görsən ağzın sulanar, yesən ağzın qamaşar.
Turş yoğurt tağarınan bəllidi.
Tutulmamış oğrunun filcan gücü var.
Tutulmuyan oğru şahiddi.
Tüfəngin dolusunnan bir nəfər qorxar, boşunnan iki nəfər.
Tük gözdə dağ görünər.
Tükü özgə gözündə görür, öz gözündə noğulu görmür.
Tükünən yağ yığılmaz.
Tülkü çox bildiyinnən tələyə düşər.
Tülkü quyuya düşəndə xeyrat verər.
Tülkü səsinnən pələng qorxmaz.
Tülkü suvaxlı bağa girməz.
Tülkü şir ilə yola getməz.
Tülkü var, baş sındıran qurdun adı bədnamdı.
Tülkü tülkülyün subut edincə dərisin boğazınan çıxarallar.
Tülkü tülküyə yorur, tülkü də quyruğuna.
Tülküdən aslan olmaz.
Tülkünü dərisinə görə qovallar.
Tülkünün quyruğu özünə bələdi.

Tülkünün şahidi quyuğudu.
Tüpürcəyi yuxarı tüpürənin saqqalına düşər.
Türkəmən atıdı, torbadan da yeyər, axurdan da.
Türkəmən dooğasına oxşar, nə dadı var, nə duzu.
Nəğməni tat yıxar, tatı ət.
Nəğməni budur buduru tatın canın alar.
Tüstü öz gözünə gedər.

U

Ucuz ətin şorbası olmaz.
Ucuzdan bahalı olmaz.
Ulduz gün işığında görsənməz.
Ulduzları da baş üstə görə bilmür.
Ulular sözünə qulaq asmıyan uluya-uluya qalar.
Uman yerdən küsəllər.
Umud günü uzun olar.
Umud yeməhdən yeyidi.
Umudu nəqd qızıla da almax olmaz.
Unu əliyib ələyin də atıb.
Uşağı işə yolla, özün də dalınca get.
Uşağın hökmü hakimnən artıxdı.
Uşax atadan yetim olmaz, anadan yetim olar.
Uşax atasına çəkər.
Uşax atasınnan güclü bilməz, nökər ağasınnan.
Uşax doğmax altı aylıx salmaxdan yaxşıdı.
Uşax əzizdi, tərbiyəti ondan əziz.
Uşax gül kimin olar.
Uşax olan evdə özgə sözü olmaz.
Uşax papağan kimidi, hər nə örgətsən deyər.
Uşax yırıla-yırıla böyüyər.
Uşaxlıxdə qızını vurmuyan, böyüyəndə dizin vurar.

Uşax uşaxdı, əgər imam uşağı da olsa.
Utan utanmazdan.
Utanan, inanan, usanan dəli qalar.
Utananın börkün başınnan qapallar.
Utananın oğlu olmaz.
Utanmax imandandı.
Utanmıyannan hər nə istəsələr elər.
Uzax yerin halvasın hola ilə döyəllər.
Uzax yerin sözü çox olar.
Uzaxdan baxana döyüş asan gəlir.
Uzaxdan yaman, qarqış, dua – fərqi yoxdu.
Uzun adamın əqli topuğunda olar.
Üç dəfə ölç, bir dəfə biç.

Ü

Üç öküz əlli arpayı.
Üç şeydən qaç: səlitə arvaddan, sınıx duvardan, quduz itdən.
Ürək yansa, gözdən yaş çıxar.
Ürkəni bərk çəksən, ya ürkən qırılar, ya eşşəyin qarnı yaralanar.
Üzüm qora olmaz, ancaq qoradan halva pişər.
Üz üzdən utanar.

Z

Zahid, məni aldatma, cəhənnəmdə od olmaz, onlar ki yanılar, odu burdan aparıllar.
Zatın itirən həramzadədi.
Zerzəmidə oturub balaxana yuxusu görür.
Zəhər birinə dərmandı, birinə ölüm.
Zəhmət çəkmiyənlə ləzzət aparmaz.
Zəhmətli çörəyin ləzzəti çoxdu.

Zəhməti muşata çəkər, ləzzəti damad aparar.
Zəhmətsiz xəzanə ələ gəlməz.
Zəmanə vuranı sən vurma.
Zəmanənin aşağı-yuxarısı olmaz.
Zəncir əslan üçündü.
Zər qədrin zərgər bülər.
Zərrə hara, gün ora.
Zindan zindandı, ipəkdən pərdisi olsa da.
Zirəh quş tora düşsə, əl-əyaq çalar.
Zırnaçı aziydi, biri də Culfadan gəldi.
Zor ilən məhəbbət olmaz.
Zorlunun cavabın zorla verəllər.

DEYİMLƏR

A

Adam bilmir kimin sazına oynasın.
Ac qarın hara, eşqbazlıx hara.
Ac qarınla saqqız çeyniyir.
Acı söz istəmirsən, ağzıvı şirin sözlə aç.
Acığın gəldi, sərin su iç.
Acınnan ölməh nəmərdin çörəyi ilə ölməhdən yaxşıdır.
Acınnan bağırsaxları qırıldayır.
Acınnan qurd qapır.
Aclığı necə görəsən.
Acınnan günorta çağı yerinnən durur.
Aclığı vermişik dinclığa.
Acüri pişirəllər, amma yeməzlər.
Adam olan pisliyə də yaxşılıx edər.
Adam məsum deyil.
Adam niyə şəkli oruc tutar.
Adama adamlıx lazımdı.
Adam ümüdlə yaşar.
Adam bir dəfə ölər.
Adam gəvən altınnan çıxmayıb ki.
Adam iki dəfə bu dünyaya gəlməyəcəh.
Adam iki dəfə ölməyəcəh.
Adam olmaq çətindi.
Adam ölümün əlinnən qaça bilməz.
Adam adam əti yeyər.
Adam adamla xoş olar.
Adam qabağına çıxmalı deyil.
Adam qabağına qoymalı deyil.
Adama əgil lazımdı, nə qızıl.

Adama bir söz bəsdı.
Adama sözü bir dəfə deyəllər.
Adamın nüsxarı sözdü.
Adamın kəlləsinnən tüstü çıxır.
Adam gərək ya məhtəbxanadan çıxar, ya dəlixanadan.
Adam qəzəblənəndə zatın eşiyə verər.
Adam min acını utar bir şirinin xatırına.
Adam öz eybini özü bilər.
Adam öz hesabın özü bilər.
Adam öz xoşuna cəhənnəmə getməz, sürüyə-sürüyə aparallar.
Adam öz-özünə oynamaz ki, oynadallar.
Adam özü ölər, əməlləri ölməz.
Adam pulu tapar, pul adamı tapmaz.
Adam şüşənin eşiyinnən güləbi iyləməz.
Adam uçmaz ki, uçurdallar.
Adamın sərmayəsi düzlühdü.
Adamın yerə baxanınnan qorx.
Adamın axırı ölümdü, ona da çarə yox.
Adamın axırı topraxdı.
Adamın alnına nə yazılıb, onu görəcəkdir.
Adamın annamazına bir xalvar yük gərək.
Adamın böyük düşməni öz nəfsidir.
Adamın ədəbi olmasa, adam dəyil.
Adamın əğılsizi heyvandı.
Adamın hünərin sorüşallar, nə ata-babasın.
Adamın heyvanın fərqi ədəbdı.
Adamların qorxusunnan doğru deməh, Allahın qorxusunnan yalan deməh olmur.
Adamlıx pulunan bazardan alınmaz.
Adı kişidi, özü nakışı.

Adı özünən böyühdü.
Adı var, özü yoxdu.
Adın demə, özünü gətir.
Adamnan eşşəh olmasaydı, eşşəyin biri min tümənidi.
Adamnan xəta üz verər.
Adamı beheştdən bir günah üstə eşiyə salallar.
Adamı paltarınan tanımazlar.
Adamı tanış qurd yesin.
Adamın əqli gözündədi.
Adamın gərək güzəşti olsun.
Adamın hünərilə fəxr edəllər, nə ata babasıyla.
Adamın ya gərək pulu, ya da xoş dili ola.
Aftafa-ləyən, üç dəst şam, nahardan xəbəri yox.
Ağ bulutdan, qara tühdən qorxma.
Ağa, buyur, sür dərəyə.
Ağac beheştdən gəlib.
Ağac qazanda halva pişməz.
Ağaşda yatıb belə tez durub.
Ağaşdan adam yonur.
Ağacım əlimnən düşüb.
Ağamın bərkdə əli yoxdu.
Ağız bir dəyil, hər ağızdan bir səs gəlir.
Ağızı çörəyə yetişib.
Ağlamağı əlində.
Ağlamanın dalısı gülməkdir.
Ağlamaxdan təsəlli istər.
Ağlamağla işin keçməz, bir az da gülüş gərək.
Ağlar ağlar səsin kəsər.
Ağır otur, batman göz.
Ağrımaz başına dəsmal bağliyb.
Ağzı süd qoxusu verir.

Ağzın aşdı, gözün yumdu.
Ağzın xeyrə aç.
Ağzına su qoyur.
Ağzına un doldurub.
Ağzında yoğurt çalır.
Ağzının bəstı yoxdur.
Ağzının dadın bilməz.
Axtarmaq dəyil, rast gəlməginəndir.
Al da geyər, yaraşır, şal da geyər, yaraşır.
Ala itdən məşhurdu.
Alan əli yaxşıdı, verən əli pisdı.
Alçax boy əğilli uca boy əğilsizdən yaxşıdır.
Allah eşşəyi tanıdı, ona boynuz vermədi.
Allah gec tutar, ama bət tutar.
Allah vəsiləsazdı.
Allah adamı ol, şeytannan qorxma.
Allah adamı da olmasan, şeytan yoldaşı olma.
Allah ömrü iki dəfə verməz.
Allah böyük, altı gen.
Allah dərd verib, dərman da verib.
Allah dərdi hər kəsə taqəti qədər verir.
Allah ata-babadan mehribandı.
Allah bağlayan qapını heç kəs açammaz.
Allah beş barmağı bir cür yaratmıyıb.
Allah bəndəsini sinar, bəndə gərək sınaxdan çıxıbilsin.
Allah hər kəsə nə verib elə də almalıdı.
Allah hər kəsin qəlbinə görə verər.
Allah yanında adamın adamı gərək.
Allah Yusufu gözəlliyinə görə yox, sədaqətinə görə əziz elədi.
Allah şahın duvarın yıxsın ki, bütün çalalar dolsun.

Allah haqdır, haq yerində oturub.
Allah hər nə verib geri alar.
Allah istəsə yenə bəndə neyləsin.
Allah köməksizlərin köməyidir.
Allah qəlbindən soruşsun.
Allah ruzu verəndir.
Allah ruzunu az-çox edər, ama kəsməz.
Allah mənə yüz versin, tez versin.
Allah nə qədər kərim olsa, arpa əksən, buğda verməz.
Allah nəccər dəyil, amma təxtə qapını yaxşı bir-birinə
yamar.

Allah saxlıyanı qurd yeməz.
Allah verməsə, Süleyman hardan versin.
Allah yandıran çirağı hər kəs püfləsə səqqəli yanar.
Allah üçümüncüsündən saxlasın.
Allah hər zadı bir nəfərə verməz.
Allah iki yumuruğu bir başa vırmaz.
Allah kor quşun ruzusun yuvasında yetirər.
Allaha Allah desən pisi gəlməz.
Allahu istəyən qarınqulu olmaz.
Allahu tanıyan Allahın xəlqin incitməz.
Allahın evinə də çağırmamış getməzlər.
Allahın sabahı çoxdur, heç vaxt qurtulmaz.
Allahın yanında o əzizdir ki pəhrizkardır.
Allahın zikri qəlbi işıqlandırar.
Allahın nə qədər pis bəndəsi olsa, o qədər də yaxşı bəndəsi
olar.

Allahın çiçik səbri min ildir.
Allahın ağacının səsi yoxdur.
Allahın işi çiçik iş deyil.
Allahın işlərinə əl uzatmaq olmaz.

Allahdan əndazəsicə istə.
Allahdan naümüd şeytandır.
Allahdan gəlməsə, bəndədən nə gələr.
Allahsız yerdə yaşamax hakimsiz yerdə yaşamaxdan məs-
ləhətdir.

Allah əgil paylıyanda hansı kol dibində qalmışdın.
Allah sənə bir az əgil, mənə də pul versin.
Allaha da bəndə dəyil.
Allahdan gizlin deyil, səndən nə gizlin.
Allahın lənətinə də gəlməz.
Alnı qaşqa üz-gözü kimi hər yerdə tanınar.
Alt dodağı yer süpürür, üst dodağı göy.
Altı ay işlədir, iki gün istirahət vermir.
Altı aylıqdır.
Altından su çıxmıyan yerdə yatar.
Ana uşaq adına qoqalı yeyər.
Anadan əmdiym süd burnumdan gəldi.
Ana baladan ayrı qalmaz məgər, ayrı salarlar.
Ana olmasa, ögey nənəylə gərək keçinmək.
Ana südündən həlaldir.
Anadan iki dəfədə doğulan olmaz.
Anadan kor dünyaya gələn ışıqın nə olduğunu bilməz.
Anadan mehriban olan dayənin əmcəyin kəsməh gərək.
Anadan naqis doğulanın çarəsi yox.
Analar balasına həqiqi aşıqdilər.
Arada yeyər, qırxda gəzər.
Aralıx atı, kor Fatı.
Aranda xurmadan oldux, yaylaxda buğdadan.
Arasınnan qıl keçməz.
Arpanı duvarda yeridir.
Arpanı töküb itin qabağına, sümüyü atın.

Aş işməmiş ağzı yanıb.
Aş qapıyacan yoldaş.
Aşağıda oturmur, yoxarıda yeri yox.
Aşına-aşına çıxdı ocax başına.
At almamış pəyəsin tikir.
At yerinə eşşəh bağliyb.
Atı itirib nalı axtarır.
Aya deyir, çıxma, mən çıxım.
Ayda, ildə bir namaz, onu da şeytan qoymaz.
Azca-arıca.
Azdı düzdü.

B

Bahanadı bəsdı.
Bal dəyil barmaxlansın.
Balığı dəryada satır.
Başı bədəninə artix eliir.
Başı əhləd daşına dəymiyib.
Başı tökülmüş ilan kimi bürünür.
Başı-dibi bir bezin qırağıdır.
Başını qaşımağa macalı yox.
Başınnan girər, əyağınnan çıxar.
Başlar biri-birinnən ayrıldı.
Başlı başın saxlasın.
Bazarın gözün çıxardıb.
Bevaxt doğub tez də böyüdmək istiyir.
Bevaxt gəl, yaxşı gəl.
Bevaxt gəlib tez də getmək istiyir.
Bevaxt gəlsəm də, oğlan gəlmişəm.
Bəkə sən bostanı pozmayacaxsan, pəs biz yemişsiz qalacayx.

Bələdin, bəlayə düşdün.
Bəy deməyin hansı, bəyənməməyin hansı?
Bığdan kəsib səkqələ yamıyıb.
Bir almanı yarı bölüblər.
Bir aş pişirərəm üzündə bir qarış yağı.
Bir atım barutu var.
Bir az da sən ye, mən mavuldayım.
Bir bezin qırağıdı.
Bir çərək tütün çəkib, hələ soruşur toy evi haradı.
Bir dodağı yer süpürür, bir dodağı göy.
Bir əyağı bu dünyada, bir əyağı o bir dünyada.
Bir əyax çıx, bir əyax başmax, onun iddiasına bax.
Bir gündə satıb aldığı şeylərə bir nəzər sal.
Bir həsirdi, bir Məmmədnəsir.
Bir qarqanı qırx qarqa elər.
Bir qulağın qapı, bir qulağın dərvaza.
Bir soğana bir baş kəsər.
Bir tay tənbaqi çəkib, indi soruşur, Leyli ərəkəhdi, ya dişi.
Bir ulduzu yeddi göydə yoxdu.
Bir-biriin ətin yiyəllər, sümühlərin də özgə baxcasına atallar.
Bir də gəlin olsam, oturuşumu-duruşumu billəm.
Birin bilirsən, birin bilmirsən.
Biz pilo qazanı yox, məşrutə istiyırıx.
Biz sağ, siz səlamət.
Biz yalvardıx daza, daz da özün qoydu naza.
Bizdən deməh, sənnən eşitməh.
Bizdən çox deməh, olardan az eşitməh.
Bizdən üzü yumuşağın tapanmadız.
Bizə gələn bizə bənzər.
Bizim göbəyimizi bir yerdə kəsiblər.
Bizim də Allahımız var.

Bizimki, sizinki yoxdu.
Bu arşına bez verməzlər.
Bu başa bu börk böyühdü.
Bu da ki, lap nəverimdir.
Budur ki, var.
Boş söz danışır.
Boş təbildi.
Boyaxana küpü dəyil ki.
Bu biri ikimizə də bəsdı.
Bu budaxdan o budağa atılar.
Bu donu sənın boyuva bıçıblər.
Bu dua müstəcab olmaz.
Bu Həsən ilə o Həsənin çox fərqi var.
Bu xəət, bu nişan.
Bu il birimizə arvad al, gələn il də qardaşıma.
Bu qırğına xəlq dözməz.
Bu qərə o qərəyə bənzəməz.
Bu qulağınnan alır, o qulağınnan çıxarır.
Bu “mən ölümlər” o “mən ölümlər”ə bənzəməz.
Bu onun əvəzi.
Bu da bir işdi tapıpsan?
Bu da bizə burun tükü olub.
Bu da qocalıxdandı.
Bu sözlərdən Fatıya tuman olmaz.
Buğda çörəyi yeməsəh də, xəlqın əlində görmüşüh.

C

Canın sağ olsun.
Cənəməz suya çəkır.
Cərrahsan öz yırtıx bağırsağıvı bəxyələ.
Cüməsin itirib.

Ç

Çalmamış oynar.
Çay nədi, sayı nədi.
Çərşab-corab içində bütün arvadlar gözəldi.
Çərşənbə yemişidi.
Çərşənbə gecələrində özünən gedər.
Çədar itidi, hürər, qabağa gəlməz.
Çədar tikəsidi, bir-iki nəfər doyurar.
Çörəyi yeməmiş şükrün elir.
Çöldə ki qalmamısan.
Çörəh tapmır yeməyə, soğan yeyir iştihası açıla.
Çörəyi yağdadı.

D

Darı salmağa da yer yoxdu.
Daş qəyəyə uğrayıb.
Desəm də çətindi, deməsəm də.
Dəbbəğxanada öz gönün tanır.
Dəlləhlığın mənim başımda örgəşir.
Dəryada balıx satır.
Dəryadan su bəğişliir.
Dəryani qaşıyla boşaldır.
Dəvə üstündə oturub başın əyir.
Dəvəni çömçəylən suvarır.
Dəvəni iynə deşiyinnən geçirdir.
Dəyirmanə getsə, İsfəhan xəbərini gətirər.
Didar qaldı qiyamətə.
Dilim-dilim olasan dilim.
Doğduğunu böyut sora.
Doğma toprağın bir ovucu da əzizdi.
Duva elə əlifba olsun, məəllim çoxdu.

Duz yerinə buz yalır.
Dünən əkdilin, bu gün biçər.
Dünya yalan dünyadı.
Dünyanın vəfasi yox.

E

Elə bil bir təşt soyuq su başına tökdülər.
Elə bil bunu xanım doğub, məni kəniz.
Elə bil dalıdan qovullar.
Elə bil dananı xamadan açıblar.
Elə bil dəvə nalbəndə baxır.
Elə bil dili yoxdu.
Elə bil fil burnunna düşüb.
Elə bil gəmiləri qərq olub.
Elə bil iki sarılı yumurta yumurtalıb.
Elə bil qadın hamamıdı.
Elə bil qələmə ağacıdı.
Elə bil quş dimdiyində gətirib.
Elə bil Samərra yolçusudu.
Elə bil sarı yağ satıb.
Elə bil səsi quyunun təkinnən gəlir.
Elə bil tükün oda tutublar.
Elə danışır kə, pişmiş toyuğun gülməyi gəlir.
Elə eləmə ki, körpü qalsın çayın o tayında.
Ey, kaş qıçım sınaydı, ora getmiyəydin.

Ə

Əhmədin börkün Mahmudun başına qoyur.
Əhsən o südə ki, sən əmmisən.
Əkbər verməz, Əkbərin Allahı verər.
Əl-ayağını yığışdır, getməlisən.

Əli ağzına çatır.
Əli ayağınnan uzun gəlib.
Əliboş dünyaya gəlmişik, əliboş da dünyadan gedəcəyik.
Əlimin duzu yoxdu.
Əlimiz ətəyinə yetişməz.
Əlimizin duzu yoxdu.
Əlinnən nə gəlir əsirgəmə.
Əlinnən gəlir xeyir iş gör.
Əlinə gəlmiyəni babasına ehsan verir.
Ənzəli qəmişidi.
Ər ağacı, gəl ağacı.
Ərdəbil pişiyi, küftə görməmiş.
Ərdəbil bir şəhərdi ki, orda hər kəs özünün vəkilidi.
Əsli olmasaydı, Kərəm dağlara düşməzdi.
Ətəyində ilan bəsləyib.
Əti pişiyə tapşırıb.
Əyağının altına sabın çəkib.
Əyri oturax, düz danışax.
Əzim, əzmiyim.

H

Hac Məmməd kakasıdı, öz ağasına da yalan and içər.
Haca gedən gəldi, saça gedən gəlmədi.
Hacatlar içində qələm.
Hacı Mirza Ağası öküzüdü, hara getsə də azaddı.
Həramısan çıx çölə.
Həsən keçəl, ya keçəl Həsən.

X

Xala, xatirin qalması.

İ

İki əl, bir baş oldu.
İlanın qorxusundan əjdahanın ağzına girdi.
İnanan daşa dönsün.
İnanmırsan, gəl özün gör.
İnsan umud ilə yaşar.
İş gör, işə bənzəsin.
İş gör, tənəbəl olma, Allahdan ruzu istə, kafər olma.
İş işdən keçib.
İt aparan olsun.
İt əlinnən sümüh gəmirməh olmur.
İt kimidi, yeddı canı var.
İt hara, quş yuvası hara.
İt yanında bəy kimin, bəy yanında it kimin.
İt yanında sümük gəmirir.
İynə salmağa yer yox.

O

O arşına bez verməzlər.
O atlı, biz piyadə.
O qədər pişir yiyə biləsən.
Od aparmağa gəlib belə tələsir.
Oda su səpir.
Odlə pambıx kimidi.
Odu söndürüb, külülə oynuyur.
Oğru yadına daş salır.
Oğurruğu ay işığına düşüb.
Oxu atır, kəmanı gizlədir.
Oxuduğunu yox, anladığını söylə.
Olan oldu, dahı nə olacax.
Onlar gedillər, biz də gedəcəyik.

Onlar ikiye, biz biridik, onlar vurduca biz kiridik.
Onları ki sən oxuyubsan, bizim əzbərimizdi.
Onnan ki qorxurdum, başıma gəldi.
Onu nənəm də görər.
Onun çiçik barmağı ola bilməz.
Onun əlində su kimidi.
Onun fili Hindustan yadına düşüb.
Onun gözün toprax doyurar.
Onun rəngin gör, halın soruş.
Onun süd verən inəyidi.
Onun yuxu damarın ələ gətirib.
Onun da dəftəri bağlandı.
Onunki Allaha qalıb.
Ortada yeyib, qırxda gəzər.
Ortasınnan qıl keçməz.
Oruc- namazın hələ düzətməyib.
Ovu tutmamış bağışlıyır.
Ovucumu iyləmişdim.
Ovun ovçu dalınca qaçması qəribədi.

Ö

Ölənin dalısıca çox süz diyəllər.
Ölənnən sora həkimə gətiriblər.
Ölənnəri yaxşılıq ilə yad elə.
Ölmədih yaşurıx.
Öpməsən də dişləmə.
Ördəyə üzmək örgədir.
Öz adımı özgədən soruşuram.
Öz adını bizə qoyur.
Öz başımı saxlıyanmıram.
Öz bəxtinə təpik atır.

Öz borkünün dörəsinə qızıl tikir, özgələrə tərki-dünya dərsi verir.

Öz budunun ətinnən kəbab pişirir.
Öz çörəyin özgə süfrəsində yeyir.
Öz çörəyin yeyib, özgə qeybətini edir.
Öz çörəyin yeyib, özgələrin sözünü danışır.
Öz evində şirdi, özgə evində tülkü.
Öz əyağı üstə dura bilir.
Öz əyağıyla ölümə gedir.
Öz kölgəsinə qorxur.
Öz kürkünə sudan çıxardır.
Öz malım özümünkü, özgəninki də mənimki.
Öz səsi özünə xoş gəlir.
Özgənin süfrəsinə kətxudalır edir.
Özgənin toyunda bəylik edir.
Özü vurur, özü də ağıdır.
Özünnən başla.
Özünü oda-suya vurur.
Özünnən bıığı yoğununa rast gəlməyib.

P

Paltar olmasa, ütü nə lazım.
Pambığın baş kəsir.
Paşa qapısında nağara çalar.
Peşmannıxdan dizinə döyür.
Peyğəmbər dəyilsən, ümmət ol.
Peyğəmbərlər təkbürsüz olalar.
Peyğəmbərlər əvvəl öz canlarına dua ediblər.
Peyğəmbərlər şikəstənəfs olalar.
Pəxil artmaz.
Pəxil istər özünün bir gözü olmasın, özgənin iki gözü.

Pəxilin hörməti olmaz.
Pələngi yaralasan kinəli olar.
Pəpə varıdı, bəbə yoxudu, bəbə var, pəpə yoxdu.
Pərvanə gecə şəmin, gündüz gülün dörəsinə dolanar.
Piçax sümüyə dayanıb.
Pilləkani bir-bir çıxallar.
Pinəçinin başmağının dabanı olmaz.
Pis adamın görüşü cəhənnəmdi.
Pis fal pis ağızdan çıxar.
Pis xəbər tez yayılar.
Pis iş görənin adı pisə çıxar.
Pis iş pis adamlara layixdi.
Pis qonşu adamı möhtac edər.
Pis oynamağı bəs dəyil, mayallax aşır.
Pis pisdi.
Pis də olsam, yaxşı da olsam, səninkiyəm.
Pisliş eləməsən, pisliş eləməzlər.
Pislihdən uzaq olmaq yaxşılığın başlanışıdı.
Pisliş ilən ad qazanmax adsızlıxdan yeyidi.
Pisliyə rəhm eləməh yaxşılığa zülm etməh deməhdi.
Pişih Allah rızasına siçan tutmaz.
Pişih küftəni yeyib, bibi mənim ağzımı arıyır.
Pişiyi bucağa qısname, qayıdıb çəng çalar.
Pişiyin əlinə ət çatmaz, diyər, mundardı.
Pişih evdən çıxanda siçan at gəzdirər.
Pişiyin siçanla dostluğu tutmaz.
Pişiyin şüşə tükanında nə işi var.
Pişiyin yeddi canı olar.
Pişmişin dadı yağdı, aşpazın üzü ağdı.
Piyadə ol birlikdə gedəh.
Pıç-pıç ev yıxar.

Pıçax vursan qanı çıxmaz.
Pul dağı dələr.
Pul pulu qazanar.
Pulum cibimdə, əğlim başımda.
Pulum olsaydı, hər altısını da qonax çağırardım.
Pulun var giriş, pulun yox sürüş.

R

Rahatlığın açarı zəhmətdi.
Rəhm kafərin qəlbinə də yol açar.
Rəmmallar şairdi, şairlər rəmmal.
Rəngimə bax, halımı bül.
Ruzu heç kimin əyağılan qapısına gəlməz, çalışmax da gərəkdi.
Ruzu verən Allahdı.

S

Saçax sepayadan isti oldi.
Samanı töküb itə, sümüyü ata.
Saman altınnan su yeridir.
Saman sənin dəyil, samannıx səninkidi.
Samira dilənçisidi, tutsa buraxmaz.
Sarala-sarala yaşamaxdan qızara-qızara ölüm yaxıcıdı.
Sarı inəhdi, süd verib sora calar.
Savaşan savaşına "başına dönüm" deməz.
Sayanı sayallar, saymıyanı saymazlar.
Səhər yediyim axşam yadımnan çıxıb.
Səxsi qabi çini qab yanına qoymazlar.
Səkkəlim yox, sözüm yerimdir.
Səkkəlin uşax əlinə verib.
Səkkəlin uzununu, başın xırdası əhməxlilik nişanıdı.

Səkkəlinin hər bir tükünnən bir şeytan sallanır.
Sərimsağı susən qiymətinə satır.
Sırrını hər gələmə açma.
Sırr saxlamaq hər kəsin işi deyil.
Soğan yeməmişən, niyə acışısan?
Sürməsiz göz, duzsuz aş.

T

Taxmamış takqıldadır.
Tabutumu da onun çiyinə qoymuyun.
Tay başıdı.
Tamaşaçı ürəhli olar.
Tanınmamış adamınan səfərə çıxma.
Taza soruşur, leyli ərək idi, ya qadın.
Taza şəhərə köhnə nırx qoyur.
Tazadan ayılıb.
Tazadan başa düşüb.
Tikansız gül olmaz.
Tikə ilə dost olan illər boyu küsülü qalar.
Tikə qarın doyurmaz, məhəbbət artırır.
Tikəni boynunun dalısınan ağzına qoyur.
Tikəni ağzıya görə götür.
Tikəni qeytərməzlər.
Tirmə qurşax oğula, qatma qurşax ərə yaraşır.
Tox nə bilir ajlıx nədi.
Tox ölməh ac yaşamaxdan yaxşıdı.
Toxam deyən yemiyən acdan çox yeyir.
Toprax da başıya töksən, ged uca təpədən tök.
Toydan sora nağara kimə gərəkdi.
Toyuğuna kiş desən, qan düşər.
Tora düşən səbirsiz olsa, həlak olar.

Tükün oda tutublar.
Türüpçəh də özün yemişə qatır.
Tüstü oldu getdi göyə.
Tülkü olalı belə tələyə rast gəlməmişdi.

U

Umac aşına Quran xətm eliyir.

Ü

Üzüm ağ, alnım açix.
Üz dəyil, əyax daşı.
Üzdə dost, daldada düşmən.
Üzümü ye, bağın soruşma.
Üzünü sillə ilə qızardır.

Z

Zinqirovu kim pişiyin boynuna taxsın.
Zurnanı gen başınan çalır.

BAYATILAR

Adam solsa, əyilir,
Yaşa dolsa, əyilir.
Həq sözün qabağında
Dağ da olsa, əyilir.

Açdım, açdım, gül oldum,
Boy atdım, sünbül oldum.
Bir dilbilməz quşudum,
Oxudum, bülbül oldum.

Açılaram gül kimi,
Oxuram bülbül kimi.
Könlümə dəgən olsa,
Sarallam sünbül kimi.

Ağ alma, qızıl alma,
Nimçəyə düzül, alma.
Çirkin al, nəcib olsun,
Bədəsil gözəl alma.

Ağ almanı soyallar,
Ağ boşqaba qoyallar.
Çağrılmamış qonağı
Qaş-gözünen qovallar.

Ağ dəvənin gözləri,
Yerə gəlməz dizləri.
Bu əyyamın qızları
Kəbin kəsər özləri.

Ağacda vardı püstə,
Hər yanı sardi püstə.
Xana boyun əyincə
Allahdan ölüm istə.

Ağça dinar olarmi?
Heyvadan nar olarmi?
Əyri bitən söyüddən
Uca çinar olarmi?

Axtarram suda səni,
Saxlasın xuda səni.
Arzum buna qalıb ki,
Görəm yuxuda səni.

Ax-vay dedim, qarıdım,
Ax-vaydan nə yarıdım?
Taza yağın qar kimi
Gün vurmamış əridim.

Al kəməri bel bağla,
Saçlarına tel bağla.
Nə yada sırrını ver,
Nə namərdə bel bağla.

Alma versəm almazsan,
Sən almadan qalmazsan.
Hansi bağın gülüsən?
Açılırsan solmazsan.

Almalar budax-budax,
Yarandix biz qəm udax.
Neyləmişəm küsübsən,
Nə eyliyim barışax.

Aman, fələh, dad, fələh,
Heç olmadım şad, fələh.
İçirdiyin şərbəti
Özün də bir dad, fələh.

Apar məni bəndə vur,
Zülfünnən kəməndə vur.
Əlli yerdən yaram var
Əsirgəmə, sən də vur.

Aparar tatar məni,
Qul elər, satar məni.
Yarım vəfali olsa,
Axtarar tapar məni.

Aparı çaylar məni,
Həftələr, aylar məni.
Yüküm qor-qoşün yükü,
Yordu bu taylar məni.

Apardılar gülümü,
Elədilər zülümü.
Nə qoydular danışam,
Nə kəsdilər dilimi.

Araz başdan az oldu,
Ördək vurdum, qaz oldu.

Güc ilən bir yar tapdım,
O da kələkbaz oldu.

Araz deyiləm coşam,
Kür deyiləm qaynaşam.
Apar sərraf yanına
Gör nə qiymətli daşam

Arazam gülə bəndəm,
Bülbüləm, gülə bəndəm.
Mən gedərgi qonağam,
Bir şirin dilə bəndəm.

Arazın dəştinə bax,
Gözümün yaşına bax.
Dərd əlinnən oxuram,
Deyirlər eşqinə bax.

Ari şannan bal ali,
Quşlar uça balalı.
Görəsən heç tapılar
Mən tək başı bəlali?

Aşiq sözün gizlədir,
Sözün düzün gizlədir.
Sən çəmənə çıxanda
Lalə üzün gizlədir.

Aşiq özün bildirər,
Deyər, sözün bildirər.
Məni ağladan fələh
Axir bir gün güldürər.

Aşıq gələr, sazı var,
Qəmzəsi var, nazı var.
Hər baharın bir qışı,
Hər qışın bir yazı var.

Aşıq sözün bitirməz,
Ovçu ovun itirməz.
Üzüm küpdə qalmasa,
Dönüb sirkə yetirməz.

Aşıq sözün gizlədər,
Sözün düzün gizlədər.
Sən çəmənə gedəndə
Lalə üzün gizlədər.

Aşıq gəlir, sazı var,
Qəmzəsi var, nazı var.
Hər baharın bir qışı,
Hər qışın bir yazı var.

Aşıq deyər Əlidən,
Sözün başlar Vəlidən.
Əğılsız canana bax,
Küsübdü mən dəlidən.

Aşıq riza səndədi,
Hökm, riza səndədi.
Saxlasan qulun olam,
Satsan riza səndədi.

Aşıq sözün gizlədi,
Sözün düzün gizlədi.

Sən baxçaya çıxanda
Lalə özün gizlədi.

Aşıq naçar, ağlama,
Pis gün keçər, ağlama.
Fələh bağlı qapını
Bir gün açar, ağlama.

Aşığın çoxdu sənin,
Kirpiyin oxdu sənin.
Yolunda can qoymuşam,
Xəbərin yoxdu sənin.

Aşığam kim sadağa,
Kim qurban, kim sadağa.
Mən məcnun varisiyəm
Qoymaram kimsə dağa.

Aşıqəm qar-qamışa,
Yağıbdı qar qamışa.
Yüz təbib nə eləsin
Bir Allah qarqımışa.

Aşığın harayınnan,
El yatmaz harayınnan.
Gündə bir kərpiç düşür,
Ömrümün sarayınnan.

Aşıqın çoxdu sənin,
Kipriyin oxdu sənin,
Mən səni çox sevirəm,
Xəbərin yoxdu sənin.

Ay dolu düşdü çaya,
Cəmalın bənzər aya.
Cəvan ömrüm çürüdü
Günləri saya-saya.

Ay doğdu peşman-peşman,
Gün oldu ona düşman.
Ürəkdə bir dərdim var,
Nə dost bilir, nə düşman.

Ay doğdu, gördü günü,
Doğduxca gördü günü.
Gönül sevdigin istər,
Göz istər gördüğünü.

Ay çıxdı yani-yani,
Görünür bircə yani.
Dostunla düşməni
Dara düşəndə tani.

Ay çıxdı, qadir Allah,
Təqsirim nədi, Allah?
Ya mənim üz gülümü,
Ya mənə səbir, Allah.

Ay qız, dur, gəl yanıma,
Qadan-bəlan canıma.
Mən sənnən əl çəkmərəm
And ola imanıma.

Ay zamana, zamana,
Oxu qoydun kəmana.

Eşşəhlər arpa yeyir,
At həsrətdi samana.

Bağça məndə, bar məndə,
Heyva məndə, nar məndə.
Sinəm əttar tükəni
Hər nə desən var məndə.

Bağa girdim əzəldən,
Dəstə tutdum xəzəldən.
Bilseydim vəfan budur,
Dost olmazdım əzəldən.

Bağa girdim bağbansız,
Dəvə gördüm sarbansız.
Aləmə dərman oldum,
Özüm qaldım dərmonsuz.

Bağlarda gül olaydım,
Gülə bülbül olaydım.
Dostumun ocağında
Yanaydım, kül olaydım.

Bağçalarda saz olar,
Gül açılar, yaz olar.
Mən sənə gül demirəm,
Gülün ömrü az olar.

Baxçanın üstü olmaz,
Ocaxsız tüstü olmaz.
Dosta düşmən tapılar,
Düşmənin dostu olmaz.

Başın minaya dəyər,
Qaşın min aya dəyər.
Ay var bir günə dəyməz,
Gün var min aya dəyər.

Bir donum var ipəhdən,
Ah çəkərəm ürəhdən.
Heç kəs razı qalmadı
Çərxi dönmüş fələhdən.

Bir yaralı qoçam mən,
Yerim yoxdu qaçam mən.
Ürək ki süfrə deyil,
Hər gələnə açam mən.

Bir quş gəlir ağ daşdan.
Xəbər verir, qardaşdan.
Qardaş bacıdan doysa,
Bacı doymaz qardaşdan.

Bir ox atdım yan düşdü,
Ovum qaçdı, qan düşdü.
Tor qurdum maral tutam,
Bir tüləh tərən düşdü.

Bu bağlar kömürdəndi,
Keçən gün ömürdəndi.
Nə gələn var, nə gedən,
Ürək bir dəmirdəndi.

Bu dağlar qoşa dağlar,
Verib baş-başa dağlar.

Yarım səndə gəzibdi,
Səni min yaşa dağlar.

Bu dağdan gələn mənəm.
Ağlayıb gülən mənəm.
Özgə qədrini bilməz,
Qədrini bilən mənəm.

Bu gələn canan olsun,
Dərdimə yanan olsun.
Nadan dostdan nə fayda?
Düşmanın qanan olsun.

Bu dərə buz bağladı,
Dibi yarpuz bağladı.
Getdim dərdsiz yanına
O mənən çox ağladı.

Bu sazı alan gəlməz,
Oxuyub çalan gəlməz.
İyidi öldürsələr,
Dilinə yalan gəlməz.

Bulağı bulandırma,
Əl salıb dolandırma.
Gedirsən, tez qayıt gəl,
Gözümü sulandırma.

Bulağın başı sənsən,
Dibinin daşı sənsən.
Dünyaca dostum olsa,
Hamıdan başı sənsən.

Bulud gəldi qalandı,
Könlüm evi talandı.
Nə dərdimə dərman var,
Nə də yaram sağlandı.

Bulut dağdan oğranıb,
Para-para doğranıb.
Qoca kötüh üstündə
Çoxlu budağ doğranıb.

Burdan uzax kücü var,
Zülfün iki ucu var.
İki könül bir olsa,
Kimin ona gücü var.

Burdan bir maya getdi,
Sallandı, çaya getdi.
Yolunda cəfa çəkdim,
Əməgim zaya getdi.

Burdan bir atlı keçdi,
Atın oynatdı keçdi.
Gün kimi işıq saldı,
Ay kimi batdı keçdi.

Burdan uzax Gəncədi,
Zülfün pəncə-pəncədi.
Ölüm Allah işidi,
Ayrılx işkəncədi.

Bülbüləm, bağ gəzərəm,
Maralam, dağ gəzərəm.

Yüz yerdən yaralansam,
Ölmərəm, sağ gəzərəm.

Çatılıb qaşız, dağlar,
Bilinmir yaşız, dağlar.
Hicran sizə də düşdü.
Ağarar başız, dağlar.

Çayda balıq yan gedər,
Açma, yaram qan gedər.
Yüz min təbib neyləsin
Əcəl gəlsə, can gedər.

Çırağ çırağa neylər?
Yanar çırağa neylər?
Çırağ ki həxdən yana
Piltəni, yağı neylər.

Çıxdım dağlar başına,
Yazı yazdım daşına,
Gələn-gedən oxusun
Nələr gəldi başıma.

Cəmalın nəzər bağı,
Dost gələr, gəzər bağı.
Dodaxlar gül ğunçəsi
Açılar, bəzər bağı.

Dağ başını qar alıb,
Baxçaları bar alıb.
Namərd, alma canımı,
Bir canım var, yar alıb.

Dağ başında gül ollam,
Qəfəsdə bülbul ollam.
Bivəfa yar əlinnən
Oda yanib kül ollam.

Dağ başın çəm alırmı?
Alsa kölgə salırmı?
Bir məzlumun qisəsi
Bir zalımdə qalırmı?

Dağ başında iz olmaz,
İz olsa da, düz olmaz.
Dəvə adamsız otlar,
Sürü çobansız olmaz.

Dağ başın duman almaz,
Yar yarın dərdə salmaz.
Axirdə bu gözəllik
Gedər, sənə də qalmaz.

Dağ başında qoş durmaz,
Bahar gəlsə, qış durmaz.
Cəvan oğlan, cəvan qız
Yüz and içsə, diş durmaz.

Dağ başına düşdü qar,
Əkdim ağac, verdi bar.
Sırrını dostə vermə,
Dostun da bir dostu var.

Dağ başına qondu sar,
Qondu tərən, uşdu sar.

Ürəh ki var şüşədi,
Sındırsalar, kim yamar?

Dağ başında yel əsər,
Düşər üzə, tel əsər.
Doğru söz tez yer salar,
Qılışdan da pis kəsər.

Dağda bitibdi lələ,
Oxşar gül üzde xalə.
Sıdqınən sevən ürəh
Axir çatır visalə.

Dağlar, nədən ağlarsan?
Güldən kəmər bağlarsan.
Gül səndə, lələ səndə,
Daha nədən ağlarsan?

Dağların harayınnan,
El köçdü, harayınnan.
Mərdin daxması yaxşı
Namərdin sarayınnan.

Dağların başına bax,
Dibinin daşına bax.
Mən sövdüm, el apardı,
Dünyanın işinə bax.

Dağlarda gördüm lələ,
Əldə tutdum piyala.
Kim gördü bu dünyada
Zalım evi abad qala.

Dam üstə qərə toyux,
Kişlədim yara yovux.
Hamının dostu gəldi
Gəlmədi qanı soyux.

Dağlar başı qar oldu,
Bulud gəldi, tar oldu.
Bilməm dünya başıma
Nədən belə dar oldu?

Dağistanda dağam mən,
Zindanda dostağam mən.
Dostuma xəbər olsun,
Ölməmişəm, sağam mən.

Dan ulduzu dihləndi,
Karvan yola yühləndi.
Sinəmə qızaran köz
Yel vurdu, kürühləndi.

Dərbəndin başı pıtrax,
Coqa vurun, oturax.
Birin sən de, birin mən,
Bəlkə qəmnən qurtulax.

Dərya kimi bulannam,
Dağı-daşı dolannam.
Sağ gözüüm sənə qurban,
Sol gözümümlə dolannam.

Dərya, sənnən kim keçdi?
Kim gərq oldu, kim keçdi?

Fələk, gəl, söylə görək
Sinəm üsdən kim keçdi?

Dəryada gəmim qaldı,
Sürmədim, zənim qaldı.
Arzun könlündə qalsın
Necə ki mənim qaldı.

Dərdini de bilənə,
İş başına gələnə.
Açma ürək dəftərin
Hər üzünə gülənə.

Dərya dolu ləlilən,
Bülbül oynar gülilən.
Hamıya can bağışlar,
Məni saxlar dililən.

Dərd aşar, başdan keçər,
Kırpıkdən, qaşdan keçər.
Doğru söz, doğru kəlam,
Dəmərdən, daşdan keçər.

Dərvişəm, kəşkülüm var,
Hər bağda beş gülüm var.
Çağırram, ya Əbülfəzl,
Aşılmaz müşkülüm var.

Dəstmalın ağdı məndə,
Güllüdü, ağdı məndə.
Yar, sənə bir çox sözün
Sağalmaz dağdı məndə.

Diriyəm, nəfəsim var,
Ölməmişəm, səsim var.
Çırpınıb uçanmıram,
Dəmərdən qəfəsim var.

Dolan gəl beləsinə,
Əzizim beləsinə.
Mən bağçaya gəlməzdim,
Gəldim nobar görməsinə.

Dost gərək yanan olsun,
Hər dərdi qanan olsun.
Dost tapsan eləsin tap
Sayılan, sanan olsun.

Dumanlı dağlar könlüm,
Nisgilli bağlar könlüm.
Nə açılar, nə gülər,
Həmişə ağlar gönlüm.

Durnam göydə düz durdu,
Qatarlandı düz durdu.
Mən yara xoş söz dedim,
O pis yerə yozdurdu.

Dolaydan düzə gəldim,
Ginə də sizə gəldim.
Yüz minlə gəlməzidim,
Bir kəlmə sözə gəldim.

Dos dostilən yaxıcıdır,
Olmasa gen, yaxıcıdır.

O dost ki sarsaxlaya,
Ondan düşməən yaxıcıdır.

Endim bulax başına,
Yazqı yazdım daşına.
Gələn-gedən oxusun,
Nələr gəlib başıma.

Elçiyəm, elə bəndəm,
Bülbüləm, gülə bəndəm.
Könlümü alan olsa,
Bir şirin dilə bəndəm.

Əl-qolum bağlı qaldı,
Qapım bir tağlı qaldı.
İgid oğlum gəlmədi,
Ürəgim dağlı qaldı.

Əldə qələm nə yazar?
Siz yadlara nə yazar?
Ata-baba sözüdü:
Düz getməyən tez azar.

Əldə əsa yaxıcıdır,
Yaxcı otur, yaxcı dur,
Yaxcı yurdda pis övlad
Heç qalmasa yaxıcıdır.

Əldən gələn nə qaldı?
Nə gəğədi, nə qaldı?
İşvə yadın, naz yadın
Dahi mənə nə qaldı?

Əlimdə ələmim var,
Qızıldan qələmim var.
Yaxınnan görənmirəm,
Uzaxdan səlamım var.

Əlimdə fanar gəzər,
Gəzdihcə yanar gəzər.
Yoxsul olan kimsədən
Dost-aşna kənar gəzər.

Əlində var şal bunun,
Üzündə var xal bunun.
Bir dəli şeytan deyir,
Dur qadasın al bunun.

Əlində saz bəri gəl,
Yolunna az, bəri gəl.
Könlümün istəhlisi,
Dilimin əzbəri gəl.

Əlində saza yannam,
Ğəməyə, naza yannam.
Baş qoysam dizin üstə
Qış yatsam, yaz oyannam.

Ərkin dami ucadi,
Üstü baca-bacadi.
Kişi, sakqalın qıxdır,
Arvad deyər qocadi.

Əziz gecədən gedər,
Kərvan gecədən gedər.

Gecə uzun, həmdəm yox,
Zəhləm gecədən gedər.

Əziz içə nə qurban,
Sözü seçənə qurban.
Dünyada dost çox olar,
Cannan keçənə qurban.

Əzizim dayanmaram,
Dönmərəm, dayanmaram.
Deyillər yarın gəlir,
Görsəm də, inanmaram.

Əzizim necə yaram,
Sızıldar gecə yaram.
Sən ilə Allah bilir
Mən sənə necə yaram.

Əzizim azmamışam,
Nahəx söz yazmamışam.
Quyuya qazan düşər,
Mən quyu qazmamışam.

Əzizim əsdi, neylim?
Səbrimi kəsdi, neylim?
Hər yanda çadır qurdum,
Tənəfin kəsdi, neylim?

Əzizim quzu qurban,
Qoç qurban, quzu qurban.
Mərdin bir (cə) tək tükünə
Namərdin yüzü qurban.

Əzizim sərin elər,
Meh gələr, sərin elər.
İki dostun arasın
Bir namərd sərin elər.

Əzizim suda yandı,
Sel gəldi, su dayandı.
Eşq oduna su səpdim,
Alışdı su da yandı.

Əzizim bağı qara,
Bir quş var, bağı qara.
Lalə kimi gül olmaz,
Onun da bağı qara.

Əzizim gülən olsa,
Göz yaşın silən olsa.
Cəvannıx yaxşı şeydi,
Qədrini bilən olsa.

Əzizim görəəm səni,
İstərəm görəəm səni.
Xəyalınlan yatıram
Yuxumda görəəm səni.

Əzizim bir də mən,
Doldur içim bir də mən.
Ömür keçdi, gün keçdi,
Cavan olmam bir də mən.

Əzizim daşa çalar
Su özün daşa çalar

Yemə namərd çörəgin
Qayıdar başa çalar.

Əzizim vətən yaxşı
Geyməgə kətan yaxşı
Gəzməgə qürbət ölkə
Ölməgə vətən yaxşı.

Əzizim bu yara,
Gedər, gəlməz bu yara.
Yada dost deməh olmaz
Dost hara, düşmən hara?

Əzizim daldasına,
Mərd iyit daldasına.
Namərd aslan olsa da,
Sığınma daldasına.

Əzizim qızıl qala,
Boşqaba qızıl qala.
Namərd gəlib mərd olmaz
Boyunca qızıl qala.

Əzizim od apara,
Ay doğdu od apara.
Yoxdu bir odu keçən
Sinəmnən od apara.

Əzizim adı qalar,
Mivənin adı qalar.
İyit özü getsə də,
Yurdunda adı qalar.

Əzizim nə bağışlar?
Dos dostu nə bağışlar?
Başım cəllad əlində,
Nə kəsər, nə bağışlar.

Əzizim dalda gəzər,
Bülbüllər dalda gəzər.
Mərdlər qabaxda durar,
Namərdlər dalda gəzər.

Əzizim bir gün düşər,
Atlanan bir gün düşər.
Düşməyə düşən fürsət
Bizə də bir gün düşər.

Əzizim göz güldürər,
Kəbabı köz öldürər.
İnsanı qılınc kəsməz,
Tənəli söz öldürər.

Əzizim gedər, qalmaz,
Axar su gedər, qalmaz.
Vəfalıya can qurban
Vəfasız gedər, qalmaz.

Əzizim yada gəlməz,
Yaxşı söz yada gəlməz.
Yalançıyı qurd yesə,
Bir nəfər dada gəlməz.

Əzizim qucaq-qucaq,
Odun ver qucaq-qucaq.

Yoxsulun dəxməsində
Nə od olar, nə ocax.

Əzizim bağa gedax,
Gülün dərməyə gedax.
Sən bulud ol, mən yağış,
Gəl yağa-yağa gedəx.

Əzizinəm, ay ağa,
Salma məni əyəyə.
Dost baxsa, başa baxar,
Düşməni baxar əyəyə.

Əzizinəm mərd ana,
Sözünü de mərdana.
Qorxağa oğul deməz
Qoçax ata, mərd ana.

Əzizinəm yaxşı at,
Nişan götür, yaxşı at.
İyidi yaxşı saxlar
Yaxşı arvad, yaxşı at.

Əzizinəm yüz də var,
Əlli də var, yüz də var.
Öpməli əyax olsa,
Öpülməli üz də var.

Əzizinəm sən verər,
Açma, yaram qan verər.
Çölləri gəzən Məcnun
Leyli deyib can verər.

Əzizinəm gül əllər,
Ağ biləhlər, ağ əllər.
Dəryaca əğlin olsa,
Yoxsul olsan güləllər.

Əzizinəm gülə naz,
Bülbül eylər gülə naz.
Dünya bir gəmxanədi
Ağlıyan çox, gülən az.

Əzizinəm belə yaz,
Qələm götür, belə yaz.
Nakam könlüm şad olmaz
Yüz il gəlsə belə yaz.

Əzizinəm dolan, gəz,
Bürün dərdə, dolan, gəz.
Namərdə boyun əymə,
Get qurbətdə dolan, gəz.

Əzizinəm bir-bir çəh,
Sürmə götür bir-bir çəh.
Ölsəm üç zad qanlımdı,
Bir qaş, bir göz, bir birçəh.

Əzizinəm tən gərək,
Pay bölünsə tən gərək.
Sarvanla dost olanın
Dərvazası gen gərək.

Əzizinəm qəmdə gül,
Qəmdə danış, qəmdə gül.

Ağ gündə gülən könül,
Mərd iyidsən, qəmdə gül.

Əzizinəm yaxşı gül,
Yaxşı danış, yaxşı gül.
Bülbül ürəhdən oxur,
Bağda görsə, yaxşı gül.

Əzizinəm qanlı gül,
Qanlı çiçəh, qanlı gül.
Yemiş bülbül bağrını,
Çıxmış ağzı qanlı gül.

Əzizinəm mərd oğul,
Elə məni mərdə qul.
Füsrəti bədə verməz
Qoçax iyid, mərd oğul.

Əzizinəm kimsəsizə,
Rəhm elər kimsəsizə.
Nə göydə mələk bənzər,
Nə yerdə kimsə sizə.

Əzizinəm gün gələ,
Ay çəkilə, gün gələ.
Ömrümü bəda verdim,
Gözlədim xoş gün gələ.

Əzizinəm bağ gülə,
Bağca gülə, bağ gülə.
Pərvanə də bənd olmuş
Mənim tək bir ağ gülə.

Əzizinəm nar ağaci,
Bar verməz nar ağaci.
İlqarımnan keçmərəm,
Qurulsa dar ağaci.

Əzizinəm dost aşı,
Dost çörəyi, dost aşı.
Düşmənin gülləsinnən
Yaman olar dost daşı.

Əzizinəm daş daşı,
Kürək gətir, aş daşı.
Sinən qəbrim olaydı,
Məmələrin başdaşı.

Əzizinəm daş daşı,
Kərpiç daşı, daş daşı.
Cahil ilə bal yemə,
Ağıllı ilə daş daşı.

Əzizinəm ət əli,
İtin satan it əli.
Gülmə mənim halıma,
Mən yetim, sən atalı.

Əzizinəm yad əli,
Ya divanə, ya dəli.
Qiyamət o gün qopar
Yarı əgə yad əli.

Əziziyəm budağınnan,
Gül sınar budağınnan.

Mərdin təviləsi yaxşı
Namərdin otağınnan.

Əziziyəm keçdi mənnən,
Ox dəydi, keçdi mənnən.
Mərdlərə körpü oldum,
Namərdlər keçdi mənnən.

Əziziyəm, düzə ceyran,
Sürmə çək gözə, ceyran.
Qorxmursan yad ovçudan,
Çıxmısan düzə, ceyran.

Əziziyəm bir danasan,
Sədəfsən, durdanasan.
Mən ölsəm, sənə qurban,
Sən ölmə, bir danasan.

Əziziyəm pərdə salan,
Üzünə pərdə salan.
Görüm, üzü gülməsin,
Məni bu dərdə salan.

Əziziyəm budağınan,
El köçər budağınan.
Sənə yaxşı deməzlər,
Mən ölsəm budağınan.

Əziziyəm söz deməhdən,
Yoruldum söz deməhdən.
Nə sən yoldan yoruldun,
Nə mən yol gözləməhdən.

Əziziyəm al mənnən,
Yaşıl mənnən, al mənnən.
Ya dərdimə şərik ol,
Ya bu canı al mənnən.

Əziziyəm qov mənnən,
Çaxmax sənnən, qov mənnən.
Yüz ilin ovçusuyam,
Ginə qaçır ov mənnən.

Əziziyəm, qaş əymərəm,
Ağacı yaş əymərəm.
Uzanıb cəvan ölsəm,
Namərdə baş əymərəm.

Əziziyəm gəzən mənəm,
Hər cöürə dözən mənəm.
Üzdə şad, dildə gəmli,
Avara gəzən mənəm.

Əziziyəm mən də yetim,
Asta get, mən də yetim.
Yiyib doyannan sonra
Diyəllər hani yetim.

Əziziyəm xəstə düşdüm,
Yıxıldım, xəstə düşdüm.
Fələkin dostağına
Qollarım bəstə düşdüm.

Əziziyəm var dərdim,
Yox dərmanım, var dərdim.

Xar əkənlər gül dərdi,
Mən gül əkdim, xar dərdim.

Əziziyəm ağlamazdım,
Gülməzdim, ağlamazdım.
Bilseydim vəfan budu,
Sənə bel bağlamazdım.

Əziziyəm yaralandım,
Ox dəydi, yaralandım.
Xəncər vurdun, kəsmədi,
Dilinnən yaralandım.

Əziziyəm yazı budu,
Bahari, yazı budu.
Mən bunu kimnən bilim,
Alnımda yazı budu.

Əziziyəm həqqə doğru,
Aç əlin həqqə doğru.
Yaman günə düşərsən,
Getsən nahəqqə doğru.

Əziziyəm ara sözü,
Sərraf ol, ara sözü.
Hər sözə qulax vermə,
Ev yıxar ara sözü.

Əziziyəm məzə sizdə,
Mey sizdə, məzə sizdə.
Mən sənə sərxoşunam,
Meysiz də, məzəsiz də.

Əziziyəm yada neylim?
Yad oğlu yada neylim?
Görür aho-zarımı,
Gəlmir imdada, neylim?

Əziziyəm gündə mən,
Kölgədə sən, gündə mən.
İldə qurban bir olur,
Qurbanınam gündə mən.

Əziziyəm düşər bir gün,
Atlanan düşər bir gün.
Düşmana düşən fürsət,
Mənə də düşər bir gün.

Əziziyəm səfa gəldin,
Xoş gəldin, səfa gəldin.
Nə mən öldüm, qurtardım,
Nə sən insafa gəldin.

Əziziyəm tazalansın,
Ot bitsin, tazalansın.
Nə gözüüm səni görsün,
Nə dərdim tazalansın.

Əziziyəm qara xalın,
Can alır qara xalın.
Ürəyimə xal saldı
Ağ üzdə qara xalın.

Əziziyəm çəmən yerdə,
Göy yerdə, çəmən yerdə.

Su axdıxca bulanar
Durnalar çimən yerdə.

Əziziyəm özgə əti,
Dadlı olar özgə əti,
Nə qonşuya söz apar,
Nə qonşudan söz gəti.

Əziziyəm bad apardı,
Bad əsdi, bad apardı.
Cəfasını mən çəkdim,
Səfasın yad apardı.

Əziziyəm yar dağıdı,
Görünən yar dağıdı.
Sinəmin ğəm kasəsin
Dağıtsa, yar dağıdı.

Əziziyəm yara yeri,
Sızıldar yara yeri.
Nə sənnən üz qurtardı,
Nə mənnən yara yeri.

Əziziyəm natarazi,
Nə daş var, nə tərəzi.
Kişini tez qocaldar
Arvadın natarazi.

Əziziyəm el yarasi,
Sağalmaz dil yarasi.
Hər yara sağalsa da,
Sağalmaz dil yarasi.

Əziziyəm vətən yaxşı,
Köynəyi kətan yaxşı,
Ğurbət yer cənnət olsa,
Ginə də vətən yaxşı.

Əziziyəm namərd əli,
Heç tutma namərd əli.
Mərd əli evlər tikər,
Ev yıxar namərd əli.

Əziziyəm məzə qanlı,
Mey qanlı, məzə qanlı.
Qorxuram düşəm öləm,
Yerimdə gəzə qanlı.

Əziziyəm mən qurbani,
Qaşların mən qurbani.
Apar Mina dağına
Sən də kəs mən qurbani.

Əziziyəm oba hani?
El hani, oba hani?
Yolunda can vermişəm
Kim verər o bahani?

Əziziyəm xuda səni,
Saxlasın xuda səni.
Bir arzum var, göreyim
Hər gün yuxuda səni.

Əziziyəm bu da məni,
Xəbər al, buda məni.

Gör nə günə qalmışam,
Bəyənmir bu da məni.

Əziziyəm alma məni,
Dillərə salma məni.
Apar sərraf yanına
Qəlp olsam alma məni.

Əziziyəm ovçu məni,
Dağların göy çəməni.
Ya mələrəm, taparam,
Ya vurar ovçu məni.

Əziziyəm baş ağaci,
Kəsməzlər yaş ağaci.
Gözəllər qəbrim olsun,
Çirkinnər baş ağaci.

Əziziyəm üzüm səni,
Mov saxlar üzüm, səni.
Çoxdandı görməmişəm
Axtarır gözüm səni.

Əziziyəm ya Allahi,
Çağırram ya Allahi.
Mərd boynun namərd əysə,
Sən əgmə, ya Allahi.

Fələki dindireydim,
Bilməzin bildireydim.
Mənə yazi yazanda
Qələmin sındireydim.

Fələyin dişi düşsün,
Yaydan kərişi düşsün.
Onun da mənim kimi
Namərdə işi düşsün.

Gedirəm Bağdada mən,
Yar əlinnən dada mən.
Namərd fələk qoymadı
Şad olam dünyada mən.

Gedirdim bağarasi,
Tapdım bir nar parasi.
Könül sevən göyçəhdi
Nə ağı, nə qarasi.

Gə, məni bəndə atma,
Xoydan Mərəndə atma.
Həmi məni atıbdı,
Rəhm elə, sən də atma.

Gəl, gedax baş bulağa,
Dibi sərxoş bulağa.
Birin sən de, birin mən,
Tökax qan-yaş bulağa.

Gəl çıxma dağa, gözəl,
Qorxuram yağa, gözəl.
Gülün ömrü az olar,
Bəzəhdi bağa gözəl.

Gəl gedəh dolan bağı,
Gülləri solan bağı.

Pərvanədən öyrəndim
Başına dolanmağı.

Gəlin, gəlin, qız-gəlin,
İncilərin düz, gəlin.
Yeddi oğlan istərəm,
Sonbeşiyin qız gəlin.

Gəmmim dəryada qaldı,
İşim imdada qaldı.
Ölməyimə yanmıram,
Heyf, yar yada qaldı.

Əziziyəm ləngəridi.
Gəminin ləngəridi,
Çox bilib az danışmax
İyidin ləngəridi.

Gəzim haranı, dağlar,
Dağı-arani, dağlar.
Mən istərəm görüşəm
Kəsib arani dağlar.

Gəzdim dağı, dağlığı,
Yoxdu onun bağılığı.
Mal-dölət gedər, qalmaz,
Qalar bir cansağılığı.

Göydə ulduz cudadi,
Canım yara fədadi.
Gəm çəkmə, dəli könlüm,
Mətləb verən xudadi.

Göydə ulduz üç keçdi,
Cəvan ömrüm puç keçdi.
Ey fələh, söylə, görüm,
Hansi günüm xoş keçdi?

Göydə dolanan bulud,
Rəngi saralan bulud.
Mən eldən aralandım,
Sən də aralan, bulud.

Gözlərin xumar indi,
Yaş tökər, yumar indi.
Tök zülfün sinən üstə
Görənlər umar indi.

Gözlərin şuxdu sənin,
Kirpiyin oxdu sənin.
Dərdin məni öldürür,
Xəbərin yoxdu sənin.

Gülü dər, at iyidə,
Malın var, sat iyidə.
Bərk gündə bərk ayaxda
Yoldaşdı at iyidə.

Gün xoş keçsə, dərd olar,
Ağrı, kədər, dərd olar.
Haqq yolunda can qoyan
Ad qazanar, mərd olar.

Gün keçər, gedər belə,
Geçən gün gəlməz ələ.

Bu arxa bir su gəlib,
Ümüd var bir də gələ.

Gün gələr, batar, gedər,
Durnalar qatar gedər.
Vəfalıya can qurban,
Vəfasız atar gedər.

Gün xoş keçsə, dərd ölər,
Ğüssə gedər, dərd ölər.
Həq yolunda can qoyan
Ad qazanar, mərd ölər.

Ğunçə güləm bağda nam,
Bənşəyəm, dağdanam.
Bostançıdan xəbər al,
Desin hansı bağdanam.

Hər ağacda bar olmaz,
Heyva olmaz, nar olmaz.
Qar yağar, yer ağarar,
Dağ başında yar olmaz.

Xalların öz qarasi,
Yaxşıdır göz qarasi.
Su yuvar hər qarani,
Yuyulmaz üz qarasi.

Xəbər getsin o yada,
O düşməyə, o yada.
Bivəfaya sirr vermə
Gedər açar o, yada.

Xoruz ban verəndə gəl,
Yaram qan verəndə gəl.
Sağlığında gəlmədin,
Bari can verəndə gəl.

İlqarın oldu yalan,
Könlümü etmə talan.
Ayrılın, ayrı düşsün
Bizə ayrılıx salan.

İnci burdan, dür burdan,
Min atını, sür burdan.
Məclisdə yerin tani
Deməsinnər dur burdan.

İstikanın sarısı,
İçdim qaldı yarısı.
Yarlıların yarısı var,
Yalqızların tarısı.

İşim düşdü bəndə, yar,
Can qalmadı təndə, yar.
Allah məni öldürsün
Sən də qurtar, mən də, yar.

İşim düşdü divana,
Axiri gəldim cana.
Heç zaman bel bağlama
Bir nadana, bir xana.

Kəbab yanar, köz ağlar,
Dil alışar, söz ağlar.

Yar yardan ayrı düşsə,
Ürək yanar, göz ağlar.

Keşmiri şalın ollam,
Üzündə xalın ollam.
İlqarın doğru çıxsə,
Vəfali yarın ollam.

Qapına daş qoymuşam,
Qaş üstə qaş qoymuşam.
Öləm, sənnən dönməyəm,
Yolunda baş qoymuşam.

Qara atın kakili,
Tel-tel olub töküli.
Hər yetənə yar desən,
Yar bacadan töküli.

Qarabağda quş durmaz,
Dərdli başda huş durmaz.
Yarı hər yerdə görsəm,
Yanmış dilim diş durmaz.

Qaralı, ağılı mənəm,
Qanadi bağlı mənəm.
Hamının dərdi olsa,
Ürəgi dağlı mənəm.

Qaşların qibləgahdi,
Qiblə desəm, günahdi.
Dağlara duman çöksə,
O da mən çəkən ahdi.

Qaşların qəmər idi,
Tellərin kəmər idi.
Dəvəni sarvan əyər,
İyidi gəm əridi.

Qəribəm, vətənim yox,
Bu yoldan ötənim yox.
Düşdüm dərin dəryaya,
Əlimdən tutanım yox.

Qərənfil əsdi, neylim?
Səbrimi kəsdi, neylim?
Üzdə dost, dalda düşmən,
Mən belə dostu neylim?

Qərənfil abi gərək,
Yar yarın babı gərək.
Qətrəcə eşqi olanın
Dəryaca tabı gərək.

Qərənfil sən, butasan,
Saldın məni oda sən.
Mən o güldən dəgiləm
İyliyəsən, atasan.

Qışda güllər açılmaz,
Tikan gülə saçılmaz.
Düşmən istəsən çox var,
Dost axtarsan tapılmaz.

Qızılgül ərsin-ərsin,
Qızılgülü kim dərsin?

Ürəyinin mətləbin
O ağam Əli versin.

Qızılgül pəncə-pəncə,
Səni kim sevər məncə?
Adım yazdım kağıza
Dolandıram yanımcə.

Qızılgül üç gül açar,
Üç yərpax, üç gül açar.
Çağırsan Əbülfəzli
O, yaxşı müşkül açar.

Qızılgülü dərərəm,
Eyvan üstə sərərəm.
Vəfəli dostum olsa,
Yolunda can verərəm.

Qızılgüləm açmaram,
Açsam da, dolaşmaram.
Sən dövlətli, mən kasıb,
Mən sənə yaraşmaram.

Qoyma tək qalam, qardaş,
Səngərim, qalam, qardaş.
Yağı töküldü aldı,
Sovruldu balam, qardaş.

Qurbanam xan gözüne,
Xumar baxan gözüne.
Genə sürmə çəkibdi
Evlər yıxan gözüne.

Quşum, gəl, ha quşum, gəl,
Qanadı sınmışım, gəl.
Mən sənə vəfaliyam,
Sınaxdan çıxmışım, gəl.

Quzum, gəl, ay quzum, gəl,
İşıqlı ulduzum, gəl.
Özgəyə qurban kəssəm,
Sənə qurban özüm, gəl.

Maral durduğu yerdə,
Boynun burduğu yerdə.
Əli sinsin ovçunun
Səni vurduğu yerdə.

Mələ, ceyranım, mələ,
Balani vermə ələ.
Mən mələdim, gəlmədi,
Sən mələ, bəlkə gələ.

Mən aşığam vaxt deyil,
Sinəm yara xətt deyil.
Banlama vaxtsiz, xoruz,
Yar getməli vaxt deyil.

Mən aşiq oda yaxar,
Qəlyanın oda yaxar.
Dost dostun yolunda
Canını oda yaxar.

Mən aşiq nədən yana?
Pərvanə nədən yana?

Yaxşı dost yaman gündə
Çəkilir nədən yana.

Mən aşiq yara yazıb,
Ağ üzdə qara yazıb.
Mən fələyə neylədim
Bəxtimi qara yazıb.

Mən aşiq söz yeri var,
Üzündə göz yeri var.
Məclisdə yerin tanı,
Hər kəsin öz yeri var.

Mən aşiq oda giryan,
Mən giryan, o da giryan,
Dedim odumu söndür,
Demədim oda gir, yan.

Mən aşiq kasad olmaz,
Mərd əli kasad olmaz.
Yüz namərdin çörəyin
Doğrasan, kasa dolmaz.

Mən aşiq acalmışam,
Gün keçib acalmışam.
Dörd aydı ayrılmışam,
Dörd illik qocalmışam.

Mən aşiq sari dağdan,
Gəlirdim sari dağdan.
Dönsün fələkin çərxi,
Ayırdı yarı yardan.

Mən aşiq günə düşdüm,
Kölgədən günə düşdüm.
Düşməyə xəbər olsun,
O diyən günə düşdüm.

Mən aşiq necə keçim?
Bu sudan necə keçim?
Dünyanı namərd alıb
Mərdləri necə seçim?

Mən aşiq gözlərinə,
Qoy baxım gözlərinə.
Canım canına qurban,
Gözlərim gözlərinə.

Mən aşiq səndə qalsın,
Səndədir, səndə qalsın,
Can məndə qərar tutmaz,
Qoy verim səndə qalsın.

Mən aşiq yaman gündə,
Boynumda yaman gündə.
Bir yaxşı yüz yaşasın,
Ölsün yüz yaman gündə.

Mən aşiq çəmən yerdə,
Dörd yanı çəmən yerdə.
Min laçın baş uzadar
Bir sona çimən yerdə.

Mən aşiq tikan gülə,
Sarmaşılıb tikan gülə.

Fələk gözünü tikib
Mən gözüm tikən gülə.

Mən aşiq gülə-gülə,
Gül əkdim gülə-gülə.
Düşməni evimi yıxdı
Üzümlə gülə-gülə.

Mən aşiq şənəsidə,
Bu zülfün şənəsidə.
Hər işdə kamalı olmaq
Kəmal nişənəsidə.

Mən aşiq kəməni yedi,
Qaş-gözün kəməni yedi.
Mərdlər baş aldı getdi,
Namərdlər zəməni yedi.

Mən aşiq güləm bari,
Qoymadın güləm bari.
Sizdə var dəstə-dəstə,
Bizdə var gül anbarı.

Mən aşiq lala dağı,
Bürüyüb lala dağı.
Hər yara sağalsa da,
Sağalmaz bala dağı.

Mənim adım Həsəndi,
Mənzilim Daşkəsəndi.
Fələkə bel bağlama,
Fələk zəncir kəsəndi.

Mərd anadan mərd oğul,
Namərdə bəy, mərdə qul.
Qorxax töhmət artırar,
Baş ucaldar mərd oğul.

Mərd sözü sözdü ali,
At qaçar parlar xali.
Mahir ovçu ovluxda
Nişani gözdən ali.

Namərdi, mərdi tani,
El sürər mərd atani.
Oğul beşuur çıxsa,
Öldürər dərd atani.

Nə desən qanıram mən,
Səni yar sanıram mən.
Mənə od nə gərəhdi,
Odsuz da yanıram mən.

Nilufərəm, açmaram,
Yersiz ətir saçmaram.
Yar yolunda can qoysam.
Öz əhdimnən qaçmaram.

O da məni yandırar,
Bu da məni yandırar.
Soyundum, suya düşdüm
Su da məni yandırar.

O kimdi atar məni,
Hər dərdə qatar məni.

Namərd gəlib dost olmaz,
Dostluxda satar məni.

On bir onnan yaxşıdı,
Çuxa donnan yaxşıdı.
Düşməne boyun əymə,
Ölməh onnan yaxşıdı.

Oturubsan daş üstə,
Çal papağın qaş üstə.
Sən haçan göz elədin?
Mən demədim baş üstə.

Oturmuşam daş üstə,
Papaq durar qaş üstə.
Sən düşmanı nişan ver,
Nallamağı baş üstə.

Ovçu, ovçu, ha maral,
Budu getdi ha maral.
Belə can almax olmaz,
Can alırsan hamar al.

Ovçu əlində oxdu,
Oxun hesabi yoxdu.
Min dost adama azdı,
Düşmən bir olsa çoxdu.

Pərişanam, pərişan,
Yox halımı soruşan.
Hani məntək dünyada
Dərdi dərdə qarışan.

Saralmışam, solmuşam,
Bulud kimi dolmuşam.
Saralmayım neyləyim?
Qapına baş qoymuşam.

Sən mənim ağa dostum,
Yaxın gə bağa, dostum.
Sən duman ol, mən bulud,
Çəkiləh dağa, dostum.

Sərraf kimi söz seç,
Pisə məhəl qoyma heç.
Sayana hörmət elə,
Saymayanı sayma heç.

Səyyada bax, səyyada,
Torun qurub qayada.
Toruna tərlən düşüb
Adamı yox oyada.

Səyyad dağda tor qurmaz,
Qorub boynunu burmaz.
Sınıx qapı pişləsən,
Gənə su gedər durmaz.

Sözümü qələm yazdı,
Qış keçər, dalı yazdı.
Katiblər eşq adına
Min kitab yaza azdı.

Su gələr, bəndə dəyər,
Zülfün kəməndə dəyər.

Bir gözəl qız sövmüşəm
Min evli kəndə dəyər.

Su gələr, axar, gedər,
Viranı yıxar, gedər.
Bu dünya pəncərədi
Hər gələn baxar, gedər.

Su gəlir mənnən ötrü,
Axır çəmənnən ötrü.
Mən hara, dağ-daş hara?
Gəzirəm sənnən ötrü.

Su gəlir qalxa-qalxa,
Tökülür bizim arxa.
Burda bir qızı sevmişəm,
Anamnan qorxa-qorxa.

Sular sarı axmaram,
Başa həna yaxmaram.
Bir dəfə üzün görsəm,
Aya, günə baxmaram.

Şamaxı bir bazarmış,
El bazardan azarmış.
Bülbüldən gül istədim,
O da güldən bezarmış.

Şamama tağda durdu,
Çiçək budağda durdu.
Cəfa çəhdim, gül əhdim,
Onu da şaxta vurdu.

Şirvanın yasti yolu,
Su gəldi, basti yolu.
Qaçdım başım qurtarım,
Əzrail kəsdi yolu.

Şumaldan bir yel əsdi,
Səbro-qərarım kəsdi.
Sağ gözüüm sənə qurban,
Sol gözüüm mənə bəsdi.

Tarla dari xərməni,
Gözətçisi erməni.
Qoyunu qurd qaçırdar,
Çoban verər cərməni.

Ulduz göydə sayılmaz,
Çiy yumurta soyulmaz.
İki könul bir olsa,
Bir-birinnən ayrılmaz.

Ürək yara olmasın,
Sınsın para olmasın.
Rəngin qara olsa da,
Qəlbin qara olmasın.

Üzündə xaldi sənin,
Yanağın aldi sənin.
Şəkər şərbət yanında
Dodağın baldi sənin.

Üzüyündə qaşam mən,
İyidlihdə başam mən.

Yaxşı gündə gəz, dolan,
Pis gündə yoldaşam mən.

Yaxşı dost düz günümə,
Gəldi bir söz günümə.
Fələk əlimə düşsə,
Salaram öz günümə.

Yar göründü dağ üstə,
Yol ayrılır bağ üstə.
Fələyin qaydasıdı
Dağı çəkər dağ üstə.

Yar bilər yar qədrini,
Tar çalan tar qədrini.
Cəfa çəkməyən bülbül
Bilməz bahar qədrini.

Yarın ala gözləri,
Gəlmir yola gözləri.
Hər baxanda az qalır
Canım ala gözləri.

Yaralıyam yaralı,
Düşdüm yardan aralı.
Getmişdim ov vurmağa
Uca dağlar maralı.

Yatmış idim, oyandım,
Dərdə-ğəmə boyandım.
Daş olsaydım ərirdim,
Torpağidim dayandım.

Yatmışam, yaralıyam,
Vətənnən aralıyam.
Başım al dizin üstə,
Mən deyim haralıyam.

Zəhmətsiz bir iş olmaz,
Buludsuz yağış olmaz.

Dağa bir duman düşsə,
Onnan qarlı qış olmaz.

Zülfün qara yaxşıdı,
Çəksə dara yaxşıdı.
Düşmənim ağ giyənmiş,
Mənə qara yaxşıdı.

XALQ MAHNILARI

AY ALAGÖZ, ALAGÖZ YARIM (Şikəstə fars)

Sənin ala gözlərin
Gəlməz yola gözlərin,
Gəlməz yola gözlərin.

Hər baxanda az qalar
Canımı ala gözlərin.
Ay alagöz, alagöz yarım,
Sən mənim gülüm, öz yarım,
Sən mənim gülüm, öz yarım.

Mən bir bülbül, sən bir çiçək,
Gəl, çəməndə kefini çək,
Gəl, çəməndə kefini çək.

Gözəl həyat vardır bizə,
Bizimkidür ay gələcək,
Bizimkidir, alagöz,
Yaman olar alagöz,
Yaman olar alagöz.

Arxalığın büzmə, yar,
Əlini məndən üzmə yar,
Əlini məndən üzmə yar.

Kipriklərin ox kimin
Gəl sinəm üstə düzmə, yar.

Ay alagöz, alagöz yarım,
Sən mənim gülüm, öz yarım,
Sən mənim gülüm, öz yarım.
Mən bir bülbül, sən bir çiçək,
Gəl, çəməndə kefini çək,
Gəl, çəməndə kefini çək.

Gözəl həyat vardır bizə,
Bizimkidür ay gələcək.
Bizimkidir alagöz,
Yaman olar alagöz.
Bizimkidir alagöz,
Yaman olar, ay aman, ay aman alagöz.

ÇOBAN QIZI **(Şirvan şikəstəsi)**

Xiyavanda quş daşı,
Gəl, oynuyax beşdaşı.
Çirkininən bal yemə, Suri maman
Gözəl ilə daş daşı.

Yandım sənə, Əfşan xanım,
Naz eyləmə mənə, çıxar canım.

Dağlar başı qoyundi,
Ay qız, bu nə oyundi?
Yatdım yuxuda gördüm, Suri maman,
Cumaxşamı toyundi.

Yandım sənə, çoban qızı,
Ağ sinələr, bala, əmlək quzi.

Dəsmalında qara var,
Ürəyində yara var.
Nə ölürəm qurtulam, Suri maman
Nə dərdimə çara var.

Yandım sənə, Əfşan xanım,
Naz eyləmə mənə, çıxar canım.

Yandım sənə, çoban qızı,
Ağ sinələr, bala, əmlik quzi.

QARA GÖZLƏR, QARA GÖZLƏR (Segah)

Məndən ayrı gəzən yardan,
Yazıx gönlüm üzən yardan,
Kəhlik kimi süzən yardan
Könül olmuş yara gözlər.

Qara gözlər, qara gözlər, hey, hey,
Qara gözlər, qara gözlər,
Qara gözlər, qara gözlər.

Adın dildən-dilə düşdi,
Sona vırdı gölə düşdi,
Məcnun kimi çölə düşdi,
Könül olmuş yara, gözlər.

Qara gözlər, qara gözlər, hey, hey.
Qara gözlər, qara gözlər, hey, hey.
Gecə yatmaz yolun gözlər.

Dağlarda yel əsər, gedər,
Söz qılışdı kəsər, gedər,
Söz deməmiş küsər gedər,
Neynəmişəm, qara gözlər, hey, hey.

Qara gözlər, qara gözlər, hey, hey.
Gecə yatmaz yolun gözlər,
Qara gözlər, qara gözlər, hey, hey.
Gecə yatmaz yolun gözlər.

GED, AY BATANNAN SORA GƏL, AY OĞLAN (Zabul)

Gecə uzun ay dolanır batmağa,
Anam gedir rəxtixabda yatmağa,
Anam gedir rəxtixabda yatmağa,
Az qalıbsan mətləbivə çatmağa.

Ged, ay batannan sora gəl, ay oğlan,
Anam yatannan sora gəl, ay oğlan.

Mən ay batannan sora gəlləm, ay qız,
Anan yatannan sora gəlləm, ay qız.

Başına döndüyüm, Quba ceyrani,
Qoy mən olum ala gözün qurbani,
Qoy mən olum ala gözün qurbani,
Hər nə desən məndə də var dərmani.

Ged, ay batannan sora gəl, ay oğlan,
Ellər yatannan sora gəl, ay oğlan.

Mən ay batannan sora gəlləm, ay qız,
Ellər yatannan sora gəlləm, ay qız.

Bizim bağın alması var, heyvası var, nari var,
Gözəl, gözəl baxçaların bari var,
Gözəl, gözəl baxçaların bari var,
Heç yatmıyan bir imansız qari var.

Ged, ay batannan sora gəl, ay oğlan,
Anam yatannan sora gəl, ay oğlan.

Mən ay batannan sora gəlləm, ay qız,
Qari yatannan sora gəlləm, ay qız.
Ged, ay batannan sora gəl, ay oğlan,
Qari yatannan sora gəl, ay oğlan.

Mən ay batannan sora gəlləm, ay qız,
Qari yatannan sora gəlləm, ay qız.

YANDIM, ŞOFER, MƏN AĞLARAM
(Bayati-İsfahan)

Şofer şoferə bənzər,
Şoferlən gülə bənzər,
Şoferin dodaxları
Açılmış gülə bənzər.

Aman, şofer, mən ağlaram,
Göz yaşıyan yoli mən bağlaram.

Yandım, şofer, o qaşlara,
Salma məni qara dam-daşlara.

Gövərçinəm, uşdum gəl,
Dos damına düşdüm, gəl,
Yaxşı günümün dosti,
Yaman günə düşdüm, gəl.

Yandım, şofer, mən ağlaram,
Göz yaşıynan yoli mən bağlaram.

Əman, şofer, o qaşlara,
Salma məni qara dam-daşlara.

Gövərçin havadadi,
Balasi yuvadadi,
Bir əlim yar əlində,
Bir əlim duvardadi
Yandım, şofer, mən ağlaram,
Göz yaşıynan yoli mən bağlaram.

Əman, şofer, o qaşlara,
Salma məni qara dam-daşlara.

Xiyavani söhdülər,
Yerinə qum töhdülər,
Aldılar mən sevəni,
Başıma kül töhdülər.

Yandım, şofer, mən ağlaram,
Göz yaşıynan yoli mən bağlaram.

Əman, şofer, o qaşlara,
Salma məni qara dam-daşlara.

XUDA, XUDA, YANDIM YARIN OTUNNA
(Çahargah)

Gülüstan bağının dövrəsi hasar,
İndi kölgə gələr səkkini basar,
Oxuram dərdimi yar qulaq asar.

Xuda, xuda, yandım yarın otunna,
Aç ütünü, ver çəkim yarın ko..nna.

Gülüstan bağının dövrəsi simdi,
Gəlirsən, gedirsən, deyirlər kimdi?
Çarəm o qalıbdı diyəm sözlümdü.

Xuda, xuda, mən cəvanam, rəhm elə,
Yar qəlbindəki məhəbbəti tez elə.

Gülüstan bağını özüm dolannam,
Sevdiyim qız əlinnən bir nişan allam,
Yar mənə gəlməsə mən subay qallam.

Xuda, xuda, mən cəvanam, rəhm elə,
Yar qəlbimdəki məhəbbətin tez elə.

Axşamlar çıxaram, yolunda durram,
Sövgülüm gəlincə intizar ollam,
Sövgüli görməsəm bağrı qan ollam.

Xuda, xuda, yandım yarın otunna,
Aç ütünü, ver çəkim yarın kotunna.

Ax, xuda, xuda, mən cəvanam, rəhm elə,
Yar qəlbimdəki məhəbbətin tez elə.

HƏR AŞİQ QƏLBİNDƏ BİR DİLDAR OLSUN (Zabul)

Bu yerlər baxçası, bala, laləzar olsun,
Bu yerlər baxçası, bala, laləzar olsun,
Hər keçən ömrümüz bir bahar olsun.

Hey bir bahar olsun,
Hey bir bahar olsun.

Hər elin dünyada, bala, bir ustadi var,
Hər elin dünyada, bala, bir ustadi var,
Bizim də Fərhadın əli var olsun.

Hey, əli var olsun,
Hey, əli var olsun.

Muğanın çölləri çiçək-çiçəkdi,
Muğanın çölləri, bala, çiçək-çiçəkdi,
Ömrümüz daimən xoş keçəcəkdi.

Hay, xoş keçəcəkdir,
Hay, xoş keçəcəkdir.

Fərhad bu ölkədə məclisdə təkdir,
Fərhad bu ölkədə məclisdə təkdir,
Ayidin anası bəxtiyar olsun.

Hay, bəxtiyar olsun,
Hay, bəxtiyar olsun.

Bu dünya mülkünə diqqətilən bax,
Bu dünya mülkünə diqqətilən bax,
Zəmanın gərdişi dəgil oyuncaq.

Hey, dəgil oyuncaq,
Hey, dəgil oyuncaq.

Hər insan oğluna hünər qalacax,
Hər insan oğluna hünər qalacax,
Hər aşiq qəlbində bir dildar olsun.

Hey, bir dildar olsun,
Hey, bir dildar olsun.

AÇ GÖZLƏRİN, YUMMA (Şur)

Ərkin dami sinama,
Rəis, məni qınama,
Rəis, məni qınama.
Bir çərək su tökərəm,
Üş dana da yeralma.

Rumba, bala-bala, rumba,
Aç gözlərin, yumma,
Aç gözlərin, yumma.

Rumbalari oxuram,
Əlimdə tor toxuram.

Mənə bir çörək versən,
Axşamətək oxuram.

Rumba, bala-bala, rumba,
Aç gözlərin, yumma,
Aç gözlərin, yumma.

.....

YANDIRDI MƏNİ (Şur)

Nazlı gözəl yar,
Gəl mənə dildar.
Mən sənə ollam
Yarı vəfadar.

O qaş, o göz, o işvə söz,
Yandırdı məni, yandırdı məni.
Yandırdı məni, a balam, yandırdı məni.

Hey alagözli, şirin sözli,
Saçları ipək kimindi,
Yerişi, duruşu,
Qaməti çiçək kimindi,
Qaməti çiçək kimindi.

.....

GÖZƏLLƏR BİR YANA, SƏN DƏ BİR YANA, (Bayati Şiraz)

Büyün cumaxşamidi qar havasıdı,
Sevgi qarman çalırı, tar havasıdı.

Gözəllər bir yana, sən də bir yana,
Hüsnün də, cəmalün də sənün yaxşıdı.

.....

GÜLÜ VAH-VAHU
(Şur xanım məclisində)

Gülü vah-vahu tuman al mənə,
Tuman almasan, gedərəm ərə.

Tuman aldırram, səni yandırram,
Gülü vah-vahu, səni yandırram.

Tuman al mənə,
Tuman almasan, gedərəm ərə.

.....

OXŞAMALAR (AĞILAR)

Gəl, məni güldürmə, get,
Ğəmliyəm, dindirmə, get.

Mən bir yanx kövşənəm,
Od salıb yandırma, get.

Oxşuyan birinci bəndi oxuyur, sonra ölü haqda nisgilləri
söylüyür, sonra o biri bəndi oxuyır.

NİSGİLLƏR

Tükani bağı,
Paslı qələmli,

Nobar balalı,
Ğafıl qadalı,
Ğafıl qadalı.

Tapılmıyan davalı,
Olunmuyan çaralı,
Olunmuyan çaralı.

Ğunçə yarlı,
Gəlın yarlı.

Uzax yollu,
Qəlbı dağı.

İşliyib işinnən doymuyan,
Oturub dincin almıyan.

Qabağı ay canamazlı,
Ağzı əziz dualı.
Qıbləsinnən çönmüyən,
Namazınnan doymuyan.

Altı qəlbı,
Üstü zalım döxtörlü.

və . . .

Oğul ölümü:

Gedərsən, əylənərsən,
Yaman dil öyənərsən.
Dilinnən bir kağız ver,
Görüm, nə vaxt gələrsən.

Cavanın ölümü:

Məni vurdu üç ilan,
Yumurtası puç ilan.
O kimdi mənim kimi
Xəşili göy biçili.

Mənim anam, öz anam,
İki dolu göz anam.
Yad gələr, yalan ağlar,
Qoy ağlasın öz anam.

Qardaş ölümü:

Qardaş, qardaş, quş qardaş,
Atlanmısan, düş, qardaş.
Gecə gəl, qonağım ol,
Səhər yola düş, qardaş.

Gülü taxtım duvara,
Bülbül gələ suvara.
Acı qışı bizinən qışladın yaza,
Yazı düşdün avara.

Yazı bizinən yazladın,
Yayı düşdün avara.
Payızı bizinən payız etdin,
Qışı düşdün avara.

Qaşları vəsməlidə,
Gözləri sürməlidə.
Qardaş, səni vüran ovçunun
Əlləri kəsməlidə.

Oğul-qardaş ölümü:

Soğanam, soyma məni,
Boşqaba qoyma məni.
Axı mən çox zəhmətdər çəhdim,
Evinnən qovma məni.

Yoldaş ölümü:

Qızılgül dən-dən oldu,
Dərmədım dən-dən oldu.
Biz sənnən ayrılmazdıx,
Ayrılıx sənnən oldu.

Çayda çimən yeri var,
Dağda duman yeri var.
Biz gəlmişix buruya
Burda guman yeri var.

Kəhliyim duzdə deyil,
Səkıbdı, duzdə deyil.
Quran gətirin, əl basım,
Vallah bizdə deyil.

Naqafıl ölüm:

Almanı qaxladılar,
Sandıxda saxladılar.
Mən belə can verməzdım,
Məni dalıdan oxladılar.

Aşix aradan gəldi,
Peykərim yaradan gəldi.
Nə duman varyıdı, nə çiskin,
Bu sel haradan gəldi?

Adaxlı, həyat yoldaşının ölümü:

Baxçada barın tapar,
Heyva da narın tapar.
Yazıx mən, yazıx nənəm,
Yar gedər, yarın tapar.

Yalqız adamın ölümü:

Bir at mindim, başı yox,
Bir çay geçdim, daşı yox.
Burda bir qərib ölüb,
Yanında qardaşı yox.

Ailəsi oxşama başarmayan ölünün oxşaması:

Ağaçı daldı bunun,
Yemişi kaldı bunun.
Hər kəs bir kəlmə desin,
Nənəsi, bacısı laldı bunun.

Çox yanıxlı ölüsü olan:

Bu dağda əkin olmaz,
Əkməsə əkin olmaz.
Mənim nənəm gəlib bu evdə dolanmasa,
Mənim ürəyim sakin olmaz.

Əlacsiz xəstəlihdən ölən:

Bu taya qəlbi taya,
Şökəsi düşdü çaya.

Çan çəkdi, cəfa çəkdi,
Əlacın tapamıdım
Əməyimiz getdi zaya.

Bağda üzüm ağacı,
Yola düzüm ağacı.
Əli baltalı girdi
Kəsdi bizim ağacı.

Uşaq ölümü:

Quzu-quzu, çal quzu,
Dil-dodağı bal quzu.
Duman gəldi, itirdi,
Duman getdi, gəl, quzu.

Dostaxda ölən şəhidlərin ölümü:

Apardılar gülümü,
Elədilər zülümü.

Nə qoydular ağlıyam,
Nə kəsdilər dilimi.

Arazı ayırdılar,
Qum ilə doyurdular.
Mən sənnən ayrılmazdım,
Zülm ilə ayırdılar.

NAĞILLAR

HAQQALAN MƏMMƏDLƏ HAQVERMƏZ MƏMMƏD

Günnərin bir günündə Təbriz şəhərində haqqalan Məmməd adlı kişi var imiş. Həmədanda da bir haqverməz Məmməd. Haqverməz Məmməd bütün Həmədanı kəsmişdi, daha bir kəs yoxdu ki, bu getsin qapısına. Burdan-ordən soraxlaşır, deyillər Təbrizdə bir Məmməd var, mədrəksiz-kağızsız pul verər; amma verədiyin alar. O zaman maşın var idi, ya yox, bəlli deyil, bu piyada gəlib, ya maşınlanan, qalsın. Haqverməz Məmməd gəlib Təbrizə çatır. Özün yetirir bir qəfəxanaya, dönür orda çay içib bir tikə çörək yesin. Təzə oturmuşdu, görür bir nəfər ayağı səqqət, dolu, qırxa yaxın yaşı olan bir kişi içəri girib keçir oturur. Qəfəxanada olannarın hamısı ayağa durub: ya Allah, Məmməd ağa, – deyillər. Haqverməz yanında oturan adama deyir:

- Elə bil mən bu adamı görmüşəm, amma fikrimnən çıxıb.

- Baba, bu adlım adamdır, küll Azərbaycanda Məmməd haqq alan bir danadır, iki dana deyil.

Haqverməz xörəyin yeyib, çayın içib, qəfəxananın hesabın verib, durur çıxır eşiyə. Bir nəfərdən soruşur:

- Ay bala, haqqalan Məmmədin evi hardadır?

- Rasta küçədə olar.

Bu Məmmədi ötürüb rasta küçəni soruşa-soruşa gəlir tapır. Bir uşaxdan soruşur:

- Haqqalan Məmmədin evi hardadır?

- Gedək nişan verim.

Aparıb nişan verir, uşaq kişidən ayrılıb gedir. Haqverməz qapını çalır, Məmmədin xanımı gəlir qapıya, soruşur:

- Kimdi?

- Mənəm.

Qapını açıb deyir:

- Mən Məmməd həmdanlıyam. Ağa Məmməd qəfəxanadaydı yüz tümən pul istədim, dedi, evdə kisədə var, gedib evdən istəsən, verəllər .

- Kisənin rəngin demədi?

- Xeyir. Buyurdular, kisədə var desən, verəllər.

Xanımısı gedib yüz tüməni kisədə gətirib verir buna. Məmməd xanımısına tapşırırdı, hər kəsə pul versən qiya-fəsinə, boy-buxununa diqqətlə bax. Haqverməz Məmməd pulu alıb yollanandan bir saat, bir saat yarım sora haqqalan Məmməd gəlir evinə, xanıma deyir:

- Çökkəni, dəftər-midadi gətir.

Verdiyini, aldığı dəftərə yazıb xanıma deyir:

- Şamı gətir!

Xanımı mətbəxdən səslənir:

- Ağ Məmməd, o yüz tüməni də dəftərə yazdın?

- Hansı yüz tüməni?

- Bir nəfər gəldi, dedi, ağ Məmməd qəfəxanadadı, mən onnan yüz tümən pul istədim, dedi, get, evdən al.

- Nə cür adamıdı?

- Sənnən alçax, amma sənnən dolu idi. Qara qaş-göz, qırx yaşı olardı. Qabaxdan üst dişi kəc idi.

- Onda bəs mən şam yemirəm. Dəsmalıma iki çörəh bağla, o haqverməz həmədannı Məmməddi.

- Hən, hən ... o dedi mən həmədannıyam.

- İndi pulun başın daşdar.

Özün hazırlayıb, çörəhləri dəstmalına qoyub, dabannarın çəkib, haqverməz Məmmədin dalısınca düşür yola, gedib yetirir Həmədana. Hər kimnən soruşur: "Ay bala, haqverməz Məmmədin evi hardadır?" Deyillər, biz tanımarıx. Haqqalan

Məmməd “rəml esterlab”dan başı çıxardı, rəmi çıxadı, tası əlində dolandırıb atır yerə, rəmdə belə görünür:

“Məmməd kəcdəndən, sakene Həmədan, küçeyə nalbəndən, yek, do, se, dərb dər an”.

Durub düşür yola, nalbəndlər küçəsin axtarıb rahatlıqla tapır. Bilmirdi o üçüncü qapı sağ əldədir, ya sol əldə. Çün heç kim Məmmədin evin nişan vermirdi, naçarlıxdan rəmə pənah gətirib, bir boş yer tapıb, rəm atır belə gəlir:

“Məmməd kəcdəndən, sakene Həmədan, küçeyə nalbəndən, yek, do, se, dərb dər an, səmtə yəman”. Gəlib sağ tərəfdə üçüncü qapını çalır. Haqverməz Məmmədin xanımısı gəlir qapıya.

- Kimdi?

- Mən Məmməd Təbrizdən gəlmişəm.

Xanım qapını açır, haqqalan Məmməd soruşur:

- Ağə Məmməd evdədi?

- Bəli, buyurun!

İçəri keçib görür Məmməd yatıb, onu ayıldırı deyir:

Bizim o pulu ver. Mən getməliyəm.

- Nə pulu?

- Keçən gün gəlib bizim evdə xanımnan alıbsan!

- Mən onu vermək üçün almamışam.

- Yox baba, yanı sən o pulu qeytəmiyəcaqsan?

- Mən pul alıb qeytərən olsaydım, Təbriz-Həmədan yolunda özümü yormazdım, elə burda bir nəfərdən alardım.

- Mən pulumu sənnən alaram, sən də görərsən ki, haqqı necə alallar.

Bunların sözləri uzanıb bir az deyişənnən sora iş bərkiyir, dalısınca bir az da vuruşullar, xanım araçılıq edir. Haqqalan Məmmədin birdən yadına düşür ki, pulu rəmin köməkliyi ilə rahat tapa bilər. Rəm alatin çıxardıb evin ortasında tas atır. Görür rəmdə belə gəlib:

“Məmməd kəcdəndən, sakene Həmədan, küçeye nalbəndən, yek, do, se, dərb də an, səmte yəman, pul dər küflədan”.

Durub gəlir təndirin yanına, əlin uzadıb küflədənnən pul kisəsin çıxardır, pulları töküb yerə sanayır, görür pullardan bir şahı əsgikdi. Üz tutub Məmmədə deyir:

- Bizim bir şahını ver gedəh.

- Onu xərcləmişəm, daha sənə verməli pulum yoxdu.

- Mən o pulu sənən alanmayıb getsəm, bütün Azərbaycanda adım batır, ölməyim qalmağımdan yeydir. Hamı deyər, getdi yekə-yekə Həmədənnən bir şahısını alanmadı. Yenə sözləri uzanıb yaxalaşıllar. Bu dönə də xanım girib aralarına deyir:

- Bu günü get, gecəni bir yerdə səhər elə, səhər gəl, heç olmasa, mən bu kişidən boşanmam, kəbinimnən o bir şahını sənə verrəm.

- Eybi yox, neçə gün desəz, burda qalaram, ancax mənim haqqımı verin.

Haqqalan Məmməd onların evlərinnən çıxıb gedir, gecə bir daldanacaq yeri tapıb, səhərisi yenə gəlir bunnarın qapısına. Pulu istiir, Məmməd yenə vermərəm, deyir. Bir daha yaxalaşib vuruşullar. Baxtı qara arvad girir bunnarın arasına bir gün də möhlət alır.

Haqqalan Məmməd qıraxda qalsın, gedəh haqverməz Məmmədin evinə görəh arvadı ilə nə danışsınlar. Məmməd üzün tutdu arvadına deyir:

- Belə ki, bu başlayıb, elə bil haqqın almayınca burdan getməyəcəh!

- Deyirsən bəs nə edəh?

- Özümü ölümlüyə vuracağam, sən bir az sarıkök tap, sürt mənim üz-gözümə, özünü də yaslı nişan ver, bir az da soğan çək gözlərinə, Məmməd qapıya gələndə ağlıya-ağlıya çıx qabağına, ona de ki, Məmməd, sən pulunu tapa bilmədi, keçən

gecə narahatlıxdan yatıb durmadı, indi də ölüsü evdədi. Daha o görər ki, mən ölmüşəm, əl çəkip, çıxar gedər.

- Yaxşı fikirdi. Səhər sən dediyin kimi edəh.

Səhər olub haqqalan Məmməd qonur bunnarın qapısına. Qapını çalıb, xanım ağıly-ağıly qapıya gəlir. Məmməd onu ağlar görcək soruşur:

- Bacı, nə olub? Niyə ağılırsan?

- Bilmirsiz ki, sizin bir şahız cəhənnəm, mən yazıx oldum. Keçən gün sənnən sora Məmmədi bir sancı tutdu, hər nə elədim toxtamadı, bir an gözü açıb yumdu, ömrün verdi sizə.

- Yox, baba, doğru deyirsən, öldü?

- Bəli, doğurdan ölüb, inanmırsız gəlin baxın.

Məmməd girib içəri haqverməzi yataxda görəndə səslənir:

- Niyə bəs oturmusuz, adam çağırın bunun ölüsün yerdən götürəh.

- Bu hamıya boşlu olduğu üçün heç kim buna baş qoşmaz, hamının pulun yeyib, azı sənsən ki, bir şahı burcu var.

- Bunu yuyub kəfənnəyib yerdən götürməliyih, burda odun satan olar?

- Bəli tapılar.

Məmməd bir az cibinnən pul çıxardıb xanıma verib deyir:

- Bu pula kəfən, sidir-kafur, bir də ərik-badam odunu al ki, suyu tez qızdırsın, gətir, bu ölünü yerdən götürəh.

Haqverməz Məmməd bu sözləri eşidib yorqanın altında öz-özünə deyir, “elə bil köpöyoğlu bir şahini almıyınca getmiyəcəh.

Xanım dedihlərin alıb gələnnən sonra Məmməd soruşur:

- Burda tabut tapılmaz?

- Burda tabut olar, amma bizə verməzdər.

Haqqalan Məmməd əl atıb dəhliz qapısının yerinnən çıxardı deyir:

- Bu kişi ki, ölüb, daha dudmanı neylir, bir də belə zadların vəfasi olsaydı, Məmmədi saxlardılar, elə bu qapının üstündə onu qəbristana aparacağam.

Ocağı qurub; qazanı suyulan doldurub, qoyur odun üstünə, su qaynağa gələnən sonra haqverməz Məmmədi qoyub taxta qapının üstünə həyəətə gətirillər, həyətdə əlin atıb Məmmədin köynəyin başınnan çıxartmaq əvəzinə cırıb qoyur qırağa, köynəyi cıra-cıra deyir:

- Sən Məmmədə vəfa qıldın ki, qalannarına da vəfa qılasan?

Məmmədi lüt edib, məşqəfəni doldurub, qaynar suyu tökür Məmmədin üstünə, yazıq Məmməd səsin içində gizlədib heç nə demir. Kəsəni götürüb Məmmədin qızarmış bədənində çəkəndə dərisi soyulur. Yavaş qulağına deyir:

- Bilirəm ölməmişən, mənim bir şahımı ver, özünü ölüm-lüyə vurmaxdan bir iş çıxmaz!!!

- Sən öləsən, gör verməmişdim ki.

Haqqalan Məmməd bunun yumağın qutarıb kəfənnəyir, üz tutub xanımına deyir:

- İndi bir adam tapa bilərsən, köməhləşə bunu qəbristana aparax?

- Yox, qardaş, güman edirəm bunu gündüz aparsax qəbristannığa qoymazdar, yaxşıdı, elə gecə aparax. Qalıllar, gecə gəlib çatır. Haqqalan Məmməd baş tərəfdən, xanım ayax tərəfdən götürüb aparıllar qəbristannığa. Orda olan qəbirqazan gec gəlməhlərin xatırladıb deyir:

- İndi qarannıxdı, ölü quylamaq olmaz, qoyun mirdəşir-xanada qalsın, səhər tezdən gəlib quylaram.

Haqqalan Məmməd öz-özünə deyir: “bu, burda tək qalsa, gecə durub qaçar, daha tapa bilmərəm”. ona görə üz tutub xanımına deyir:

- Sən get evizə, bu, burda tək qalsa, qorxuram qurd-quş yesin, mən səhərə kimi bunun yanında qalmalıyam. Səhər gələsən birlikdə işlərin görərik.

Xanım çıxıb gedir. Bir azdan sonra qəbir qazan da gedir. Bunnar ikisi mirdəşirxanada qalıb bir-birlərin güdürdülər. Gecə yarıya çatmamış qulaxlarına bir səs gəlir. Diqqət edib görürlər qırx həramılar bir-bir dolullar mirdəşirxanaya. Səslərin gizlədib onları göz altına alırlar. Danışıklardan belə düşünüllər ki, həramılar şahın xəzanəsin yarıb gətiriblər burda bölsünnər. Bir şam yandırır, oranı bir az ıxılandırıb, gətirdikləri qızilları aralarında bölüşdürüb bir qimətli qılinc qalır. Həramıbaşı qılinc tək olduğu üçün deyir:

- Hər kimsə bu qılincin bir zərbəsi ilə o ölünü aradan bölsə qılinc onunku olacax.

Həramilərin içinnən bir nəfər ayağa qalxıb deyir: Mən bölləm.

Qılinc əlinə alıb ölüyə yaxınlaşır, isdiyir qılinc qalxıb endirsin, öz-özünə deyir: “Bu kişi haqq-nahaqq ölüb, mən bir qılincdən ötrü daha nə üçün buna bir yara vurum”. Qılinc qoyub yerə deyir:

- Mənim işim dəyil.

Bir ayrısı gəlib qılinc götürüb ölünü iki şaqqa eləmək istəyir. Bu anda haqqalan Məmməd görür bu qabağa gəlsə vuracaq, qılinc aşağı endirəndə haqqalan Məmməd ucadan səslənir:

- Qalx ayağa. Məmməd xodda!

Haqverməz Məmməd ki bir bahanaya bənd idi, kəfəni yırtıb əyninnən, durur ayağa. Orda olan həramılar ölünü xoddamış görüb hər nələrin qoyub, tü dabana qaçılar. Bir qədər oradan uzaqlaşandan sonra dayanıb həramıbaşı deyir:

- Hər kim gedib ordan bir xəbər gətisə, qılinc onunku olacax.

Onnar gedənnən sonra iki Məmməd qızılları aralarında bölüşdürüb, işləri qurtulmuşdu, amma yenə bir şahı davası başlanmışdı. Haqalan Məmməd bir şahısnan əl çəkməyib, haqverməz də onu verməyə hazır deyildi. Haqverməz deyirdi:

- Mən olmasaydım, sən bu qədər qızıla əl tapa bilməzdin, daha sənə bir şahını verən deyiləm.

- Qızılların bütünü sənin, amma mənim bir şahımı ver.

Bu arada həramıların biri özünü mirdəşirxananın damına çatdırıb. Xəbər tutmaq üçün oranın işıqlıq bacasınnan içəri baxmaq istəyəndə haqverməz Məmmədin gözü sataşır onun başında olan börkünə, qalxıb ayağa onun başınnan börkün götürüb verir haqqalan Məmmədə deyir:

- Gəl bu da sənin bir şahın, daha mənim yaxamnan əl çək.

Hərami qorxusunnan elə qaçırdı, ayağı daşa dəysəydi, yeddi parça olardı, özün çatdırıb dostlarına soruşullar:

- Nə xəbər?

Dili tutar-tutmaz deyir:

- Bilmirəm ölü nə qədərdir, o qədər qızılı bölüşdürüblər, birinə bir şahı yetişməmişdi, dava edirdilər, mənim börkümü başınnan qapıb ona verdilər.

İki Məmməd ordan çıxıb öz evlərinə yollandılar, bizim də nağılımız burada sona çatdı.

BORCLU KİŞİ

Günnərin bir günündə bir kişi yoxsullaşmış, pul atlı olur, o piyada. Bir nəfər pullu adam tapıb, onnan günlü pul borc istəyir. O deyir:

- Mən sənə borc verdim, sənin ona zəmanət üçün nəyin var verəsən?

- Bir zad yoxumdur, amma hazıram bədənimin ətinən bir çərək zəmanət saldıram. Vaxtında pulunu qaytara bilməsəm, bədənimin harasınan sevsən, ver kəssinnər.

Bunnar razılaşıb gedirlər qazı yanına. Bir kağız yazdırıb işlərin yollandırılar. Zaman ötür, borclu kişi pulun yerin dola bilmir. Tələbkar neçə gün də gözləyir, görür bunnan xəbər çıxmadı, durub gəlir borclunun qapısına, onu çağırır eşiyə, deyir:

- Qardaş, elə bil pulun vaxtınan neçə gün də sovuşur, bəs haçan verəcəhsən?

- Vallah, hələ pulu cürrəyə bilməmişəm, pul yoxdu, amma nə qədər desən göz yaşı var.

- Mənə bunnardan pul olmaz, burcunu gərək ödəyəsən.

- Çox çalışdım, bir iş görə bilmədim, olsa mənə neçə gün də möhlət ver, bəlkə tapdım, pulunu qaytardım.

- Yox, qardaş, o pul indi lazımdı, lap elə indi verməlisən, mən varındı-yoxundu bilmərəm, indi istəyirəm, öləsən, qalasan, gərək verəsən.

- Axı mən ölüm, sənə pul olar? Bir də ata-babamız deyib boşlu, boşlunun sağlığın istər.

Bunnarın sözü çox uzuna çəhdi, neçə nəfər yetişib araçılıx edib axırda bu qərara gəldilər ki, getsinlər qazı yanına. Birlikdə yola düşüb getdilər, gördülər qabaxdan ucadan haray-dad səsi gəlir. Hamı deyirdi: “qoyma qaçsın, tut qabağın”. Deməh, bir nəfərin atı əlinnən üzülüb qaçırdı, yolda olannar atı tutmağa çalışırdılar. Hər kim bir yol ilə istəyirdi atın qabağın alsın. Bəxti qara borclu kişi də əl atıb yerdən bir daş götürüb tolazladı ata tərəf, daş düz getdi dəydi, atın gözü çıxdı. At yeyəsi atın boşlayıb yapışdı bunun yaxasınan. Hirsli halda dedi:

- Axmax kişi, bəs niyə belə elədin, sənə kim dedi mənim atımın gözün çıxardasan?

- İnan, mən istəyirdim sənə kömək edəm, yoxsa ayrı qəsdim yox idi.

- Mən belə köməhliyi istəmirəm. Onnan sonra sən mənə kömək etməyibsən, bəlkə bollu zərər də gətiribsən. Mən onu bilmərəm, gərək mənə ikigözlü at alasan.

- Məndə elə pullar yoxdur ki, sənə at alam. Amma bir tələbkarım da var, gedirik qazı yanına, istəyirsən sən də gəl, şikayətini qazıya elə.

At yeyəsi qoşulub bunnara, düşdülər yola. Bir qədər gədənən sonra gördülər çoxlu adam toplaşmış bir yerə, orda işin nə olmasının baş çıxarmaq üçün bunlar da yaxınlaşdılar. Bir yazıx adamın eşşəyi palçığa batmışdı, çıxarda bilmirdilər. Kişi yazıx-yazıx yalvarırdı, siz Allah, bu eşşəyi burdan çıxardın. Hər kəs eşşəyin bir yerinnən yapışmış qovzamax istəyirdi, günü qara burclu da yaxınlaşmış eşşəyin quyruğundan tutub qovzadı, birdən quyrux yerinnən çıxıb qaldı əlində. Eşşəh yiyəsi çox əsəbi halda dedi:

- Bu necə köməklik eləməhdir, sən mənə yazıx elədin.

Borclu kişi boynun qoyub çiyinə çox məzlumyana dedi:

- Axı mənim sənlə nə düşmənciliyim olacax, istəyirdim sənə kömək edəm, eşşəyin tez yerdən qaxsın.

- Bu sözlər mənim qulağıma girməz, dari-dünyada var-yoxum bu eşşəhdi, onu da sən eybəcər elədin. Tez ol gedəh, mənə bir sağ eşşəh al!

- Mən sənnən də yazığam, hələ sənin eybəcər olmuş eşşəyin var, mənim o da yoxumdu, üstəlik neçə tələbkar da düzmüşəm dövrəmə. İndi gedirih qazı yanına, istəyirsən sən də qarış bizlərə, gedəh görək başımıza nə gəlir.

Eşşəh yeyəsi naçarlıxdan tələbkarlara qoşulub düşdü onların yanlarına, qazının dəftərinə sarı yollandılar. Yolda gəldirdilər, hər biri fikirdə idi, borclu kişi də fikirləşirdi: "Bu nə iş

idi, bu gün gəlib səni tapdı. Səhər yerinnən duranda tələbkarın bir idi, indi olub üç, tutaq ki, lap getdin qazı yanına, bunnarın istəyin necə ödəyəcəhsən? Elə yaxşı iş budur ki, əllərinən qurtulub qaçasan. Gedərsən bir bilinməz yerdə gizlənib, sonra da Allah qadirdi". Belə fikirlər başınnan keçdihdə gözü sataşdı qabaxda olan bir alçax divara, bu qərara gəldi, o divardan aşıb, bunnarın əlinnən canın qurtulsun. Nənəsi ölmüş, burclu xəbəri yoxudu, divar o birisi yannan dərin olduxda bir nəfərin də həyəti idi. Canın əlinə alıb tələbkarları göz-göz edib qaçdı, divardan atıldı. Demək, divarın o yanında ev yiyəsinin də boylu qadını, divarın kölgəsində uzanıb dincəlməkdə idi, evi yıxılmış borclu düşdü qadının üstünə, yazıx qadın uşağın saldı. Haray-dad qopdu, camaat töküldü borclu kişi tutuldu. Qadının əri qanı kəlləsinə qaxmış dəlilər kimi bağırırdı:

- Köpəkoğlu, dədəni yandıracağam, mənim uşağımı öldürdün, heç bilirsən mənim arvadım nə zəhmətlər çəkib?

- Başına dolanım, bağışla, mən tələbkarlar əlinnən qaçırdım, nə bilirdim belə olacax.

- Axı, namərdin balası, yer qurtulmuşdu, bəs niyə mənim həyətimə düşdün? Gözün kor olmuşdu, bədzat köpəkoğlu!

- Daha iş işdən sovuşub, sən necə deyirsən, elə edəh.

- Mən nə diyə bilərəm, fəqət, sənnən uşağımı istəyirəm.

- Tövbə-tövbə, mən ki Allah deyiləm, sənə uşax dirildəm. Amma gedirih qazı yanına, istəyirsən sən də gəl, görəh o nə deyir, hökmü nə olsa, ona əməl edəh.

Uşax əldən vermiş kişi də tələbkarlara artırılıb getdilər qazının dəftərinə. İçəri girməmiş, borclu kişi deyir: "Siz eşikdə olun, mən baxım görüm qazı var, ya yox". Qapını çalmadan girir içəri, siz də bağışlayın, qazı birin salmışdı yanına, öz kefində idi. Bu halda bunnar bir-birin görüllər, borclu kişi tez çıxır eşiyə tələbkarlara deyir:

- Qazı ibadət edir, bir az dözü, özü xəbər eləyəndə girərək içəri.

Bunlar eşikdə qalsın, qazı tez əl-ayax edib özün yığırdır, tərəfi o birisi qapıdan eşiyə ötürüb, gəlir qapıya müş-tərilərə deyir: "Buyurun içəri".

Necə ki bilirsiniz, adamın işi əyləndə dalbadal əylər. Düzəldə isə Allah tərəfinə elə rahat düzələr ki, insan özü heyran qalar. Borclu kişi də belə oldu, əhvalatın dalın tutax görə işi hara çatır. Olar hamı keçillər içəri, qazı üzün tutub bunnara deyir:

- Əvvəl o adam danışsın ki, gəlib otaqda mənə gördü.

Borclu kişi boynunu çiyinə qoydunda qalxıb ayağa deyir:

- Hacı ağa, o adam mən idim.

- Sən mənə otaxda nə halda gördün?

- Hacı ağa, mən sizi ibadətdə gördüm, getmişdiz səjdəyə.

- Çox gözəl, de görüm, nə üçün bura gəlmisiz?

- Hacı ağa, mən bu adamların hamısına borcluyam, mənə gətiriblər burda siz hökm verəsiniz.

- Çox yaxşı. İndi tələbkarlar bir-bir durub ayağa sözlərin desinnər.

İlk dəfə pul borc verən adam qalxıb ayağa dedi:

- Hacı ağa, neçə ay bunnan qabax bu kişi mənə borc aldı, qərar oldu qoyduğumuz vaxta pulu qaytarsın. Ama qaytara bilməsə, bədəninin ətinə bir çərək mənim əlimlə kəsil-sin. İndi neçə gün də pulun vaxtından sovuşub, mənim haqqımı qaytarmır. Siz nə buyursanız biz ona əməl edək.

- Sən haqlısan. Borclu gərək sənə pulunu qaytara. Amma əgər pulu yoxdur, sən də razısan, mənim də nəzərim budur ki, onun bədəninnən bir çərək ətin kəsəsən.

Qazının yanında iti bıçax var idi, əl atıb onu götürüb dedi:

- Al bu da bıçax, harasınnan sevirsen kəs, amma yadında olsun, sən kəsən əti ölçəcəyik, əgər bir çərəhdən azı bir misqal da artıq olsa, vay gününə olacax, verəcəyəm salsınnar qoduxluğa, halın gəlsin yerinə.

- Axı mənim əlim daş-tərəzi deyil ki, düz bir çərək kəsə biləm, bəlkə az-çox oldu?

- Onu daha özün bilərsən, bu, nə eyləsin, sizin sözünüz bir çərək ətdi, olmasa istəyirsən neçə tümən puldan ötrü bu yazığı doğram-doğram edəsən?

- Yox, hacı, mən elə adamlardan deyiləm. İndi ki, belə oldu, əslən mən öz haqqımnan keçdim. İcazə verin, mən gedim.

- Sözüüm yoxdu, amma gərək beş tümən verib gedəsən. Çün səhərdən bu kişi vaxtın qoyub işinnən qalıb.

- Hacı, mən tələbimi istəmədim, daha beş tümən nədi?

- Sözü uzatma, beş tüməni qoy bura, xoş gəldin.

Qazı hökmünə ürəkdən razılaşmayan tələbkər beş tüməni verib deyinə-deyinə çıxdı eşiyə.

Qazı dedi:

- O birisi şikayətçi sözün desin!

Atı kor olmuş kişi durub ayağa, işin nə olmasın tərifləyib sonra belə şikayətləndi:

- Bu kişi mənə kömək eləmək yerinə vurub atımı kor edib. Mən gözü sağ olan at istəyirəm.

- Sən haxlısan. Amma de görüm, sən atını satmax istəsən neçə deyərsən?

- Hacı, bazardan xəbərim yoxdu. Amma ola bilər ki, atımı otuz tümənə alsınnar.

- Çox yaxşı, atını ver aradan bölsünnər, yarı pulun bu kişidən al, kor tərəfin ver buna, gözlü tərəfi də sənin olsun.

- Axı onda daha at ölər, da ölü at nə dərdimə dəyər?

- Bu kişi neynəsin, sənin nəzərin budur ki, bir gözdən ötrü sənə bir at alsın. Bu ədalətdən uzaq olar. Mən diyəni edin, artıx da danışmayın.

- Yox, hacı, mən istəmirəm. Bir gözlü at ilə də keçinə bilərəm, icazə verin, mən gedim.

- Getməmişdən qabax beş tümən qoy bura, sonra Allah amanında.

Atı kor olmuş kişi də, pul borc verən adam tay naçarlıxdan beş tüməni verib o yerdən çıxdı. Qazı bir ayrı tələbkardan danışmaq istəyəndə uşax əldən verən kişi çox narahatlıqla qalxıb ayağa dedi:

- Bu Allahdan xəbərsiz kişi bu gün məni yaslı edib, uşağımın canın alıb.

- Bir az özünə toxtaxlıx ver, de görüm, nə olub? Bu kişi niyə sənin uşağını öldürüb?

- Bu ağa istəyirmiş tələbkarlar əlinnən qurtulub qaçsın, divardan atılıb düşüb mənim arvadımın qırağına, o yazıx da uşağın salıb.

- Əzizim, sən də haxlısan. İndi mən deyən kimi edin, sən də öz haqqına çatasan.

- Hacı ağa, Allah sənə ömür versin, hər nə buyursan, ona əməl edərik.

- Elə indi ikiniz də gedin sənin həyətinə, bu kişi divar dibində uzansın, sən də get divar üstünnən atıl bunun qarnının üstünə, öldü, haqqıdır, ölmədi də Allah tərəfinnən qalıb, yaşamalıdır.

Uşağı ölən kişi bir az fikirəşib, işin sonun başa düşənnən sonra dedi:

- Hacı ağa, haradan məlum mən bunun üstünə düşəndə özüm də ölməyəm. Bir də mən qorxax adamam, ucadan atıla bilmərəm.

- Olsun, özün atıla bilməsən, ayrı adam tut, bu işi gör-sün.

- Bəlkə o adam atılıb yerə düşəndə ona bir şey oldu, ya da öldü, onda mən başıma nə daş salım?

- Hökm budur, indi özün bilərsən, hər cür edirsən et.

- Hacı ağa, mənim uşağımın ölməsi Allahın məsləhəti idi, daha şikayətim yoxdu, icazə verin mən gedim.

- Sözüm yoxdu, amma beş tümən yadınнан çıxmasın.

Uşağı ölən kişi pulu verə-verə gördülər, eşşəyinin quyruğu çıxan kişi qaçmaxdadı. Qazı dedi:

- Tutun onu.

Yazıx kişini tutdular. Qazı dedi:

- Hara qaçırsan?

- Vallah, hacı, mənim eşşəyimin kökännən quyruğu yox idi.

- Səfeh danışma, quyruxsuz eşşəh olmaz.

- Hacı ağa, mən yazığam, icazə ver, gedim.

- Beş tüməni ver, xoş getdin.

Bu kişidən də beş tüməni alıb tələbkarlar çıxıb gedənnən sonra qazı burclu kişiye dedi:

- O pullardan iki tümən yarım mənim haqqımdı, qalanı sənindi. Haqqını götür, get, amma yadında qalsın, heç vaxt bir qapını çalmamış içəri girmə.

Burclu kişi “Baş üstə” deyib pulları götürdü. Xırda pulları olmadıxdan qərar oldu borclu kişi aparıb eşikdə pulu xırdalayannan sonra gətirib qazının haqqın versin. Borclu kişi çıxdı eşiyə. Yadına saldı səhər bir qıran pulu yox idi, indi on yeddi tümən yarım pulun yiyəsidir. Öz içində yaman sevindi. Necə ki yoxsul adamın əlinə pul düşəndə bilməz harada nəyə xərcləsin, elə bu da o halda idi. Hər zəda tamahı düşürdü. Hər nə almax istəyirdi, amma genə də ürəyinnən gəlmirdi pulların xərcləsin.

Dolana-dolana yolu düşdü bir məscidin həyətinə, nahara yaxındı, neçə nəfər məscidin həyətinin hovuzunda dəstəmaz alırdılar. O zaman peysərə salmağın iki tümən cəriməsi var idi. Bir yoğun kişi başın salıb aşağı hovuz suyu ilə dəstəmaz alırdı. Taza pula çatan kişi birdən onun peysərin gördü. Öz-özünə dedi: "Mən ki çıxmışam eşiyə pul xərcləməyə, nə yaxşı ki, elə bu kişinin peysərinə birin salım. Hələ cibimdə pul var, sabaha Allah qadirdi, yaxınlaşıb əlin yaşladı, yazığın xəbəri olmadan var gücü ilə birin saldı peysərinə. Kişi başın qovzayıb bunla yaxalaşdılar. Camaat tökülüb bunnarı aralaşdırdı. Dedilər, gedin qazı yanına sizə hökm versin. Birlikdə gəldilər qazı yanına. Qazı bir az qabax neçə nəfərə borclu olan kişidən soruşdu:

- Mənim pulum gətirdin?

- Bəli gətirdim.

Qazı onun yanında olan kişini göstərib dedi:

- Bu kişi nə deyir? Olmaya bu da sənnən şikayətçidir?

Yenə bir iş çıxartmısan?

Köksün verib qabağa, şişə-şişə dedi:

- Hacı, cibim pullu idi, kefim çəkdi, saldım peysərinə. Nə buyurursan, qulluğunda varam.

- Bunu hamı bilir, sən də bilməlisən ki, peysər salmağın iki tümən yarım cəriməsi var. Cəriməni ver, xoş gəldin.

Taza pullu olan kişi qazıya yaxınlaşıb, bir beş tümənlik kağız pulu mizin üstünə qoyanda qazı başın salmışdı aşağı, bir zad yazırdı, gördü qazıda bir peysər var, neçə qat dəstəmaz alan kişinin peysərinnən enli,qalındı. Birdən-birə xoşuna gəlib əlin yaşladı, bərkdən saldı qazının peysərinə. Bir on tümənlik qoyub mizin üstünə dedi:

- Hacı, iki tümən yarım ver bu kişiyyə, qalanı da borcun ilə peysər cərimən. Pulu qoyub tü dabana oradan çıxıb qaçdı.

OVÇU PİRİM

Günnərin bir günündə bir ovçu var idi, hamı buna ovçu Pirim deyərdi. Bir gün bu ovçu qonaxlığa gedirdi, çöl yolunda gözü bir bədheybət qara ilanla bir gözəl qırmızı bir-biri ilə qovuşan ilana sataşır. Qabil ox atannardan olan bu ovçu oxu çiyinnən aşırıb yaya qoyub düzləyir qara ilanı vura, oxu gedir dəyir qırmızı ilana. Çox narahat olur. Yoluna davam verib qonax getdiyi yerə çatır. Hamı qonaxlıxdan bir-biri ilə danışır, amma bu hələ də fikir dəryasında qərq olmuşdu. Dörədə oturan adamlardan biri soruşdu:

- Ovçu Pirim, sən niyə danışmırsan?
- Mənim höfsələm yoxdu.

Sən demə, ox dəyən qırmızı ilan ilannarın şahının qadınıdır. İlan özün yaralı çatdırır qəsrə. Şah soruşur, səni kim vurub? Deyir, ovçu Pirim. Şah ovçu Pirimin yerin göstərib iki zirək ilana deyir: "Gedin, o olan yerə, hər biriniz girin onun bir başmağının içinə, qonaxlıxdan çıxanda ayaxların sancıb gəlin".

İlanlar gəlib girillər bunun başmaxlarına. Qonaxlıxdan dörədə oturanlar ovçu Pirimnən əl çəkməyib sakit oturub danışmamağınan soruşullar. Çox yubandırannan sonra başlayır danışmağa, deyir: "Bu qonaxlığa gələndə yolda bir iş başıma gəldi. Çöldə iki ilan gördüm, biri qara bədheybət, biri də qırmızı, çox gözəl. Bunnar qovuşmuşdular bir-birinə, gördüm yeri yoxdu, bu gözəllikdə qırmızı ilan o cür ürək bulandıran qara ilanla bir olsun, oxu qoyub yaya qara ilana sarı tuşladım, amma bilmədim nədən ox gedib qırmızı ilana dəydi. İş belə görəndə höfələm qarışdı, elə ona görə də bu qədər tutulmuşam."

İlannar bu sözləri ovçu Pirim dilinnən eşitdikdə onu çalmağı özlərinə rəva bilməyib, orada qalmaq, çıxıb gəldilər şahlarının qulluğuna. Şah soruşdu:

- Dediymi elədinizmi?

Birlihdə dedilər:

- Yox, siz dediyiniz işi görmədi, axı ovçu Pirimin qəsdı sizin xanımı vurmax deyilmiş.

Sonra onun qonaxlıxdə danışdıxların şahı çatdırdılar. Şah bir az fikrə gedib qulluxçularına fərman verdi, gedin, ovçu Pirimi yaxalayıb gətirin mənım yanıma. Onu tutub gətirdilər. Ovçu özün bir uzun köhülün qabağında gördü. Baxıb köhülün içində göz işlədihcə ilan yatıb, daha ayax qoymağa yer yoxdu. Qalır neynəsın. İlannarın biri Allahın əmri ilə dilə gəlib deyir: "Sən düz yolunu tut get, burda olan ilannarın sənle işləri olmayacax. Ancax bir tapşırığım var, ilannar şahı sənə hər nə versə alma, ona de tüpürsün sənın ağzına".

Ovçu Pirim bu sözləri eşidənnən sonra düşüb yola ilannarı ayaxlaya-ayaxlaya özün yetirir şahın yanına. Şah ovçunu görən kimi deyir:

- Otur, sənən bir söz soruşum.

- Buyurun!

- Sən o qırmızı ilanla qovuşan qara ilanı burada görsən tanıyarsan?

- Bəli tanıyaram.

Şah hökm verib, orada olan ilannar hamısı bir-bir ovçunun qabağınnan sovuşullar. İlannar qurtulduxda ovçu deyir:

- Qurban, o ilan burda yoxdur.

İlannardan biri şahı yaxınnaşib deyir:

- Qurban, siz axtaran ilan ovçu deyən xarabalıxdə yaşayar, istəsəniz orada tapa bilərsiniz.

Şah hökm verir, məmurlar gedib qara ilanı tutub gətirsinlər. Məmurlar gedib qara ilanı tutub şahın yanına gətirillər. Ovçu Pirim ilanı görən kimi tanıyıb şahı deyir:

- Mən görən ilan budu.

Şahın buyurması ilə məmurlar qara ilanı didib-dağıdılar.

Şah ovçuya deyir:

- Sən öz işin ilə mənim boynuma haqq qoymusan, hər nə ürəyinnən keçir mənnən isdə.

- Qurban, sənin sağlığın mənə hər zaddı.

- Belə olmaz, mənnən bir şey isdə, sənin deynin boynumda qalmasın, mənim anbararımda sevdiyin qədər qızıl, gümüş var, hər nə desən verəcəyəm.

- Yox, sizin sağlığınızı istiirəm.

Bu sözlər davam tapıb ovçu görür şah əl çəkən deyil, utana-utana deyir:

- Şah sağ olsun, əgər istəyirsiniz mənə artıx lütf edəsiniz, narahat olmasanız, tüpürün mənim ağzıma.

- Ovçu Pirim, məni çox pis yerdə tutdun, sən deyəni elə-yərəm, amma qorxuram mənim tüpürcəyimnən gələn gücü bir sır kimi ürəyində saxlaya bilməyəsən.

- Çalışaram saxlayam.

İlannar şahı tüpürür ovçunun ağzına, deyir:

- Sənə bir bilik gələcək, bütün heyvannarın dilinnən başın çıxacaq, ancax çalış o biliyin qədrin bilib saxlayasan.

- Baş üstə, sizin buyurduklarınızı yerinə yetirəcəm.

Ovçu şahdan ayrılıb hələ köhüldən çıxmamışdı, bütün ilannarın bir-birləri ilə danışxların eşidir. Sonra çıxır eşiyə, çöldə keçən əhvalatı bütün düşünür. Quşların, güllərin, otdarın – deməh hamı cannıların danışxların eşidirdi. Düşüb yola o yerdən uzaxlaşır, yolu davam etdihdə bir çobana rast gəlir. Görür çoban qoyunnarı kəndə sarı aparır. Yaxınlaşıb xoş-beşdən sonra soruşur:

- Bu qoyunnarı niyə kəndə aparırsan?

- Mənim qurda gedən itim yoxdu. Bir əl-ayaxsız itim var, o da bir iş görə bilməz. Burda da bollu qurd olar, qorxuram hava qarannıxlaşsa, sürüyə qurd girə, bütün qoyunnarı dağıda.

- Qorxma, qardaş, mən varam, sürünə qurd girə bilməz.

Çoban ovçunun sözün qəbul edib qoyunnarı yığillər bir yerdə yatırıb, çoban qoyunnardan süd sağıb qaynadannan sonra qonağına yeməh verir. Bunnar taza oturmuşdular, qurdun ulaması qulaxlarına çatır. Çoban əl-ayağın yığışdırıb deyir:

- Qonax qardaş, gördün deyirdim burda qurd var.

- Sən bir az səssiz ol, görüm qurddar nə deyir.

Qulax asıb düşünür ki, qurddar deyir: "Bu gecə çobanın qurda gedən iti yoxdu, yaxşı oldu, sürüyə girib var-yoxun dağıdırıx".

Ovçu bərkdən gülür. Çoban soruşur:

- Qonax, nəyə güldün?

- Burda bir zad oldu ona güldüm.

- Olmaz, gərəh mənə də deyəsən nə oldu.

- Hələ bir az döz, gərəh başımıza nə gəlir.

Qurdların ulamasının dalısınca çobanın yazıx dediyi iti ağzın göyə açıb uluyur. Ovçu qulax yatırıb düşünür ki, it belə deyir:

- Çoban ağ-qaraya çalan qoyunun başın kəsib quyruğun versə mən yiyəm, dünyanın üzü qurd ola, qoymaram biri bu sürüyə yaxınnaşsın.

Ovçu çobannan istiyir onun sözün yerə salmıyıb ağ-qaraya çalan qoyunun başın kəssin. Çoban da onun sözün yerə salmıyıb qoyunu kəsir. Sonra ovçu qoyunun quyruğun ayırıb atır itin qabağına. Ətdən bir az odda qızardıb, dad-duz ilə yeyib başların qoyub yerə yatıllar. Səhər işıxlanananda yuxudan ayılıb gözləri üç qurdun ölüsünə sataşib bilillər ki, gecə çobanın iti bunnarın işığını çalıb. Kəndə hay düşür, bir ovçu gəlib

bizim qoyunnarı qurd ağzınnan qoruyub. Hər kimsə gücü çatdığı qədər ona ənam vermək istiyəndə ovçu deyir:

- Mənə heç nə lazım deyil.

Qoyunnarın içində bir tükü tökülmüş quzu məliyiirdi. Ovçu qulax yatırıb belə düşünür ki, quzu deyir: "Mən yüz qoyun nənəsiyəm". Ovçu Pirim deyir:

- Gedin onu gətirin bura, mən sizdən ənam yerinə onu istiyirəm. Hamı deyir:

- Sənin ləyaqətin daha artıxdı, onu neynirsən?
- Bu quzu məni görər.

Quzunu götürüb özü ilə evlərinə gətirir. Onu becərdib böyüdür. Quzu dediyi kimi yüz bala doğub ovçunu barınnadır. Ovçu bir çoban tutub qoyunnarın tapşırır ona, özü də evdə rahat oturub damağı çağ yaşıyırdı. Evlərində unu kəndiyə doldurub siçannar onlardan yeyib, bir-biri ilə boğuşurdular. Siçannarın biri deyir :

- Niyə şadlığınıza şivənnik edirsiniz, bir belə bolluxdan qarnınız ağrıyır, ovçu Pirimin malıdır, siz də yeyin, mən də yeyim, daha artıq səs salmayın.

Ovçu bunnarın sözlərin eşidib ucadan gülür. Qadını deyir:

- Kişi, başına hava gəlməyib? Öz-özünə nəyə gülürsən?
- Yox, hələ bir az ağlım başımdadı, amma burda bir iş oldu ona gülməyim tuttu.

Neçə gün sonra xanımı buna deyir:

- Dur, məni apar atamın evinə.
- At boyludur, bu işin zərəri dəyər.
- Məgər nə olacax? Yavaş-yavaş gedərik.

Durub minib ata düşdülər yola. Atın iki yaşlı bir balası var idi, bunnarın dalısınca kişnəyib anasına deyir:

- Yavaş get, mən də gəlim!

- Bala, necə olub bəs mən özüm boylu ola-ola, tərkimdə bir boylu qadınla kişi aparıram. Amma sən tək canına gələ bilmirsən. Bir az yeyin yeri da!

Ovçu Pirim düşünür ki, qadını boyludur, gülməyi tutur. Arvadı onun öz-özünə gülməsinin illətin soruşur, amma elə ağlabatan cavab eşitmir. Yolların davam verib bir çobana rast gəlillər. Çoban qoyunları otardığı halda görüllər, bir qoyun arxdan atılıb keşdi o birisi taya, sonra məliyib, qoça dedi: "Gəl mənə sarı". Qoç məliyib cavab verdi: "Səfeh özünsən, mən ovçu Pirim deyiləm ki, düşəm arvad dalısınca, sən olmazsan o birisi, odur orada durub". Ovçu yenə gülüb amma bu dönə atdan düşüb arvadına dedi:

- Bu at, bu da sən, hara gedirsən get, xoş gəldin!
- Noldu məgər?

Çox çəkiş-bərkişdən sonra ovçu Pirim qoyunları qoçun sözlərin arvadına deyir. Arvadı bilir ki, əri heyvannarın dilin bilir. Sonra gülməhlərinin səbəbin annıyır. Bu anda ilannarın şahının elçisi gözünün qabağında zahir olub deyir:

- Sən ilannar şahı verən gücü saxlaya bilməyib ürəyindəki sirri qadınına açdın, elə indi də o güc sənnən alınır, daha bundan bu yana heç heyvanın dilin annamıyacaxsan, çün ilannar şahı sənə demişdi ki, bu sirri saxlıyan deyilsən.

Ovçu Pirim çox yalvardı, amma daha iş-işdən sovuşmuşdu. Əlinnən getdiyi gücə hayıf dedi, amma daha soonki peşmannıx bərə bitirmədi.

PAY BÖLƏN ALMƏMMƏD

Günnərin bir günündə Alməmməd adlı bir kişi var idi. Bu kişi çox fikirli, iş bilən adam olsaydı da, çox yoxsul idi. Dünyada kara gələn iki toyuğu var idi. Bir gün arvadına dedi:

- Biz dünya malınan sarı çox yoxsulux, evdə var-yox iki toyuğumuzun başın kəsəcəm. Sənnən istiyirəm öz hünərini göstərib toyuxları düzgün bişirib qızardasan. İstiyirəm töhfə kimi bir xonçuya qoyub şaha aparam. Əgər xoşu gəldi, bir ənam verdi, kefimiz saz olar, kasıplığın daşın atarlıq, yoxsa məni öldürər, yaxam bu dünyadan qutular.

- Mənim sözüm yoxdu, çalışaram daddı-düzdü bişirəm, bəlkə şahın xoşu gəldi.

Kişi toyuxları kəsib dərisini ütənnən sonra verdi xanıma. Qadın da çox bacarıqla şah qabağına qoymalı pişirib qızartdı. Sonra onu qoydu bir sininin içinə, üsdünə örtüh çəkib qonşudan bir xonça borc edib, qoydu onun üstünə. Xonçanı alıb başına, getdi şahın qəsrinin qapısına. Qapıçılar qabağın alıb, içəri keçməyə qoymadılar. Yalvarıb istədi gedib şaha desinnər ki, bir nəfər töhfə gətirib, onu verməh istəyir. Bu sözü şaha çatdırandan sonra şah dedi:

- Qabağın almayın, qoyun gəlsin.

Alməmməd töhfəni aparıb şahın qabağında örtüyün aşdı. Şah baxıb gördü ömründə belə gözəl pişmiş toyux görmüüb. Elə məharətlə qızarılmışdı ki, hər yeri bir rəngdə görünürdü. İstər-istəməz özünün qabağın ala bilməyib, toyuxlardan xoşu gəldiyini Alməmmədə dedi.

Nahara yaxın idi, otaxda şah, vəzir, Alməmməd, bir də şahın iki oğlu otumuşdular. Şah üzün tütüb bu kişiyyə sarı soruşdu:

- Əmi, sənın adın nədi?

- Mənim adım Alməmməddi. Bir adım da pay böləndi.

- Alməmməd əmi, burda mən, vəzir, iki oğlum, bir də sən varsan, bu toyuxları aramızda elə böləcəhsən ki, bir kimsənin haqqı aradan getməsin.

- Deməh, beş nəfər olurux. İcazə versəniz, əllərim təmizdi, toyuxları böləm.

- Başla görək.

Alməmməd toyuxların boyunların qırıb qoydu şahın oğlannarının qabağına. Qanaddarı qırıb qoydu vəzirin qabağına, buddardan birin qoydu şahın qabağına, qalan ətdəri çəhdə öz qabağına. Şah onun pay bölməsin belə görəndə təccübnən soruşdu:

- Alməmməd, bu necə pay bölməhdi?

- Şah sağ olsun, boyunları verdim oğlannarına, buna görə ki, olar boyun qədər sənə yaxındılar, deməh, sonralar sən kimi olacaxlar. Qanaddarı verdim vəzirə, çünki o sənə qol-qanad kimidi. Buddarın birin verdim sənə, buna görə ki, toyuğun lap yeməli yeri bududu. Qalan yerlərin də özümə götürdüm, çün toyuğun sinəsi yumşax olar, mən də ki qocalmışam, dişim tutmur.

Pay bölən Alməmmədin bu işi şahla vəzirin xoşuna gəlib ona dəyərli ənam verdilər. Bu qəsdən çıxıb getdi evinə, daha yoxsulluğun daşın atıb, ev-eşiyin sahmana saldı. Bir gün yaxın qonşusu soruşdu:

- Ay kişi, sən nə iş gördün, belə parradın? Mənə də öyrət, nolar!

- Allahdan gizlin deyil, sənnən nə gizlin olsun, mənim iki toyuğum var idi, yumurtalamazdılar, onları evdə pişirip şahə töhfə apardım. Şahın da xoşuna gəlib mənə ənam verdi. Elə o günənən yoxsulluğun daşın atdım.

Qonşusu öz-özünə deyir: "Mənim ki toyuğum üçdi, töhfə aparsam mən bunnan çox alaram da". Gəldi heyvan toyuxları götürüb cannan elədi. Arvadı da toyuxları şilə-fətir eləyib, qoydu bir siniyə dedi:

- Götür apar görəh, sən belə fikir eyliyipsən, hər oxuyan malla Nəsrəddin olar. Belə fikir edirsən şah sənə ənam verəcəx.

- Sən ki falı belə bəd vurdun, inanmıram əlimə bir zad toxdasın.

Toyuxları götürüb gətirdi qəsrrə. Qapıçılardan izin alıb töhfəni təqdim etdi. Şah soruşdu:

- Adın nədi?
- Adım Əlidi.
- İki oğlum, vəzir, mən, bir də sən, bu toyuxları böl yeyəh.

Toyuxların birin aradan bölüb qoydu oğlannarının qabağına, birin bütünün qoydu şahın qabağına, birin də aradan bölüb, yarisin verdi vəzirə, yarisin da özü götürdü. Şah soruşdu:

- Sən bütün payları belə bölərsən?
- Bəli, nəzərimcə bu haqqın özüdü.
- Elə deyil, yığ bir yerə.

Məmurlardan birin göndərib, pay bölən Alməmmədin dalısınca ki, gəlsin toyuxları bölsün. Alməmməd gəlib, şah dedi:

- Üç toyuxdu, töhfə gətirəni hesaba salma, qalan beş nəfərih, bunnarı böl.

Alməmməd toyuxları qabaxki kimi bölüb başladılar yeməyə. Şah vəzirə dedi: "Alməmmədə bir yaxşı ənam ver, bu Əli kişi də əliboş getməsin, bir cib xərcliyi ver". Yazıx kişi suyu süzülmüş it kimi kor-peşman qayıdıb gəldi evlərinə.

Bir gün qəsrdə yeməh üçün beş yumurta bişirmişdilər. İstiyirdilər ağız alma yesinnər. Bu anda şahı gülməh tutdu. Xanımı soruşdu:

- Niyə güldün?
- Bir yaxşı kişi var, gözəl pay bölər. O, burda olsaydı, yumurtaları bölərdi, biz də yeyərdih.
- Adam yolla çağırınsın.

Şah məmur göndərib pay bölən Alməmmədi çağırıb qəsrrə gətirdi. Apardılar şahın yanına. Xoş-beşdən sonra şah dedi:

- Alməmməd, üç nəfəri, beş yumurtamız var, bunnarı böl yəh.

- Gözüm üstə.

Üç nəfər ibarət olurdu şah, xanımı, bir də Alməmməddən. Pay bölən yumurtaların birin qoydu şahın qabağına, üçün verdi şahın xanımına, birin də özü götürdü. Şah belə görəndə təəccübnən soruşdu:

- Alməmməd əmi, elə bil şorgözlüyün də var, nə tez gözün düşdü bizim xanıma, üçün verdin ona.

- Elə deyil, qurban, ikisi sənin var, birin də mən verdim oldu üç, mən də sənə tay, amma xanımın heç nəyi yoxdu, gərək ona da üçün verərdim ki, biz ilə barabar olardı.

Onlar gülüşüb ağız almaların yedilər. Bizim də nağılımız burda qutardı.

KEÇƏL OĞLAN

Şahın bir qızı var idi, onu lap cana gətirmişdi. Vəzirə dedi:

- Birin tapax, səssiz bu qızı ərə verəh, başımızdan olsun.

- Qurban, ver bir car çəhdir. Carçılar desinnər, hər kəs subay olsa, şah onu evləndirəcəh. Elə ki bütün subaylar yığıldı bura, bir-bir çağırıb qabağına bir kasa duz qoyarız, şərt eləyərih, hər kəs bu duzu yeyib qutarsa, şahın qızını verəcəyih ona.

Şah vəzirin sözün qəbul edib, carçılar xəbəri şəhərdə yayan sonra, çoxlu subay oğlan ayax qabağa qoyub razılıx elədilər. Hər kimsənin qabağına duzu qoydular, onu heç kim yiyə bilmədi. Subayların içinnən bir keçəl oğlan gəlib oturdu. Şah soruşdu:

- Oğul, sən nə üçün gəlmişən?

- Şah sağ olsun, gəlmişəm duzu yeyib, qızı alam.

- Olsun, başla ye, hamısını yeyə bilsən, qız sənindi.

Oğlan barmağın ağzının suyu ilə yaş edib basdı kasadaki duza, barmağını yalayannan sonra dedi:

- Mən duzu yedim!

- Qabaxki elçilər qaşix-qaşix bu duzdan yeyiblər, amma qurtara bilmədihlərinə görə qızı ala bilmeyiblər. Sən bir barmax duz yalamaxnan istiyirsən onnardan qabağa keçib qızı aparasan?

- Şah sağ olsun, mənim nəzərimdə bir hündür duz dağını yeməh ilə o dağdan bir dadım dadmağın heç fərqi yoxdu. Mən duz yeməyinin dəyərini bilsəm, bir barmax yalamax yetər. Amma bilməsəm, bu kasanı bütün yesəm də, yenə bilməyəcəm.

Şah üzün tutub vəzirə dedi:

- Bu oğlan dərin fikir adamıdır, mənim qızımı da yaxşı saxlıya bilər. Qızı ver bu oğlana, hər nə də yaşayış üçün istiyillər ver aparsınlar.

KEÇƏLİN NAĞILI

Günnərin bir günü, şah qızın ərə verməh üçün carçılara deyir:

- Gedin şəhərdə car çəkin, hər kəs bacarsa üç yalan diyə ki, vəzirlər onun yalanın qəbul eliyə, qızımı ona verəcəm.

Carçılar carı çəkəndə bir keçəl də var idi, naxıra gedəndə şahın bu sözünü eşitdi. Bu xəbər şəhərdə yayılannan sonra çoxlu adam gəldi. Qəsrə gəlib yalan söylüyənlərin yalannarın vəzirlər qəbul etmədilər. Neçə gün bu sözün üstünnən sovuşannan sonra keçəl naxırı tapşırıb bir dostuna, qəsrə gəlib yalan danışmağın bildirdi. Elə ki izin aldı, sözün belə başladı:

- İcazə versəniz, mən üç yalan deyəcəm, amma hər yalanı bir gündə. Şərtim budu, yalannarımı bütün vəzirlər qəbul eləsə, şah qızı sözsüz mənim olsun, qəbul eləməsə, şah hər nə hökm versə, mən sözsüz qəbul edəm.

Şah bu sözləri keçəldən eşidib, vəzirrəri ilə məşvərət edib, keçəlin sözün qəbul eliyənnən sonra dedi:

- Sənin sözün qəbulumdu, indi başla birinci yalanını de.

- Şah sağ olsun, mən elatam, əsl işim naxırçılıxdı. İlin çox günnərin dağda qalaram. Günnərin bir günündə kənd əhli mənə dedi, yaz yetişib, gəl naxırı çıxart çölə. Mən də fikirəşdim hələ yazın qırx beşi olmuyub, naxır çölə çıxsın. Bəziləri dedi, dağlarda qar var, hələ naxır çıxartmağa tezdi, kimsəsi dedi, hələ çöllərdən qar getmiyib, biri də dedi, kəndimizin uca dağı qardan ağdı, bir-iki nəfər dedi, gedin yaxınnan baxın. Dədəmnən mən getdih dağa baxdım, gördüm payızdan bizim bir çolax toyuğumuznan bir xoruzumuz dağda qalıb. Bizim çolax toyuğumuz o qədər bu dağda yumurtdayıb ki, dağın hər yerin ağardıb, hamı deyir, bəs dağda qar var. Qayıtdım kənddən mal-heyvan, şənə, kürəh apardım. Yumurtaların üsdündə hola sürüb döydüm, sonra sovurdu, cücələrin içində xoruznan fəriyin ayırub götürdüm gətirdim.

Keçəlin bu yalanını hamı vəzirrər qəbul eliyib, onun hesabına bir yalan qoydular. Keçəl qəsdən çıxıb getdi. Sabah olub keçəl gəldi, vəzirrər hamısı hazır olannan sonra ikinci yalanın belə dedi:

- Günnərin bir günündə bizim kətdə mal kəsmişdilər. Nənəm dedi: – bala, çoxdandı küfdə yeməmişih, get onun ətinnən bir az al gəti, küfdə pişirəh. Əti aldım, gətirdim. Nənəm küfdəni döydü, sonra qoydu təndirin içinə. Bir-iki saat sonra dedi ki, bala, təndir istidi, mən əylə bilmirəm, qolunu salla, təndirdən qazanı çıxat, küfdəni götü, gəti, yeyəh. Çün mən qarınqu-luyam, təndirdən qazanı götürməh, haman özümü saxlıya bilməyib küfdələrdən birini qoydum ağzıma. Küfdə ağzımı yandırdı, qazanı atdım qırağa, qaşdım həyəətə, bir qırx arşın quyu varımız idi, küfdəni ağzımnan çıxardıb atdım ora, birdən gördüm quyu od tutub şölələnir, qorxumnan qaşdım qırağa.

Məclisdə oturannar bir-birinin üzünə baxıb dedilər:

- Bu yalan qabaxkınnan da bərk yalan idi.

Şahla vəzirrər bu yalanı da qəbul etdilər. Keçəlin evi şahın qəsrinin yanında idi. Qəsrdən çıxannan sonra neçə nəfər cavan qonşularınnan tapıb dedi:

- Mənim evimin içəridən divarı uşmaxdadı, gəlin gedəh çaylaxdan bir az daş gətirib, o divarı düzəldəh.

Qonşuları keçəlin sözün qəbul edib, getdilər çaylağa, orada keçəl dedi:

- Yığdığımız daşların yarısı bir batman ağırlığında, yarısı da bir çərək olacax ki, divarı işliyəndə buları bir-birinə qıfıl-bənd salax.

Hava qarannıxlaşanda işə başlayıb daşları bir yerə yığannan sonra, gətirdilər qəsrin divarının dalında topladılar. Keçəl yardım eliyənnərin hərəsinə bir pul verib yola saldı. Onnar gedənnən sonra daşların xırda-yekəsin ayırıp sərdi yerə, sonra onların üstünə əlinnən gəldiyi qədər torpax töhdü. Torpaxları elə hamarladı ki, elə bil illər qabax daşlar burada varmış. Gecəni yatıb səhər getdi şahın qəsrinə. Şaha xəbər oldu ki, keçəl gəlib, vəzirrər yığıldı. Keçəl sözə başlayıb dedi:

- Şah sağ olsun, bu gün naxıra getməh üçün yerimə bir adam tapa bilmədim, icazə versəniz, üçüncü yalanımı da deyim gedim işimin dalısınca. Əgər qəbul olunsa, sizin buyurduğunuzə görə qızınız mənimdi, yoxsa hökm sizin hökmünüzdü.

- Sözüüm yoxdu, başla yalanını de.

- Günnərin bir günündə, sənin dədən naxırçı idi, mənim babam şah idi. O zaman siz acıızdan ölürdüz, mənim babam siz acıızdan ölmüyəsiz deyə, sizə çoxlu qızıl-gümüş verib, indi onnarı sənənnən istiyirəm. Ya qızı ver mənə, ya da borcunu ödə.

- Sən nə qol ilə bu sözü deyirsən. Kağız-baratın da var?

- O zaman indiki kimi kağız-barat yoxdi. O daşların ağırırığı qədər ki sizə qızıl-gümüş verilib, qəsrin divarının da-lında quylanıb qalıb, indi də elə ordadı. Adam göndərin gedib baxsınlar.

Şah adam göndərib baxannan sonra, gəlib dedilər:

- Keçəlin sözü düzdü.

Vəzirrər bir-birilə məşvərət edib şaha dedilər:

- Keçəlin sözü yalandı, biz onun bu sözün də yalannarının hesabına qoysax qız onundu, qoymasax da, gərəh daşların ağırlığında keçələ qızıl-gümüş verəh ki, bu iş də olan deyil.

Şah naçarıxdan qızı verib keçələ, toy-düyün başlanıb qurtulannan sonra keçəl bir əl arabası gətirib, tərkinə bir az saman səpib, gəlini qoydu onun üstünə, itəliyə-itəliyə apardı evlərinə. Qapılarında salıb yerə, nənəsinə dedi:

- Gəl bu da sənin gəlinin!

- Oğul, bu şah qızıdı, burda dayana bilməz. Axı sən nə ürəh ilə bunu bura gətirdin? Qaytar apar dədəsinin evinə.

- Nənə, məgər öz xoşudu, burda dayanmasın, mən saxlı-yaram, sən də görərsən.

Keçəl səhər tezdən durub getdi naxıra, axşam gəldi evə, anasınnan soruşdu:

- Nənə, bu gün nə iş görmüsən?

- Oğul, həyəti süpürmüşəm, tövlənin zilin daşmışam, qoyunnarı sağmışam, yeməh pişirib, evin işlərin görmüşəm.

- Bəs gəlin nə iş görüb?

- Heç nə iş görmüyib, naharacan yatıb, sonra durub naharın yeyib, indiyəcən də özü ilə oynuyur.

- Bizim evin qanunu budu ki, işləmiyən çörəh yeməz. Özün mənə demisən, sən əvvəl illər bizim evə gələndə neçə zaman xanımlıx eləmisən, amma həmişə atam ilə davan olub. Sonra bilmisən ki, gərəh işliyəsən, dişliyəsən.

Gəlin bu sözləri eşidib, amma elə baş qoşmadı. Qaynanası da oğlunun dediyinə görə gəlin işləmədiyi üçün ona yeməh vermədi. Qız dəvə kimi kürəninən yeyib bir-iki gün özün saxladı, amma daha üçüncü gün aclıx zor gəldi. Səhər tezdən yuxudan durub, qaynanasınan qabax başladı ev işlərin görüb hər yeri silib süpürdü. Qaynana yuxudan durub gəlini iş üstə görüb, ürəhdən sevindi, gətirib ona əl boyda çörəh verdi. Axşam olub, keçəl çöldən gəldi, anasınan soruşdu:

- Ana bu gün nə xəbər?

- Oğul, Allah şahın qızın bəxtəvər eyləsin, bu gün bütün ev işini təhbaşına görüb, mən də ona bir əl boyda çörəh vermişəm, hər gününən də çox cəhrə əyirmişəm.

Gəlin bildi bu işlərin hamısı keçəlin qurğularıdı. Sabah olub gəlin yenə keçmiş günə tay evin işlərin gördü. Bu arada qaynanasının cəhrədə yün əyirməsinə göz qoyub öyrənmişdi ki, o, bu işi necə görür. Gedib qaynananın yanına qoymadı o cəhrə üstə işləsin, özü onun yerinə oturub başladı yün əyirməyə. Bir batman yünü əyirib yumağa döndərənnən sonra kələf edib qoydu qırağa.

Axşamüstü oğlan gəlib hər günə tay anasınan gəlinin nə etməsin soruşdu. Anası gəlinin ev işlərinnən artıx onun yün əyirdiyin oğluna çatdırdı. Oğlan dedi:

- İndi ki belə olub, süfrəni aç gəlin də gəlsin, biznən yeməh yesin.

Bunnar yeməhlərin yemələrində olsunnar, sizə xəbər verim qəsrdən. Şah üzün tutub vəzirə dedi:

- Biz bu qızı verdih, bir yoxsul naxırçıya, heç fikir eləmədih qız gedər orda əzaba düşər, ac qalar, günü qara olar, olmasa ikimiz gedəh qıza bir baş çəkəh.

- Şah sağ olsun, elə mənim də fikrimnən belə keçirdi, amma yaxşı bir zaman axtarırdım sizə bu sözü deyəm.

Şahla vəzir qəraraşb bir gün gəldilər keçəlin qapısına. Qapını çaldılar, qız gəldi qapıya. Atası ilə vəziri gördühdə əl-ayağın itirib onnari içəri dəvət etdi. Qızın o gün yünü çox idi, yünnəri əyirib, yumax edib yığmışdı bir yerə. Atası içəri girənnən sonra xoş gəldin edib, anası ilə başqa ailə üzvlərinnən soruşdu. Şah dedi:

- Hamının kefi sazdı.

Qız ailəsinin sağlığınnan, bir də atasının onu yoxlamasınnan çox sevindi. Atası dedi:

- Bala, nəyin var, gəti bir şey yeyəh.

Qız ona cavab verməh yerinə bir tikə parça gətirib açdı şahnan vəzirin qabaxlarına, əyirdiyi yumaxları qoydu onun üstünə, atasına dedi:

- Allah bu evə qanun qoyana lənət eləsin, hər kəs işləməsə, çörəh verməzdir. Siz ikiniz bu yumaxları kələf edin, mən də gedim sizə yeməh düzəldim.

- Baş üstə, qızım, bura sənin evindi, hər nə desən edərih.

Bunnar yumaxları kələf edib, qız da yeməh hazırlayıb, yeyib-içənnən sonra şah-vəzir qızdan ayrılıb getdilər qəsrə. Şah üzün tutub vəzirə dedi:

- Bu oğlan çox bilici adamdı, mənim ərköyün qızımı, uşağımı gördün necə işə çəkib, o ev onnarın layığı deyil, bir gözəl ev hazırla, içi dolu döşənəhlihnən, bir az da sərmayə ver, bu cavannar gedib rahat yaşasınnar.

- Gözüm üstə, siz necə desəniz o cür olacax.

Şah necə demişdi, vəzir də edib, iki cavan rahat yaşayışa başladılar. Bizim də nağılımız burda sona çatdı.

YOXSUL QIZIN NAĞILI

Bir gün var idi, bir gün yox idi. Bir yetim qız var imiş ki, ögey anasi onu çox sinsidib, başına it oyunu gətirərdi. Gündə bir batman yün qıza tapşırıb, deyərdi:

- Bunnari apar axşama kimi çöldə əgir, evə gətir.

Qız təngə-zara gəlir. Bir gün çərşənbə axşamı yünnər əlində ağılyə-ağılyə çölə gedir. Çöldə qızın gözü bir xanıma sataşar. Xanım ona sari gəlib, qızdan soruşar:

- Qızım niyə ağlırsan?

Qız da başındakı bəlani tərif elər. Xanım soruşar:

- İstirsən xoşbəxt olasan?

Qız cavab verir:

- Niyə istəmirəm.

Xanım qıza deyər:

- Get çərşənbə axşamları quymax pişir, yoxsullara payla.

Qız qayıdıb, xanımın dedigin eləməyə başlır, onnan sonra ögey anasi öz anasınnan da qıza mehriban olur. Bir zamannan sonra ögey ana qızı bir varlı-karlı oğlana verir ki, qızı onnan da xoşbəxt, rahat olsun. Qız ərə gedənnən sonra, rahat bir yaşayış başlır. Bununla belə genə də hər çərşənbə axşamları quymax pişirib, yoxsullara paylır.

Günnərin bir günü varlı-karlı əri üç qarpız almışdı, evə gəlib, görür ki, arvadı quymax pişirməhdədi. Arvada sari gedib, çığır-bağır salır ki, sən bu var-dövlət ilə mənim abırımı aparırsan, bu yolçuluxların məni bezdirib, daha bəsd.

Kişi hirslənib, quymax qabına bir təpik vurur, quymax yerə calanır. Quymağın bir azı kişinin üstünə daşlanıb, qan olur, yerə tökülən quymax da qana dönür. Kişinin əlindəki qarpızlar da üç kəsilməmiş qanlı başa dönür.

Bu yannan şahın oğlu, iki lələsi, ava getmiş, itmişlərdi. Şəhərin darğasi, darğa şagirdləri ev-ev, qapı-qapı şahın oğlun axtarırdılar, gəlib çıxdılar bu kişinin evinə. Hər yeri qana bulanmış bir kişi, yerdə də üç kəsili baş görüb, kişini tutub, dostağa saldılar. Kişi zindəda annadi ki, başına gələn işlərin səbəbi onun quymağı yerə calamağının olubdu. Buna görə də hər nə yolunan idi, zindan adamlarına pul verdi ta onun arvadına çatdırınsınlar. Arvadi pulları alıb, bir daha quymax pişirdi. Bu zaman kəsilən başlar darğanın gözü qabağında, tazadan dönüb qarpız oldular. O nə idi ki, darğa, bir günahsız adami zindani elədiyini annadi. O yannan da xəbər gəldi ki, şahın oğlu, adamları tapılıblar, sağ-səlamətdilər. Kişi zindannan buraxılıb, arvadi ilə ömürlərinin sonuna kimi hər çərşənbə axşamı quymax pişirib, yoxsullar arasında payladılar.

MÜŞGÜLGÜŞA NAĞILI

Bir gün var idi, bir gün yox idi, Allahdan sonra heç kim yox idi. Bir tikançi kişi varıymış ki, hər gün gedib, dağ başınan tikan dərib, çigininə atıb, dağdan aşağı gətirib, satardı. Gündə üç panabat pul qazanıb, hər gün üç panabatla-nə az, nə çox-ruzgar dolandırardı. Tikançi bu işinə davam edlən, günün bir günü Allah tərəfinnən bir ərəb bunun qabağın kəsir. Deyər:

- Səlam ələyküm, ay Allah bəndəsi, sən nə iş görürsən?

Kişi də dağdan tikan dərdiyini, üç panabata satıb, gün keçirdiyini deyir. Ərəb deyər:

- Mən sənə bir söz deyirəm, bu sözə yaxşı qulax ver, gör xeyrin görərsən, ya yox.

Kişi deyər:

- Sən bu gün üç panabati apar bazara, müşgülgüşa al, şəhərin əhlinə payla. Hami yesin, bir dana sələvat çevirsin, desin, Allah müşgülünü açsın.

Ərəb uzaklaşıb gedir, kişi ərəbin dedihlərin yerinə gətirir. Kişinin günnən-günə işi çoxalır, çoxlu pul qazanır. Kişinin daro-dünyada bir tək qızı var imiş. Gün o gün olur ki, kişi Məkkəli olub, Məkkəyə getmək istir. Kişi ərəb kişiye gedib, deyir:

- Mən sən dedigini elədim, indi var-dövlətim o qədər olub ki, Məkkəli olmuşam. Ama bilmirəm qızımi kimə tapşırım?

Ərəb deyir:

- Onu apar şəhərin padişahına tapşır. O, qızını saxlıyıb, miyağat olar.

Kişi ərəbdən ayrılıb, yolu üstündə qızına bir qimətli, bahalı boyünnux alır, qızı da aparıb, şahın evinə tapşırır. Getdikində, qızına pul verib tapşırır ki, bu pullar ilə mən gələn zamanə qədər, müşgülgüşa alıb payla.

Kişi Məkkəyə gedir. Qız da şahın bir tək qızıyla oynamağa başı qarışır. Müşgülgüşa almaq da yadınnan çıxır.

Bir gün şahın qızı deyir ki, boynundakı boyünnux sənə layix deyil, sən tikançi qızısan, mən şah qızı, onu mənə ver. Qız da dostlux üçün çıxardıb ona verir.

Sabahısı gün, şahın qızı deyir ki, gedəh dərya kənarında üzəh. Qızlar birlikdə gedillər dəryada üzsünnər. Şah qızı boynundakı boyünnuği çıxardıb, ağacdən əsir, oynamaxlarına gedillər. Bu yannan qarqa da gəlib, parıldıyan boyünnuğu dimdikinə alıb, aparır. Qızlar dəryadən çıxıb evə gələn zaman, boyünnuğu tapmıllar. Şahın qızı üz tutur tikançi qızına deyir ki, sən boyünnuğu oğurramısan. O, qızı döyüb, zindana salır.

Qız çox ağlır, bir neçə zaman orada qalır. Bir gecə yuxuda görür, bir ərəb ona deyir:

- Yasdığıvın altında üç panabat pul var, onnari götür, Müşgülgüşa alıb, payla.

Qız harsan yuxudan durub, yasdığı altında üç panabat pul görür. Yadına düşür ki, atasi gedəndə ona nə tapşırırmışdı.

Zindan pəncərəsinnən eşigə baxır, görsün ki, birisi var, ona Müşgülgüşa alsın. Görür bir kişi qaça-qaça gedir. Onu çağırır deyir:

- Bu üç panabati al, bazardan mənə Müşgülgüşa al.

Kişi deyir:

- Mənim bacımın toyudu, ora gedirəm. Mən alanmaram.

Qız bir azdan sonra görür bir ayrı kişi gəlir. Ona deyər:

- Bu üç panabati al, bazardan mənə Müşgülgüşa al.

Kişi deyir:

- Vallah, mənim atam ölüb, kəfən almağa gedirəm, amma Müşgülgüşa onnan vacibdi, ver alım.

Kişi gedib bazardan Müşgülgüşa alıb qıza verir. Qız da Müşgülgüşaları zindandaki adamlara payılır. Onnar da hamısı deyir:

- Allah müşkülünü açsın.

O tərəfdən şahın qızı bağda dolanırdı, birdən gözü qarğanın dimdiginə parıldayan bir şeyə dəgir. Qarğa dimdigində bo-yünnuğu gətirub, ağaca asır. Qız bunu gördüğündə ürəgi pisəlib, huşdan gedir. Hami gəlib, üzünə su səpillər. Qız huşdan ayılır, bilir ki, günahsız tikançı qızını zindana salıb. Deyir:

- Gedin o qızı azad eləyin.

Qız zindannan çıxıb, atasının da Məkkədən gəldiyin görür. Evlərinə sari yola düşürlər. Yolda görürlər ki, bir yerdə çoxlu adam yığışıb. Yaxınlaşıb görürlər ki, toy evində yasdi. Qız görür, bu ev o kişinin evidi ki, deyirdi, bacımın toyuna gedirəm, Müşgülgüşa alanmaram.

Uzaxlaşıb, bir azdan sonra görürlər ki, genə bir yerdə çoxlu adam yığışıb. Yaxınlaşıb görürlər, yas evində şadlıxdı. Qız görür,

bu ev də o kişinin evidi ki, deyirdi, atama kəfən almağa gedirəm. Amma Müşgülgüşanı almağı ondan vacib bilib, o qıza Müşgülgüşa almışdı. İndi kişinin atasi dirilib, sağ-səlamət olmuşdu. Atabala birlikdə evə gəlib, ömür boyu Müşgülgüşa alıb, paylallar.

Sübhə şansan, ya Əli,
Sübhə nişansan, ya Əli.
Müşgülə düşmüş işim
Müşgül açansan, ya Əli.

RAHİB İLƏ OVÇU

Bir gün bir nəfər oğa gedərdi ki, yol üstə bir rahibə raslaşıb. Rahib onnan soruşar:

- Hara gedisən?

Kişi deyər:

- Oğa gedirəm.

Rahib deyər:

- Getmə!

Kişi deyər:

- Niyə getmiyim?

Rahib deyər:

- Gedsən, oğlun öləcəh.

O kişi saymıyıb gedər. Ancax qəyıdan baş görər rahibin sözü düz çıxıb, oğlu ölüb.

Bir neçə ay sora həman kişi ginə oğa gedər, ginə həman rahibə rast gəlib, ginə deyər:

- Ay qərdəş, bu dönə hara gedisən?

Kişi deyər:

- Oğa gedirəm.

Rahib deyər:

- Getmə, əyər getsən, arvadın öləcəh.

Kişi ginə sözə baxmıyıb yola düşər, qəyiddə sora
arvadi ölü görər.

Ginə bir neçə gün sora həman kişi oğa gedirdi, rahibə rast
gəlib, sual-cəvab, rədd-bəddəl olunur. Bu dönə də rahib deyər:

- Getmə!

Kişi soruşar:

- Niyə getmiyim?

Rahib deyər:

- Getsən, dostun öləcək.

Yazıx kişi rəngi-rufu ağarıb, əl-qolu sustalar, qayıdır.

Rahib soruşar:

- Bəs necə oldi, iki dəfə mən səni bu işdən mən elədim,
ancax saymadın, indi əl-qolun yanıya düşdi.

Kişi bu sözü eşidcək deyir:

- Axi, bax, o ki uşaxdı, bəddən gəlir, arvad eldən gəlir,
ancax dost ürəhdən gəlir.

YOXSUL KİŞİ

Bir gün bir nəfər yoxsulluxdan ailəsinə uzaq düşüb, bir
ölkəyə gedər. Orada bir dənizə sari gedib yuxu tutar. Bəxti qərə
adam yuxuda görər yaman var-dövlət sahibi olub. Bu arada yu-
xudan ayılıb görər, sinəsində bir ilan qəlbirək vurub onu sancmaq
istiiri. Yazıx kişi qorxusundan ilana dil töküb yalvarır, deyir:

- Harami saşsan da, iki yerimi saşma.

İlan deyir:

- İki yer haradı?

Kişi diskinə-diskinə deyir:

- Birisi ürəyimın başıdı, başqası gözümdü. Niyə ki, ürəyimdə
çoxli gizli dərddir, nisgillərim, gözlərimdə çoxli intizarım var.

LƏTİFƏLƏR

KARVANSARA SAHİBİNİN ÖZÜDÜ

Bir tacir Təbrizə gəlir, bir neçə günnən sonra getməyə hazırlaşanda öz-özünə deyir: "Axı təbrizlilərin çox zarafatcıl olmaları adlımdı. Bəs mən öz həmkəntlilərim üçün gülməli bir zarafat burdan sovqat aparmıyım?"

O, karvansara yeyəsinə sözü açır, o da gülüb deyir:

- Mən zarafat etmiyəcəm, sizə bir tapmaca deyim, tapın:

O kimdi ki, atamın oğludu, ama mənim qardaşım deyil?

Tacir çox fikrəşir, tapa bilmir.

- O, mən özüməm, atamın oğluyam. Ancax özüm-özümə qardaş deyiləm.

Tacir öz kəndinə gəlir. Onnan soruşullar:

- Gülməli bir zarafat gətirmisənmi?

- Yox, sizə bir tapmaca deyim: O kimdi ki, atamın oğludu, ama mənim qardaşım deyil?

Məclisdə oturannar çox fikrəşillər, ancax tapa bilmillər.

- Biz tapa bilmədik, sən özün de, görək kimdi?

- O, Təbrizdəki karvansara sahibinin özüdü.

RÜSTƏMİ-ZALIN OĞLU NADİR ŞAH

Bir nəfər öz arvadı ilə Təbrizə gəlir, şəhərə çatır, gəzməyə başlayırlar. Birdən arvad Şəhriyarın heykəlin görüb deyir:

- Sən ki, deyirdin mənə şəhərnən tanış edəssən, indi başa sal görüm, bu yazıx kişi nə günah edib ki, Allah onu daşa döndərüb?

Kişi arvadın yanında pərt olmamış üçün başıçıxan adamlar kimi deyir:

- Sən nə danışırısan, ay savadsız, avam arvat, Şah Abbasın oğlu Çingiz xan Rüstəmi-Zalın oğlu Nadir şah ilə vuruşmada öldürülənnən sonra qardaşı Teymurləng onu daşdan düzətdirib gəmi ilə buraya gətirmişdi.

BAŞIM SAKQALIMNAN İGİRMİ İL BÖYÜHDÜ

Yoldan keçən bir padşah saçları ağapbağ, sakqalı qapqara olan bir kənlidən soruşur:

- Niyə başının tükü ağ, sakqalın isə qaradı?
- Çünki başım sakqalımnan igirmi il böyühdü.

YAŞIMI HEŞ KİM OĞURRAYANMAZ

Bir qoca kəntlidən soruşullar:

- Neçə yaşın var?
- Atmış, ya yetmiş. Düzünü bilmirəm.
- Necə? Yaşını da bilmirsən?
- Bu mənim nəyimə lazımды, mən toyuxlarımı, qoyunna-rımı, məhsulumu, pulumu sayıram, çünki onnarı oğurraya biləllər, yaşımı heş kim oğurrayanmaz.

AĞIÇI KİŞİ

Bir nəfər pinəçi kişi bütün şəhərdə öz ah-şivən ağlaması ilə məşhur idi. Ona görə də hər kimin bir adamı ölərdisə, gəlib onu aparırdılar. Həmin pinəçi də ağlıyıb yasa gələnnərin ürəğini yumuşadardı. Bir sözlə, məclisi əsl yasa çevirib, qızıışdırardı.

Bir gün onun yanına gəlib şəhərin məşhur bir adamının öl-düğünü deyillər. Gəlməsini xahiş edillər.

Pinəçi onnarı rədd edib deyir:

- Bu gün səhər arvadım ölüb, nə qədər eləsəm də, sevincimnən ağlıya bilməyəcəm.

DƏMİRÇİ ŞƏYİRDİ

Bir arvad öz oğlunu dəmirçi yanına şagird qoyur. Uşax bir həftə dəmirçi yanında işləyənnən sonra "Hamısın örgəndim" deyib daha işə getmədi.

Bir gün dəmirçi uşağın anasını görüb oğlunun niyə işə gəlməməsini xəbər alanda anası deyir:

- Oğlum daha dəmirçiliyi öyrənib.

Dəmirçi təəccübnən soruşur:

- Nə vaxt öyrəndi?

- Elə bu həftənin içində, oğlum deyir ki, bir parça misi qoy olsun isti, qoy olsun yastı, qırağını qatda olsun qazança, dörəsin tapda olsun tiyança.

Dəmirçi gülüb deyir:

- Sağ olsun belə fərasətdi oğlan, bir həftədə dəmirçiliği həm özü öyrənib, həm də anasına öyrədib.

TƏRBİYƏLİ UŞAX

Bir gün bir ana oğluna deyir:

- Qonşu uşağı ilə oynama, o, tərbiyəsizdi, səni də pozar.

Oğlu deyir:

- Yaxşı, ana, onda qoy o, mənimlə oynasın, tərbiyəli olsun.

BAL ARISI İSTİYİR

Qonşu otaxdan uşağın ağlamaq səsinə eşidən ana çıxır:

- Nə istiyir verin, sakit olsun.

Bir az sonra daha bərk qışqırır, ana yenə deyir:

- Dedim axı, nə istiyir verin.

Qulluxçu cavab verir:

- Bal arısı istiyirdi, tutub vermişəm, sancıb.

SƏN YATANDA ÇALARAM

Bir uşaq atasına deyir:

- Atacan, mənə tütək al!

- Yox, oğlum, sən mənim qulağımın dibində çalıb işləməyə mane olasan.

- Atacan, fəqət, sən yatanda çalaram.

BAŞINI QAÇITMASIN

Anası oğlunna soruşur:

- Yaşar, niyə ağlıyorsan?

- Nərgiz məni incitdi.

- Bacın sənnən balacadı, o sənə neynədi ki?

- Mən onun başına yumruq vurmaq istiyəndə başını qaçırtmışdı, əlim divara dəydi, əzildi, ona tapşır, bir də başını qaçıtmam.

KAĞAZI HARASINA YAPIŞDIRIBLAR?

Solmaz gəlinciyin arxasınca yapışdırılan kağızı göstərən anasının soruşdu:

- Bu nədir?

- Qızım, bu kağız gəlinciyin hansı fabrikada hazırladığını bildirir.

Bir neçə ay sonra Solmazın bir bacısı da anadan olur. Anası görür ki, Solmaz onun bələğini yoxluyur, soruşur:

- Qızım, nə axtarırsan?
- Bəs o kağızdan bunun harasına yapışdırıblar?

ANAM EVDƏ YOXDU

Ana qonax getməh istiyir, altı yaşlı qızını çağırır deyir:

- Hər kəs zəng etsə, deyərsən ki, anam evdə yoxdu, adını-
zı, telefon nömrənizi deyir, ancax ədəblə, adam kimi, başa düşdün?

Yarım saatdan sonra telefon zəng vurur, uşaq dəstəyi alıb
diyir:

- Anam evdə yoxdu, adınızı və telefon nömrənizi deyir,
ancaq ədəblə, adam kimi, başa düşdün?

GƏLİNCİYİMİ İTİRMİŞƏM

Qız anasından soruşur:

- Ana, doğurdanmı böyük ensiklopediyada hər şey tapmaq
olar?

- Əlbəttə, bala, necə məgər?
- Axı mən gəlinciyimi itirmişəm.

NƏ ÜÇÜN MƏNİM ANAMI ALMISAN?

Balaca Yaşar atasına dedi:

- Mən də arvad almaq istiyirəm.
- Kimi alırsan?
- Sənin ananı.
- Heç belə iş olar?
- Niyə olmur, bəs sən nə üçün mənim anamı almısan?

ANALARI AXŞAM GƏLİR, SƏHƏR GEDİR

Uşax anasından soruşur:

- Anacan, doğurdanmı ulduzlar günəşin balalarıdı?
- Əlbəttə.
- Bəs onda ay da analarıdı?
- Onu eşitməmişəm.
- Bəs görmürsən, ataları səhər gəlir, axşam gedir, amma anaları axşam gəlir, səhər gedir.

FELİN ZAMANI

Müəllim fellərin təsrifi haqqında danışib qurtarandan sonra bir şagirddən soruşur:

- Əgər mən deyirəm “Əl-üzümü yuyuram, əl üzünü yuyursan, əl üzünü yuyur”, bu hansı zamandı?

Şagird fikirləşənnən sonra deyir:

- Müəllim, səhərdi.

MÜƏLLİM, PİŞİK GÖRMƏMİSİZ?

Müəllim kiçik yaşlı bir şagirddən soruşur:

- De görüm, pişik necə heyvandı?
- Uzun quyruqlu, yumşax tüklüdü.
- Daha nə?
- Gözləri qarannıxdı ışıldayır.
- Daha nə?
- Yumşax pəncələri, iti dırnaqları var.
- Yaxşı, daha nə?

Müəllimin suallarından bezən uşax deyir:

- Müəllim, elə bil ki, ömrünüzdə heç pişik görməmisiz?

MÜNƏCCİMLİK DƏRSİ

Axşamçağı oğlan qızla parkda görüşür.

- Sən mənim günəşim, ayım, kəhkeşanda parlayan ulduzumsan...

Qız təbəssümlə cavab verir:

- Sən mənə münəccimlik dərsi keçirsən?

DEKOLTƏ PALTAR

İki qızcığaz gəlincihləri ilə oynayarkən böyühlərdən danışrdılar. Onların biri o birinnən soruşur:

- Sən biləsən dekoltə paltar necə olar?

- Doğrusu, bilmirəm, ancax əcayib şey olmalıdı.

- Niyə?

- Çünki böyük bacım dekoltə paltar geydi, özünə ər tapdı.

Kiçik bacım isə dekoltə paltar geydi, sətəlcəm oldu.

AXMAX ADAXLI

Oğlan adaxlısına deyir:

- Əzizim, bizim adaxlandığınızı heç kəsə bildirmə.

Qız nazlanaraq deyir:

- Ancax icazə ver, ən səmimi dostuma bunu bildirim.

- Nə səbəbə?

- O, həmişə mənə deyirdi: heç bir axmax tapılmaz ki, səni alsın. Qoy görsün ki, səhv edib.

ALTMİŞ YAŞINDA QIZINIZI ALARAM

Bir milyoner öz qızlarını ərə vermək istiyirdi. Qəzetə belə bir elan verir: "Kiçik qızımın igirmi beş yaşı var, kim onu alsa,

igirmi beş milyon dollar ona verrəm. Ortancıl qızımın otuz beş yaşı var, kim onu alsın, otuz beş milyon dollar verrəm. Böyük qızımın qırx yaşı var, kim onu alsın, qırx milyon dollar cəhizlə verrəm".

Elan çap olannan bir saat sonra igirmi yaşlı bir gənc oğlan qapını çalır soruşur:

- Ağsa, altmış yaşında qızınız olsa, mən alaram.

ZEYNƏBİN İKİNCİ ƏRİ

Bir gənc oğlan bimarstanda yerə uzanıb "Zeynəb! Zeynəb!" deyər fəryad edirdi. Dostumnan soruşdum:

- Bu nə əhvalatdı?
- Zeynəb arvadının adıdır. Bu yazığı o qədər incidib ki, əsəbləri pozulub.

Altı aydan sonra yenə yolum həmin bimarstana düşdü, yenə də həmin səhnənin şahidi oldum. Ancax bu dəfə "Zeynəb! Zeynəb!" deyən başqa adam idi. Dostumnan soruşdum ki, bəs bu kimdi?

- Bu Zeynəbin ikinci əridir, dəli olub.

MƏNİ ÖPƏN KİMİDİ?

Oğlan öz nişanlısına deyir:

- Əzizim, mən bilsəydim ki, tünəldə uzun müddət qaranıx olacağ, fürsətdən istifadə edib səni bərk öpərdim, heyf.
- Necə, bəs mənə öpən kimidi?

ATAN APARDI

Arvad ərinnən soruşur:

- İndiyə qədər hardaydın?

Əri deyir:

- Kulubda axmaxların yarışı keçirilirdi, ən axmax adama bir qızıl sahat veriləcəydi, mən ordaydım.

Arvad deyir:

- Çox gözəl, bəs sahat hanı?

Əri deyir:

- Atan apardı.

MƏN BAŞQASINA SÖZ VERMİŞƏM

Ölməkdə olan qoca kişi cəvan arvadına didi:

- Sənnən bir xahişim var, istəməzdim ki, mən ölənnən sonra illərlə düz gəlmədiyim o qonşuya gedəsən.

- Arxayın ol, mən başqasına söz vermişəm.

İKİ FİT QƏDƏR

Təzə evlənmiş ər-arvad qızıl mağazasına daxil oldular. Gəlin satıcıdan soruşur:

- O üzüyün qiyməti neçədi?

- Üç yüz min tükən, xanım.

Cavan ər gözlənilmədən uzun bir fit çalıb satıcıya başqa bir üzüyü göstərib soruşur:

- Bəs onun yanındakı üzüh neçədi?

- İki fit qədər.

ANAN GƏLMƏSİN

İki qadın dərdləşirdilər:

- Mən ərinnən haçan pul istəsəm ala bilərəm.

- Nə cur?

- Pul lazım olanda deyirəm, filan qədər mənə pul lazımdı, əgər vermirsən yaz, anam gətisin, o sahat verər, deyir, amandı, yazma, qoy anan gəlməsin.

ARVADIMIN BİRİNCİ ƏRİNİN QƏBRİDİ

Bir qəbristannıxdə qəbirin üstündə oturan bir kişi ağlıyır, gözyaşı töküüb deyirdi:

- Axı sən niyə ölüb, məni baxtı qara etdin?
- Yoldan keçən biri yaxınnaşdı soruşdu:
- Yəqin ki, bu, rəhmətdih atanın qəbiridi.
- Xeyir, bu mənim arvadımın birinci ərinin qəbiridi.

ALLAHINA ŞÜKÜR ELƏ

Təzə evlənmiş iki dost bir-birinə rast gəlib, yeni qurduqları ayilə həyatınnan söhbət edillər. Biri deyir:

- Arvadım günümü qara eliyib. Həmişə mənə qabaxkı ərinən danışdı onu tərifiyir.
- Sən get, Allahına şükür elə, mənim arvadım həmişə mən ölənən sonra ərə gedəcəgi kişidən danışır.

CƏNNƏTDƏ

Kişi deyir:

- Dünən gecə yuxuda gördüm ki, cənnətdəyəm.

Qadın deyir:

- Doğurdan? Mən də yanıdaydım?

Kişi:

- Dedim ki, yuxuda gördüm cənnətdəyəm, sən yanımda olsaydın, cəhənnəmdə olardım ki ...

BOŞANMA

Məhkəmə sədri:

- Qadınızı niyə boşayırsız?
- Ona görə ki, xasiyyətimiz düz gəlir.
- Necə, başa düşmədim.
- Bəli, xasiyyətimiz təmamilə düz gəlir. Mən paprus çəkirəm, o da çəkir. Mən işki içirəm, o da içir. Mən işə gedən kimi o da evdən çıxır. Mən axşamlar evə gec gəlirəm, o da gec gəlir.

HAZIRCAVAB KİŞİ

Dəmiryolu istqahında arvad ərinə deyir:

- Əzizim, bəs nə üçün sən məni öpmürsən? Görmürsən o kişi arvadını necə hərarətlə öpür?
- Çünki o kişi qadınını səfərə göndərir, sən isə qayıdırsan.

AĞIR YATAN ARVAD

Kişi qadına deyir:

- Səhər saat altıda məni oyat, tez gedəcəm.
- Mən çox ağır yatıram, altıya on dəqiqə qalmış məni dümsühlə, bilim ki, səni oyatmaq lazımdı.

ŞİKAYƏT ETMƏGƏ QORXURAM

Dostuma dedim:

- İki gün qabax qəzetdə oxudum ki, bir kişi məhkəməyə arvadının əlinə şikayət edib ki, arvadım məni hər gün döyür, mənə kömək edin.
- Onda ürək var, məni arvadım hər gün döyür, ancaq mən şikayət etməyə qorxuram.

BOŞQABLARI BAŞIMDA SINDIRIR

Məhkəmə sədri arvadını boşamax istiyən bir kişidən soruşur:

- Arvadınızı boşamağın səbəbi nədi?
- Arvadım mənə çox incidir.
- Məsələn necə?
- İgirmi ildi ki, biz evliyə, bu igirmi ildə elə bir gün olmuyub ki, arvadım qəsdən bir boşqab sındırmasın.
- Bı halda igirmi ildən sonra ayrılmaq fikrinə düşmüşüz?
- Bəli, bir həftə olar ki, boşqabları başımda sındırır.

QƏSSABA SIRIDIM GETDİ

Arvad deyir:

- Bütün kişilər fırlıxdı. Bu gün südsatan kişi mənə bir qəlp pul verib.

Kişi deyir:

- Hanı o pul, ver bazarda başqasına sıırıyım.

Arvad deyir:

- Qəssaba sırdım getdi.

YAZIX MAHMUD

İki dost söhbət edillər. Biri o birinə deyir:

- Kərim, eşitmisən, bizim idarədə işliyə Mahmud evlənib, özü də arvadı çox savaddı qadındı, yeddi dil bilir.

- Aman, Allah. Mahmud onnan necə yaşıyacaq, mənim arvadım bircə dil bilir, yenə öhdəsinnən gələ bilmirəm. Dilini başa düşmürəm, o ki qaldı yeddi dil bilə, yazıx Mahmud.

İTƏ SOYUX DƏYƏR

Arvad deyir:

- Əzizim, bu saat apar bu məktubu post qurusuna at. Məktub gecikməməlidir.
- Gör necə qar yağır, belə havada it də bayıra çıxmaz!
- Doğru, əzizim, gözlə itimizi özünlə aparasan, itə soyux dəyər.

ONU SƏNİN QIRXINA SAXLAMISAM

Həkim xəstə kişinin yanından çıxarkən onun arvadına deyir:

- Xəstənin halı ümüdsüzdü. Ancax bunu ona bildirmə!
- Arvad ağlıya-ağlıya ərinin yanına gedib onu bərk qücaxlıyıb deyir:
- Çox şükür, qorxulu bir şey yoxdu. İndi ürəyin nə istiyir, de, bişirim?
- Atan gətirən qoyunu kəsdir, qara ciyarinnən kabab çəh.
- Yox a, əzizim, onu sənin qırxına saxlamışam.

BAŞDAŞI

Bir xanımın əri ölmüşdü. Sədaqəti naminə mərmərdən bir başdaşı sifariş verib üstündə bu sözləri yazmağı tapşırırmışdı:

“Mən sənnən sonra qala bilməyəcəm”.

Başdaşı hazır olana qədər arvad başqa ərə getdi. Tez daşın üstünü yazanın yanına gəlib dedi:

- Xaiş edirəm, o cümləyə bircə söz artırasız.
- Hansı sözü?
- “Qala bilməyəcəm”dən qabax “tək” sözünü.

XƏCALƏT ÇƏKİRƏM

Bir kişi dostunun vəfat edən üçüncü arvadının qırxınnan gələrkən çox qəmgin görünür. Arvadı soruşur:

- A kişi, nolub, niyə qəmginsən?

Kişi ah çəkib deyir:

- Dostum üç dəfədi məni qırxa dəvət edir, amma mən hələ bir dəfə də olsun buna görə onu dəvət edə bilməmişəm, yaxşı düşmür, xəcalət çəkirəm.

QOCA ARVADDARI SEVMİRƏM

Varlı bir qocanın arvadı yox idi. Onnan soruşullar:

- Nə üçün evlənmirsən?

- Qoca arvadları sevmirəm.

- Vacib deyil, qoca alasan, cəvan al!

- Necə ki mən qoca arvaddarı sevmirəm, cəvan arvaddar da mənim kimi qoca kişini sevmiyəcəh.

QODUXLAR ANASI

Bir qoca arvad qabağına iki qodux qatıb aparırdı. İki tərbi-yəsiz cəvan ona yaxınlaşıb deyir:

- Səlam, ay qoduxlar anası!

Arvad onları süzüb mənalı surətdə deyir:

- Əleykəssəlam, ay mənim balalarım.

EŞŞƏH BALASI MƏNƏM

Bir gün Əhməd atasınnan bir az pul istiyir. Atası pul verməh əvəzinə onu dannıyıb məzəmmət edir. Əhməd hirslənib

ixtiyarsız ona "eşşək balası" deyib qaçır. Atası tutub qulağını çəkib deyir:

- Kimdi eşşək balası?

Əhməd ağlıya-ağlıya deyir:

- Atacan, vurma, eşşək balası mənəm.

İKİ NƏFƏR GÖZÜMƏ DÖRT GÖRÜNSƏ, DOYMUŞAM

Bir ata oğlunu özü ilə meyxaşaya apardı, dalbadal beş şüşə işki işdi, oğlu onnan soruşdu:

- Atacan, hələ doymamısan?

Atası dili topux çala-çala cavab verdi:

- Oğlum, orda oturan o iki nəfər gözümə dörd görünəndə başa düşəyəm ki, doymuşam, ta içməyəm.

Oğlan təəccüblə atasına dedi:

- Atacan, orda bir adam oturub.

MƏN HƏLƏ DƏ YAŞIIRAM

Qız başı alovlu anasının yanına gəlib deyir:

- Anacan, ərim deyir ki, mənə xəyanət etsən sənə başını kəsəyəm.

Anası qəhqəhə çəkib gülüb deyir:

- Bu sözlərə çox da fikir vermə, qızım! İgirmi beş il qabax atan da mənə bu sözləri deyirdi. Görürsən ki, mən hələ də yaşırıam.

QİTMİR QONŞU

Kiçik Adil anasına deyir:

- Anacan, deyəsən, bizimlə üz-üzə yaşayan qonşularımız qıtmırdılar.

- Necə?
- Çünki uşax bircə qıran pul udub, onnar gör necə çıxır-bağır salıplar.

AYNA

Bir nəfər kəndli ömründə ayna görməmiş arvadı üçün şəhərdən bir ayna alıb gətirir. Arvad öz surətini ilk dəfə aynada görəndə güman edir ki, əri təzəcə arvad gətirib. Şikayətnən aynanı anasının yanına aparır. Qoca arvad da heç ayna görməmişdi. O da qırışmış üzünü aynada görəndə qızına iyhamnan deyir:

- Yox, qızım, qussələnmə, bu qarı heç bir zaman sənin yerini tutmuyacax.

QORXURAM

Ana deyir:

- Əhmədcan, oğlum, gəl təzə Almaniya dili müəllimini qucaqla, öp!

Əhməd deyir:

- Yox, anacan, mən bu işi etməyəcəm.

Ana deyir:

- Niyə, əzizim?

Əhməd deyir:

- Niyə, niyə? ... Onun üçün ki, dünən axşam sən evdə olmuyanda atam onu qucaqlayıb öpdü, müəllimə də ona bərk bir sillə vurdu. Qorxuram ...

BİR KİŞİ FƏRQ VAR

Balaca Rəna anasınnan soruşur:

- Ana, qızla arvadın nə fərqi var?

- Bala, qız hələ ərə getmiyib, amma arvad ərə gedib. İndi bildin onların arasında nə fərq var?
- Bəli, bildim ana, bir kişi fərq var.

MƏN SƏNİ TANIRAM

Bir oğlan hər gün belə dua edirdi:

- Ay Allah, mənim atama bir milyon pul ver, haman dəqqə al. Atası bunu eşidib təəccüblə soruşdu:
- Oğlum, bu necə duadı?
- Mən səni tanıram, qoy versin bilirəm ki, sənən bir qəpih də geri ala bilməz.

XANIM KİMİ VURSA, EV ONUNDU

Birinci sərxoş deyir:

- Bu, bizim evdi, yoxsa sizin?

İkinci sərxoş deyir:

- Səbir elə, qoy xanım çıxsın, hansımızı vurdu, bilərik ki, ev onundu.

XAIŞ EDİRƏM, BİR-BİR KEÇİN

İki sərxoş bir körpünün üstündə rastlaşdılar, birincisi dili dolaşır dedi:

- İcazə verin, sizin aranızdan keçim.
- Buyurun, amma xaiş edirəm, bir-bir keçin.

AXI, O EŞŞƏHDİ

Bir molla küçədə çaxır işmiş bir kişiye üzün çevirib deyir:

- Niyə çaxır içirsən, hazır Allahın verdiyi təmiz suyun nəyi pisdidi?

- Axı su sudu, çaxır çaxır, əlbəttə, çaxır yaxşıdı.
- Gəl, bizim eşşəyin qarşısına bir sətıl su qoy, bir sətıl çaxır, gör, hansın içər?
- Əlbəttə suyu.
- Gördün?
- Axı, o eşşəhdi.

EVİMİZ GƏLİB YANIMNAN KEÇƏCƏK

Bir sərxoş küçədə ağacın budağını tutub dayanmışdı. Bir nəfər ona yaxınlaşdı deyir:

- Burda neynirsən? Sərxoşsan, çıx get evinə.
- Görmürsən Kürreye-Ərz fırranır? Gözlüyürəm evimiz gəlib yanımnan keçəndə qapıdan içəri girim.

YEDİYİM SABUN İMİŞ

Bir huşsuz adam məğaziyə gəlib hiddətnən satıcıya deyir:

- Bu sabun ki mənə vermişdiz, heç köpühlənmir.
- Bu sabun deyil, pənirdi.

Huşsuz bir az fikrə gedib deyir:

- Onda belə çıxır ki, mənim səhər çörəhnən yediyim sabun imiş.

İKİ RƏSSAM

İki özünü öyən rəssam biri-birinə rastlaşır, birincisi deyir:

- Mən bir parça kağızda Ağrı dağının şəklini çəhmişəm, elə təbiyidi ki, suya salan kimi batır.

O biri rəssam deyir:

- Mən atamın şəklin çəhmişəm, elə təbiyidi ki, hər iki gün-nən bir sakqalın qırxırıx.

TEZ QAYIDAN HƏDİYYƏ

İki yoldaş küçədə bir-birinə rast gəldi.

- Səlam, Həsən evlənib, eşitmisən?
- Toyunda şirkət etmişəm.
- Nə hədiyyə apardın?
- Göyərçinnərimnən beşini. Başqa şey aparsaydım bir gün sonra evə qayıtmazdı axı.

İÇİNİ QAZIB ZƏFRAN DOLDURUPLAR

Biri səbətdə yumurta aparırdı, qabağına çıxan qonşusuna deyir:

- Tap görüm, nə aparıram, əgər tapsan on dənəsini sənə verəcəm. Apar evə, qəyğanax çal. Ağ yumuru şeylərdi, yerə düşsə sınar, suda bişirəndə qabığınyı soyallar, əvvəl ağ görünər, sonra sarısı.

- Bildim, bildim, ağ turpdu, hamısının içini qazıb zəfran dolduruplar.

GƏRƏH AYRI EŞŞƏH TAPAM

Qanmaz bir adam dəyirmanı buğda aparmışdı, gördü ki, zıncırovlu bir eşşəh dəgirman daşını hərlədir, dəyirmançıdan soruşdu:

- Daha bu zıncırov nə üçündü?
- Eşşəh dayananda xəbər tutum.
- Bəlkə dayanıb başını tərpətdi?
- Əgər bu eşşəh sənə qədər ağıllı olsa, gərəh ayrı eşşəh tapam.

TEZ OL, MİN TŪMƏNİ VER

Biri səhər xoruz banında dostunun qapısını döyür:

- Bilirsən, niyə gəlmişəm?
- Əlbəttə, bilirəm, min tŭmənnən mərc edəh, sən mənənnən pul istiyəcəhsən.
- Yox, eləcə kefini soruşmağa gəldim. İndi ki, uduzdun, tez ol, min tŭməni ver.

BAŞI HANSIDI, QUYRUĞU HANSI

Bir xanım öz iti ilə dərya qırağına gəzməyə çıxmışdı, dostu onnan soruşdu:

- Çox gözəl itdi, ancax çox tŭhlüdü, heç başı ilə quyruğunu ayırmaq olmur. Bəs siz necə bilirsiniz ki, başı hansıdı, quyruğu hansı?
- Bu iş çox asandı. Quyruğun tuturam, əlimi dişləyəndə bilirəm ki, başıdır.

SUSUZSAN, YOXSA YUXUSUZ?

Gecə ev yiyəsi qonaxdan soruşur:

- Susuzsan, yoxsa yuxusuz?
- Bağışlayın, səhər tezdən evdən çıxıb, günorta vaxtı bu-lax başında bək yatmışam.

UŞAXLIXDA ÇÖX AĞILLI İMİŞSİNİZ

Məclisdə əyləşən bir uşağın zəkasının söz gedirdi, oturrannardan biri deyir:

- Uşaxlıxdə çox qıvrax, zəkalı olannar böyüyəndə annamaz, huşsuz olullar.

Bu vaxt hamam uşax dedi:

- Görünür ki, siz uşaxlıxdə çox ağıllı imişsiniz.

BU İTİ MƏN ALTI DÖNƏ SATMIŞAM

Bir nəfər it satan mağazasına gedib bir it seçib, pulun verənnən sonra soruşur:

- Sizcə, bu, yiyəsinə sadıq itdimi?
- Bəli, çox sadıkdı. Elə bu iti mən altı dönə satmışam.

HÜRƏN İT TUTMAZ

Gənc oğlan kəntdə bir qapını çalır, böyük bir it onun üstünə cumub hürməyə başlayır. Ev yiyəsi pəncərəni açıb deyir:

- Qorxmayın, eşitməmişiz ki, hürən it tutmaz?
- Mən onu bilirəm, xanım, qorxuram bunnan sizin it xəbərsiz olsun.

BİRİNCİ PİLLƏDƏN YIXILIB

İki nəfər söhbət edir:

- Uşax igirmi dördüncü pilləli bir nərdüvannan yıxıldı, heç burnu da qanamadı.
- Ola bilməz!
- Niyə ola bilməz, axı o birinci pillədən yıxılıb.

YATMAX İSTİYİRİH

Bir nəfər gecə saat on ikidə qıramafonu ocadan açıb rəqs edirdi. Birdən qapısı səsləndi. Ev yiyəsi qapını açıb qarşısına onnan da bir qat yoxarıda yaşıyan qonşusunun oğlunu görür.

- Nolub?
- Anam deyir ki, əgər mümkünsə, qıramafonuzu bu gecəlihim bizə borc verəsiniz, səhər qaytarıx.
- Necə, gecənin bu vaxtı siz çalıb oynamaq istiyirsiniz?
- Xeyir, yatmaq istiyirəm.

SƏN GÖRDÜYÜN MİLÇƏYİN VIZILTISINI EŞİDİRƏM

Birisi özün tərifliyi deyirdi:

- Mənim gözümlənduxca yaxşı görür. Məsələn, mən bu sahət o minarənin başında uçan milçəyi görürəm.

Dostu ona belə cavab verir:

- Mənim gözlərim pis görür, ancaq qulaxlarım yaxşı eşidir. Mən də sən gördüyün milçəyin viziltisini eşidirəm.

ƏN MÜKƏMMƏLİ BİZİM EVDƏDİ

Kitabfuruş deyir:

- Bunu da alın, yeni çevrilmiş gözəl bir romandı.

Alıcı deyir:

- Adı nədi?
- "Qadın dedi-qudusu".
- Ən mükəmməl bizim evdədi.

OLSA-OLMASA EŞŞƏHSƏN

İki nəfər söhbət edir:

- Qəribədi, arvadım məni "Gözəl pişih" adlandırır, qaynanam isə "Çirkin dəvə" diyib çağırır.

- Mənə elə gəlir ki, orta həddi götürməh lazımdı. Sən nə balaca pişihdən, nə də böyüh dəvə, olsa-olmasa eşşəhsən.

TƏMİZ KÖYNƏH İSTİİRƏM

Satıcı deyir:

- Yəqin siz mənim köynəyim kimi bir köynəh istiyirsiniz?

Alıcı deyir:

- Xeyir, mən təmiz köynəh istiiirəm.

HƏR İKİNİZ SƏFEHSİZ

İki nəfər yol yoldaşı olub kətdən şəhərə gedillər. Biri deyir:

- Sən nə fikirəşirsən?

- Fikirəşirəm ki, yolda bir sürü qoyun tapeydım, südünü, qatığını, yununu satıb varlaneydım.

O birisi deyir:

- Ortağam.

- Yox, birini də sənə vermərəm.

- Mən də bir sürü canavar tapeydım, bütün qoyunları qırıb qurtareydı.

O birisi dönüb yoldaşına bir şillə vurub deyir:

- Sən mənim qoyunlarımı qırırsan?

Şillə yiyən qayıdıb ona bir təpih vurub deyir:

- Bəs sən utanmırsan, tapdığın bir sürü qoyunna mənə bir dənə də vermirsən?

Onnar bir-biri ilə dalaşmaxda, eşşəyə minmiş bir kişi gəlib onları ayırır, niyə vuruşduqlarını soruşur, deyillər. Həmin kişi eşşəyin belinə bağlanmış doşab tuluğun açıb yerə töküb deyir:

- Yalan deyirəmsə, qoy qanım bu doşab kimi axsın, sizin hər ikiniz səfehsiz.

QUYRUĞUNNAN QOXMURAM

Birisi dostunun evinə gedir, həyəət qapısından içəri girən kimi yekə bir itin ona sarı gəldiyini görüb yerində quruyub qalır. Elə bu vaxt ev yeyəsi bayıra çıxır, ağabbağ ağarmış dostunu görüb deyir:

- Qorxma, görmürsən, quyuğunu bolayır?
- Mən quyuğunnan qoxmuram, məni qorxudan onun ağzıdı.

İKİ DOST

Axı biz sənə dostux, mənim heç nəyim yoxdu, mənə köməh elə!

- Necə köməh edim?
- Məsələn, əgər iki atın varsa, birin mənə ver.
- Raziyam, daha nə?
- Əgər iki inəgin varsa, birin mənə ver.
- Raziyam.
- Əgər iki toyuğun varsa, birin mənə ver.
- Yox, bunu eliyə bilmərəm.
- Niyə? At verirsən, inəh verirsən, toyux vermirsən?
- Çünki atım, inəyim birdi. Toyuğum isə ikidi.

ARZUM YERİNƏ YETİŞİB

İki qədimi dost görüşür. Artıx qocalmış dostlarından biri soruşur:

- Düzün de, sənin uşaxlıx arzularınnan yerinə yetəni olubmu?

- Anam məni tənbiş edəndə saçlarımı tutub yolardı. Mən ağlıyardım, onda arzu edərdim ki, başımda bir dənə də tük olmasın. Bax, bu arzum yerinə yetişib.

O, belə diyib əlini daz başına çəkir.

RAHAT ÖL

Olduxca pislilər etmiş sonsuz günah yiyəsi olan bir adam birdən xəstələnir. Üç günün içində saralıb-solur. Həkimlər onun sağalmıyacağını deyillər.

O, ölümünən qabax günahlarını yumax üçün ən çox pislilik etdiyi yaxın dostlarınnan birini öz yanına çağırır deyir:

- Biz bir-birimiznən çoxdan dostux, mən tez-gec öləcəm. Xəstəliyimin dərmanı yoxdu. Sənə çox pislilik etmişəm. Əclaf olmuşam. Arvadın mənim məşuqəmdi, qızın da məndəndi, günahlarımmnan keç ki, mən rahat ölüm.

Dostu soyuqqannıxnən deyir:

- Mən bunnarı bilirdim, elə buna görə də sənnən yaxamı qutarmax üçün üç gün bunnan qabax sənə zəhr içitdim, rahat ölə biləsən, əzizim.

ÜZÜNDƏ ÇİBAN GÖRMÜRƏM

Bir nəfərin çox zərafətçil dostu yanına gəlir. Onu yorqan-döşəkdə gördühdə təəccüblə soruşur:

- Nolub, olmasın azar?
- Vallah, pis yerimə çiban çıxıb.
- Mən heç sənin üzündə çiban görmürəm.

İKİ BAĞBAN

İki bağban danışır:

- Mən nə əkirəm, kara gəlmir.
- Atan rəhmətli də elə bir şey əhmədi ki, kara gəlsin.

YAZ HƏLƏ EVDƏDİ

Bir oğlannan bir qızı məhkəməyə şahid sifətilə çağırmışdılar. Məhkəmə rəisi oğlannan soruşdu:

- Evlisiz, yoxsa subay?

Oğlanın bu sorğudan gözləri yaşarıb ağlıyır. Məhkəmə rəisi katibə deyir:

- Yaz evlidi.

Sonra üzün qıza tutub soruşur:

- Siz necə, evlisiz, yoxsa subay?

Qız cavab vermək əvəzinə hönkürtü ilə ağlıyır. Məhkəmə rəisi katibə deyir:

- Yaz hələ evdədi.

ƏLLİ YAŞA BƏNZƏDƏ BİLMİRƏM

Bir kişi qadınнан soruşur:

- Xanım, ərinizin neçə yaşı var?
- Qırx, mənimnən ərimin arasında on il fərq var.
- Qəribədi. Sizi heç cürə əlli yaşa bənzədə bilmirəm.

GƏLİR BAŞIMIZI QIRXMAĞA

Uşax qonağın üzünə diqqətnən baxıb soruşur:

- Əmi, siz dəlləhsiz?

- Yox, necə məgər?
- Sən həyatə gələndə atam anama dedi ki, budu gəlir başımızı qırmağa.

HƏLƏ 2000-Cİ İL OLMUYIB

Ağlınan çox pulu olan bir qadın ətiqəsatan dükanının qabağınan keçərkən gözü vitrinə qoyulmuş bir küzəyə sataşır, içəri girib kuzəni almaq istiyir.

- Zəhmət olmasa, o küzəni mənə verin.
- Buyurun, xanım, bu küzə son qazıntılar zamanı tapılıb, azı iki min il tarızı var.

Qadın elə bilir ki, dükançı onu aldadır, çox pul almaq istiyir. Baş çıxan adamlar kimi deyir:

- Niyə yalan deyirsiz, hələ heç 2000-ci il olmuyub.

GƏMİÇİ

Gəmi ilə siyahətə çıxmış bir qadın göyərtədə dayanmış bir gəmiçidən soruşur:

- Siz üzməh bilirsiniz?
- Bəzən bilirəm, bəzən bilmirəm.
- Necə yanı? Başa düşmədim.
- Suda olanda bilirəm, quruda olanda üzə bilmirəm.

KÜRƏKƏNİM YAXCI ADAMDI

İki qadın söhbət edir. Birinci qadın deyir:

- Eşitdim, oğlunu evləndiribsən, qızını ərə veribsən. Gəlindən razısan?

- Allah belə gəlini heç düşməyə də qismət eləməsin. Gü-nortuyacan yatır. Əlini ağdan-qarıya da vurmur. Gəlin demə, evimizə bir bəla gəlib.

- Bəs kürəkənin necə adamdı?

- Elə yaxşı adamdı. Heç söz ola bilməz. Qızım günortu-yacan yatır. O isə tezdən durub çay qoyur, qızıma yeməyi yata-ğında verir, özü də heç pul hak-hesab bilmir, qızım nə istəsə alır. Hara istəsə xərcliyir, heç bir kəlmə də danışmır.

QONAX SAXLAMAX TƏCRÜBƏSİ

Biri özünün qonax saxlamaq təcrübəsindən danışaraq deyir:

- Elə ki, qapının zəngi çalındı, tez papağımı, paltomu ge-yinib qapını açıram. Əgər arzu olunan qonax olmasa deyirəm:

- Xoş gördüh, çox təəssüf ki, bu sahat çox vacib işim var, gedirəm, çox gec gələcəm.

- Bəlkə bu gələn arzu olunan adam oldu, onda nə deyirsən?

- Onda da hər iki qolumu açıb deyirəm: bah, xoş gördüh, vacib iş üçün gedirdim, sən gəldin daha getmirəm.

XALINIZIN GÜLLƏRİN SAYIRDIM

Ev yeyəsi qonağı evdə tək qoyub qonşu ilə ayaxüstü söhbətə girişmişdi, bir sahat sonra gəlib qonağa dedi:

- Bağışlayın, deyəsən sizi çox gözlətdim, darıxmadınız ki?

- Xeyir a... mən heç darıxmadım. Xalınızın güllərin sa-yırdım. Bilməyiniz pis olmaz, orda düz 2 min 698 gül vardı.

ARXALIX

Həsən üç metr parça alıb dərzi Kərimə aparır. Kərim parçanı bir neçə dəfə ölçüb deyir:

- Bunnan sənə arxalix çıxmaz.
- Həsən parçanı dərzi Sadığın yanına aparır. O ölçüb deyir:
- Arxalix çıxar.
- Mən parçanı dərzi Kərimə aparanda o demişdi ki, arxalix çıxmaz, bəs sən necə çıxardırsan?
- Sadix gülümsüyərək cavab verir:
- Heç kimsiyə bu sırı aşma, Kərimin oğlu böyüyüb, sənə parçannan ona şalvar çıxmazdı, mənimki isə hələ balacadı, çatdı.

BABA, EŞŞƏHDƏN DE

Bir kəntlinin oğlu evlənməli olmuşdu. Bir gün arvadına dedi:

- Əgər keçimmə belə çətin keçsə, nəhayət, gərək eşşəyi satıb oğlana toy edəh.

O günnən sonra hər vaxt ata sözə başdıyanda, oğlan onun sözünü kəsib deyirdi: “Baba, eşşəhdən de!”

SAĞLIQLAR

- Adamın sağlığına ki, xəncər yarası vuranda, ürək yarası vurmaz.
- Bağbanın sağlığına ki, gülü pula satmaya
- Bənddə olan gurbətdəkilər sağlığına.
- Bu ağacın sağlığına ki, onun kölgəsindəyik
- Bütün ürəkdəki dostlar sağlığına
- Daşın sağlığına ki, sel gələndə xırda daşları öz yanında saxlar.
- Dəryanın sağlığına ki, ləpə vursa da daşmıya.
- Dostun sağlığına ki, min acını bir şirinə unuta.
- Dostun sağlığına ki, dostun evində istikana baxa, istikan gətirənə yox.
- Düz qolu bağlılar sağlığına (zindəndə nahəqqcə olanlar işlədirlər).
- Əsanın sağlığına ki, qocanı cəvanın yanında baş əsağı etmiyə.
- İçək bilək, bilək içək.
- İçirəm ləpənin sağlığına, noxudun məhvinə, çünki dığırlandı gedəndi.
- İntizar ilə həsrət çəkən gözlər sağlığına.
- Kömurun sağlığına, yumurtanın məhvinə(iki rəng olduğu üçün).
- Qırqının sağlığına ki, göydə fırlayıb birisinə vurulmayıb.
- Qurdun sağlığına ki, qoyunların ürəyinə dəyməyə.
- Mığmığının sağlığına ki, sancanda dövlətli kasıba fərq qoymaz.
- Mıxın sağlığına ki, çöldə çadır saxlıya, çadır mərd oğla-

nı, mərd oğlan namusun.

- Namərd oğlanın sağlığına ki, o olmasa, mərd oğulan tanınmaz.

- Özü düz, beli əyri, balası düz sağlığına(möv ağacına işarədir).

- Uca dağlar, qabar əllər, yanar ürəklər və intizar gözlər sağlığına.

- Ürəhdə həsrət daşıyanların sağlığına..

- Yekrəng oğlanlar sağlığına.

- Zəncirin sağlığına ki, suda qalıb paslansa da, bənd-bənddən ayrılmaya.

MƏRASİMLƏR

AXİR ÇƏRŞƏNBƏ

Axir çərşənbə axşamı uşaqlar təzə paltarlarını geyinib bö-yüklərnən çərşənbə bazarına gedib çərşənbə yemişi (noxud, kiş-miş, girdəkan, badam) alıb fışqa çala-çala evə qayıdallar. Axşam üstü gün batandan sonra cəvannar od yandırır birləhdə od üstün-nən atılallar. Evdə qalan qızlar od üstünnən atılırkən deyəllər:

Atıl, matıl, çərşənbə,
Bəxtim açıl çərşənbə.
Atıl, matıl, çərşənbə,
Qarnım yırtıl çərşənbə.

Od yandırandan sonra müşkülü olannar ayaxlarının altına kilid qoyub niyyətlərinin cavabın almağa bir nəfəri nişan edib onun ağzını gözləyəllər. İlk kəlmə ki, o adamın ağzından çıxdı, cavablarıdı. Şam yeyənnən sonra analar çərşənbə yemişinnən hamıya pay verib, evin hər bucağına da pay atallar, ərə gedən qızlarına, nişannı gəlinnərinə də çərşənbəli (yemiş, paltar, par-ça, qab-qaxıx) öz güclərinə qədər aparallar. İstəhli xala, bibi, bac-i, qardaş da çərşənbəliyin yanına pay qoyar. Bu gecə cəvannar dama çıxıb dolçuya ip bağlayıb evlərin baxıncasından sallallar, evin adamları dolçuya yemiş töküüb ya bir töhfə (corab, dəstmal) qoyub verəllər. Sabahı çərşənbə günü arvadlar yuyunub, qaş çəkib, gözlərinə sürmə çəkəllər, bu gün axar suyün üstünnən atılıb içinə yemiş atıb suda özlərinə baxıb başlarını darallar.

SÜNNƏT

Sünnət mərasimi oğlan uşağına məxsus olan mərasimdir. Sünnət mərasiminin nə vaxt olduğunu uşağın böyükləri müəy-yən edəllər. Bir gün şamın yanında qayğanax pıdırıb yaxın ta-nışları, ağalı, xanımlı qonax çağırallar. Uşağı kəsdirmək üçün bir səlmani gətirəllər.

Səlmani uşağı kəsənnən sonra qonaxlardan ənam alar. Bir ağsakqal uşağın həqqində belə dua edər: "Qanan olasan, qandırın olasan, qanıb-qandıran olmasan, heç qalmıyasan".

Bəziləri sünnət mərasimində aşiq, ya bir çalqıçı çağıraraq çalır oynayırlar.

DIŞLİK

Dişli (hədi) uşaqların ilk dişlərini çıxartdığı zaman pişirilir. Buğda, noxud dişliyin əsl dən-döşündən sayılır. Qədimdə dişli pişirmək çox vacib sayılırdı. Belə deyirdilər ki, tumanın xəttəsinə sat, uşağa dişli pişir. Bu mərasim üçün yaxın xanımları çağıraraq dişli pişirib birlikdə yeyib qonaxların evinə, qonşuların da evinə pay verirdilər. Pay aldığı adamlar dişliyin yerinə töhfə (paltar, pul, corab, hər nə ki güclərində olsaydı) qoyub yollayırdılar. Etiqad var idi, uşağa dişli pişirməsən dişli rahat çıxmaz. Dişliyi pişirəndə uşağa dua edirdilər:

"Adlı-sanlı olasan, qocalasan, Allah dişlərimi başacan eləsin".

Hələ də bəzi evlərdə dişli mərasimi görünür.

ADQOYMA

Zahı xanımın onuncu günü uşağı ilə hamama aparıb yuyundurardılar. Yuyundurandan sonra zahıya reyhan toxumu şərbəti verib, ona ılıx yumurta içirdib səlavət ilə evə gətirəllər. Evdə gəlinə bir təzə yer salıb, bir yağlı quymaq pişirib ona yedirdərdilər. Bu gün yaxın adamları, xanımları, ağalı çağıraraq otaxda dörə vurub əyləşərdilər. Uşağın baba, ya nənəsi qulaşına əzan deyib qız oldusa Fatimə, oğlan oldusa Məhəmməd səsləyib uşağı əldən-ələ verərdilər. Yəni də yetişərdi böyük baba, ya böyük nənə əlinə. Burada uşağın öz adını qoyub öz adı ilə səsləyirdilər. Səlavət çevirib şirni yeyib şadlıq edərdilər. Deməkdir, uşağın adını çox Qurandan seçərdilər.

TƏBRİZDƏ XANIM MƏRSİYƏLƏRİ

İmamlarımız dünyaya gəldiyi zamannan, onların müsibətləri də başlanmışdı. Bir çox şiə müsəlmanlar bu müsibətləri zikr edib, ağlallar. Bu müsibətlərə ağlama məclislərinə mərsiyə məclisləri deyilir.

Cənubi Azərbaycanda mərsiyə məclisləri o biri ölkələrdən daha çox olur, mərsiyəxannar deyillər: Təbrizlilər (türklər) imamlara öz uşaqlarına, əzizlərinə ağladığı kimi ağlayallar, ona görə də Təbrizin mərsiyə məclisləri daha da səmimi, ürəyə yatımlı olar.

Xanim mərsiyə məclisləri, ümumiyyətlə, mərsiyə oxudan şəxsin evində qurular, əgər mərsiyə oxudan şəxs öz nəzrində demiş olsa, bəzi yeməhlərdən, məsələn, “kükə, şirni (Müşgül-güşa) və...” mərsiyəyə gələnlərə paylar.

Mərsiyə oxudan şəxslər hamısı nəzir deyib, mərsiyə oxudalılar. Onlar iki dəstədən ibarət olurlar, ya Allahdan bir hacət istəyirlər, ya da Allahdan və ya imamların birinnən hacətlərini alıblar.

Mərsiyə vaxtları xas vaxtlarda olur:

Ay mərsiyəsi, çərşənbə mərsiyəsi, məhərrəm, səfər və orucluq aylarının mərsiyələri.

Nəzir deyən şəxs eyni halda mərsiyənin hansı zaman oxudacağını da bəlli edir. Məsələn, deyir: “Allahdan bir hacət istiyirəm, o hacətim bəravurd olannan sonra məhərrəm ayının filan vaxtında mərsiyə oxudaram”, ümumiyyətlə, mərsiyə məclisi qadınlar üçündür və kişilər üçün çox azaraq mərsiyə məclisi olur.

Mərsiyədə ev sahibi qonşularını, fəmillərini, istədiyi hər bir kəsi çağırır, bir müşəxəs saatda ilk mərsiyəxanın məclisinə gəlməyi ilə mərsiyəyə başlallar. Çox vaxt bu mərsiyəxannar mollalar olurlar.

Mərsiyə məclisində mərsiyəxan əvvəl yaşayışda çox lazım olan dini-şəri məsələlərdən deyib, onnan sonra mərsiyə oxunan

günün, namazı ya zikri olursa, onu da deyib, başlayır imamların müsibətlərinə oxşayıb adamları ağlatmağa.

Ay mərsiyələrinə nəzir edən şəxs hansı imama nəzir eləsə, o imama görə mərsiyə oxutdurar. Çərşənbə mərsiyələrində Musəbni Cəfərə görə, məhərrəm, səfər ayının mərsiyələri, ümumiyyətlə, imam Hüseyn və həzrət Əbulfəzlə görə, orucluğu ayının mərsiyəsi, həzrət Əli və həzrət Fatiməyi Zəhraya görə olar.

Türklər arasında həzrət Fatiməyi-Zəhra, həzrət Əbulfəzl, imam Hüseyn və imam Musəbni Cəfər üçün daha çox mərsiyə oxutdurulub, müsibətlərinə ağlanar.

Bir məxsus söz ki, həzrət Əbulfəzl və imam Hüseynə görə deyirlər belədir:

Bir qəddi ki, qardaş ölümü бүkdü, düzəlməz,
Min aləm ola, aləmə mislin dahi gəlməz.
Cismin su kənarında sınan kəştiyə bənzər,
Dur, salma bu girdabə, xətərnəkdi ləngər.

NƏZİR SÜFRƏLƏRİ VƏ YEMƏKLƏRİ

Azərbaycan xalqı yüksək dini inanclara bağlı olduğu üçün bütün yaşam boyu hər bir sahədə bu inanclarını ortaya qoymuşdu. Azərbaycan qadınları bir çətinliklə üzbəüz olduqları zaman, ya da bir hacət, diləkləri olanda nəzir-niyaz deyib, müşgüllərinin həll olunma yolunu imamlar, onların övladlarının qapılarında axtarırlar. Nəzirlərin novləri onlarca (bəlkə də yüzlərcə)dır ki, bunnarın içində süfrə nəziri və süfrə açmaq da var. Xusəsən bir sıra əlacsız xəstələrin toxdamağı üçün ya bir çətin, müşkül arzi-diləyə çatmaq üçün, habelə səfərə getmişin (məsələn, əsgərliyə, ya xətərli müsafirətlərə gedənnərin) sağ-səlamət dönməyi üçün, ya buna bənzər işlərdə süfrə nəziri deyilir.

Xatırlatmalıyam ki, adları verilən süfrə çeşitləri və onların xususları Təbriz şəhərinə ayıddı, Azərbaycanın başqa şəhərlərində də eyni şəkildə, bəzən bir az fərqlərlə yerinə gətirilməkdədi.

Bəzi yerlərdə süfrəyə “surfa”da deyillər.

Əmirəlmöminin süfrəsi

Bu süfrənin xususu budur ki, bu süfrədə hər nə varsa “ağ” rəngdə olmalıdı; yerə açılan süfrə, ya süfrədə olan yeməhlərin hamısı ağ rənkli olar. Süfrədə olan yeməhlər bunnardan ibarət olar: şirbiriş, ya firni, pənir, yoğurt, süt, şəkərpənir, çörəh; həm də Əmirəlmöminin süfrəsini ağ şəmlərlə bəzəllər. Əmirəlmöminin süfrəsinin başqa xususu budur ki, qonaxlar süfrədə hər nə yeməh olmuş olsa, gərək yeyib, ya da özləri ilə aparsınlar. Axir başda süfrədə heç bir şey qalmamalıdı. Ev yiyəsi təkcə süfrənin sonunda bir tikə yeyəcəhlərdən “bey” saxlamalıdı ki, onu da nəziri qəbul olduxdan sonra bir başqasına versin.

İmam Həsən süfrəsi

Bu süfrənin xususu budur ki, süfrədə olan hər nə varsa yaşıl rənkli olmalıdı. Süfrə parçasının öz rəngi belə yaşıl olar, süfrüyə qoyulan yeməhlər də bütünlühnən yaşıl olan yeyəcəhlərdən seçilməliidi. Süfrədə olan yeməhlər bunnardı: yeməli göy (pencər), yarpax dolması, xiyar, çörəh.

İmam Zeynəlabidin süfrəsi

Bu süfrə xususe naxoş olannar tərəfinnən verilir. Bu süfrədə təkcə yeməh qurutlu aş olar ki, qədim zamannarda belə bir rəsm var idi ki, həmin qurutlu aşın bütün dən-döşünü qapı-

qapı dilənib, yığardılar. İndiləhdə bu rəsm daha aradan gedib. Qurutlu aşda olan şeylər bunnardı: aş göyüki, ibarət olar təlxun, sovzi (kavar), cəfəri, gəşniş, isfənac, yerkökü, dən-döşlərdən noxud, lobiyə, mərcüməh, düyü, yarma, aş pişdihdən sonra da ona qurut qatıllar.

Əbülfəzl süfrəsi

Süfrələr içində ən ağır, ən zəngin, nobəno olan süfrə Əbülfəzl süfrəsidir. Bu süfrəyə hər nə yeməh qoyulmaxdadır, nə qədər süfrə zəngin, çeşitli olmuş olsa, bu süfrəyə bəzək sayılır. Süfrədə olan bir para yeməhlər bunnardı:

Sarısilə, tərəh, xurma, şəkərpənir (ona müşgülgüşa da deyilər), göy, pənir, şirni, neçə cür meyvə, aşlardan qurutlu aş, pilov ki, xuruştı da toyuq olar, çörəhlərdən lavaş, (dövlətli yerlərdə səngək olar), dolmalardan yarpaq dolması və bir neçə cür murabba da süfrədə döşənər. Bu süfrə başardıxca bəzəhli-düzəhli olar.

Xanım Ruqəyyə süfrəsi

Bu süfrəyə “Qırx bir Ruqəyyə süfrəsi” də deyilər. Bu süfrənin xüsusu budur ki, adları Ruqəyyə olan qırx bir qız uşağı oraya çağırılar. Bir başqa xüsusu da budur ki, bir “kərpic”in üstünə “tikan” qoyub, süfrənin ortasına qoyular. Süfrədə şəm də yandırılar. Bu süfrənin yeməhləri göy və pənir, şəkərpənir (həman müşgülgüşa) və çörəhdi.

Əliəsgər süfrəsi

Bu süfrə uşaxları xəstə və naxoş olan adamların tərəfinnən deyilər. Süfrənin xüsusu budur ki, süfrənin ortasında yaşıl

parça ilə örtülü iki boşqab yaşıl qoyallar. Birinin içinə “uşax əmziyi” və o birisinin içinə də “üç ox” qoyular, bir neçə şəm də yandırılar. Süfrənin yeməhləri təhcə süd, kiçik yağlı kükədi (bir növ çörəh), bunnardan başqa ayrı yeyəcəh bir şey olmaz.

Cənab Müslümün balalarının süfrəsi

Bu süfrənin digər bir xüsusu yoxdu və onda olan yeməhlər də bunnardı: qurutlu aş, şəkərpənir, göy, xurma, pənir-çörəh, bəzi yerlərdə tərəh də qoyallar.

Qarannıx süfrəsi

Bu süfrə qarannıx, ıxıxsız bir yerdə açıldığı üçün ona qarannıx süfrəsi deyilir. Qarannıx süfrənin bir çox xüsusları var. Qarannıx bir yerdə, sayları tək olan bir neçə xanım bir araya gəlib, quymax pişirəllər. Orda olan xanımların sayları üç, beş, yeddi nəfər olmalıdı. Kişi tayfası və oğlan uşağı bu süfrə başında olmamalıdı. Hətta boylu qadın (hamilə) bu süfrədə iştirak eliyə bilməz, çünkü uşağının oğlan, ya qız olacağı bəlli deyil. Kişi və oğlan uşağının olmamağı o qədər mühümdü ki, pişirilən quymaxdan belə onnara pay verilməz. Bütün quymax başında olan xanımlar və süfrədə iştirak edənnər gərək hamısı pak, təmiz olsunnar.

Bu süfrə təhcə çərşənbə axşamları (seşənbə günü) açılmalıdı. Həftənin başqa günələri habelə, məhərrəm, səfər aylarında olmaz. Süfrə, altı çərşənbə axşamı ardıcıl açılmalıdı.

Qadınlar öz aralarında bu süfrəyə xas olan işləri görəllər. Süfrələrin arası kəsilməməlididi, yeddinci süfrəni borc saxlıyıb, nəzir-hacət yerinə gəldiyinnən sonra açallar.

Dedigimiz kimi, sayları bəlli olan bir neçə xanım, qarannıx bir otaxda bir araya gəlib, quymax pişirəllər. Quymağı

pişirdihləri zaman, xanımların birisi bu süfrənin nağılını orda olannara tərif eyləyər. Nağılı tərif etməh də bu süfrədə ən önəmli və gərəhli işlərdən biridir¹.

Müşgülgüşa nəziri

Bu nəzirin süfrə nəzirlərinə bir çox bənzərlihləri olduğunna süfrələr arasında və ya mərsiyələrdə olar. Müşgülgüşa "şəkərpənir" adlanan bir şirnidən ibarətdi və xanımlar, bir müşgülləri olduğu zaman bu nəziri deyəllər. Bu nəzirin özünə görə xüsusiyyətləri var. Nəziri deyən xanım, gərəh nəziri ayın əvvəlində, özü də elə bir ay seçmiş ola ki, onun əvvəl günü cuma günü olsun.

Müşgülgüşanı paylamaxdan qabax bir xanım müşgülgüşa nağılın tərif elər².

Nağılı dedihdən sonra nəziri deyən xanım müşgülgüşaları xanımlar arasında paylamağa başlar. Özü də əvvəldə gərəh bəlli eliyə ki, hər müşgülgüşaya neçə sələvat çevrilsin. Sələvatın sayıları da gərəh tək olsunar (bir, üç, beş, yeddi).

1. Bax: Yoxsul qızın nağılı

2. Bax: Müşgülgüşa nağılı

TƏBRİZ MƏTBƏXİ

Çox yerlərdə olduğu kimi, Təbrizdə də xüsusi günlər (bayramlar) üçün xüsusi yeməklər hazırlanır. Həmin günləri və hazırlanan yeməkləri aşağıdakı kimi xülasə etmək olar. Əlbəttə, hazırlanan yemək və içkilərlə yanaşı, meyvə və yemişlərdən də (xurma, qarpız, iydə, qovun və s.) belə günlərdə faydalanırlar. Burada Təbrizə aid bir sıra yemək və içkilərin, eləcə də yemək hazırlığı prosesində istifadə olunan ədviyyatların adları sadalanır:

Noruz bayramı – əriştə pilo, səmni, boyalı yumurta, çeşidli şirnilər

Fitir bayramı – pilo, yağlı çörəklər

Axır çərşənbə – pilo, acil, quru mivələr

Çillə – pəşmək, pəxlə, acil

Qurban bayramı – pilo, qurbanlıq əti

Orucluq ayı – aş, firni, südlü aş, yağlı və şirin kükəllər, murabbalar, halvalar

İbni mülcəm gecəsi (Ramazan ayının 27-də - Qədr gecəsinə təsadüf edir) – kəllə-paça, bollu sarımsaqla

Noruz Bayramının 13-cü günü – gəngər pilo, kahi doşab, ya da iskəncəbin ilə

Məhərrəm – sarışilə, qurudlu aş, yağlı kükə, şərbət, südlü aş

Rəğeyib (Ölülər bayramı – dirilər bayramı) – halva

Xanım Ruqəyyə süfrəsi – pənim-çörək, yeməli göy, acil, şəkər pənim

Həzrət Əbilfəzl süfrəsi – aş, pilo, meyvə, şirincat

Xətmi ənam – şirincat, halva, sarışilə

Quran xətmi – pilo, şirincat

Toy – pilo, şirincat, noğul, nabat

Doğum – quymax, kabab, murəssə

Yas – pilo, halva

Uşağın diş çıxartması – dişlik (hədik)

Xəstəlik zamanı – soyuqdəyməyə aş və dəmləməlilər; oskürəndə kətə, mərci şiləsi, çaylar; zatürriyədə aş, çaylar, to-yuq suyu; isti vuranda abduğ, şüvərən; ishalda kətə-yoğurt, şərbət, şahispərən əraği, lumu şərbəti; qızılıcada şüyüd əraği; suyuxluxda şahispərən əraği, gül şərbəti;

Dadlar (Çaşnilər, ədviyyatlar)

Yeməyi dadlandırmaq üçün bir sıra çaşnilərdən istifadə edirlər. Təbriz mətbəxində çox tez-tez işlənən həmin ədviyyatlar bunlardır:

Abqora – Abqoranı yayın axırlarında, ya da payızın əvvəllərində üzüm qorasından tutarlar. Qoranın suyunu şirəçəkən maşınla çıxarıb süzəndən sonra günün qabağına qoyarlar. Bundan bir çox yeməklərdə istifadə olunur.

Ablumu – Təzə limondan hazırlanır, belə ki, şirəçəkən maşında sıxılıb suyu alınır. Ablumunu yeməklərdə, mürəbbələrdə, desertlərdə və s. işlədirlər.

Rubb – payızın əvvəllərində, ya da yayın son günlərində düzəldilər. Bamadorları yuyandan sonra onları piçaqla bölüb yekə qablara tökərlər. Bu zaman ona duz əlavə edib bir neçə gün günəşli yerə qoyub sonra əl ilə əzib süzgəcdən keçirib qazanda qaynadarlar.

Əriştə – payızda və əsasən undan ələ gətirərdilər. Əvvəlcə unu xəmir eləyib əriştə maşını ilə kəsib qurusun deyə iplərə sə-rərdilər. Bunun bir qismini də təndirdə, ya ocaq üstündə böyük tavaların içində qovurdular. Xam əriştələri (qovrulmamış) aş, qovrulmuş əriştələri pilov üçün işlədirlər.

ÇÖRƏKLƏR

Əhəri – bu çörəyin pişirilməsində yumurta, un, zəncəfil, yoğurt, yağ, şəkər, doşabdan istifadə olunur. Pişirmək üçün un ilə yağı puk və ələ yapışmayan xəmir halına gələnə kimi qarışdırırlar. Sonra şəkərlə yumurtanı birlikdə əlinən ovuşdururlar, sora doşabla zəncəfili, bir də turşamış yoğurdu artıraraq qarışdırıb bütün bunlarla bir az boş xəmir düzəldərlər. Bir-iki saat bu xəmiri qoyarlar dincəlsin, sonra yayıb qalıbı girdə-girdə kəsib üzərinə bir-iki qaşığı doşabla qarışmış yumurta sarısını yaxarlar. Nəhayət, bir çənqal ilə bunların üstünə şəkil çəkib ferdə pişirərlər. Bu çörək məhərrəm və orucluqda pişirilir.

Orucluq kükəsi – adından da bəlli olduğu kimi, bu çörək orucluqda pişirilir. Bunun xəmirində un, yumurta, kərə (ya da yağ), bir az da şəkər olmalıdır. Xəmirin mayası sirkə artırılmış yoğurt olar. Bu çörəyin üzərinə yumurta sarısı sürtərlər.

İşli kükə (fətir) – bu kükədə un, su, xəmir mayası, yağdan (kərə) istifadə olunur. Bu kükənin arasına girdəkan zəncəfil, ya da şəkər ilə zəfəranı yağda (ya da kərədə) qovurub qoyarlar, üstünə də yumurta sarısı sürtüb ferdə, təndirdə, ya da tavada pişirərlər.

Yağlı fətir – hazırlanma qaydası o biri kükələrdə olduğu kimidir, fərqi üzərinə zəncəfil, yağ və yumurta qarışdırıb sürtərlər.

AŞLAR

Abqora aşı – bu aşın hazırlanması üçün bolluca abqora, bamadur, souzi, cəfəri, yarma, düyü və qaragöz lobiyə lazımdır. Bu aş çoxra qışda və payızda pişirilir.

Albuxara aşı – bu aş üçün yuxarıda adıçəkilənlərdən başqa albuxara (qurudulmuş alça) da lazımdır.

İmam Zeynəlabidin aşı – bu aş da o biri aşlar kimidir. Bunu xəstəsi, ya müsafiri olan pişirər. Bu aş pişib qurtulandan sonra xəmirədən bir forma düzəldib niyyət eləyib aşın içərisinə salarlar, demək, bu forma pozulmadan qalırsa, niyyətləri bəravər olar.

On beş aşı – bu aş Rəməzan ayının 15-də pişirilər. Bunun üçün on beş yeyəcəkdən istifadə olunar: souzu, təlxun, ispanah, gəşniş, aş düyüsü, yarma, mərci, yağ, kələm, yerlək, lobiyə, noxud, düz və cəfəri.

Umac aşı – bu aş soyuqdəyən adam üçün pişirərlər. Bu aşın hazırlanması üçün mərci, ləpə, souzu, mərzə, istiod, bibər, yumurta, kəhləkotu və umac lazımdır. Umac belə düzələr ki, unu su və duz ilə qarışdırıb bərk xəmir düzəldilir, sonra o xəmiri ələkdən və ya rəndədən keçirib aşın hər nəyi pişəndən sonra aşə artırarlar. Nəhayətdə, yumurtanı bir qabda doyunca çalib aşın üstünə tökərlər. Bəzi evlərdə qıyma-qıyma ət də ona artıran olar.

Horra – bu bir növ aş və ya boş yeməkdir. Qoca adamlar, xəstələr, diş çıxarmaqda olan uşaqlar və ayaq yoluna getməkdə çətinlik çəkən uşaqların içməsi üçün hazırlanır. Unu soyuq suda çalıb, yavaş-yavaş isti su töküb, sonra duz, kərə və bəzən süd artırıb lam ocağın üstündə pişirərlər.

KÜKÜLƏR

Yerlama küküsü – yerlamanı çiy-çiy, ya da pişəndən sonra rəndədən keçirib ona yumurta, sarıkök, ya da zəfəran və ceviz artırıb tavada bolu yağda qızardarlar.

Ət küküsü – çərxlənmiş ətə un, yumurta, duz, sarıkök, soğan vurub sonra tavanı qızdırıb, yağ töküb bu qarışığı tavaya yayarlar. Bu kükünü qonaqlıqlarda əsas yeməkdən əvvəl sofraya gətirərlər.

İşli kükü – bu kükü yerlama küküsü kimidir, amma bu-raya suğan, cəfəri, qovurulmuş ət artırılar.

Balıq küküsü – balığın sümüksüz və çərxlənmiş ətinə ab-lumu, sarıkök və yumurta artırılıb başqa kükülər kimi pişirilir.

Toyuq küküsü – toyuğu suda pişirib ona cəfəri, qovu-rulmuş yerkökü, zəfran, yumurta və qovrulmuş soğan, bir də un artırıb o biri kükülər kimi pişirilir.

BORANILAR

İspənah boranısı – bu boranı qanı aşağı adamlara yaxşıdır. Bu boranıda ispənah, suğan, ceviz və yumurtadan istifadə olunur.

Ciyər boranısı – doğranmış ciyəre soğan və bamadur artırıb qovurarlar.

Daş kələm boranısı – daş kələmləri doğrayıb qovurarlar, sonra üstünə soğan, pişmiş ləpə, pişmiş ət və bamadur artırırlar.

Kəngər boramısı – kəngəri doğrayıb ona qovrulmuş soğan, sarımsaq artırıb yağlı suda pişirərlər. Pişəndən sonra ona süzmə yoğurt qatıb çörəklə yeyərlər.

Yetimçə – qara badımcən, yeralması, soğan, bamaduru girdə -girdə kəsib lay-lay üst-üstə yığıb ona duz, sarıkök, bir az da çərxlənmiş ət və quru bibər, bir bardaq su artırıb pişirərlər.

Nımmıx boramısı qabağı doğrayıb, qovurub suda bir az pişirərlər, yeyəndə də ona sirkə artırırlar. Yoxsa da qabağı təndirə, ya da ferə bütününə qoyub beləsinə pişirərlər.

DOLMALAR

Bamador dolması – bərk bamadorların içini boşaldıb ona ləpə, çərxə çəkilməş ət, bir də soğanı qatıb doldururlar.

Bibər dolması – göy, ya da qırmızı bibərlərin içini boşaldıb ləpə, yarma, qovrulmuş soğan, bir az da düyü ilə doldurub dərin qablamaya da bir bardaq su əlavə edib lamda pişirərlər.

Xitab – çörək xəmirini yayırlar, sonra girdə-girdə kəsib ortasına qovrulmuş souzu, ət, ispanah, geşniş, şüyüd və soğan yayıb xəmiri qatlayıb yağ içində qovurlar.

Qurudlu dolma – lavaş xəmirini yayıb sovzu, cəfəri, qovrulmuş ət və soğanı qatıb, onun ortasına yayıb tavada qovurlar. Yeyəndə isə üstünə qurud tökərlər.

Yerkökü dolması – yerkökünün ortasını boşaldıb suda bir az pişirəndən sonra ortasına qovrulmuş ət, soğan, ləpə, aşıq düyüsü, sirkə və bir az da şirə doldururlar.

ŞİLƏLƏR

Əriştə şiləsi – hazırlanması üçün ləpə, soğan, bamadur, pilovluq əriştə və bunlara görə su lazımdır.

Düyü həlimi – düyünü yaxşı qaynadıb süzgəcdən, ya da ələkdən keçirirlər. Buna duz (ya da şəkər), ədviyə və kərə əlavə edib yeyirlər.

Sarışilə – düyünü su və zəfranla isladıb yaxşı pişirərkən ona şəkər və zəfran artırarlar, sonra da doğranmış badam içi, bir də güləb töküb, qablara çəkəndən sonra üstünə darçınla qızılgül səpərlər. Sarışilə orucluq süfrələrinin bəzəyidir, bir də məhərrəmdə bunu nəzir olaraq paylayarlar. Sarışiləni pişirəndə hər kəs ki, arzısı, ya da istəyi olsa, qazanı qarışdırar, sonra bəlli bir zamanadək arzusu yerinə yetsə, o da sarışilə pişirib qapılara paylayar.

ŞORBALAR

Ət şorbası (abquşt) – Sümüklü və yağlı əti qovurub ona su, lobiyə, noxud, yeralma, bibərlə, bamadur, bir də duz və ədviyə artırıb lamda pişirirlər.

Əriştə şorbası – soğanı qovurub, ona yarımçılıq pişmiş ləpə artırıb, sariköklə quru limon vurub su tökərlər. Bir az qaynayandan sonra ona bolu əriştə əlavə edib pişirirlər. Əlbəttə, bəzən ona yumurta da vururlar.

Souzu şorbası – souzunu doğrayıb onu yağda qovurandan sonra un, sarıkök və yumurta əlavə edib bolu suda pişirirlər.

Kələçoş – soğanı qovurub ona duz vurub su tökərlər. Qaynayandan sonra qurudla quru nənə artırırlar. O biri şorbalara tay çörəyi içinə doğrayıb yeyərlər.

Abduğ – xiyar, şüyüd, mərzən, sarımsaq və souzunu doğrayıb ona kişmiş, qızılgül və duz artıraraq yaxşıca çalınmış yoğurdun üstünə töküb su vurub, çörək doğrayıb yeyərlər.

PİLOVLAR

Ədviyə pilovu – əvvəl toyuğu pişirib ona rubb və zəfran vururlar. Sonra soğanı qaş-qaş doğrayıb, qovurub üstünə zəfəranla zəriş əlavə edilər. Düyünü süzəndən sonra hazırladığımız toyuğu onun arasına qoyub üstünə qovrulmuş soğanı, bir də badam və ya püstə içi töküb dəmlərlər.

Əriştə pilovu – dügünü bir az qaynadandan sora ona pilov əriştəsi artırırlar. Bunu süzüb dəmə qoyanda ona qovrulmuş ət parçaları, soğan, kişmiş, xurma əlavə edərlər. Yoxsa bir lay düyü, bir lay da bu ərzaqlardan töküb sonra düyünü dəmə qoyarlar.

Təhçin pilov – dügünü qaynadıb süzüb dəmə qoymadan yoğurt, yumurta, zəfran, və duzu qarışdırıb qablamanın dibinə çörək yerinə yayırlar. Elə ki, bunlar bir az bərkidi, pişirilmiş toyuğun tikələrini üstünə düzüb, sonra da süzölmüş düyünü əlavə edib dəmə qoyarlar.

Kətə – yarlıxı düyüdü ki, süzməmiş qaynadıb elə dəmə qoyarlar. Yəni hər bir iskan dügüyə bir iskan artıq su töküb sonra yağ, duz vurub qaynadarlar. Dügünün suyu çəkildə üstünə bütün bamador qoyub lamda dəmə qoyarlar.

Neçə rəngli pilov – düyünü dəmləyib qurtarandan sonra bir az cəfərinə həvəngdə, ya da hər bir alət ilə əzib suyunu çıxararlar. Sonra dəm almış düyüdən bir-iki qaşığı ayrı qaba çəkib cəfərinin suyu ilə qarışdırarlar. Elə bu sayaq darçın və zəfran ilə də rəngli düyü ələ gətirilər. Düyünü buluta çəkəndə onun üstünü bu çeşitli rənglərdə olan düyülərlə bəzərlər. Bu pilova sultanı da deyilir.

XURUŞLAR (PİLOVÜSTÜLƏR)

Balıq – balığı rəndələnmiş soğan və ablumu, un və ədviyədə yatırıb sonra yağda qızardarlar.

Toyuq xuruştı – toyuğu pişirib dörd bölüb sonra yağda (rubb, zəfran və ablumu da artıraraq) qovurarlar.

Bamiyə xuruştı – bamiyəni pişirib yağda qızardarlar, sonra da ona rubb, ət, quru lumu əlavə olunar.

Qara badımcan xuruştı – qara badımcanları soyub yağda qovurub, üstünə qovrulmuş ətlə soğan, rubb və qora töküb bir az su ilə lamda pişirərlər.

Sultanı kabab – bud ətindən hazırlanar, böyük kabab olar.

Kəngər xuruştı – kəngərləri doğrayandan sonra yağda qovurub ona ət, zəfran, ət suyu, duz və abqora artırırlar.

İÇKİLƏR

Darçın çayı – darçının üyüdülməmişini çay kimi dəmləyib içərlər. Bu çay soyuqluq edənlər, ya üşüyən adamlar üçün qışda çox yaxşıdır. Bu çay sancıya, miqrən ağrılarına da yaxşı olur.

Gilanar çayı – yetişmiş gilanmarları çay kimi dəmlərlər.

Kəhlikotu – bu bitgi dağ ətəyində göyərər. Bunu çay kimi dəmlərlər. Kəhlikotu həm ədviyyat, həm də dərman üçün işlədilir. Təbriz kəndlərində qadınların doğumundan sonra sancılarının azalması üçün bu çaydan dəmləyib, ya da bitginin özünü quymağa qatıb zahıya yedirdərlər. Bu çayı adət ağrıları çox olan qızlar və qadınlar da içərlər. Bu içki qanı aşağı adamlar və ya qanını əldən verən adamlar üçün yaxşıdır.

Yarpız çayı – çay kimi yarpaqlarını qurudub dəmlərlər. Bu çay soyuqdəymə, anfulanza, boğaz və qulaqların çirkələdiyi zaman içilər.

Alma çayı – aşıqi almanın qabığını soyub qurudub sonra dəmləyib içərlər. Bu çay dadlı olduğu halda uşağı olmayan adam, cinsəl meyli az olan və tez yorulanlar tərəfindən içilər.

İçkilərə şərbətləri də aid etmək olar. Şərbətlər çeşidli miyvələrdən (alma, uşqun, gül, gilanmar, heyva, ərik və s.) tutular.

Şüvərən şərbəti- Şüvərəni yeddi dönə yuyub sonra qəndi əridib əlavə edərlər, nəhayətdə su və buzunu artırarlar.

TURŞULAR

Badımcan turşusu – badımcanı tov verib içərisin boşaldıb doranmış yerkökü, doranmış sarımsaq, sarıkök və quru nanəni qarışdırıb doldurarlar, sonra da sirkəyə salarlar.

Həli badımcan – badımcanları pişirəndən sora əzib üstünə sarımsaq, nanə və zirə artıraraq qarışdırıb sirkəyə salarlar.

Həftəbecar – yerkökü, gülkələm, lobiyə, bibər, sarımsaq, kalah, bamador və kərəfisi doğrayıb birlikdə duz artırdığımız sirkəyə salarlar.

Soğan turşusu – balaca soğanların qabığını soyub ona bibər, nanə və təlxun artırıb sirkəyə salarlar.

Sarımsaq turşusu – sarımsağın qabığını soyub sirkəyə salarlar. Sarımsaq turşusu bir çox xəstəliklərə dərmandir və yeddi il qalırsa, bütün dərdlərə dərman hesab edilir.

Qohun turşusu – qohunu tikə-tikə doğrayıb, əhək suyunda yatırıb, sora sirkiyə salarlar.

Meyvə turşusu – çeşdtli meyvələri doğrayıb sirkəyə salarlar.

Litə turşusu – bu turşuya qatılan bütün yeyəcəkləri əzib və ya rəndəyə çəkib ona nanə, duz və ədviyə artırandan sonra sirkiyə salarlar. Litə turşusunda badımcan, bamador, alma, heyvə, sarımsaq, yerkökü və s. işlənər.

BAŞQA YEMƏKLƏR

Ərik qeysavası – əriyin yetişmişindən ya da ərik qaxından pişililir. Ərikləri suda pişirib ona şəkərlə yağ töküüb sonra lavaş ilə yeyərlər.

Xurma qeysavası – xurmanın çərdəklərini çıxarib, onu yağda bir az su artıraraq pişirib üstünə qızılıq tozu və darçın səpib yeyərlər. Əlbəttə, bəzən ona yumurta da vururlar.

Xəşil – unu yaxşıcasına suda pişirəndən sonra bir qaba töküüb arasını hovuz kimi açıb isti yağ və qənd şirəsi artırılır. Yemək zamanı bunları bir-birinə bulayıb yeyərlər.

Duymac – quru çörəyi ərimiş yağ və suda ovub ona pənir artırıb yeyərlər.

Səməni – yazda yazlıq buğdasını o qədər cücərdərlər ki, göyerməsin. Bu buğdanı həvəngdə əzib üstünə su töküüb süzgəcdən keçirərlər. Ardıca ona un qatıb qazanlara töküüb od, ya ocaq üstünə qoyub yavaş-yavaş qarışdırırlar. Səməninin pişməyi bir gün sürər. Bunun xamı çıxıb rəngi dəyişəndən sonra qazanın ağzına dəmbuğ, ya ağ təmiz qumaşa bürünmüş qapağı qoyulur. Sonra Quran, ayna, daraq, bir də canamaz qoyub inanırlar ki, “Əyər bu buğda təmiz olsa, xanim Fatimə (ə) gəlib əlini ona çəkər, ya da onu qarışdırıb gedər”. Səməni dəm çəkmədən ərsiz qızlar qazanı qarışdırır-qarışdırır niyyət elərlər. Səməni dəm alandan sonra qablara çəkib qapı-qapı paylaşırlar.

Quymaq – unu yağda qovurub sonra ona zəfran, qənd, döyülmüş badam içi və su artırıb zahıya yedidirlər.

TƏBRİZDƏ XALÇAÇILIQ SƏNƏTİ

Bildiyiniz kimi, qalı (fərş) insanların, xüsusilə Şərq əhəlinin düşüncəsində geniş yer tutaraq onların məişətində mühüm əhəmiyyət kəsb edir.

Qalı: qalın döşək, qalarqı toxunma və ərş-arqac üstə şəkilli, boyalı toxunmuş ip və ya ipəkdən ibarət olub müəyyən şərtlər daxilində uzun müddət qalır. Onun yaxşısı qaldıqca (köhnəldikcə) dəyəri daha da artır.

Xalqın yaradıcılıq məhsulu olan bu qədim sənətin texnikası, ümumiyyətlə, iş prosesi, burada istifadə olunan ayrı-ayrı vasitələr, alətlər haqqında məlumat verməyi zəruri hesab edirik.

Xalı (Qalı) toxunmasında işlənən alətlər

İlk növbədə, fərş dəzgahını qurmaq üçün münasib yer (kərxana, fabrik) seçilməlidir ki, toxunan xalqanı qardan, yağışdan və b. zərərlərdən qorusun.

Həna-tövni; ardıcıl deyiləndə “hənə tövni”

Həna (hana): arasından uzunluğu boyunca kəsilmiş, o baş, bu başında müstətil şəklində dəlikləri olan ağacdən ibarətdir, qapı çərçivəsi tayları kimi ayaqüstə durub, tövnilər iki tərəfdən (aşağı-yuxarıdan) onların haçalarına girib, birlikdə qalının köklü çərçivəsini düzəldərlər.

Tövni: iki girdə ağacdır, o baş bu başı müstətil şəklində olub hənənin haçalarına girmək üçün yontalanar.

Təbrizdə həna-tövniyə dəzgah, hənaya “yanlıq” deyirlər.

Çüv, ürə: hənanın haçalarına tövnülərin altla üst tərəfindən tövnülər qoyulub, tövnüləri açıb-yığmaq üçün (əriş çəkildəndən sonra) işlənir. Belə ki aşağı tövnünün o baş bu başından müstətil bölümünün üstünə və yuxarı tövnünün altına qoyulur, lazim olduqca işi bərkitmək üçün onlar çalınır, tövnülər bir-birindən aralanır, ərişləri daha da bərkidilib, dara çəkilir. Qalını çevirib ardın toxumaq üçün ya qurtulanda kəsmək üçün onlar çıxarılıb qalı boşalar, (ərişlər darlıqdan açılar) dəyərli və riz qalılarının dəzgahında çüv iki, ya üç (qalının eninə görə) pünc bağlanır.

Pünc: bir dəmir lülədən ibarətdir, aşağısına bir parça dəmir yapışdırılıb, onu aşağı tövnüyə mıxlarlar, lülənin içində bir püncə böyük möhrə olur, o möhrəni burduqca püncü aşağı-yuxarı aparır və yuxarı tövnünü qavzayır və ya endirir.

Kücü: girdə, həna-tövnüyə görə işgə olan ağacdır, boyluqlar ona dolaşdırılıb bir dönə dolandırdıqdan sonra tövnülərə sərilir.

Kücünün işi arqacların (boyların və boyluqların) aşağı-yuxarı olduqlarını müəyyən edib və onları saxlamaqdır.

Əriş (boy, boyluq)

Aşağıdan-yuxarıya çəkilən pambıq köklü ipdən ibarətdir. Qalının ölçüsünə və keyfiyyətinə (boyun işgə və yoğunluq vahidi) bağlıdır. Əriş qalının ilmək (bir toxunuş) yatağıdır.

İpək boyluğa çillə deyilərlər. Ən yaxşısı Someəsəra çilləsidir, sonra Çin ölkəsinin çilləsi.

Arqac (arxaş)

Sağdan sola yatımına gedən hər lay ilməkdən sonra tapdanan ipdir. O da əriş kimi pambıqdan düzəlir. Arqacla əriş pambıq tellərindən tovlanır (tov yeyir).

Töv: telləri uzununa burub bir-birinə hörməkdir. Beləliklə, neçə nazik teli tov verməklə bir yoğun ip ələ gəlir.

Arqac iki cür olur:

Yoğun arqac: bir ilmək layın üstündən çəkilib, dəfə ilə tapdanır.

Nazik arqac; yoğun arqacın üstündən, boyları üst qatının arasından çəkilib tapdanır.

İp

Qalının əsl kökü ipdir.

İp yündən əmələ gəlir, yün qoyun dərisinin üstündə uzun və dolu tüklərdir, qoyunun pəşmi neçə növ olur, yünün boyası-qalın, ya nazik olması ondan ayrılan ipin dəyərini bildirir. Qoyunun qırılmış pəşminə və quzunun pəşminə güzəm deyilir.

Yün qırıldıqdan sonra təmizlənir, yuyulur, sonra isə yün darağında daranıb əlçim olur. Sonra cəhrədə ayrılır. Cəhrə 1 metr uzunluğunda yerdə qoyulan, bir başı quyu çarxına bənzəyib, fırladılır, ip cəhrənin o biri başından ilişdirilir, çarx olan başına dolanır. İndi bu iş fabrikalarda görülür. Yün ayrıldıqdan sonra boyanır. Bu barədə məlumat veriləcək.

İp boyaxdan sonra qalının ilməklərini təşkil edir. Ən yaxşı qalı güzəmdən toxunur, qalının ən qiymətli ipəkdən toxunur. (İpək baramaqurdunun toxuduğu ipdir)

İplərin növləri

Cəhrə ipi: bu ip cəhrədə ayrılıb, qalın-işgə olduğuna görə kənd fərşlərində işlənir.

Maşın ipi: bu ip maşınlarla tovlanıb əmələ gəlir, cins və ya əla qalılarda işlənir.

Teşi: 30-35 sm uzunluğunda yoğunluğu 2-3 diametrli başı toxmaq kimi yumru, toxmağın ortasında işgə dəmir ilgək olub, ox kimi yontalanır, ipin ucu ilməyə keçirilir, dizə vurulub əyrilir, ox hissəsinə ip dolanır. Teşi ipi işgə olub keçicəhrə ipi kimidir.

İplərin boya adları

Ağ, qara, kerem, noxudı, sarı, yaşıl, göy, boz, zeytuni, püsteyi, havayı, soğanı, çöhrayı, ənnabi, zərişi, qırmız, misi, qəfeyi və s.

Boyaqları açıqla tox adı artırmaqla çeşidli boyalara ayırmaq olar, məsələn: tox sarı, açıq yaşıl və s.

Rənglərin sayı çox olanda və ad qoymaq çətinlik törəndə onların bir kartı da rənglərin sayı qədər deşik açıb bütün rəngləri o karta düzüb, sıra ilə nömrə qoyarlar, rəngləri nömrə ilə adlandırırlar. Ancaq hər boya kartı yalnız bir çeşniyə aiddir, nümunələr təkcə o qalıda toxunur, onun çeşnisi ilə kartı özünə xasdır.

İplərin adları

Dükçə: cəhrənin iyindən çıxan, ya təştidən çıxan ipdir, şəkli də duk ya məxrut kimidir.

Kələf: ip dükçədən açılıb, bir nəfərin iki qoluna, ya kələfçəyə dolanıb, bir kələf ələ gəlir.

Kələfçə: bir əl maşını kimi kələfdən açılan ip ondan açılıb, dükçəyə, ya yumağa sərilir.

Yumax: kələfdən açılıb bir top kimi sərilir.

Tel: ilməyin artığı olan qısa ipdir, kəsilmədən qalının üstündə qalır, demək, o lay toxunandan sonra üst layda yeri gəldikdə qalan ip kəsilir işlənir.

Təkqat: iplər umumən iki qat olur, yeri gələndə çeşninin incəliyinə baxaraq müəyyən edilir ki, ip tək qat toxunsun.

Cütqat: ipin hər iki qatı yenidən iki qat da olur. Qalının rizi 70 olanda iki qat toxunur, ancaq (40-50-60) olanda Qəzvin ipi ilə dörd qat toxunur.

Qatverdi: iki çeşidli boyada olan ipin hərəsindən bir qat qatılaraq mürəkkəb bir boya ələ gəlir. Belə iplər çoxlu tablo qalılarda toxunur.

Qırxım: qalı toxunanda iplərin ucu bıçaqla kəsilir. İlməklərin ucu qalının qalınlığından çox olduğuna görə qayçı ilə bir boyda kəsilir, bu kəsilmiş iplərə qırxım deyilərlər.

İlməklilik: çox qısa ipdir, onunla yalnız bir ilmək toxumaq mümkündür.

Qənarə: dəzgahın o baş bu başına qədər çəkilib, yumaqların asıldığı qalın ipdir.

Toxunuş istilahları

İlmək: iki boya dolanıb düyünlənmiş qısa ipdir, qalının kökü ona bağlıdır. İlmək bir neçə növdə toxunur.

Nəğmə ilməyi (Təbriz ilməyi): bu ilmək Təbrizdə və ətrafında toxunur. Bu elə toxunur ki, üst boyun ucu qarmaqlı olan bıçağ ilə bir az qovzanır və ipin ucu barmağın başında boyun dalına qoyulub sonra alt boy bıçaqla götürülür, sonra bıçağın qarmağı ilə üst boyun dalısından çıxan qısa ipin alt boyun üstündən dolandırır və altından sovuşdurandan sonra iki boyun arasından çıxarır ilmək enib, layın üstündə oturandan sonra ipin qalanı kəsilir.

Kaşan ilməyi: Qum və Təbriz ilməyi kimidir.

Məşhəd ilməyi: Qəzvin və Həmədanda da toxunur.

Türkmən ilməyi:

Təkboy ilmək: tablo fərşlərdə işlənir.

Üçboy ilmək: fərşə zərər yetirər.

Dördboy ilmək:

Tirput: nazik arqacla yoğun arqacın hər toxunan layının arasında dəfə ilə tapdalanan işə tirpur deyilir.

Təkarqac: (saruq toxunuş) bu işdə yalnız yoğun arqac tapdalanır, işin sökülməməsi üçün hər on laydan bir nazik arqac tapdanır.

Qayıq: hər iki, ya dörd boydan bir ip, ya arqacdır, işin ilk başlanğıcı ilə düz olur.

Kilim: çeşidli boyalarda nazik, yoğun arqac bir-birinin üstündən tapdalanıb, bir neçə lay tapdalananndan sonra qalının ilmək bölümü başlanır, buna kilim deyilir. Kilimin arasında bəzən balaca ilməkdən toxunan gül və ya başqa bir çeşti, yaxud qalını tanıdan ad toxunar.

Siçandişi: kilimin altından tapdanan dörd boy altından və dörd boyun üstündən keçən iki boyada arqac olur, üst arqac alt arqacın əksinə tapdanır.

Ləvər: məddi rəngin boyasında bir neçə laylıq ilməkdən ibarətdir, qalının dörd dövrəsinə toxunur.

Şirazə: fərşin sağ-solu açıq qalması deyər kilimin yerinə bir neçə qat ip ləvər boyasında dörd, ya altı boya dolaşıb, iki, ya üç dörədən sonra altı boyun arasından (iki-üç boy) çıxır, ilmək şirazəyə qatılır, onu qalıya yapışdıraraq qalının çərçivəsində yanlıq olur.

Zəncirə: işgə, ensiz olan naxışlı toxunuşdur, qalının dörd dövrəsinə toxunur.

Su (sular): balaca haşiyə ilə haşiyəni bir-birindən ayıran toxunuşdur.

Balahaşiyə: iki zəncirənin arasında eni az olan, qalının dörd dövrəsinə toxunur.

Arahaşiyə: iki balaca haşiyənin arasında enli, üz-üzə çeşniyə malik olan toxunuşdur, qalının dörd dövrəsinə toxunur.

Məddədi: qalının əsas çeşnisi və görkəmli bölümüdür, haşiyələrin arasında toxunur və qalının adı məddisinə bağlıdır.

Ləçək (guşə): məddi dörd bucağında toxunan gül və ya başqa şəkildir, gülünün ağzı məddinin ortasına sari açılır.

Türünc (aragül ya araqab): məddi ortasında toxunan gül və ya qabdır.

Qabal: vəsət (cinsi dali) fərşdə, “kənd fərşi”ndə on beş, ya on altı min ilmək və əla fərşdə on dörd min ilmək bir qabal olur.

Xəddəmə (düzmə) istilahları

Gərdə: tablo olmayan qalılarda çeşninin şəkillərinin qırax, eşik hududi olur. İki gərdə arasında bir gülün, yarpağın, ya budağın və ya hər şəklin iç boyası toxunur.

Kölgə: bir-birinə yaxın boyanın yanaşı toxunması, elə ki kök boyanın kölgəsi onun sağ və ya sol, alt, yaxud üst yanında (ölçüsü şəklin ölçüsünə aiddir) toxunur.

Kölgələr şəklin hansı boyada olmasını göstərir. Boyalar bir-birinə yaxındır. Belə rəngdə olan güllərdə toxdan açıqadək bir neçə kölgə işlənir.

Qərovul (baydaq-çəkmə): iki gərdə arasında boyanın (xanədəki rəng) birdən-birə dəyişilməsini göstərir. Bu, bir ilməkdir ki, xanənin ortasında bir az yuxarıda qalır, xanə toxunanda ilmək enib yerində oturur.

Xəddəmə (düzmə): usta çeşniyə baxıb özü gərdələri düzə-düzə şayırdına da deyir. O, o biri tərəfdən usta kimi düzür. Belə xəddəmə qərinə nəqşələrdə işlənir. Bununla əlaqədar aşağıdakı istilahlar var:

Üstünə: gərdənin öz boyasında ilməyin üstündə ilmək salmaqdır.

Salan: gərdənin dal tərəfində, öz boyasında gərdə qoymaqdır.

Gedən: gərdənin önündə (qabağında) öz boyasında gərdə qoymaqdır.

Salan bir üstünə: gərdənin dalısı ilə üstündə həmin boyada iki ilməkdir.

Birin bir gedən: gərdənin önündə gedən ilmək kimidir, alt gərdə açılır və ya dönür.

Cüt salan: gərdənin dalında öz boyasında iki ilməkdir.

İlməklərin sayı “gərdələr” gedən ya salan istilahından sonra deyilə bilər. Məsələn: (qaranı beş gedən və s., sarını üç salan və s.

Üstünə dibindən bir gedən: (ola bilər üstünə dibindən bir, iki, üç və s. gedən olsun).

Salan bir üstünə: ola bilər, cüt və ya üç və ya... salan bir üstünə olsun.

Üstünə yazılan istilahların tərkibi də deyilə bilər. Məsələn: salan birin bir üstünə - gedən dibindən cüt salan və s.

Gərdəni aralamaq: bir gərdənin o yan bu yanına öz boyasında gərdə qoymaqdır, alt gərdənin üstü boş olub bir ilməklik xanə düzəldir.

Altı olmayan xanə: yeni yaranmış bir xanədir, boyası çeşniyə görə dəyişməlidir. Demək, ilməyinin sayı o qədər deyil ki, o xanəyə baydaq vurulsun. Şayırd boyanın necə olmasını ustadan soruşar.

Toxuşda (toxunuş) işlənən alətlər

Şiş: bir tənək 70 sm uzununda ucu qarmaq fanarlı poladdan olar. Şiş ilə yoğun-nazik arqacı boyların arasından keçirdərlər.

Dəfə: arqacları ilmək laylarının üstünə yatırtmaq üçün dəfə ilə tapdanar. Dəfənin darağa oxşar ən azı on altı və ən çoxu igirmi dişi ola bilər.

Bıçaq (piçax): ucu qarmaqlı olan yönü kəsir, ilmək onun qarmağı ilə salınıb, ipin qalanı onun tiyəsi ilə kəsilir.

Qeyçi (qayçı): fərşin qalınlığından artıq olan ilməklərin ucunu qeyçi ilə kəsirlər, kəsilən iplərə qırxım deyilir.

Qaşıyan: qalıya pərdə vermək üçün böyük bir piçaqdır.

Qəşov: iki tərəfi dişli olan bir alətdir, ucu içəridə gizlənən ilməkləri eşiyə çıxardır.

Bilov: kəsərli alətləri itildən xüsusi bir daşdır, işlətdikcə kiçilər. Kəsəri itildəndə onun üstünə su və ya yağ, gahdan da tüpürcəkdən faydalanırlar.

Ayna: qalının dalı toxuşuna baxmaq üçün kiçik əndazədə bir aynadır.

Təxtəbənd: qalının enində bir az uzun olan eni təxminən 60 sm olan taxtadan düzəldilmiş bir oturaq alətidir.

Şəmdan: təxtəbəndin o baş bu başında yerləşən münəz-zəm dəşikli olan bir kərvaşandır, təxtəbəndi onun köməyi ilə endirib qavzarlar. Təxtəbəndin hər tərəfində iki şəmdan olar.

Külafa: təxtədən olan iki dəlikli alətdir, iki şəmdanı bir-birinə qovuşdurur, bir dayaq kimi təxtəbəndi öz üstündə saxlayar.

Böyük şiş: təxtə və ya dəmirdən olan alətdir, dəzgahın enində, kilimin altında yerləşir.

Şüv: boyların arasında yerləşən iki cür ensiz uzun təxtədir, aşağıdakı nazik, yuxarıdakı isə qalın olur. İki şüvün arasından bir yoğun arqac gedir, şüv sınısa, boyların bir-birinə qarışmasının qabağını alır.

Tamasa: nazik uzun taxtadır, əreyinlərin dalı qabağına mıxlanır, boyları əreyindən uca saxlayır.

Qalının pərdaxtı

Pərdaxt: qalının qalınlığını bir əndazəyə salıb, hamarlaşdırmağa pərdaxt deyilir. Keçmişdə bu işi qalını kəsib yerə salmadan əvvəl dəzgahın üstündə görürdülər. İndi isə bu işi yerdə maşın vasitəsilə görürlər.

Boyaq:

İpləri çeşidli boyalara salmaqdır, iki yol ilə bu işi görmək olur.

1- şimiyə cövhərlərlə

2- bəzi geniş yayılmış bitkilər və bəzi meyvə qabıqları ilə.

Nümunə üçün aşağıdakıları göstərmək olar:

Nar qabığı: qırmızı boya üçün.

Girdəkan: qara boya üçün.

Soğan qabığı: soğanı boya üçün.

Gil: dəvə boyası üçün.

Saman çöpü: sarı boya üçün və s.

Boyaqxana alətlərinin bir neçəsinin adı: tiyan, küp (küp sürməyisi adlanır, buna baxça boyağı da deyilər), kərvaşan, ocaq.

Boyaqxana ocağının yanacaqları: odun, kərmə, neft, mazut, qaz

Bir neçə çeşni adı: Mahi. İsfəhan. Çarfəsl. Ağaşlıq. Gülbülbül. Şahabbas. Heris. Cəvşəqan. Yeralti. Gülfirəng. Şikargah. Gülistan. Mehrab. Kərpici. Qoba. Günbəzi (İsfəhan). İslim. Boxaq. Gələtnəqşə. Qərələçək. Alvar. Şərəbiyan. Zərrin.

Çeşnilərin bəzisi özlüyündə bir neçə növ olur.

Qalı güllərinin bir neçəsinin adı: alma gül, İsfəhan gül, qızılgül və s.

Qalı toxuyanlar iş prosesində belə bayatılar oxuyarlar:

İşi saldıx məddiyə,
Ərbab gedir Məkkiyə.
Ərbabın pulu yoxdu
O girir mitəkkiyə.

İşi saldıx ləvərə,
Ağ ləvəri qan əndərə.
Ərbabda insaf olsa,
...

İlməyim var, salmaram,
Salsam, dalı qalmaram.
Ustamın bir qızı var,
Yalvarsa da, almaram.

İlməh, ilməh, tuş ilməh,
Gəl, bu boya düş, ilməh.
Mən dalıya qalanda
Kefimi soruş, ilməh.

Həftə üçləri olanda,
Yarım qabal dolallar.
Usta diyər, gəl, işlə,
Şayırd diyər, bağışla.

İlməh sallam, pul allam,
Ustamın qızın allam.
Ustam qızın verməsə,
İlməyi tərsə sallam.

TƏBRİZDƏ İŞLƏNƏN LƏQƏBLƏR

Abbas Cızbiz	Bitdi Cəfər
Abbas Çəmədan	Boynuqısıx Böyükağa
Abbas Qarışqa	Böyaa Yeddi Səngəh
Abı Dayı	Böyükağa Xüşkəbar
Abı Høy	Burun-Qulaxsız
Ağbaş Rza	Böyükağa
Ağacan İbrahim	Buz Yusuf
Ağzıqərə Böyükağa	Bükülü İsmayıl
Allahın Bacıoğlu	Cansürtən Əxi
Allahsız Hüseyin	Cavad Bələdiyyə
Anqıran Əsgər	Cavad Fərari
Asəd Kərim	Cavad Lüləkeş
At Hüseyin	Cavad Nərə
Atlı Qulu	Cavad Pilov
Ayna-Daraq	Cavad Tulanbar
Bağça Mallası	Cəlil Tekzas
Bala Həsən	Cəmadullah Barmağı Yekə
Başıyekə Huşəh	Cil-cil Mehdi
Bayquş Məmmədağa	Cin Abbas
Becəm Abbas	Cin Əhəd
Behruz Gerogan	Cında Bağır
Behruz Karata	Cır-cər Həmid
Behruz Təkçərx	Coqı Vəli
Beşqıran İsmayıl	Coqu Davud
Beşi on şahı Məmmədağa	Corabıcırx Əhməd
Bəhlul Tavan	Culfa Məmməd
Bəhmən Gəjqabı	Cürü Abbas
Bəhmən İngilis	Cüt Palan
Bəşir Davud	Çapar Qurban

Çeçəl Həsən
Çeri Sadıx
Çet Yunus
Çezban Səməd
Çəpan Rəhim
Çikli Əzim
Çobux Bəhram
Çodar İsa
Çolax Dadaş
Çopur Rəhim
Çöp Davud
Daban Cavad
Dağ Seyidi
Dağcı Məmi
Dal-dalı Əhbər
Danqaz Səid
Darkün Fatma
Daşkəsən Məmməd
Daş Məmi
Davud Cənazə
Dev Əhəd
Dəbəh Əhməd
Dəli Böya
Dişi Məcid
Dəli Qulu
Dəriçi Məmi
Dəsən Xərazi
Dəsən Zənanə
Dəstgah Böyükağa
Dəvə Mükayıl
Dib Kübra

Diktəpən Məmi
Dişdan Yəqub
Dişiyekə Həsən
Dodax Böyükağa
Doğuz Abbas
Dol Əbdül
Dolça Bağır
Dolça Böya
Dolça Böyükağa
Dosər Səid
Dörddodax Böyükağa
Döş Abbas
Düsen Papahlan
Eşşək Əli
Əbioğlu Həsən
Əhbər Aftamat
Əhbər Başmaxçı
Əhbər Cürü
Əhbər Dardarı
Əhbər Döngə
Əhbər Kefli
Əhbər Komitə
Əhbər Kosa
Əhbər Məhacir
Əhbər Torpax
Əhəd Çiraxqaz
Əhəd Ənhari
Əhəd Ləngər
Əhəd Tuvalet
Əhməd Cənazə
Əhməd Dolma

Əhməd Qaban
Əhməd Mazan
Əhməd Şorti
Əkbər 49
Əkbər Bekar
Əkbər Bəzzaz
Əkbər Fəndək
Əkbər Körpə
Əkbər Qaban
Əkbər Lakaster
Əkbər Top-tormuz
Əli Baaşqah
Əli Bala
Əli Bamador
Əli Bedin
Əli Behdaş
Əli Bekar
Əli Beş ton
Əli Beyin
Əli Biğəm
Əli Bilal
Əli Boğaz
Əli Çeqan
Əli Çıqqan
Əli Das qınıq
Əli Daşqa
Əli Dayça
Əli Dölər
Əli Firəh
Əli Gilə
Əli Qurubban

Əli Xoşqədəm
Əli Japoni
Əli Kələk
Əli Kənə
Əli Qarın
Əli Qarışqa
Əli Qeyrət
Əli Qəçə
Əli Qəqəro
Əli Qəmə
Əli Qənərə
Əli Qərə
Əli Qəşəh
Əli Qırqı
Əli Qızıldış
Əli Qumar
Əli Qumarbaz
Əli Loder
Əli Məmə
Əli Mikrob
Əli Mınqov
Əli Oşan
Əli Pilətə
Əli Soğan
Əliyanıx Abbas
Əliaa Quşbaz
Əliaa Mojor
Əliriza Baba
Əmər Oğlu
Əsəd Çəxçi
Əsəd Qərə

Əsəd Sinolu
Əsgər Baqqal
Əsgər Dəvəti
Əsgər Əzançı
Əsgər Xoşzəban
Əsgər İnəkçi
Əsgər Kosa
Əsgər Qıqıdan
Əsgər Maydan
Əsgər Məhvəş
Əsgər Mikrob
Əsgər Tünükə
Əsgər Vasmışlı
Əsgər Yorqun
Əsgər Gülzar
Əsgər Suçu
Əyaqlın Mahmud
Əyri-buyruş Mircavad
Əyyub Dizel
Əziz Ağacan
Əziz Fənəri
Fəli Xala
Fərəc Çərxçi
Fərəc Qəssab
Fəruş Şahabadi
Fındıx Həmid
Firiydun Lək
Fırtıxlı Məmi
Firuzoğlu Əsgər
Firuz Sərab
Fitə Rəsul

Gen Behnam
Gən Cəvər
Gərdən Rəhim
G.. Əsgər
Göyəbaxan Əhbər
Gur Böyükağa
Güzarçi Cavad
Hac Həsən könəz
Hacıağa atəşfişani
Hacı Düzarçi
Hacı Hərim Sədəqiyanı
Hacı Qəlyantuş
Hacı Qərəpet
Hacı Şəhbaz
Heydər Abyari
Heydər Əbəd
Heydər Gopçi
Heydər Kənkən
Heydər Qəmə
Heydər Vətən
Həbib Kəlantər
Həbib Kəlləpəz
Həbib Sallax
Həmid Cıbillı
Həmid Qocə
Həmid Xallı
Həmid Qoca
Həsən Ataraçı
Həsən Bedal
Həsən Benamaz
Həsən Bizoçiyan

Həsən Bombi
Həsən Boyaxçı
Həsən Cııldız
Həsən Çetibaz
Həsən Çölü
Həsən Əğrəb
Həsən Əmniyə
Həsən Kələxor
Həsən Kəpirçi
Həsən Qaşqa
Həsən Qədir
Həsən Qərəbuğ
Həsən Mısyu
Həsən Nənəm-qəbiri
Həsən Pəncə
Həsən Putdux
Həsən Sərbaz
Həsən Şəx
Həsən Şimşad
Həsən Tırx
Həsən Vugül
Həsən Yumuru
Hindi Cavad
Huşəh Ustad
Hüseyn Cəhad (bungah)
Hüseyn Djban
Hüseyn Fışqa
Hüseyn Qarçur
Hüseyn Qər
Hüseyn Qərədağlı
Hüseyn Quşbaz

Hüseyn Məqam
Hüseyn Nəfçi
Hüseyn Polad
Hüseyn Sam-sam
Hüseyn Səmuş
Hüseyn Şofer
Hüseyn Taliya
Hüseyn Topança
Hüseyn Üçdodax
Xaç İkilih
Xakalix Musa
Xaki İbrahim
Xallı Rəhim
Xalu Turan
Xasa Məmməğa
Xay Məmməd
Xəci Kərim
Xəlil Cənəvar
Xəncər Rəhim
Xəstə Qasım
Xəşə Məmmədağa
Xır-zır Rəği
Xodxotuoğlu Abbas
Xoruz Əsgər
Xoşgül Böyükağa
Xuxu Məcid
İban Çiban
İban Kərvəşan
İbrahim Cənazə
İbrahim Giraz
İbrahim Vaq-vaq

İbrahim Yoğurd-Çörək
İkibaşlı Kazım
İmam Hüseyn Eşşəyi
İnəhçi Abullah
İpi Qərə
İsa Bəbri
İsmayıl Pesi
İş Böyukağa
İtbaz İbrahim
İt Hüsen
Jin Jəvər
Kaka Səkinə
Kar Əbdüləli
Keci Dövəsi
Keçəl Əliağa
Keçi Kərim
Kefli Muxtar
Keş-keş Kərim
Keşçi Əhmədağa
Kədu Kərim
Kəhlih Təgi
Kəlləpəz Böyukağa
Kərim Daşqaçı
Kərim Gilənar
Kərim Kərxana
Kərim Rəhçi
Kərim Vız-zızı
Kiavəroğlu Məcid
Kırpi Rəhim
Kor Ağəli
Küftə Məcid

Kükü Böyukağa
Qalay-Qalay
Qansız İsmayıl
Qarnıyırtıx Kazım
Qaş-göz Böyukağa
Qaz Məmi
Qazanbaş
Qəh.. Qənbər
Qərə Gilənar
Qərə Kişi
Qərəsatən Vəhid
Qıllı Oruc
Qır Nəgi
Qırqı Rza
Qırmız Hüseyn
Qırno Kərim
Qız Həmid
Qızbaz Rəsul
Qodux Məmməd
Quddu Qulabiyə(Həbib)
Qulamhüseyn Dərviş
Qulamrza Xuşkəbar
Quli Rubabə
Quli Sallax
Qulu Mikayıl
Qulu Zılıcanı
Qurbağa Məmədəli
Qurban Acan
Qurban Şami
Qurd Böyukağa
Quşbaz Əmi

Quşbaz Həmid
Qutdi Qurban
Quz Məşəhbər
Lampa Dəvə Bağır
Lat Jəvər
Ləpə Böyükağa
Lilix Pərviz
Loti Nərestə
Lotu Böyükağa
Lut Əliməmməd
Maç Əli
Maddə Ondürd
Mahmud Cambur
Mahmud Küzəgər
Mal Cəvər
Malla Pərvanə
Malla Yusuf
Mehdi Kantiner
Mehdi Kilid
Mehdi Kosa (danagöz)
Meymun Abbas
Məcid Ağahi
Məcid Küzəyar
Məmə Böyükağa
Məməd Xaki
Məmi Qoca
Məmmə Böya
Məmmə Gorgi
Məmməd Acan
Məmməd Bilverdi
Məmməd Güli

Məmməd Qəssab
Məmməd Şıntır
Məmməd Yəpa
Məsud Sitxablı
Məşə Məmi Bağvan
Mıqı Davud
Mir Burun Əmir İsmayil
Mir Mədəli
Mırx Məmməd
Mirza Əli Falcı
Mirzəcanoglu Mahmud
Moz Quli
Mösün Təkkal
Nabat oğlu Hüseyn
Nayib oğlu Əhəd
Nay-nay Mahmud
Nazioğlu Əkbər
Noxud Böyükağa
Noxudu Mehdi
Nufuz Əmi
On bir Böyükağa
Oru Qəni
Oruc Bəradər
Os...du-qaçdı Məmməd
Ölü yiyən Məmi
Ömər Həsən
Ördəh Nadir
Peti Heydər
Pədu Cəvər
Pilətə Başı
Pinti Məmi

Pişih Həsən
Porsux Əli
Pota Məmmədəli
Pota Məsumə
Rəcəb Hamamçı
Rəhim Qəvvat
Rəhim Məntəqə
Riza Eyvəllah
Riza Hökmavarlı
Riza Xətrkan
Riza Mahacir
Riza Pasban
Riza Suz-suz
Rubb Əli
Rza Dərbədə
Rza Sibil
Sari Əhməd
Sarımsax Ümran
Serçə Hüseyn
Seyfi Maman
Səccad T.B.T
Səfeh Həsən
Səhqəl Məmi
Səməd Qırqı
Səməd Pəncə
Səyyad Münkərat
Sona Bayram
Supa İsa
Sus Rəsul
Sutçi Kərim

Sünböldən qorxan Həsən
Sür-sür Cavad
Süsen Quşbaz
Şah Yəqub
Şamsız Məcid
Şatır Yusuf
Şer Məmədoğlu Həsən
Şetan Əli
Şeyx Kərim
Şeypurçi Cavad
Şəxtə Sadıx
Şələ Mahmud
Şəm Cəvər
Şəmi Dədə Qovza
Şərbətoğlu Əsgər
Şorba Təgi
Taqalax Yəqub
Takqa Məmməd
Tanker Müctəba
Tarverdi Qulusu
Taza Beş Qıran (səyid)
Telli Hüseyn
Təxtə Davud
Tiltə Qapan
Tın-tın Pərviz
Torba Kərim
Toyux Cəlil
Toyuxçu Məmi
Turi Cavad
Tuş Lumu
Tuvalet Misvaki

Tüksüz Əliağa
Tülkü Əliriza
Tülü Həsən
Ulduz Əsgər
Uzun Əjdər
Uzunqol Eynullah
Üç Aşır Həmid
Ütü Behruz
Üzüquylu Böyükağa
Vəhşi Cələl
Vəliəhd Məmmədağa
Vış-vış Məsümə
Yağlı Hüseyn
Yanır Aliyə
Yavan Abbas
Yeddiburux Mehdi
Yekəbaş Əsgər

Yekə Cəlil
Yertopi Məmməd
Yetim Həsən
Yəqub Daşkəsən
Yəqub Dilbilməz
Yoğun Zəhra
Yolçı İsa
Yorqun Abbas
Yorqun Qəssab
Yunis Ye Pa
Yusuf Gənə
Yusuf Köpen
Yusuf Topança
Yünçi Səfər
Zeynal Pısıdı
Zır-zər Əli
Zöpi

TƏBRİZ-QARADAĞ AŞIQ MÜHİTİ

Təbriz-Qaradağ aşiq mühiti, keçmişdə olduğu kimi, bu gün də, türk aşiq ənənəsinin ən köklü, ən bərəkətli, ən güclü qoludur. Türk ozanı Aşiq Qurbani burada yaşamış, saz çalıb, nəğmə söyləmiş, qoşmalar, dastanlar yaratmış, türk aşiq ənənəsini çox yüksək səviyyədə yaşatmışdı.

Bu gün də onlarla aşiq-şair türk aşiq ənənəsini bütün canlılığı ilə davam etdirirlər.

Hazırda bu bölgədə beş yüzdən artıq aşiq fəaliyyət göstərir.

Təbriz-Qaradağ aşiq mühitində istifadə edilən çalğı alətləri və onların əsas xüsusiyyətləri

Təbriz-Qaradağ aşiq mühitində aşıqlar, ümumiyyətlə, “üçlük” dedikləri üç çalğı alətindən – “saz, balaban, qaval”dan istifadə edirlər. Bəzən dini xarakterli divanları və ya “Yanıq Kərim”, “Ruhani” kimi yüksək sənət dəyəri daşıyan saz havalarını yalnız sazla və ya balaban vasitəsilə çalıb söyləyirlər. Təbriz-Qaradağ aşiq mühitində, şəhər və kəndlərdə toyların əksəriyyəti aşıqlar tərəfindən edilir. Aşıqlar yeri gəldikcə hekayələr və ya dastanlar danışır, nəğmələr oxuyurlar. Bəzən də nəğməli oyun havaları çalaraq ayrı məkanlarda olan kişilərin, qadın və qızların oynamalarını təmin edirlər. Bəzən birdən çox aşığın qatıldığı toy və ya dərnlərdə dəyişib, ya qonaqları coşdurma əsnasında iki. Daha çox aşiq birlikdə bir balabanla çalır söyləyirlər.

Aşiq havada edilən toylarda və ya toy mərasimlərinin gəlin çıxarma mərhələsi kimi çöldə cərəyan edən qisimlərində balabanın yerinə zurna olar. Bu dəfə “saz, zurna və qaval” üçlüyündən istifadə edilir.

Saz: Telli türk musiqi alətidir. Bütün türk cəmiyyətlərində istifadə edilər. Çögür, dutar, setar, gıcak, kəmançə və saz qopuz soyundan gələn musiqi alətləridir. Ümumiyyətlə, tut, ərik, ya da qoz ağacından düzəldilir. Təbriz-Qaradağ aşiq mühitində istifadə edilən sazlar, ümumiyyətlə, doqquz qulaqlı, on doqquz pərdəli, doqquz simlidir. Telləri metaldandır. Azərbaycan sazlarının bən-zəridir. Yeddi əsas və beş yarım pərdəsi vardır. Akkord (nizam) quruluşu ənənəvi olaraq yeddi əsas pərdədən alınan səslərə görə edilir. Birinci tellər qoldan çıxan açıq səsə görə birinci oktavanın "do" səsinə görə təşkil edilsə, bu vəziyyətdə əsas pərdələrin çanaq istiqamətinə doğru səslərin adları belə olar. Başqa bir ifadə ilə saz pərdələrinin adları və nota görə dəyərləri belədir:

1. Baş pərdə	Birinci oktavanın "re" səsi
2. Orta pərdə	Birincioktavanın "mibemol" səsi

3.Şah pərdə	Birinci oktavanın “fa” səsi
4.Ayaq divani pərdə	Birinci oktavanın “sol” səsi
5.Bayatı pərdə	Birinci oktavanın “la bemol” səsi
6.Ayaq şah pərdə	Birinci oktavanın “si bemol” səsi
7.Beçe pərdə	Birinci oktavanın “do” səsi

Təbriz-Qaradağ aşiq mühitinin dünyada tanınmış ustadı Aşiq Çəngiz Mehdipurun sazı 20 pərdəlidir. Təbrizdə istifadə edilən sazın şəkli belədir:

Balaban: Nəfəslə çalınan türk musiqi alətidir. Fındıq, tut, qoz, ərik ağacından düzəldilir. Silindr şəklindəki gövdəsinin (uzunluğu 280-320 mm) səkkizi qabaqda, biri arxada doqquz dəlik vardır. Gövdəsinin baş tərəfinə qamışdan iki qat dılcikli yastı ağızlıq bitişir. Ağızlığın ortasındakı parça vasitəsilə çalğının akkordu dəyişilir. Balabanın səs nərdivanı (Qam) kiçik oktavın sol səsindən ikinci oktavın do səsinə qədərdir. Yumşaq və qəmli səsi vardır. Xalq çalğı alətləri ansamblında istifadə edildiyi kimi, solo alət olaraq da istifadə edilir. Qafqaz və Orta Asiya xalqları arasında çox yayılmışdır.

Qaval: üzünə dəri (əsasən balıq dərisi) çəkilən dairəvi qısqnaqdan (diametri: 340-450 mm, eni: 40-60 mm) ibarətdir. Xüsusi səs effekti yaratmaq üçün qasnağın iç tərəfinə metal halqalar asılır. Ümumiyyətlə, qasnağın üzü sədəflə bəzənir. Qaval barmaqlar dəriyə vurularaq çalınır. Solo və kollektiv çalğı aləti kimi istifadə edilir. Anadolu, Qafqaz və Orta Asiya xalqları arasında yayılmışdır.

Zurna: Üfurməli (nəfəs) türk musiqi alətlərindən biridir. Ümumiyyətlə qoz və ya ərik ağacından düzəldilir. Silindrik gövdəsinin uzunluğu 280-300 mm; üst tərəfində yeddi, alt tərəfində bir deşiyi vardır. Ağız hissəsində akkord üçün əlavə deşik də açıla bilər. Qamışlı ağızlığından üfürülərək çalınır. Səs

nərdivanı (Qami) kiçik oktavanın si bemol səşindən üçüncü oktavanın do səsinə qədərdir. Güclü və tiz səşə malikdir. Quru zurna, cura zurna kimi növləri vardır.

Hər üç çalğı aləti aşığı və sənətçilər tərəfindən ayaq üstə dayanaraq çalınır.

Aşıqlar çalğı alətini ifa edərkən həmin musiqinin məqamına və nəğmənin ruhuna uyğun olaraq hərəkətlər göstərilir. Onlar həm saz çalib nəğmə söyləyirlər, həm də müxtəlif oyun nümunələri, rəqs nümayişləri təqdim edərək tamaşaçıları coşdurmağa çalışırlar.

Təbriz-Qaradağ aşığı mühitində xalq rəvayətləri və dastanlar

Türk aşığı ənənəsinin əhəmiyyətli bir hissəsini aşıqların təsnif etdikləri xalq rəvayətləri (hekayələri) və xalq dastanları təşkil edir. Əsrlər boyu bir çox ustad aşığı xalq hekayəsi, dastan təsnif etmişdir. Daha sonra bir çox xalq hekayəsinin musannifi olan aşıqların həyatı haqqında xalq hekayələri yaradılmışdır. “Qurbani”, “Abbas ilə Gülgəz”, “Xəstə Qasım”, “Koroğlu”, “Şah İsmayıl”, “Nəcəf ilə Pərizad” kimi xalq hekayələri bunlardandır. Təbii ki, bu hekayə və dastanlar başqa bölgələrə yayılmışdır. Türk mədəniyyətinin nadir inciləri olan bu məhsullar yüz illərdən bəri şifahi ənənə yolu ilə bu günədək gəlmişdir. Bunlardan bəzisi yaxın zamanlarda yazıya köçürülmüşsə də, əksəriyyəti hələ şifahi ədəbiyyatda yerini qorumaqdadır. Ustad ozanların bu qiymətli yadigarına əlavə olaraq müasir aşıqlar da klassik xalq hekayələri tərzində yeni xalq hekayələri meydana gətirirlər.

Təbriz-Qaradağ aşiq mühitinin repertuarında 50-dən çox xalq hekayəsi və dastan vardır. Bunlardan bəzilərinin adını qeyd etməyi zəruri bilirik:

1. “Abbas ilə Gülgəz”
2. “Aşiq Əli və Aşiq Rəfi”
3. “Alı xan ilə Pəri xanım”
4. “Aşiq Qərib”
5. “Əli şah”
6. “Baba Leysan və Pərizad”
7. “Əsəd və Səltənət”
8. “Qərib ilə Şahsənəm”
9. “Gərgərli Məhəmməd və Mahparə xanım”
10. “Qulam Kəmtər”
11. “Güneyli Nəcib usta”
12. “Xəstə Qasım”
13. “Hatəm şah”
14. “Xudat”
15. “Qaçaq Nəbi”
16. “Qəlbi ilə Səlbi”
17. “Kərəm ilə Əsli”
18. “Qurbanı”
19. “Leyli ilə Məcnun”
20. “Məhmud ilə Güləndəm”
21. “MirMəhmud”
22. “Molla Əli ilə Rəfi”
23. “Nəcəf ilə Pərizad”
24. “Sarxoş və Məhbub”
25. “Şah İsmayıl və Gülazər”
26. “Ululu Kərim və Süsən”
27. “Xanım”

28. “Valeh ilə Zərnigar”

Ayrıca Təbriz-Qaradağ aşığı mühiti, Koroğlunun doğulub yaşadığı ehtimal edilən yerlərdən biri qəbul olunduğuna görə Koroğlu hekayələrindən bir çoxu burada yayılmışdır. Bu mühit aşıklarının bildiyi Koroğlu hekayələri bunlardır:

1. “Aşiq Cunun”
2. “Eyvazı gətirmə səfəri”
3. “Bağdad səfəri (Bəydəş Bəzircan)”
4. “Bağdad səfəri”
5. “Bolu bəyi səfəri”
6. “Dəmirçioğlu səfəri”
7. “Dərbənd səfəri”
8. “Ərzurum səfəri”
9. “İstanbul səfəri”
10. “Koroğlunun qocalığı”
11. “Rum səfəri”
12. “Tərcan səfəri”
13. “Toqat səfəri”
14. “Türkəmən səfəri”

Müasir aşıkların təsnif etdiyi xalq hekayələri də vardır. Təbriz-Qaradağ aşığı mühitinin ustad aşıklarından Qafar İbrahinin təsnif etdiyi beş hekayə vardır:

1. “Fəhlə ilə Reyhana”
2. “Aşiq iman ilə Deyişmə”
3. “Sıçan ilə aşiq”
4. “Türkistan səfəri”
5. “Babək dastanı”

Ayrıca Yazar Hüseyn Güneyli Dədə Qorqud boylarını xalq hekayəsi şəklində qələmə almışdır. Bu hekayələri Aşiq Cəbrayıl Xəlili toylarda, dərnlərdə nəql edir. Bəzi musiqi ev-

ləri bu hekayələri eyni zamanda kaset və CD disklərə köçürmüşlər.

Təbriz-Qaradağ aşiq mühitində yayılmış aşiq havaları

Təbrizin müasir aşiqələrindən ustad Aşiq Qafar İbrahimi qeyd edir ki, türk aşiq ənənəsində 288 aşiq havası vardır. Bu havalardan 70-80-i, ümumiyyətlə, ortaqdır. Digərləri isə bölgələrə məxsus havalardır. Məsələn, Qaradağ bölgəsinin 24 özünəməxsus aşiq havası vardır.

Təbriz-Qaradağ aşiq mühiti nümayəndələrinin repertuarında olan havalardan bəziləri bunlardır:

Divanilər:

1. "Osmanlı Divanı"
2. "Böyükələr Divanı"
3. "Sadə Divanı"
4. "Şah Səhvi Divanı"
5. "Urmiyə Divanı (Bəhməni)"

Başqa Havalər:

1. "Zarıncı"	11. "Azim bəyi"
2. "Ağaxanı"	12. "Bağmeşə"
3. "Araz"	13. "Baş bəhri"
4. "Arazbarı"	14. "Baş sarıtel"
5. "Arazbastı"	15. "Bəhməni"
6. "Ay kişi"	16. "Bənnan Hicranı"
7. "Ayxalı təcniş"	17. "Bozlu Kərəmi"
8. "Ayəti-aşiq"	18. "Camış gövşəği"
9. "Ayvaz Pəşrov"	19. "Ceyrani Kərəmi"
10. "Azafılı Dübeyti"	20. "Cəfəri"
	21. "Cəlili"
	22. "Cəmşidi"

23. "Cəngi Koroğlu"	53. "Gəraylı Güllü"
24. "Çavuşu"	54. "Gərmədüz böyük qardaşı"
25. "Çətvəri"	55. "Gərəni"
26. "Çiçəyi"	56. "Qocanı"
27. "Çin divarı"	57. "Göyçəgülü"
28. "Çoban şikəstə"	58. "Qürbəti"
29. "Daban şikəstə"	59. "Haləbi qısa yaprax"
30. "Dağıstangülü"	60. "Haləbi uzun yaprax"
31. "Dağıstanı"	61. "Hasaqaldar"
32. "Dağlar bayatısı"	62. "Həştərinin böyük qardaşısı"
33. "Dağlar çiçəyi"	63. "Heydəri"
34. "Dik dabani"	64. "Həmədani"
35. "Dilqəmi"	65. "Həmədan gəraylısı"
36. "Doxabəyi"	66. "Xaldarı"
37. "Dol Hicranı"	67. "Xalxal dübeyti"
38. "Dögmə Kərəmi"	68. "İncəgülü"
39. "Döşəmə"	69. "İrəvan çuxuru"
40. "Duraxanı"	70. "İsfahani"
41. "Dübeyti"	71. "Keşişoğlu"
42. "Eləyaz Gülşanı"	72. "Kərəm şikəstəsi"
43. "Əhməd Gəmi"	73. "Kəsmə Kərəmi"
44. "Əhməd Gözəlləməsi"	74. "Köhnə gəraylı"
45. "Əkbəri"	75. "Koroğlu dübeyti"
46. "Əmrahı"	76. "Qafiyə"
47. "Əsmərim"	77. "Qara kəhəri"
48. "Fincanı"	78. "Qaratoprax şikəstəsi"
49. "Füqaratlı gəraylı"	79. "Qarabağ böyük qardaşısı"
50. "Qarabağ təcnişi"	80. "Qarabağ Çiçəyi"
51. "Qaytarma qəhrəmanı"	81. "Qaradağ böyük qardaşısı"
52. "Gəraylı"	82. "Qaradağ çiçəyi"

83. "Qaradağ gəraylı"	113. "Səmahı"
84. "Qaradağ şikəstəsi"	114. "Setari Kərəmi"
85. "Qaradağ təcnişi"	115. "Seyrəni"
86. "Qarapapağı"	116. "Siyastavı"
87. "Qars havası"	117. "Sona Setarı"
88. "Qasım hanı"	118. "Sulduzu"
89. "Qədim təcniş"	119. "Şagi gözəlləməsi"
90. "Ləşkəri"	120. "Şəgayigi Şəkəryazı"
91. "Mahnı Azərbaycanı"	121. "Şəki Şəlul (Cəvadi)"
92. "Meydan şikəstəsi"	122. "Şirvani"
93. "Məcnun deyərdi"	123. "Taciri"
94. "Mina gəraylısı"	124. "Təbil cəngi"
95. "Misri Muxəmməs"	125. "Təbriz gəraylısı"
96. "MisriGülü"	126. "Tərəkəmə gözəlləməsi"
97. "Möhtərəm"	127. "Urmiyə gözəlləməsi"
98. "Muğanı"	128. "Urmiyə şikəstəsi"
99. "Mustafa şikəstəsi"	129. "Üzümdil şikəstə"
100. "Mücəssəmə"	130. "Vaqif gözəlləməsi"
101. "Neməti"	131. "Vaqifi"
102. "Nəqarəti gəraylı"	132. "Vəli tərəfindəni"
103. "Osmanlı Bəkri"	133. "Yanış Kərəm"
104. "Otaq qabağı (Otaq önü)"	134. "Yanış Qürbəti"
105. "Ovçu gəraylısı"	135. "Yayma gözəlləməsi"
106. "Paşa göçdü"	136. "Yelləmə gəraylı"
107. "Paya bacı"	137. "YelYel"
108. "Pənahı"	138. "Yurd Yeri"
109. "Rizə gəraylısı"	139. "Zarı Kərəmi"
110. "Ruhani"	140. "Zarinci Kərəmi"
111. "Sarı torpax"	141. "Zəng Əmra"
112. "Sayma qara kəhəri"	

ÇAĞDAŞ TƏBRİZ-QARADAĞ AŞIQLARI

Qafar İbrahimi Dinvər

Aşıq Qafar İbrahimi Dinvər 1954-cü ildə Qaradağın Meşəbar Napiştə kəndində anadan olub. 1960-cı ildə Təbrizə köçüb. 17 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olub. Onun söz ustadları Aşıq Həsən Gəfari, Hüseyn Əsədi olub. O, 22 yaşından aşıqlığa başlamışdır.

“Əsli-Kərəm”, “Valeh-Zərnigar”, “Əli-Rafi”, “Diləfruz”, “Koroğlu”, “Bəhram-Güləndam”, “Tahir-Zöhrə”, “Mehri-Şəhri”, “Qurban-Pəri”, “Novruz-Qəndab”, “Qərib-Sənəm” kimi xalq dastanları ilə tanışdır.

Bu günədək “Babək Qəhrəman”, “Səfərxan”, “Səttarxan”, “Siçan ilə Aşıq”, “Kürdüstan səfəri”, “Fəhlə-Reyhan xanım” nağıllarını yaradıb. Yeddisi dastan olmaqla 13 kitabı var.

O, aşıq yaradıcılığının bütün janrlarında şeir yazır. Bir çox aşıqlarla deyişmələri olub.

Hüseyn Sayi Mahmıdabad

Aşıq Hüseyn Sayi Mahmıdabad 1966-cı ildə Təbriz yaxınlığında Mahmıdabad kəndində anadan olmuşdur. 1973-cü ildə Təbrizə köçmüşdür. 12 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuşdur. Söz ustadı Aşıq Əziz Şəhnazidan 7 il dərs almışdır. Saz ustadı da Aşıq Hacı Əli İbadiyan olmuşdur, ondan 3 il dərs almışdır. 23 yaşından məclislərə gedərək aşıqlığa baş-

lamışdır. Çoxlu xalq dastanları ilə tanışdır.

“Yadigar-Güləbatın”, “Şirin ilə Fərhad”, “Şahzadə Cəmşid”, “Əmir Ərsəlan”, “Zal oğlu Rüstəm”, “Şah İsmail-Leyli xanım”, “Yusif sultan”, “Məhəmməd-Zöhrə” dastanlarını yaradıb.

Qədim saz havalarından 27-sini çalır, onun sözlərinə görə, bu havalar hazırda çalınmır. Bu günədək 28 kitabı çap olunub. “Şah İsmayıl və Gülgəz”, “Xəstə Qasım”, “Tufarqanlı Abbas”, “Qaçaq Nəbi”, “Bayatılar”, “Əsli-Kərəm”, “Leyli-Məcnun”, “Əmir Ərsəlan”, “Ələsgər və Təbriz aşığı”, “Sara-Xançoban”, “Yusif və Züleyxa”, “Koroğlu”, “Aşıq Yədullah və Aşıq Əziz Şəhnazi”, “Göycəli Növrəs İman”, “Çarıqçı Səməd”, “Şirin və Fərhad dastanı”, “Azərbaycan Nağılları”, “Xəstə Qasımın dastanları”, “Babaları unutmayaq”, “Şanlı Yurdum Azərbaycan”, “Aşıq Mahmud”, “Sazlı-sözlü dastanlar”, “Qurbaninin təzə tapılmış dastanları”, “Xəstə Qasımın təzə tapılmış şeirləri”, “Danış, görüm, telli sazım”, “Şahi-La-fəta”, “Telli saz”, “Aşıq Abbas Tufarqanlı” kitablarının müəllifidir.

Aşıq Şəhnaz, Aşıq Sirus, Həmədanlı Aşıq Əkbər, Aşıq Manaf, Həsən Qafarlı ilə deyişmələri olmuşdur.

Həsən İskəndəri

Aşıq Həsən İskəndəri 1947-ci ildə Araz çayının sahilində yerləşən Kələlə kəndində anadan olub. Azərbaycanın bir çox yerlərini gəzdikdən sonra Təbrizdə yaşamağı qərara alıb, aşıq sənətinin inkişafında böyük xidmətləri olub. Saz-söz ustadları Aşıq Hacı

Əli İbadiyan, Aşıq Əziz Şəhnazi olmuşlar.

Türk aşıq sənətinin ən qabaqcıl aşıqlarından sayılır, bir çox xalq dastanı ilə tanışdır. 1998-1999-cu illərdə Çindən, Fransayadək gedərək konsertlər vermiş, böyük təqdir qazanmışdır. Hazırda “Aşıqlar Ocağı” adlı dərnək yaradaraq bir çox gənc aşıq yetişdirib türk aləminə tanıtmışdır. Ara-sıra aşıq yaradıcılığının müxtəlif janrlarında şeirlərini ifa edir.

Sirus Kiyani

Aşıq Sirus Kiyani Təbriz yaxınlığında Mahmıdabad kəndində anadan olub, 1994-cü ildə Təbrizə köçüb. 20 yaşından aşıq sənətilə tanış olub. Söz ustadları Aşıq Hüseyn Sayı, Hüseyn Təbrizli, Aşıq Həsən Cəfəri, saz ustadı isə Aşıq Sədaqət Gəncəli olub. 5 ilə yaxın bu ustadlardan

dərs almışdır.

Aşıqlığa 25 yaşından başlayıb. Çoxlu xalq dastanı, o cümlədən: “Koroğlu”, “Əsli-Kərəm”, “Tufarqanlı Abbas”, “Qurbani-Pəri”, “Ələsgər”, “Heydər bəy”, “Bəhram-Güləndam”, “Şah Abbas”, “Hüseyn Cavan”, “İbrahim-Aslanxan”, “Ululu Kərim”, “Mir Mahmıd-Sara”, “Aşıq Həkim ilə Sədəf xanım”, “Aydın Misgəri” dastanları ilə tanışdır.

Qədim saz havalarından “Ağaxani”, “Qaradağ təcnişi”, “Qurbani roman şikəstəsi”, “Cəfəri”, “Şirvani”, “Koroğlu” məxməsi, “Osmanlı bəhri” havaları ilə tanışdır.

Aşıq yaradıcılığının müxtəlif janrlarında şeirləri var.

Aşıq Yədullah Eyvəzpurla deyişməsi var.

İsa Qaraxanlı

Aşıq İsa Qaraxanlı 1976-cı ildə Təbriz şəhərində anadan olmuş, 12 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olmuşdur. Saz-söz ustaları Sədaqət Gəncəli, Çingiz Mehdiqur, Əli Quliyev, Aşıq Məmməd Məmmədov, Aşıq Vüqar Şirvanlı, Aşıq Hacı İbadiyan olmuşlar. Aşıqlığa 12 yaşından başlamış, onun sözlərinə görə, aşıqlığa başlayan gündən indiyədək özünü şagird sayır.

Xalq dastanlarından “Abbas-Gülgəz”, “Qurbani-Pəri”, “Məsum-Diləfruz”, “Əsli-Kərəm”, “Baba Neysan”, “Aşıq Əli və Aşıq Rəfi”, “Aşıq Qərib”, “Aşıq Ələsgər Göyçəli”, “Koroğlunun dörd səfəri” ilə tanışdır.

Qədim saz havalarından “Qaradağ”, “Qaradağ şikəstəsi”, “Qara kəhəri”, “Qurbəti”, “Sarı don”, “Bostan dübeytisi”, “Ceyrani Kərəm”, “Sarı Topraq”, “Zarinci şikəstəsi”, “Qobustani” havalarını ifa edir. İki kitabı çap olunub. Təcnis, gəraylı, qoşmaları var. Bir çox aşıqla deyişməsi olub.

Elyas Qasımpur

Aşıq Elyas Qasımpur 1969-cu ildə Təbrizdə anadan olmuş, 15 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuşdur. 3 ilə yaxın saz-söz ustaları İsa Dəşən və Əli Səlimidən dərs almışdır.

Aşıqlığa 18 yaşından başlamışdır. “Hüseyn-Ağaxan”, “Abbas”, “Əsli-Kərəm”, “İmanı” dastanları ilə tanışdır.

Qədim saz havalarından Ağəbəyi, Qara

Kəhər, Şah Xətayini ifa edir. Qoşma, gəraylı, divani, təcnisləri var. Mahmud Cəhangiri, Abbas Həzrəti, Əvəz İbadpurla deyişmələri olub.

Məhəmməd Xirədmənd

Aşıq Məhəmməd Xirədmənd 1978-ci ildə Təbriz yaxınlığında Gümmənd kəndində anadan olmuşdur. 1980-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. 1993-cü ildən aşıq sənətilə tanış olmuş, 3 ilə yaxın saz-söz ustadı Aşıq Ələsgər Üskuyidən dərs almışdır. 1995-ci ildən aşıqlıq edir.

Qədim havalardan “Daban şikəstə” ilə tanışdır.

Şəhrud Hüseynzadə Mallalar

Aşıq Şəhrud Hüseynzadə Mallalar 1971-ci ildə Əhər şəhərinin Mallalar kəndində anadan olmuşdur. 1983-cü ildə Təbrizə köçmüşdür. 18 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, saz ustadı Aşıq Sədaqət Gəncəli, söz ustadı Aşıq Mehdi Nurazərdən dərs almışdır. 3 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 25 yaşından aşıqlığa başlamışdır.

Məsum Heydəri

Aşıq Məsum Heydəri, Qaradağın Üzümdil mahalının Xəlvənsar kəndində anadan olmuşdur. 1977-ci ildə Təbriz şəhərinə köçüb, 19 yaşından aşığığa başlamışdır. Aşıq Rəsul Qurbani, Səfər Zare, Həsən Qəffari kimi ustadların yanında 5 il şagirdlik etmişdir.

“Əlixan-Pəri”, “Kərəm”, “Şah İsmayıl”, “Məsum-Diləfruz”, “Ələsgər”, “Bəhram”, “Qərib-Şahsənəm”, “Mir Mahmud” kimi xalq dastanları ilə tanışdır.

Qədim saz havalarından “Ağbəyi”, “Şah Xətayi”, “Xalabacı” kimi havaları bilir.

Aşıq Sayi, Aşıq Qasım Rüstəmi, Məmməd Mollayi, Məmməd Ənvəri kimi aşıqlarla deyişmələri olub.

Qənbər Xanzadə Yağbəstili

Aşıq Qənbər Xanzadə Yağbəstili, Təbrizdə doğulmuş, 12 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuşdur. Saz ustası Aşıq Sədaqət Gəncəli, söz ustası Ərsəlan Zaredir. 10 il müddətində şagirdlik edərək 20 yaşında aşıq olub.

“Əsli-Kərəm”, “Ələsgər”, “Qərib-Şahsənəm”, “Valeh-Zərnigar”, “Abbas-Gülgəz” dastanları ilə tanışdır.

Qədim aşıq havalarından “Məcnun dərdi”, “Daban şikəstəsi”, “Şirvan şikəstəsi”, “Şəqəyi q umrani”, “Dol hicrani” ilə tanışdır.

Aşıq Ədalət və Bakının başqa aşıqları ilə bir çox deyişmələri olub.

Mədəd Yusifi

Aşıq Mədəd Yusifi 1964-cü ildə Qaradağın Həsənabad mahalının Rəştin kəndində doğulub, 15 yaşından aşıq sənətilə tanış olub. 1975-ci ildə Təbrizə köçüb, saz-söz ustadı Aşıq Həsən Qəffari, Hacı Səməd Baqirzadə, Mustafa Əbbasi olub. 5 il şagirdlik edib. 21 yaşından aşılığa başlayıb.

“Qurbani-Pəri”, “Abbas-Gülgəz”, “Valeh-Zərnigar”, “Koroğlu”, “Əsli-Kərəm”, “Əli-Rafi” kimi dastanlarla tanışdır.

Məmməd Ənvəri, Həzrətqulu Xudadad, Məhəmməd Hüseyni kimi aşıqlarla deyişməsi var.

Şərif Cəlili

Aşıq Şərif Cəlili 1960-cı ildə Təbriz yaxınlığında Mirzəli kəndində anadan olub. 10 yaşından aşıq sənətilə tanış olub, 1985-ci ildə Təbrizə köçüb. Saz ustadı Aşıq Fətullah Rizayi, söz ustadı Aşıq Məşi Paşayi olmuşlar. 2 il şagirdlik etdikdən sonra 20 yaşından aşılığa başlamışdır.

“Əli-Rafi”, “Valeh-Zərnigar”, “Əsli-Kərəm”, “Qurbani-Pəri” kimi dastanlarla tanışdır.

Cəfər Xakpur

Aşıq Cəfər Xakpur 1976-cı ildə Aslandüzün Ağqışlaq kəndində anadan olmuşdur. 10 yaşından aşıq sazı ilə tanış olmuş, 14 yaşından Təbrizə köçmüşdür. Saz ustadı Aşıq Çingiz Mehdiqur, söz ustadı Aşıq Ələsgər, Əziz Şəhnazi, Aşıq Əsəd olmuşdur. 3 il şagirdlik etdikdən sonra 17 yaşından aşığığa başlayıb.

“Şahsənəm-Qərib”, “Valeh-Zərnigar”, “Diləfruz”, “Mənsum” kimi dastanlarla tanışdır.

Səfər Zare

Aşıq Səfər Zare 1937-ci ildə Əhərin Süngün mahalında doğulmuş, 10 yaşından aşıq sazı ilə tanış olmuşdur. 1987-ci ildə Təbrizə köçüb, qardaşı Ələkbər Zare ilk ustadı olub. O, Baş Ağababa kəndindən olan Aşıq Qüdrət kimi ustadın yanında 7 il dərs öyrənmişdir. 17 yaşından aşığığa başlamışdır.

“Kərəm”, “Dədə Qurbani”, “Abbas-Gülgəz”, “Tələyi Mirza”, “Valeh-Zərnigar”, “Koroğlu”nun bir neçə qolu, “Xəstə Qasım” dastanları ilə tanışdır.

Qədim aşıq havalarından “Əski Bəhməni”, “Qara kəhər”, “Ağabəyi”, “Döşəmə”, “Arazbarı”, “Üzümdil şikəstəsi”, “Daban şikəstəsi” ilə tanışdır.

Bəyazəli Heydəri

Aşıq Bəyazəli Heydəri 1959-cu ildə Əhərin Arazbarı mahalında anadan olmuşdur. 1973-cü ildə Təbrizə köçmüşdür. 15 yaşından sazla tanış olmuş, saz ustadları Aşıq Ayət Qənbəri, Aşıq Əvəz İbadpur, avaz ustası Səlimi, söz ustası Aşıq Əziz Şəhnazidən 4 il dərs almışdır. 30 yaşından aşığığa başlayıb.

“Kərəm”, “Koroğlu”, “Abbas Tufarqanlı” dastanları ilə tanışdır.

Qədim aşıq havalarından “Sarı Topraq”, “Kərəm köçdü” ilə tanışdır.

Aşıq Əvəz İbadpur, Aşıq Məhəmməd İskəndəri ilə deyişmələri olub.

Əsrəf Hüseynpur

Aşıq Əsrəf Hüseynpur 1948-ci ildə Nəsirabad kəndində anadan olmuş, 1958-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. 19 yaşından aşıq sənətilə tanış olub. 4 il Aşıq Qulu Türkdərindən dərs alıb.

“Qurban-Pəri”, “Valeh-Zərnigar”, “Hüseyn-Reyhanə”, “Xəstə Qasım”, “Məmməd Gərgərli” kimi xalq dastanları ilə tanışdır.

Qədim havalardan “Murğani”, “Ağabəyi”, “Ağaxanı”, “Qara kəhər” havalarını ifa edir.

Aşıq Həsən İskəndəri və Aşıq Əbdiləli Nuru kimi aşıqlarla deyişmələri olub.

Allahverdi Dehqan

Aşıq Allahverdi Dehqan 1976-cı ildə Qaradağın Mudxan mahalının Çalı kəndində anadan olub, 1990-cı ildə Təbrizə köçüb.

Aşıq Hüseyn Kirşanlıdan 2 il təhsil aldıqdan sonra 22 yaşında aşığılığa başlayıb.

“Koroğlu”, “Valeh-Zərnigar”, “Qərib Şahsənəm”, “Diləfruz”, “Abbas-Gülgəz” kimi xalq dastanları ilə tanışdır.

Aşıq Böyük Əlizadə və Mahmud Mallalarlı ilə deyişməsi olub.

Həsən Babayi

Aşıq Həsən Babayi 1987-ci ildə Təbrizdə anadan olub. 18 yaşından aşığı sənətilə tanış olub, söz ustadı Aşıq Çingiz Biriya, saz ustadı Çingiz Mehdipur və Aşıq Gəncəli olmuşlar. 5 il onlardan təhsil aldıqdan sonra 22 yaşında aşığılığa başlamışdır.

“Abbas-Gülgəz”, “Əsli-Kərəm”, “Valeh-Zərnigar” kimi xalq dastanları ilə tanışdır.

Muradəli Nəzəri

Aşıq Muradəli Nəzəri Kəleybərin Nəcədə kəndində anadan olmuş, 1990-cı ildə Təbrizə köçmüşdür. 18 yaşından aşığı sənətilə tanış olmuş, Aşıq Rəhim Nəzəri və Aşıq Hüseyn Sayının şagirdi kimi 5 il onlardan təhsil aldıqdan sonra 20 yaşında

aşıqlığa başlamışdır.

“Valeh-Zərnigar”, “Əsli-Kərəm”, “Koroğlu” kimi dastanlarla tanışdır.

Qədim havalardan “Ceyranı”, “Kərəmi”, “Qaradağ şikəstəsi”ni ifa edir.

Böyükağa Əlizadə

Aşıq Böyükağa Əlizadə 1974-cü ildə Bedostan mahalının Şəhrək kəndində anadan olub, 1983-cü ildə Təbrizə köçmüşdür. 13 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, söz ustadı Aşıq Məmməd Əlizadə, saz ustadı Aşıq Hacı Əli İbadiyandan dərs almışdır. 5 il onların şagirdi olduqdan sonra 18 yaşında aşılığa başlamışdır.

“Qərib-Şahsənəm”, “Ələsgər”, “Valeh-Zərnigar”, “Mir Mahmud-Sara”, “Diləfruz” kimi dastanlarla tanışdır.

Aşıq Məmməd Mallaları, Həsən Babayi kimi aşıqlarla deyişməsi olub.

Ərsəlan Qəhrəmanzadə

Aşıq Ərsəlan Qəhrəmanzadə 1956-cı ildə Qaradağın Dizmar mahalının Enrrix kəndində anadan olmuş, 1980-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. 33 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, saz ustadı Aşıq Səxavət Məhəmmədidən 2 il təhsil aldıqdan sonra 35 yaşında aşılığa başlamışdır.

“Qərib-Şahsənəm”, “Aşıq Ələsgər”, “Koroğlu”, “Telli-Həsən”, “Qurbani”, “Sadat-Səyyad”, “İbrahim-Ərsəlan” kimi dastanlarla tanışdır.

Ədalət Məhəmmədpur

Aşıq Ədalət Məhəmmədpur 1963-cü ildə Nocə kəndində anadan olmuş, 1984-cü ildə Təbrizə köçmüşdür. 21 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, saz ustadı Aşıq Ayət Qənbəri və Hüseyn Əsədi, söz ustadı İsmayıl Qənbəridən 4 il təhsil aldıqdan sonra 21 yaşında aşıqlığa başlamışdır.

“Əsli-Kərəm”, “Koroğlu”, “Qərib-Şahsənəm”, “Qurbani” kimi dastanlarla tanışdır.

Qədim havalardan “Hicran Kərəmi”, “Kərəm köçdü” kimi havaları ifa edir.

Oruc Nacivənd

Aşıq Oruc Nacivənd 1963-cü ildə Səhənd Ova mahalının İrnaq kəndində anadan olmuş, 1989-cu ildə Təbrizə köçmüşdür. 13 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, saz-söz ustaları Aşıq Əziz Şəhnazi, Yədulla Eyvəzi, Həsən İskəndəridən 3 il təhsil aldıqdan sonra 18 yaşında aşıqlığa başlamışdır.

“Bəhram”, “Əsli-Kərəm”, “Bəy Əslan”, “Qərib-Sənəm”, “Valeh-Zərnigar”, “Abbas-Gülgəz”, “Qurbani” kimi dastanlarla tanışdır.

Qədim havalardan “Setarı”, “Həştəri şikəstəsi”, “Həştəri Osmani” havalarını ifa edir.

Əkbər Nəmvər Təzakənd

Aşıq Əkbər Nəmvər Təzakənd 1976-cı ildə Təzakənddə anadan olmuş, 1991-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. 32 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, saz ustası Aşıq Əli Sabitfər və Aşıq Yədullaha 3 il şagirdlik etdikdən sonra 25 yaşında aşıqlığa başlamışdır.

“Bəhram”, “Əsli-Kərəm”, “Bəy Əslan”, “Qərib-Sənəm”, “Vəleh-Zərnigar”, “Abbəs-Gülgəz”, “Qurbani” kimi dastanlarla tanışdır.

Qədim havalardan “Ağabəyi”, “Qaradağ təcnişi” kimi havaları ifa edir.

Məmməd Əlizadə

Aşıq Məmməd Əlizadə 1952-ci ildə Bədostan mahalının Şəhrək kəndində anadan olmuş, 1985-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. 18 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, söz ustası Aşıq Hacı Məmədbağır, saz ustası Aşıq Hacı Əli İbadiyana 5 il şagirdlik etdikdən sonra 23 yaşında aşıqlığa başlamışdır.

“Abbəs-Gülgəz”, “Vəleh-Zərnigar”, “Ələsgər Göycəli”, “Məmmədşan”, “Əmir Ərsəlan”, “Koroğlu”, “Diləfruz-Məsum”, “Qurbani-Pəri”, “Tahir Mirza”, “Əsli-Kərəm” kimi das-

tanlarla tanışdır; qədim havalardan “Ağabəyi”, “Bəhməni”, “Qaradağ şikəstəsi” kimi havaları ifa edir.

Aşıq İbadiyan, Muqəddəm, Səfər Zareyi kimi aşıqlarla dəyişməsi olub.

Ərsəlan Dusti

Aşıq Ərsəlan Dusti Seyidlər kəndində anadan olmuş, 1978-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. 8 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, saz-söz ustadı babası Aşıq Məlik, atasının dayısı Aşıq Oruca 4 il şagirdlik etdikdən sonra 24 yaşında aşıqlığa başlamışdır.

“Abbas-Gülgəz”, “Valeh-Zərnigar”, “Əsli-Kərəm”, “Gərgərli Məmməd”, “İmrah-Sərvnaz”, “Əli Rafi” kimi dastanlarla tanışdır, qədim havalardan “Ağabəyli”, “Qərəkəhər”, “Muğani”, “Meydan şikəstəsi” kimi havaları ifa edir.

Şeirləri qoşma, gəraylı vəznindədir. Aşıq Pərviz, Aşıq Bayrami ilə dəyişməsi olub.

Əli Abdullahi Ucabari

Aşıq Əli Abdullahi Ucabari 1958-ci ildə Bedostan mahalının Əbdülcəbbar kəndində anadan olmuş, 1981-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. 23 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, saz-söz ustadı Aşıq İsmayıl Qənbəri, Aşıq Əmənə 5 il şagirdlik etdikdən sonra 23 yaşında aşıqlığa başlamışdır.

“Əsli-Kərəm”, “Ələsgər”, “Qərib-Şah-

sənəm” kimi dastanlarla tanışdır.

Qədim havalardan “Qaradağ şikəstəsi”, “Quba Kərəmi”, “Zarıncı” kimi havaları ifa edir.

Beytullah Məhəmmədi

Aşıq Beytullah Məhəmmədi Qaradağ mahalının Rəştabad kəndində anadan olmuş, 1977-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. 26 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, saz-söz ustadı Aşıq İsa Dəşən, Əziz Şəhnəziyə 3 il şagirdlik etdikdən sonra 29 yaşında aşığıqlığa başlamışdır.

“Əsli-Kərəm”, “Əmrah-Sərvnaz”, “Qərib-Şahsənəm”, “Əli-Rafi”, “Qurbani” kimi dastanlarla tanışdır.

Qədim havalardan “Ağabəyi”, “Bəhməni” kimi havaları ifa edir.

Əli Səlimi

Aşıq Əli Səlimi 1952-ci ildə Zığlıyan kəndində anadan olmuş, 1971-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. 15 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, saz ustadı Aşıq İsa Dəşti, Məşi Paşayi, söz ustadı Mərəndli Məhəmməd, Təqi Mərəndi, Hacı Baqir, Ələsgər Mərəndliyə 10 il şagirdlik etdikdən sonra 37 yaşında aşığıqlığa başlamışdır.

“Əsli-Kərəm”, “Əli-Rafi”, “Gərgərli Məmməd”, “Əmrah-Sərvnaz”, “Bəy Əslan”, “Məmməd Sələbi”, “Bəhram-Güləndam”, “Qurbani-Pəri”, “Abbas-Gülgəz” kimi dastanlarla tanışdır.

Qədim havalardan “Şah Xətayi”, “Qafiyə”, “Köhnə gəraylı”, “Fəğanı”, “Təbriz təcnisi”ni ifa edir.

Aşıq Əli Səliminin gəraylı, qoşma və təcnisləri var.

Yəduallah Eyvazpur, İsfəndiyar Gədəbəyli, Aşıq Dehqan və Ələsgər Mərəndli ilə də deyişmələri olub.

Ayət Qənbəri

Aşıq Ayət Qənbəri 1966-cı ildə Kələybərin Çəndşəfəq kəndində anadan olmuş, 1973-cü ildə Təbrizə köçmüşdür. Kiçik yaşlarından aşıq sənəti ilə tanış olmuş, saz ustaları Çingiz Mehdiqur, Əvəz İbadpur, Hüseyn Əsədi, söz ustası İsmayıl Qənbəriyə 8 ilədək şagirdlik etdikdən sonra 17 yaşında aşıqlığa başlamışdır.

“Qərib-Şahsənəm”, “Valeh-Zərnigar”, “Abbas-Gülgəz”, “Əli-Rafi”, “Aşıq Əli-Leyli xanım”, “Xəstə Qasım”, “Əli-Sara” kimi dastanlarla tanışdır.

Qədim havalardan “Muğanı”, “Meydan Təcnisi”, “Şəki” kimi havaları ifa edir. Şeir yazır.

Firidun Xudayi

Aşıq Firidun Xudayi 1969-cu ildə Zəndabad kəndində anadan olmuş, 1973-cü ildə Təbrizə köçmüşdür. 14 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olmuş, söz ustaları Əziz Şəhnazi, saz ustası Sirus Miyandəreyi, Hüseyn Əsədiyə 3 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 17 yaşında aşıqlığa başlamışdır.

“Əsli-Kərəm”, “Şahsənəm”, “Mənsur- Diləfruz”, “Zöhrə-Tahir” “Mirza”, “Koroğlu”, “Novruz-Qəndab”, “Şah İsmayıl”, “Valeh-Zərnigar” kimi dastanlarla tanışdır.

Qoşma, gəraylıları var.

Xəlil Purnamvər

Aşıq Xəlil Purnamvər 1973-cü ildə Vərziqan mahalının Süngün kəndində anadan olmuş, 1995-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. 15 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, Aşıq Sədaqət Gəncəli, Əbdiləli Nuri, Əvəz İbadpur, Rəsul Qurbani kimi ustadların hər birinə bir il şagirdlik etdikdən sonra 20 yaşında aşıqlığa başlamışdır.

“Valeh-Zərnigar”, “Abbas-Gülgəz”, “Ələsgər” kimi dastanlarla tanışdır.

Qədim havalardan “Şəki”, “Sarayı”, “Şirvani” kimi havaları ifa edir.

Barat Süleymani

Aşıq Bərat Süleymani 1967-ci ildə İsbaxan kəndində anadan olmuş, 1993-cü ildə Təbrizə köçmüşdür. 18 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, ustadı Aşıq İsa Dəşənin yanında 1 il şagirdlik etmiş, 20 yaşında aşıqlığa başlamışdır.

“Valeh-Zərnigar”, “Əsli-Kərəm”, “Abbas-Gülgəz”, “Şah İsmayıl”, “Xəstə Qasım” kimi dastanlarla tanışdır.

Qədim havalardan “Setar Kərəmi”, “Güllü Quba” kimi havaları ifa edir.

Qoşma vəznində şeirləri var.

Həsən Məhəmmədi

Aşıq Həsən Məhəmmədi 1966-cı ildə Dizmar mahalının Məzrə kəndində anadan olmuş, 1983-cü ildə Təbrizə köçmüşdür. 17 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, Aşıq Sədaqət Gəncəli, Ayət Qənbəri, İsmayıl Qənbəri, Sirius Kiyani, Səxavət Məhəmmədi, Həsən İskəndəri kimi aşıqlara 7 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 24 yaşında aşıqlığa başlamışdır.

“Valeh-Zərnigar”, “Əsli-Kərəm”, “Abbas-Gülgəz”, “Şah İsmayıl”, “Dirili Qurbani”, “Əli-Rafi”, “Mir Mahmud”, “Gərgərli Məhəmməd” kimi dastanlarla tanışdır.

Qədim “Narinci”, “Möhtərəmi”, “Şəki”, “Zümdil şikəstəsi” kimi havaları ifa edir.

İbrahim Bərzigər Vəlilu

Aşıq İbrahim Bərzigər Vəlilu 1955-ci ildə Vəlilu kəndində anadan olmuş, 1965-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. 20 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, Aşıq Səfər Zareyi və Məhəmməd Baqirzadəyə 4 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 22 yaşında aşıqlığa başlamışdır.

“Əlixan-Pəri”, “Seyid”, “Əli-Rafi”, “Gərgərli Məmməd”, “Qurban-Pəri”, “Abbas-Gülgəz”, “Koroğlu” kimi dastanlarla tanışdır.

Zəki Türkədarı

Aşıq Zəki Türkədarı Bostanabadın Türkədar kəndində anadan olmuş, 1981-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. 21 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, Aşıq Gəncəli, Əziz Şəhnazi və Həsən Qəffariyə 3 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 24 yaşında aşıqlığa başlamışdır.

“Abbas-Gülgəz”, “Qurban-Pəri”, “Mir Mahmud”, “Gərgərli Məmməd”, “Mir Mahmud-Sara” və “Xəstə Qasım” kimi dastanlarla tanışdır.

Aşıq Mahmud Cəhangir və Aşıq Hüseyn Sayı ilə dəyişmələri olub.

Cəlil Xirədmənd

Aşıq Cəlil Xirədmənd 1976-cı ildə Bostanabadın Türkədar kəndində anadan olmuş, 1999-cu ildə Təbrizə köçmüşdür. 12 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, saz ustası Aşıq Həsən İskəndəri, söz ustası Mahmud Cəhangiri və Əli Səlimiyə 3 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 20 yaşında aşıqlığa başlamışdır.

“Valeh-Zərnigar”, “Qurbani”, “Abbas-Gülgəz” kimi dastanlarla tanışdır.

Qədim “Ağaxanı”, “Muğani”, “Ağabəyi” kimi havaları ifa edir.

Aşıq Mahmud Cəhangirlə deyişməsi olub.

Mahmud Cəhangiri

Aşıq Mahmud Cəhangiri 1972-ci ildə Tazakənddə anadan olmuş, 1980-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. 15 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, saz ustadı Aşıq Rəsul Qurbani, söz ustadı Əziz Şəhnazi, Məşi Paşayı və Əli Səlimiyə 2 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 18 yaşında aşığığa başlamışdır.

“Valeh-Zərnigar”, “Qurbani”, “Abbas-Gülgəz”, “Əsli-Kərəm”, “Diləfruz”, “Koroğlu”, “Əli-Rafi” kimi dastanlarla tanışdır.

Qədim “Ağaxanı”, “Muğani”, “Qara kəhər”, “Selyani” kimi havaları ifa edir.

Aşıq Əli Səlimi, Rəsul Qurbani, Hüseyn Sayı kimi aşıqlarla deyişmələri olub.

Çingiz Biriya

Aşıq Çingiz Biriya 1960-cı ildə Qaradağın Həsənabad kəndində anadan olmuş, 1970-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. 12 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, saz ustadı Aşıq Rəsul Qurbani, söz ustadı Həsən Qəfəri və Ayət Qənbəriyə 3 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 15 yaşında aşığığa başlamışdır.

Aşıq şeirləri yazır.

Aşıq Həsən Qəffari, Ayət Qənbəri, Səttar Babayi, Əziz Şəhnazi kimi aşıqlarla deyişmələri olub.

İsa Ənvəri Qışlaq

Aşıq İsa Ənvəri Qışlaq 1973-cü ildə Qışlaqda anadan olmuş, 1988-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. 15 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, saz ustadı Aşıq Həsən, söz ustadı Aşıq Həsən İskəndəriyə 4 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 20 yaşında aşıqlığa başlamışdır.

“Abbas-Gülgəz”, “Əsli-Kərəm”, “Valeh-Zərnigar”, “Leyli-Məcnun”, “Qurbani”, “Koroğlu” dastanları ilə tanışdır.

Fərid Cəhəni

Aşıq Fərid Cəhəni 1946-cı ildə Vərziqanın Pürməlik kəndində anadan olmuş, 1972-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. 15 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, saz-söz ustaları Aşıq Xeyrullah, Aşıq Polad, Aşıq Himmət Mehdipur, Hacı Məmməd Baqir Zareyi, Aşıq Talibə 5 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 15 yaşında aşıqlığa başlamışdır.

“Abbas Tufarqanlı”, “Əsli-Kərəm”, “Valeh-Zərnigar”, “Novruz-Qəndab”, “Aşıq Ələsgər”, “Dirili Qurbani” dastanları ilə tanışdır.

Qədim “Ağabəyi”, “Meydan şikəstəsi”, əski “Bəhməni”, “Mirzəbəyi”, “Qasim xan”, “Qarakəhər” kimi havaları ifa edir.

Aşıq Həsən Qəffari və Aşıq Həsən İskəndəri ilə deyişməsi olub.

Nüsrət Rizayi

Aşıq Nüsrət Rizayi Muğadəm elində anadan olmuş, 1992-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. 20 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, saz ustadı Aşıq Sədaqət Gəncəli, söz ustaları Aşıq Əziz Şəhnazi və Aşıq Əsədin yanında 1 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 21 yaşında aşığığa başlamışdır.

“ Qurbani”, “Əsli-Kərəm”, “Valeh-Zərnigar”, “Koroğlu” dastanları ilə tanışdır.

Gəraylı və qoşma vəznlərində şerləri var.

Məhbub Əsgəri

Aşıq Məhbub Əsgəri 1966-cı ildə Əhərin Cavanşir kəndində anadan olmuş, 1982-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. 23 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, saz ustadı Aşıq Sədaqət Gəncəli, söz ustaları Aşıq Əziz Şəhnazi, Aşıq Həsən Qəffarinin yanında 3 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 23 yaşında aşığığa başlamışdır.

Xalq dastanlarından “Qurbani”, “Xəstə Qasım”, “Valeh-Zərnigar”, “Koroğlu”nun bir neçə qolu ilə tanışdır.

Bəhmən Qurbanzadə Məlik

Aşıq Bəhmən Qurbanzadə Məlik 1971-ci ildə Kəleybər Mülük kəndində anadan olmuş, 1993-cü ildə Təbrizə köçmüşdür. 11 yaşından aşıq sənətilə tanış olmuş, saz ustadı Aşıq Tapdıq Nəsiri Miyan-dərəq, söz ustadı Aşıq Himmət Mehrpərvərin yanında 5 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 20 yaşında aşığığa başlamışdır.

“Şahsənəm-Qərib”, “Əsli-Kərəm”, “Diləfruz”, “Sara-Xançoban”, “Əli-Rəfi” dastanları ilə tanışdır.

Qədim “Qaradağ təcni”, “Qaradağ şikəstəsi”, “Qara kəhər” kimi havaları ifa edir.

Aşıq şeirləri yazır.

Bulut Dehaqani

Aşıq Bulut Dehaqani Kəleybərdə anadan olmuş, 1974-cü ildə Təbrizə köçmüşdür. Saz-söz ustadı Aşıq Həsən Gəffariyə 5 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 1980-ci ildə aşığığa başlamışdır.

“Qurbani”, “Abbas-Gülgəz”, “Əsli-Kərəm”, “Koroğlu”, “Şah İsmayıl”, “Novruz-Qəndab”, “Nəbi-Həcər”, “Xançoban-Sara”, “Ələsgər”, “Alı dastanı” kimi dastanlarla tanışdır.

Qədim “Qara Kəhər”, “Məmmədbağırı”, “Sultanı”, “Dol Hicranı”, “Bəhməni”, “Koroğlu qaytarması” kimi havaları ifa edir.

Aşıq yaradıcılığının bəzi janrlarında şeirlər yazır. Aşıq Ərsələn Zareyi ilə deyişməsi olub.

Əli Nəzmi

Aşıq Əli Nəzmi 1969-cu ildə anadan olmuş, 1986-cı ildə Təbrizə köçmüşdür. Saz-söz ustadı Aşıq Sədaqət Gəncəli, Aşıq Həsən İskəndəriyə 2 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 22 yaşında aşığığa başlamışdır.

“Valeh-Zərnigar”, “Koroğlu”, “Qərib-Şahsənəm” kimi dastanlarla tanışdır.

Əli Sabitfər

Aşıq Əli Sabitfər 1976-cı ildə Muğan mahalının Qərəqəyə qışlağında anadan olmuş, 1983-cü ildə Təbrizə köçmüşdür. 15 yaşından aşığıq sənəti ilə tanış olmuş, saz-söz ustadı Aşıq Sədaqət Gəncəli, Çingiz Mehdiqur, Fəthullah Rizayi, Ayət Qənbəriyə 8 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 21 yaşında aşığığa başlamışdır.

“Əsli-Kərəm”, “Abbas-Gülgəz”, “Koroğlu”, “Tahir-Zöhrə”, “Əli-Rəfi”, “Leyli-Məcnun” kimi dastanlarla tanışdır.

Qədim “Ağabəyi”, “Şəki”, “Sarı Yarpaq” kimi havaları ifa edir.

Möhlət Qəhrəmani Nəməneq

Aşıq Möhlət Qəhrəmani Nəməneq 1969-cu ildə Nəməneq kəndində anadan olmuş, 1980-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. Saz ustadı Sədaqət Gəncəli, söz ustadı Abbas Həzrətinin yanında 6 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 25 yaşında aşığığa başlamışdır.

“Koroğlu”, “Məsum-Diləfruz”, “Nəcəf-Həsən”, “Abbas-Gülgəz” kimi dastanlarla tanışdır.

Rüstəm Məhəmmədi

Aşıq Rüstəm Məhəmmədi 1974-cü ildə Üskünün Kürdabad kəndində anadan olmuş, 1998-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. Saz ustadı Aşıq Yədullah Eyvazpur, söz ustadı Sədaqət Gəncəlinin yanında 2 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 20 yaşında aşığığa başlamışdır.

“Bəhram-Güləndam”, “Abbas-Gülgəz”, “Xanəli-Mahpəri”, “Məsum-Diləfruz”, “Şah-sənəm”, “Qurbani-Pəri”, “Xəstə Qasım” kimi dastanlarla tanışdır. Aşıq janlarında şeirlər yazır.

Məhəmmədrza Məhəmmədi

Aşıq Məhəmmədrza Məhəmmədi 1966-cı ildə Seyidlər kəndində doğulmuş, 18 yaşından aşığı sənəti ilə tanış olmuşdur. Ustadı babası Aşıq Məlikin yanında 5 ilə yaxın şagirdlik etmişdir.

“Əsli-Kərəm”, “Məsum-Diləfruz”, “Qurbanı”, “Abbas-Gülgəz” kimi dastanlarla tanışdır.

Barat Sərbazi

Aşıq Barat Sərbazi 1964-cü ildə Kələy-bərin Ələvi kəndində doğulmuş, 15 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olmuş, 1992-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. Ustadı Aşıq Əbdüləli Nurinin yanında 3 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 20 yaşında aşığığa başlamışdır.

“Şahsənəm”, “Şah İsmayıl” kimi dastanlarla tanışdır.

Qədim “Qaradağ təcni”, “Qaradağ şikəstəsi”, “Ağaxanı” kimi havaları ifa edir.

Əli Bəylərzadə

Aşıq Əli Bəylərzadə Çılan kəndində doğulmuş, 14 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olmuş, 1992-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. Saz ustadı Aşıq Mustafa Abbaszadə, söz ustadı Həsən Gəfari, Əli Səlimi, Abbas Həzrətinin yanında 4 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 22 yaşında aşığığa başlamışdır.

“Əsli-Kərəm”, Abbas-Gülgəz”, “Rüstəmxan-Zərnişan”, “Baba Neysan”, “Əlixan- Pərixanım”, “Seyid”, “Qurbanı-Pəri”, “Teymur Şah”, “Cəhan- Abdullah”, “Nəcəf-Pərizad”, “Hüseyn-Reyhan” dastanlarla tanışdır.

Əhəd Cəfərzadə

Aşıq Əhəd Cəfərzadə 1973-cü ildə doğulmuş, 14 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olmuş, 1992-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. Saz ustadı Aşıq Gəncəli, söz ustadı Hacı Baqir, Hüseyn Təbrizinin yanında 3 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 16 yaşında aşıqlığa başlamışdır.

“Abbas-Gülgəz”, “Bəhram”, “Qərib” “Ələsgər Göyçəli”, “Koroğlu”, “Əmrəh”, “Səlbinaz” kimi dastanlarla tanışdır.

Qədim “Süleymani”, “Qara kəhər” kimi havaları ifa edir. Qoşma, gəraylıları var.

İbrahim Vusuqi

Aşıq İbrahim Vusuqi 1980-ci ildə Təbrizdə doğulmuş, 14 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olmuş, saz ustadı Aşıq Gəncəli, söz ustadı Aşıq İsmayıl Qənbərinin yanında 3 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 15 yaşında aşıqlığa başlamışdır.

“Koroğlu”, “Əsli-Kərəm” dastanları ilə tanışdır.

Qədim Meydan təcnişi havasını ifa edir.

“Çiçək dastanlar” adlı şeir kitabı çap olunub.

Əsgər Rəşidi

Aşıq Əsgər Rəşidi 1985-ci ildə Kələy-bərin Əlilu kəndində doğulmuş, 1995-ci ildə Təbrizə köçmüş, 15 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olmuşdur. Saz ustadı Aşıq Gəncəli, söz ustadı Aşıq Çingiz Mehdiqura 5 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 17 yaşında aşıqlığa başlamışdır.

“Koroğlu”, “Əsli-Kərəm”, “Şikari”, “Qərib” dastanları ilə tanışdır.

Qədim Ağabəyi, Sarı topraq havalarını ifa edir.

Aşıq Elyas Qasımpur, Aşıq Böyük Ağalızadə, Ərsəlan Qəhrəmanzadə, Ayət Qənbəri ilə deyişmələri olub.

Əlirza Mirzayi

Aşıq Əlirza Mirzayi 1978-ci ildə Ulu kəndində doğulub, 1991-ci ildə Təbrizə köçüb, 17 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olub. Saz ustadı Aşıq Gəncəlinin yanında 2 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 24 yaşında aşıqlığa başlamışdır.

“Ululu Kərim”, “Mir Mahmud-Sara”, “Xançoban-Sara”, “Valeh-Zərnigar”, “Abbas- Gülgəz” dastanları ilə tanışdır.

Qədim “Süleymani”, “Qara kəhər”, “Osmani divanı” havalarını ifa edir.

Qoşma, gəraylı, qəzəlləri var.

Əziz Əsbəqi Əfşürd

Aşıq Əziz Əsbəqi Əfşürd 1971-ci ildə Əfşürd kəndində doğulub, 1992-ci ildə Təbrizə köçüb, 20 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olub. Saz-söz ustadı Aşıq Ümrani, Həsən Gəfari, Hüseyn Sayı, Həsən Purəfşürda 4 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 24 yaşında aşıqlığa başlamışdır.

“Əsli-Kərəm”, “Səyyad-Sayad”, “Koroğlu”, “Abbas-Gülgəz”, “Qurbanı-Pəri” dastanları ilə tanışdır. Qədim “Bəhməni”, “Muğani” havalarını ifa edir.

Rza Əsədi

Aşıq Rza Əsədi 1992-ci ildə Təbrizə köçüb, 15 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olub. Onun sözlərinə görə, şagirdlik etməyib.

“Qərib-Şahsənəm”, “Şah İsmayıl”, “Diləfruz”, “Əsli-Kərəm” dastanları ilə tanışdır.

Qədim “Qaradağ şikəstəsi”, “Muğani”, “Ağabəyi”, “Şəki havaları”nı ifa edir.

Əbdüləli İskəndəri

Aşıq Əbdüləli İskəndəri 1971-ci ildə Vərziqanın Çıxmaqabax kəndində doğulub, 1989-cu ildə Təbrizə köçüb. Saz ustadı Aşıq Çingiz Mehdiqur, Aşıq Gəncəli, Ayət Qənbəri, söz ustası İsmayıl Qənbəriyə 5 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 20 yaşında

aşıqlığa başlamışdır.

“Qərib-Şahsənəm”, “Xəstə Qasım”, “Dirili Qurbani”, “Əmrəh”, “Tahir-Zöhrə”, “Valeh-Zərnigar”, “Abbas-Gülgəz” dastanları ilə tanışdır.

Əkbər Xan Şahsevən

Aşıq Əkbər Şahsevən 1969-cu ildə Bir-bulaq kəndində doğulub, 1979-cu ildə Təbrizə köçüb, 12 yaşından aşığı sənəti ilə tanış olub. Ustadı Aşıq Əli İbadiyan, Nasir Qoçəlipur, Biriya, Cəfərova 2 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 17 yaşında aşığılığa başlamışdır.

“Koroğlu”, “Novruz-Qəndab”, “Şahsənəm” dastanları ilə tanışdır.

Qədim “Laçın gözü”, “Qaradağ şikəstəsi”, “Aşıq Hüseyn rübaisi” havalarını ifa edir.

Ara-sıra şer yazır.

Əli Bayrami

Aşıq Əli Bayrami 1979-cu ildə Qaradağın Həsənov mahalının Ocaq kəndində doğulub, 1980-ci ildə Təbrizə köçüb, 9 yaşından aşığı sənəti ilə tanış olub. Söz ustadı Aşıq Həsən Gəfari, Əziz Şəhnazi, saz ustadı Gəncəlinin yanında 6 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 16 yaşında aşığılığa başlamışdır.

“Koroğlu”, “Novruz-Qəndab”, “Şahsənəm”, “Koroğlu”dan yeddi qol”, “Sevincoğlu Aypara”, “Sadat-

Sayat”, “Məhəmməd-Güləndam”, “Əsəd-Münnəvər”, “Bəhram şah”, “Aşıq Şənlik dastanları”, “Əli-Leyli”, “Əli-Rafi dastanları ilə tanışdır.

Aşıq şeirləri var. Aşıq Qafar, Aşıq Həsən Gəfar, Aşıq Xoşnam, Ərsəlan Dusti kimi aşıqlarla dəyişmələri olub.

Güləhməd Rüstəmi

Aşıq Güləhməd Rüstəmi 1961-ci ildə Horandın Korun kəndində doğulub, 1983-cü ildə Təbrizə köçüb, 21 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olub. Saz ustası Aşıq Mədnəni, söz ustası Xəlil Ağayinin yanında 3 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 24 yaşında aşıqlığa başlamışdır.

Aşıq şeirləri yazır.

Hüseyn Əlizadə

Aşıq Hüseyn Əlizadə 1958-ci ildə Yuxarı Horman kəndində doğulub, 1968-ci ildə Təbrizə köçüb, 20 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olub. Ustaları Əziz Əsədi, Əziz Şəhnazi, Hüseyn Kirşanlıya 3 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 23 yaşında aşıqlığa başlamışdır.

“Koroğlu”, “Əsli-Kərəm”, “Abbas-Gülgəz”, “Mənsüm-Diləfruz”, “Qərib-Şahsənəm” dastanları ilə tanışdır.

Ərsəlan Zare Köhnəli

Aşıq Ərsəlan Zare Köhnəli kəndində doğulub, 1984-cü ildə Təbrizə köçüb, kiçik yaşlarından aşıq sənəti ilə tanış olub. Söz ustaları Aşıq İsa Dəşən, Əziz Şəhnazi, saz ustadı Gəncəliyə 2 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 30 yaşında aşılığa başlamışdır.

“Abbas-Gülgəz”, “Bədir Məlik-Bədir Cəmal”, “Əsli-Kərəm”, “Qurbani-Pəri xanım” dastanları ilə tanışdır.

Qədim “Ağabəyi”, “Qara Kəhəri”, “Sultani”, “Şəki”, “Qaradağ şikəstəsi”, “Daban şikəstə” havalarını ifa edir.

Qoşma, gəraylıları var. Aşıq Hüseyn Sayı, Bulud Dehqan, Aşıq Gəncəli ilə dəyişmələri olub.

Mənsur Nikzad

Aşıq Mənsur Nikzad Kəleybərin Ağamirlu kəndində doğulub, 1991-ci ildə Təbrizə köçüb, kiçik yaşlarından aşıq sənəti ilə tanış olub. Saz-söz ustaları Aşıq Oruc Həsəni, Aşıq Rəhim Nəzri, Aşıq Hüseyn Əsədiyə 4 il şagirdlik etdikdən sonra 1995-ci ildə aşılığa başlamışdır.

“Novruz-Qəndab”, “Əsli-Kərəm”, “Valeh-Zərnigar” dastanları ilə tanışdır.

Əli Muqədəm

Aşıq Əli Muqədəm 1960-cı ildə Muğanın Şabəndə qışlağında doğulub, 1969-cu ildə Təbrizə köçüb, 10 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olub. Saz ustadı Aşıq Hacı İbadiyan, söz ustadları Əziz Şəhnazi, Həsən Ğəfariyə 4 il şagirdlik etdikdən sonra 15 yaşından aşığılığa başlamışdır.

“Abbas-Gülgəz”, “Valeh-Zərnigar”, “Xəstə Qasım”, “Əhmədخان-Pərizad”, “Xəyyat Mirzə”, “İldırımla Sona”, “Qurbanı-Pəri”, “Ələsgər”, “Sayat-Səyad”, “Dilsuz-Xəzangül”, “Tapdıq-Pəri” dastanları ilə tanışdır.

Qədim “Qara Kəhəri”, “Ağaxanı”, “Şəki” havalarını ifa edir.

Qoşma, təcnis, gəraylıları var. Həsən İskəndəri ilə dəyişməsi olub.

Hafiz Purhəsən

Aşıq Hafiz Purhəsən 1978-ci ildə Bুরundərəq kəndində doğulub, 1988-ci ildə Təbrizə köçüb, 15 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olub. Saz ustadları Aşıq Gəncəli, söz ustadı Hacı Ümran, Əziz Şəhnazi, Aşıq Səfər Zareyə 4 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 18 yaşında aşığılığa başlamışdır.

“Koroğlu”, “Qərib-Şahsənəm”, “Abbas-Gülgəz”, “Mənsüm- Diləfruz”, “Ələsgər ocağı dastanı”, “Novrəs İman” dastanları ilə tanışdır.

Hüseyn Ənvəri

Aşıq Hüseyn Ənvəri 1961-ci ildə Sarab mahalının Şalı kəndində doğulub, 1978-ci ildə Təbrizə köçüb, 22 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olub. Saz-söz ustadları Hüseyn Sayı, Aşıq Gəncəliyə 8 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 25 yaşında aşıqlığa başlamışdır. “Bəhram-Güləndam”, “Valeh-Zərnigar” dastanları ilə tanışdır.

Ələsgər Purmuradiyan

Aşıq Ələsgər Purmuradiyan Vənayar kəndində doğulub, 1971-ci ildə Təbrizə köçüb. Saz-söz ustadları Həsən İskəndəri, Aşıq Əbdiləli Nuriyə 5 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 1991-ci ildə aşıqlığa başlamışdır. “Əsli-Kərəm”, “Qurbanı”, “Mənsum-Diləfruz”, “Əmir Ərsəlan” dastanları ilə tanışdır. Qədim “Qarabağ şikəstəsi”, “Ağabəyi”, “Bəhməni”, “Təbriz təcnisi” kimi havaları ifa edir. Bəzi şeirləri var.

Məhbub Cəfərzadə

Aşıq Məhbub Cəfərzadə 1985-ci ildə Muğanın Avanlı kəndində doğulub, 1996-cı ildə Təbrizə köçüb. Saz-söz ustadları Aşıq Sədaqət Gəncəli, Bəhmən Qurbanzadəyə 3 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 16 yaşından aşıqlığa başlamışdır.

Əliəsgər Vəzifəxah

Aşıq Əliəsgər Vəzifəxah 1975-ci ildə Nocə kəndində doğulub, 1978-ci ildə Təbrizə köçüb, 15 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olub. Söz ustadı Aşıq Həsən İskəndəri, saz ustadları Həsən Gəffarı, Aşıq Hüseyn Nəmvərə 3 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 18 yaşından aşıqlığa başlamışdır.

“Əsli-Kərəm”, “Əli-Rafi”, “Gərgərli Məhəmməd”, “Leyli” dastanları ilə tanışdır.

Qədim “Ləzgi”, “Kərəmi” havalarını ifa edir. Aşıq şeirləri var.

Abbas Həzrət Oyluq

Aşıq Abbas Həzrət Oyluq 1969-cu ildə Oyluq kəndində doğulub, 1995-ci ildə Təbrizə köçüb, 12 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olub. Saz ustadları Aşıq Sədaqət Gəncəli, Ayət Qənbəri, söz ustadları Əziz Şəhnazi, Həsən Gəffarı, İsmayıl Qənbəriyə 5 ilə yaxın şagirdlik edib 20 yaşından aşıqlığa başlamışdır.

“Məhəmməd-Mahparə”, “Əsli-Kərəm”, “Valeh-Zərnigar”, “Əli-Rafi”, “Dilsuz”, “Koroğlu”, “Bəhram-Güləndam”, “Tahir-Zöhrə”, “Mehri-Şəhri”, “Qurbani-Pəri”, “Novruz-Qəndab”, “Qərib-Sənəm” dastanları ilə tanışdır.

Qədim “Meydan təcnişi”, “Şah Xətayi”, “Qaradağ ağabəyi” kimi havaları ifa edir.

Aşıq şeirləri var.

Məhəmməd Əmuyi

Aşıq Məhəmməd Əmuyi 1977-ci ildə Vərziqanın Çoxabudağ kəndində doğulub, 23 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olub. Ustadları Aşıq Hüseyn Sayı, Sədaqət Gəncəli, Əziz Şəhnəziyə 5 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 25 yaşından aşıqlığa başlamışdır.

“Əsli-Kərəm”, “Xudadad-Tacinzər”, “Vali-Göyçək”, “Valeh-Həqiqət” dastanları ilə tanışdır.

Qədim “Ağabəyi”, “Qara Kəhər” havalarını ifa edir.

Məhəmməd İskəndəri

Aşıq Məhəmməd İskəndəri 1960-cı ildə Qaradağın Əhər mahalının Goradərə kəndində doğulub, 1979-cu ildə Təbrizə köçüb, 16 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olub. Ustadı Aşıq Əli Səlimiyə 3 ilə yaxın şagirdlik edib 20 yaşından aşıqlığa başlamışdır.

“Koroğlu”, “Ələsgər”, “Qərib-Şahsənəm”, “Qurbani” dastanları ilə tanışdır.

Aşıq Əli Səlimi, Bəyaz Heydərzadə ilə deyişmələri olub.

Cavad Məhərrəmi

Aşıq Cavad Məhərrəmi Pərvizxanlı 1979-cu ildə Dilbilməz kəndində doğulub, 20 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olub. Ustadları Aşıq Ayət Qənbəri, Səyyad Paşayevə 2 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 22 yaşından

aşıqlığa başlamışdır.

“Əsli-Kərəm”, “Valeh-Zərnigar” dastanları ilə tanışdır.

Qədim “Muğani”, “Qara Kəhər” havalarını ifa edir.

Hüseyn Bulqəda Kirşanlı

Aşıq Hüseyn Bulqəda Kirşanlı 1973-cü ildə Qaradağın Kəleybərin Kirşan kəndində doğulub, 1979-cu ildə Təbrizə köçüb, 15 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olub. Ustadı Aşıq Hüseyn Əsədi Kirşanlıya 3 ilə yaxın şagirdlik edib 18 yaşından aşığığa başlamışdır.

“Əsli-Kərəm”, “Şahsənəm”, “Mənsüm-Diləfruz”, “Abbas-Gülgəz”, “Koroğlu” dastanları ilə tanışdır.

Qədim “Ağabəyi”, “Qara Kəhər”, “Ağaxanı”, “Şəki” havalarını ifa edir.

Aşıq Bəhmən Qurbanzadə, Aşıq Yədullah Şəkibi kimi aşığıqlarla deyişmələri olub.

Səxavət Kərimi

Aşıq Səxavət Kərimi 1965-ci ildə Davudlu kəndində doğulub, 24 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olub. Saz ustadı Aşıq Sədaqət Gəncəli, söz ustadı Səxavət Məhəmmədi, Fəthullah Rizayiyə 3 ilə yaxın şagirdlik edib 19 yaşından aşığığa başlamışdır.

“Əsli-Kərəm”, “Şahsənəm-Qərib”, “Abbas-Gülgəz”, “Novruz-Qəndab”, “Koroğlu” dastanları ilə tanışdır.

“Əhməd Cəmşid” adlı dastan da yaradıb. Qədim “Qara-dağ”, “Qara kəhəri”, “Miyan şikəstəsi”, “Sallama gəraylısı”, “Vəlicanı” havalarını ifa edir.

Dediyinə görə, 3 yüzədək şeiri var.

Səxavət Məhəmmədi

Aşıq Səxavət Məhəmmədi Qubadlu Kələybərin Qubadlu kəndində doğulub, 20 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olub. Saz ustadı Aşıq Tapdıq, söz ustadı Əziz Şəhnəziyə 2 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 25 yaşından aşılığa başlamışdır.

“Dədə Qurbani”, “Vəleh-Zərnigar”, “Əli-Rafi”, “Abbas-Gülgəz”, “Qərib-Şahsənəm” dastanları ilə tanışdır.

Qədim “Qara kəhəri”, “Şəki”, “Daban şikəstə”, “Muğanı” havalarını ifa edir.

Qoşma, bayatı, divani, gəraylıları var.

Firuz İmami

Aşıq Firuz İmami Aşılı kəndində doğulub, 15 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olub. Saz ustadı Aşıq Sədaqət Gəncəli, söz ustadı Sərdar Eşqəliyə 5 ilə yaxın şagirdlik edib 20 yaşından aşılığa başlamışdır.

“Əsli-Kərəm” dastanı ilə tanışdır.

Qoşma, bayatı, divani, gəraylıları var.

Əvəz İbadpur

Aşıq Əvəz İbadpur 1963-cü ildə Həsənabad mahalının Arpalıq kəndində doğulub, 15 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olub. Saz ustaları Aşıq İsa Dəşən, Rəsul Qurbani, söz ustası Əziz

Şəhnəziyə 2 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 15 yaşından aşığılığa başlamışdır.

“Şah İsmayıl”, “Qurbani”, “Qərib-Şahsənəm”, “Valeh-Zərnigar”, “Abbas-Gülgəz” dastanları ilə tanışdır.

Qədim “Qaradağ ağbəyi”, “Şəki”, “Ağaxanı”, “Muğani”, “Selyanı” havalarını ifa edir.

İsmayıl Qənbəri

Aşıq İsmayıl Qənbəri Kələybərin Cəndşəfəq kəndində doğulub, 1973-cü ildə Təbrizə köçüb, 15 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olub. Saz-söz ustadı Aşıq Əziz Şəhnəziyə 5 ilə yaxın şagirdlik etdikdən sonra 25 yaşından aşığılığa başlamışdır.

“Şah İsmayıl”, “Qurbani”, “Qərib-Şahsənəm”, “Valeh-Zərnigar”, “Abbas-Gülgəz” dastanları ilə tanışdır.

“Əli kişi-Sara” adlı dastan da yaradıb. Aşıq şeirləri var.

Cəfər Zareyi

Aşıq Cəfər Zareyi 1971-ci ildə Təbrizin yaxınlığında Qümana kəndində doğulub, 25 yaşından aşıq sənəti ilə tanış olub. Saz- söz ustadı Aşıq Hacı İbadiyana 1 ilə yaxın şagirdlik edib 25 yaşından aşığılığa başlamışdır.

“Abbas-Gülgəz”, “Hüseyn Cavan”, “Aşıq Ələsgər Göyçəli”, “Xəstə Qasım” dastanları ilə tanışdır.

Qədim “Dolhicrani”, “Qara kəhəri” havalarını ifa edir.

Qoşmaları var.

ÇAĞDAŞ TƏBRİZ-QARADAĞ QAVALÇILARI

İsmayıl Fərəczadə

İsmayıl Fərəczadə 1971-ci ildə Qaradağ mahalının Həllan kəndində doğulub, 1981-ci ildə Təbrizə köçüb, 22 yaşından qavalçılıqla tanış olub. Ustadları Əli Səmədi, Möhsün Rəzmiyə 3 il şagirdlik etdikdən sonra 25 yaşından qavalçı olub. Aşıq Çingiz Biriya, Aşıq Məhəmməd Mallalar, İsmail Qənbəri, Əhəd Musəvi, Elyas Qasımpur ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Əli Cudi

Əli Cudi 1948-ci ildə Təbrizin Anaxatın kəndində doğulub, 1950-ci ildə Təbrizə köçüb, 17 yaşından qavalçılıqla tanış olub. 2 il Hacı İbadiyana şagirdlik etdikdən sonra 19 yaşında qaval çalmağa başlamışdır. Aşıq Hüseyn Təbrizi, Hacı İbadiyan, Aşıq Məşi Paşayi, Aşıq Həsən İskəndəri, Qulu Türkədari ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Fərəc Əkrəmi Bəşir

Fərəc Əkrəmi Bəşir 1964-cü ildə Təbrizin yaxınlığında Bəşir kəndində doğulub, 1987-ci ildə Təbrizə köçüb, 30 yaşından qavalçılıqla tanış olub. 2 ay Əli Səmədiyana şagirdlik etdikdən sonra 30 yaşında qavalçılığa başlamışdır. Aşıq Yədullah Eyvazpur,

Aşıq Həsən İskəndəri, Məmməd Xirədmənd, Firidun Xudayi ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Həsən Mürüvəti Qərəxanlı

Həsən Mürüvəti Qərəxanlı 1971-ci ildə Üsküdə doğulub, 1973-cü ildə Təbrizə köçüb, 20 yaşından qavalçılıqla tanış olub. 2 il Aşıq Gəncəlinin şagirdi olub, 1993-cü ildə qaval çalmağa başlamışdır. Aşıq Şərif Cəlili, Aşıq Məhəmməd Fərroxi ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Rza Qənbəri

Rza Qənbəri Bostanabadın Xoşkinab kəndində doğulub, 1981-ci ildə Təbrizə köçüb, 13 yaşından qavalçılıqla tanış olub. 5 il Əli Səmədinin şagirdi olub, 18 yaşından qaval çalmağa başlamışdır.

Bir çox aşıqla el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Hadı Məhəmmədiyan

Hadı Məhəmmədiyan 1979-cu ildə Horand mahalının Bərihan kəndində doğulub, 1984-cü ildə Təbrizə köçüb, 17 yaşından qavalçılıqla tanış olub. 2 il Əli Səmədinin şagirdi olub, 20 yaşından qaval çalmağa başlamışdır.

Aşıq Səxavət Kərimi, Əhəd Musəvi, Ərsəlan Dusti, Çingiz Biriya ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Əfsər Nacivənd

larda) iştirak edir.

Əfsər Nacivənd 1992-ci ildə Səhəndova mahalının İrinaq kəndində doğulub, 1989-cu ildə Təbrizə köçüb, 17 yaşından qavalçılıqla tanış olub. 3 il atası Aşıq Oruc Nacivənd və əmisinin şagirdi olub, 20 yaşından qaval çalmağa başlamışdır.

Atası ilə birlikdə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Həsən Qasımiyan Dibəklü

Aşıq Həsən İskəndəri, Ərsələn Qəhrəmanzadə, Hafiz Pürhəsən, Əhəd Cəfəri ilə birlikdə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Həsən Qasımiyan Dibəklü 1972-ci ildə Dibəklü kəndində doğulub, 1982-ci ildə Təbrizə köçüb, 21 yaşından qavalçılıqla tanış olub. 2 il Hüseyn Azəri, Möhsün Rəzmi, Həsən İskəndərinin şagirdi olub, 20 yaşından qaval çalmağa başlamışdır.

Kiyumərs Zare

Bir çox aşıqla el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Kiyumərs Zare 1973-ci ildə Əhərin Sün-gün kəndində doğulub, 1979-cu ildə Təbrizə köçüb, kiçik yaşlarından qavalçılıqla tanış olub. 3 il atası Aşıq Səfər Zare və Aşıq Əsgər Abedinin şagirdi olub, 17 yaşından qaval çalmağa başlamışdır.

İbrahim Mədəni

İbrahim Mədəni 1974-cü ildə Kəleybər mahalının Seyidlər kəndində doğulub, 1987-ci ildə Təbrizə köçüb, 17 yaşından qavalçılıqla tanış olub. 2 il atası Aşıq İsa Mədəni və Əli Səmədinin şagirdi olub, 19 yaşından qaval çalmağa başlamışdır.

Aşıq Ərsəlan Dusti, Aşıq Məhəmmədrza Səmədi, Aşıq Bəhmən Qurbanzadə, Aşıq Hüseyn Əlizadə ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Himayət İmani

Himayət İmani Həsəbə Qəlyan kəndində doğulub, 51 yaşında Təbrizə köçüb, 10 yaşından qavalçılıqla tanış olub. 10 il qardaşı Mani və Əziz Şəhnazinin şagirdi olub, 11 yaşından qaval çalmağa başlamışdır.

Təbrizin bütün aşıqları ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Əli Zare Pakçin

Əli Zare Pakçin 1969-cu ildə Heriş mahalının Pakçin kəndində doğulub, 15 yaşından qavalçılıqla tanış olub. 5 il Möhsün Rəzmi, Mirzə Xani, Oruc İmaninin şagirdi olub. 23 yaşından qaval çalmağa başlamışdır.

Aşıq Məhəmməd Mollalar, Məhbub Əsgəri, Böyükağa Əlizadə ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Məhəmməd Qəhrəmani

Məhəmməd Qəhrəmani Qaradağın Vərziqan mahalının Yekərabad kəndində doğulub, 1987-ci ildə Təbrizə köçüb, 15 yaşından qavalçılıqla tanış olub. 3 il Cəfər İbadpur, Əli Səmədinin şagirdi olub. 23 yaşından qaval çalmağa başlamışdır.

Aşıq Məhəmməd Türkədar, Aşıq Misiroğlu, Aşıq Mənsur Nikzadə, Aşıq Səxavət Kərimi ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Vəli Kərimzadə

Vəli Kərimzadə 1976-cı ildə Lalabecan kəndində doğulub, 1981-ci ildə Təbrizə köçüb, 15 yaşından qavalçılıqla tanış olub. 2 il Həməzə İbrahimpur, Hətəm Danəndə, Seyfəli Həqqinin şagirdi olub, 20 yaşından qaval çalmağa başlamışdır.

Əsgər Novruz

Əsgər Novruz 1975-ci ildə Vərziqanın Hamamlı kəndində doğulub, 1991-ci ildə Təbrizə köçüb, 25 yaşından qavalçılıqla tanış olub. 2 il Hüseyn Arəzinin şagirdi olub, 27 yaşından qaval çalmağa başlamışdır.

Əhməd İsməili

rak edir.

Əhməd İsməili 1962-ci ildə Herişin Nəhənd kəndində doğulub, 1985-ci ildə Təbrizə köçüb, 29 yaşından qavalçılıqla tanış olub. 1 il Cəlil Heydərinin şagirdi olub, 30 yaşından qaval çalmağa başlamışdır.

Aşıq Rəhim Nəzəri, Aşıq Hüseyn Sayi kimi aşıqlarla el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Möhsün Rəzmi Zəngabad

Möhsün Rəzmi Zəngabad 1957-ci ildə Zəngabad kəndində doğulub, 1962-ci ildə Təbrizə köçüb, 16 yaşından qavalçılıqla tanış olub. 1 il Mustafa Mustafazadənin şagirdi olub. 18 yaşından qaval çalmağa başlamışdır.

Aşıq Heydəriyan ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Dostəli Babayi

Dostəli Babayi 1973-cü ildə Qaradağın Muvuzqan mahalının Bacabaş kəndində doğulub, 1978-ci ildə Təbrizə köçüb, 15 yaşından qavalçılıqla tanış olub. 2 il Əli və Məhəmməd Fərşbafın şagirdi olub, 20 yaşından qaval çalmağa başlamışdır.

Aşıq Məsum Heydəriyan, Mədəd Yusi-

fi, Bəyaz Heydəriyan, Böyükağa Əlizadə, Əlixan Babay ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edirdi.

Səfər Məhəmmədi Erad

Səfər Məhəmmədi Erad, 1972-ci ildə Mərəndin Qaplıq kəndində doğulub, 2004-cü ildə Təbrizə köçüb, 20 yaşından qavalçılıqla tanış olub. 1 il Aşıq Əli Səmədinin şagirdi olub, 21 yaşından qaval çalmağa başlamışdır.

Seyfəddin Həqqi

Seyfəddin Həqqi 1965-ci ildə Marağa şəhərində doğulub, 1981-ci ildə Təbrizə köçüb, kiçik yaşlarından qavalçılıqla tanış olub. 3 il Hüseyn Dəştinin şagirdi olub, 25 yaşından qaval çalmağa başlamışdır.

Aşıq Əli Muqəddəm ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

ÇAĞDAŞ TƏBRİZ-QARADAĞ BALABANÇILARI

İsmail Xudayi

İsmail Xudayi Təbrizdə doğulub, 15 yaşından balabanla tanış olub. 2 il Gəncəli Mehdi Nurazərə şagirdlik etdikdən sonra 17 yaşından balabançılığa başlamışdır.

Aşıq Həsən İskəndəri, Şərif Cəlili, Məhəmməd Türkdəar, Davud Beheşti ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Yusif İbadiyan

Yusif İbadiyan (Xanağa) 1971-ci ildə Təbrizdə doğulub, atası və əmisi aşıq və balabançı olduqlarına görə kiçik yaşlarından balabanla tanış olub. 7 il atası Aşıq Hacı Əli İbadiyan, balaban ustası əmisi Abbas İbadiyana şagirdlik etdikdən sonra 18 yaşında balabançılığa başlamışdır.

Bütün Təbriz aşıqları ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Qədim “Şəki”, “Şirvani”, “Bəhməni”, “Ağaxanı”, “İmarah”, “Sari don”, “Qaradaği”, “Sallama gəraylısı”, “Muğani”, “Ağabəyi” havalarını ifa edir.

Məcid Məhəmmədi

Məcid Məhəmmədi 1991-ci ildə Təbrizdə doğulub, 15 yaşından balabanla tanış olub. 3 il atası Hüseyn Bəxşinin şagirdi olduqdan sonra 15 yaşında balabançılığa başlamışdır.

Aşıq Məhəmməd Nəbati, Aşıq Böyük-ağa Əlizadə, Əkbər Xani ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Qədim “Qaradağ şikəstəsi”, “Köhnə Bəhməni”, “Azafli zərinci”, “Məcnun dərdi”, “Mahmud qəmi” havalarını ifa edir.

Əhməd Nəbati

Əhməd Nəbati 1983-cü ildə Təbrizdə doğulub, 15 yaşından balabanla tanış olub. 3 il Mirzəağa və Bəhram Nəbati, Gəncəlinin şagirdi olduqdan sonra 18 yaşında balabançılığa başlamışdır.

Aşıq Allahverdi Dehqani ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Qədim “Qara kəhəri”, “Ağabəyi” havalarını ifa edir.

Səccad İmani Nocədə

Səccad İmani Nocədə 1983-cü ildə Təbrizdə doğulub, 15 yaşından balabanla tanış olub. 3 il Şəfaət İmani, Həsən Məhəmmədzadə, Oruc İmani, Rza Qənbərinin şagirdi olub 20 yaşında balabançılığa başlamışdır.

Aşıq Böyükağa Əlizadə, Mənsur Nikzadə, Ayət Qənbəri, Məsum Heydəriyan ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir. Qədim Qara kəhəri, Ağabəyi havalarını ifa edir.

Cəhangir Cəvanbəxt Nocədə

Cəhangir Cəvanbəxt Nocədə 1978-ci ildə Təbrizdə doğulub, 12 yaşından balabanla tanış olub. 4 il Əli Cəhaninin şagirdi olduqdan sonra 17 yaşında balabançılığa başlamışdır.

Aşıq Yəduallah Cəvanbəxt, İsmail İsmaili, İsa Məhəmmədi, Musa Xəlili, Əli Kərimi ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Qədim “Muğani”, “Cəfəri”, “Həştəri şikəstəsi”, “Həştəri mənsuri”, “Setar kərəmi”, “Sona setari” havalarını ifa edir.

Fərhad Purəbbas Cobənd

Fərhad Purəbbas Cobənd Əhər mahalının Cobənd kəndində doğulub, 8 yaşından balabanla tanış olub. 5 il atası Aşıq Əli Purəbbasın şagirdi olduqdan sonra 14 yaşında balabançılığa başlamışdır. Aşıq Ərsəlan Qəhrəmani, Məhbub Əsgəri, Mir Ərsəlan Muradpur, Əhəd Musəvi, Əbdüləli İskəndəri, Yəduallah Şəkibi, Mədəd Yusifi, İsmayi Qənbəri ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Qədim “Ağabəy”, “Qara kəhər”, “Atüstü Kərəm” havalarını ifa edir.

Talib Mənsuri

Talib Mənsuri Qaradağ Həsənabad mahalının Üzrü kəndində doğulub, 12 yaşından balabanla tanış olub. 2 il Aşıq Gəncəliyə şagirdlik etdikdən sonra 21 yaşında balabançılığa başlamışdır.

Aşıq Əkbər Xani, Bəyaz Heydərzadə, Mədəd Yusifi, Yədullah Şəkibi, Əslan Muradpur ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Hidayət Nəbahar Qaraxanlı

Hidayət Nəbahar Qaraxanlı, Təbrizdə doğulub, 15 yaşından balabanla tanış olub. 3 il Aşıq Gəncəli və İsmayil Xudayinin şagirdi olub, 18 yaşından balabançılığa başlamışdır.

Aşıq Səxavət Məhəmmədi, Mahmud Cəhangiri, Mədəd Yusifi, İsmayil Qasımpur, Bəhmən Qurbanzadə, Əsgər Vənyari, Sürs Kəyani ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Qədim “Qara kəhəri”, “Qaradağ təcnisi”, “Muğani”, “Ləşkəri” havalarını ifa edir.

Məhəmməd Gözəli

Məhəmməd Gözəli 1973-cü ildə Təbrizdə doğulub, 15 yaşından balabanla tanış olub. 2 il atası Aşıq Əli Gözəlinin şagirdi olub, 22 yaşından balabançılığa başlamışdır.

Aşıq Əli Gözəli, Yədullah Eyvazpur, El-

yas Qasımpur, Əsgər Vəzifə, Mədəd Yüsifi, Rəsul Qurbani, Mustafa Abbasi, Məhəmməd Mollalar ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Qədim “Qara kəhəri”, “Şəki”, “Şirvan”, “Muğani”, “Ağaxani”, “Cəfəri”, “Setar Kərəmi”, “Şahxətayi”, “Bəhməni”, “Əkbəri”, “Heydəri” havalarını ifa edir.

Gülağa Ağayi

Gülağa Ağayi 1968-ci ildə Herişin Mirnab kəndində doğulub, 21 yaşından balabanla tanış olub. 5 il atası Zülfuqar Əbdullahinin şagirdi olub, 25 yaşından balabançılığa başlamışdır.

Əli Nəbati

Əli Nəbati Herişin Çay kəndində doğulub, 20 yaşından balabanla tanış olub. 3 il Bəhram Nəbatinin şagirdi olub, 25 yaşından balabançılığa başlamışdır.

Aşıq Məhəmməd Nəbati, Aşıq Bulut Dehqani ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Mehman Əlipur Əlixanlu

Mehman Əlipur Əlixanlu 1969-cu ildə Əlixanlu kəndində doğulub, 1968-ci ildə Təbrizə köçüb, 22 yaşından balabanla tanış olub. 3 il Məhəmməd Mohebi, Həsən Nami, Bayram Derazdəstin şagirdi olub, 24 yaşın-

dan balabançılığa başlamışdır.

Aşıq Çingiz Biriya, Cəfər Xakpur, Rəsul Qurbani ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Qədim “Qurbani gəraylısı”, “Qurbani şikəstəsi”, “Döyüşmə Koroğlu”, “Qanlı Koroğlu”, “Meydan Koroğlu” havalarını ifa edir.

Əli Ərəbzadə

Əli Ərəbzadə 1973-cü ildə Pirəlilu kəndində doğulub, 1990-cı ildə Təbrizə köçüb, 26 yaşından balabanla tanış olub. 2 il Hüseyn Bəxşinin şagirdi olub, 28 yaşından balabançılığa başlamışdır.

Aşıq Şəhrud Hüseynzadə, Yədullah Eyvazpur, Əlirza Mirzayi, Məhəmmədrza Məhəmmədi ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Əli Cəhani

Əli Cəhani Təbrizin yaxınlığında Məzrə kəndində doğulub, 1933-cü ildə Təbrizə köçüb, 15 yaşından balabanla tanış olub. 3 il Abbas İbadiyanın şagirdi olub, 19 yaşında balabançılığa başlamışdır.

Əli Səlimi, İsmayil Qənbəri ilə el şənliklərində (toylarda) iştirak edir.

Qədim “Muğani”, “Köhnə gəraylı”, “Setarı”, “Sona setarı” havalarını ifa edir.

Məhəmməd Möhöbbi

Məhəmməd Möhöbbi Çələbiyan elinin Möhballi qışlağında anadan olmuşdur. 7 il orta təhsil almışdır. 1986-cı ildə Təbrizə köçmüş, 15 yaşından balabanla tanış olmuşdur. 2 il Bayram Derazdəst və Abbas İsmayilovun şagirdi olmuşdur. 18 yaşından balaban çalmağa başlamışdır. 21 yaşında evlənmişdir.

Demək olar ki, Cənubi Azərbaycanın bütün aşığıları ilə toylara gedir.

Qədim “Qara kəhəri”, “Daban şikəstəsi”, “Ağabəyi”, “Meydan Koroğlusu”, “Qanlı Koroğlusu”, “Nəfəs almaz Koroğlusu”, “Koroğlu müxəmməsi”, “Köhnə müxəmməsi”, “Laçın Koroğlusu”, “Yurd yeri”, “Şirvan gəraylısı” havalarını çalır.

Söhrab Nəqdi

Söhrab Nəqdi 1945-ci ildə Kəleybərin Üştübün kəndində anadan olmuşdur. 20 yaşından balabanla tanış olmuşdur. 1966-cı ildə evlənmişdir. 4 il Abbas İbadiyan, Zülfüqar Abdullahiyə şagirdlik etdikdən sonra 25 yaşından balaban çalmağa başlamışdır.

Aşıq Əbdüləli Nuri, Aşıq Məşi Paşayı, Aşıq Ələsgər Dadaşpur, Aşıq Abbas Qərəcədağı ilə toylara gedir.

Qədim “Muğanı”, “Şəki”, “Bəhməni” havalarını çalır.

Məhəmməd Məhəmmədi

Məhəmməd Məhəmmədi 1966-cı ildə Qarabulaq kəndində anadan olmuşdur. 5 il orta təhsil almışdır. 1978-ci ildə Təbrizə köçmüş, 1983-cü ildə evlənmişdir. 24 yaşında balaban çalmağa başlamışdır. 7 il Qadır Püribaddan dərs aldıqdan sonra 1991-ci ildən balaban çalmağa başlamışdır.

Aşıq Hüseyn Sai ilə 15 ildir toylara gedir.

Qədim “Ağabəyi”, “Qaradağ təcni”, “Ağaxanı” və “İsfahani” havalarını çalır.

Həsən Məhəmmədzadəyə Əsl

Həsən Məhəmmədzadəyə Əsl Əhərin Havay kəndində anadan olmuşdur. 5 il orta təhsil almışdır. 1974-cü ildən balabanla tanış olmuş, 5 il atasından dərs aldıqdan sonra çalmağa başlamışdır.

Aşıq Abbas Məhəmmədi, Aşıq Vəli Əbdi, Aşıq Rəhim Nəzəri, Aşıq Səxavt Məhəmmədi ilə toylara gedir.

Qədim “Ağaxanı”, “Qasımxanı”, “Faxralı dilqəmi”, “Qərəkəhəri”, “Qopuzu” və “Koroğlu” havalarını çalır.

Səlman Purməhəmməd

Səlman Purməhəmməd 1947-ci ildə Vərziganın Düriq kəndində anadan olmuşdur. İbtidai məktəb təhsili almışdır. 18 yaşında evlənmişdir. 1978-ci ildə Təbrizə köçmüş, 18 yaşından balabanla tanış olmuşdur. Atasından və qardaşlarından (Bəhram, Bəhmən Purməhəmməd) dərs aldıqdan sonra balaban çalmağa başlamışdır.

Aşıq Həsən İskəndəri, Aşıq İlyas Kayini, Aşıq Rəhim Nəzəri, Aşıq Rəsul Qurbani, Aşıq Məsum Heydəriyan, Aşıq Səxavət Məhəmmədi, Aşıq Məhəmməd Fərəhməndi ilə toylara gedir.

“Qədim Dubeyti”, “Qədim Bəhməni”, “Şəki”, “Ağabəyi”, “Muğanı”, “Hicran Kərəmi”, “Beşbarmaq Qərəbağı”, “Arazbarı”, “Daban şikəstəsi”, “Şirvanı” kimi qədim havaları çalır.

Əkbər Sərbazi

Əkbər Sərbazi 1990-cı ildə Əhər şəhərində anadan olmuşdur. 9 il orta təhsil almışdır. 1992-ci ildən Təbrizə köçmüş, 11 yaşında balabanla tanış olmuşdur. 3 il Həsən Məhəmmədzadə ilə Sədaqət Gənceyidən dərs almışdır. 17 yaşından balaban çalmağa başlamışdır.

Atası Aşıq Barat Sərbazi, Aşıq Məhəmməd Cəhangiri, Aşıq Ayət Qənbəri ilə toylara gedir.

Qədim “Qaradağ şikəstəsi”, “Ağabəyi”, “Ağaxanı”, “Sulduzu”, “Sultanı” havalarını çalır.

Siyavuş İbadi

Siyavuş İbadi 1986-cı ildə Təbriz şəhərində anadan olmuşdur. İbtidai məktəb təhsili almışdır. 18 yaşından balabanla tanış olmuş, 4 il Sədaqət Gəncei, Aşıq İsa Səşənə şagirdlik etmiş, 20 yaşından balaban çalmağa başlamışdır.

Aşıq Məhbub Cəfərzadə, Aşıq Məhəmməd Mallalarlı, Aşıq İsa Qərxanlı, Aşıq Ayət Qənbəri ilə toylara gedir.

Qədim “Dağıstanı”, “Setarı Kərəm”, “Sona setarı”, “Hayıstanı” havalarını çalır.

Abbas Purəli

Abbas Purəli 1978-ci ildə Təbriz şəhərində anadan olmuşdur. 5 il orta təhsil almış, 18 yaşında evlənmişdir. 25 yaşından balabanla tanış olmuşdur. Bir il Ruhullah Nəzəri, Sədaqət Gənceidən dərslər aldıqdan sonra balaban çalmağa başlamışdır.

Aşıq Cəfər Xakpur, Aşıq Ayət Qənbəri, Aşıq İsmayıl Qənbəri, Aşıq Sirius Kiyani, Aşıq Bəhmən Qurbanzadə ilə toylara gedir.

Qədim “Qərə kəhəri”, “Qərədağ şikəstəsi”, “Səlyanı” havalarını çala bilir.

Əhəd Əmuyi

Əhəd Əmuyi 1985-ci ildə Vərziğanın Çıxmaqılağ kəndində dünyaya göz açmışdır. 5 il orta təhsil almışdır. 14 yaşından balabanla tanış olmuş, 2 il Sədaqət Gənceidən dərs almışdır. 20 yaşından balaban çalmağa başlamışdır.

Aşıq Məhəmməd Əmuyi, Aşıq Əli Sabitfər ilə toylara gedir.

Qədim “Ağabəyi”, “Qərə kəhəri” havalarını çala bilir.

Əli İskəndəri

Əli İskəndəri 1982-ci ildə Çaxmaq-bulaq kəndində anadan olmuşdur. Tam orta təhsil almışdır. 15 yaşından balabanla tanış olmuş, 2 il Sədaqət Gənceidən dərs almışdır. 20 yaşından balaban çalmağa başlamışdır. 21 yaşında evlənmişdir.

Aşıq Əbdüləli İskəndəri, Aşıq Xəlil İrani ilə toylara gedir. Qədim “Qərə kəhəri”, “Ağabəyi” havalarını çalır.

Həsən Nəbati

Həsən Nəbati 1973-cü ildə Xocanın Çaykəndində anadan olmuşdur. 6 il orta təhsil almışdır. 17 yaşından balabanla tanış olmuş, 2 il atası Bəhram Nəbatidən dərs almış, 19 yaşından balaban çalmağa başlamış-

dır. 25 yaşında evlənmişdir.

Aşıq Rəsul Qurbani, Aşıq Məhəmməd Nəbati, Aşıq Məhəmməd Mallalarlı, Aşıq İsmayıl Qənbəri, Aşıq Ələsgər Purmuradiyan, Aşıq Səxavət Kərimi, Aşıq Ayət Qənbəri, Aşıq Rəhim Nəzəri, Aşıq Səxavət Məhəmmədi ilə el şənliklərinə gedir.

Qədim “Qərə kəhəri”, “Daban şikəstəsi”, “Səlyanı”, “Arazbarı” havalarını çalır.

Cəmşid Dirəxşani

Cəmşid Dirəxşani 1976-cı ildə Quşçu şəhərində anadan olmuşdur. 4 il orta təhsil almışdır. 15 yaşından balabanla tanış olmuş, 4 il Məhəmməd Kavədən dərs almışdır. 29 yaşından balaban çalmağa başlamışdır. Evlidir.

Aşıq Ərsalan Dusti, Aşıq Məhəmmədrza Məhəmmədi, Aşıq Hüseyn Dirəxşani, Aşıq Əkbər Xanı, Aşıq Əhəd Musəvi ilə toylara gedir.

Qədim “Qərə kəhəri”, “Sayma Muğanı”, “Meydan şikəstəsi”, “Əli şikəstəsi”, “Qasım xanı”, “Ağabəyi”, “Hicran Kərəmi” havalarını çalır.

Səməd Ənvəri Şallı

Səməd Ənvəri Şallı 1984-cü ildə Təbrizdə anadan olmuşdur. Tam orta təhsil almışdır. 11 yaşından balabanla tanış olmuş, 3 il Sədaqət Gəncei ilə Hüseyn Bəxşidən dərs almışdır. 14 yaşından balaban çalmağa

başlamışdır.

Aşıq Məhəmməd Ənvəri ilə toylara gedir.

Qədim “Qərə kəhəri”, “Daban şikəstəsi”, “Sultanı” havalarını çalır.

Rəsul Fəllah

Rəsul Fəllah 1972-ci ildə Bındıq kəndində anadan olmuşdur. 5 il orta təhsil almışdır. 16 yaşından balabanla tanış olmuş, 1991-ci ildə Təbrizə köçmüşdür. 20 yaşında evlənmişdir. Balaban çalmağı atası Aşıq Yədulla Fəllahdan öyrənmişdir.

Demək olar ki, bütün aşıqlarla toylara gedir.

Qədim “Yurd yeri”, “Daban şikəstəsi” havalarını çalır.

Seyfullah Qulipur

Seyfullah Qulipur Kəleybərin Xudalı kəndində anadan olmuşdur. 5 il orta təhsil almışdır. 1986-cı ildə Təbrizə köçmüş, 20 yaşında evlənmiş, həmin il balabanla tanış olmuşdur. Bir il Mehman Əlipura şagird olmuşdur. 24 yaşından balaban çalmağa başlamışdır.

Aşıq Mənsur Nikzad, Aşıq Çəngiz Biriya, Aşıq Bəhmən Qurbanzadə, Aşıq Bəhmən Səburi, Aşıq Ərsalan Dusti ilə toylara gedir.

Qədim “Qərə kəhəri”, “Fəsli bahar”, “Şəki”, “Ağabəyi”, “Ağbulağı”, “Qanlı Koroğlu”, “Meydan Koroğlusu”, “Nəfəs almaz Koroğlusu” havalarını çalır.

Həsən Heydərnəjad Əqdəm

Həsən Heydərnəjad Əqdəm Çələbiyanın Dilbilməz kəndində anadan olmuş, ibtidai məktəb təhsili almışdır. 1982-ci ildə Təbrizə köçmüş, 17 yaşından balabanla tanış olmuşdur. 2 il Şəfaət İmani ilə Bayram Derazdəstdən dərs almışdır. 22 yaşında evlənmiş, 23 yaşından balaban çalmağa başlamışdır.

Aşıq Rəsul Qurbani, Aşıq Mənsur Nikzad, Aşıq İsmayıl Qənbəri ilə el şənliklərinə gedir.

Qədim “Meydan şikəstəsi”, “Daban şikəstəsi”, “Qərə kəhəri”, “Qafqazı”, “Qərədağ”, “Ağabəyi”, “Şah Xətai” havalarını çalır.

Əhməd Əsədi

Əhməd Əsədi 1977-ci ildə anadan olmuşdur. 5 il orta təhsil almış, 1996-cı ildə evlənmiş, həmin il balabanla tanış olmuşdur. 3 il Aşıq Hacı İbadiyandan dərs almışdır. 1999-cu ildən balaban çalmağa başlamışdır.

Aşıq Əziz Əsbəqi, Aşıq Əlirza Mirzai ilə el şənliklərinə gedir.

Qədim «Muğanı», «Şirvanı», «Sultanı», «Şəki» havalarını çalır.

İsrafil Fuladiyne Qaraxanlı

İsrafil Fuladiyne Qaraxanlı 1971-ci ildə Təbrizdə anadan olmuşdur. İbtidai məktəb təhsili almışdır. 18 yaşından balabanla tanış olmuş, 3 il Sədaqət Gəncei ilə Zülfüqar Əbdüllahidən dərs almışdır. 24 yaşında evlənmiş, 27 yaşından balaban çalmağa başlamışdır.

Aşıq Cəbrayıl Məhmudi, Aşıq Fərid Cəhəni, Aşıq Bayaz Heydərzadə, Aşıq Mənsur Nikzad ilə toylara gedir.

Qədim «Qərə kəhəri», «Ağa bəyi» havalarını çalır.

Yusif Məhərrəmiyan

Yusif Məhərrəmiyan 1987-ci ildə Təbriz şəhərində anadan olmuşdur. 9 il orta təhsil almışdır. 11 yaşından balabanla tanış olub 2 il Hüseyn Bəxşi, Quli Xudadadı, Əsgər Məhərrəmiyan, Aşıq Hacı İbadiyandan dərs almış, 13 yaşından balaban çalmağa başlamışdır. 17 yaşında evlənmişdir.

Aşıq Əsgər Məhərrəmiyan, Aşıq Ələsgərpur Muradıyan, Aşıq Mahmud Cahangiri, Aşıq İlyas Qasimpur, Aşıq Bulut Dehqan ilə toylara gedir.

Qədim «Qərə kəhəri», «Şəqaqi», «Daban şikəstəsi», «Sultanı» havalarını çalır.

Əlirza Əsədzadə Aqdərq

Əlirza Əsədzadə Aqdərq 1969-cu ildə Aqdərq kəndində anadan olmuşdur. Tam orta məktəb təhsili almışdır. 1988-ci ildə 19 yaşında evlənmiş, həmin il Təbrizə köçmüş, 24 yaşından balabanla tanış olmuşdur. 5 il ustadları Barat Əbdüllahi, Əbülfəzl İbadiyan, Rəbbəli Atəşiyan, İbrahim Mədənə, Allahverdi Əslani, Ayət Qənbəri, Məhəmməd Miyəsrebiyə şagirdlik etmişdir.

Aşıq Məhəmməd Miyəsrebi, Aşıq İsmayıl Qənbəri, Aşıq Ədalət Məhəmmədi, Aşıq Əbdüləli İskəndəri, Aşıq Allahverdi Əslani, Aşıq İsa Dirəxşani, Aşıq Əli Sabitfər, Aşıq Məhbub Əsgəri ilə el şənliklərinə gedir.

Qədim «Fidan şikəstəsi», «Qərə kəhəri», «Ağabəyi», «Muğanı» havalarını çalır.

Məhəmməd Hüseyn Nacivənd

Məhəmməd Hüseyn Nacivənd 1983-cü ildə Səhəndava mahalının İranəq kəndində anadan olmuşdur. 5 il orta təhsil almışdır. 1989-cu ildə Təbrizə köçmüş, 17 yaşında evlənmişdir. 18 yaşından balabanla tanış olmuş, 3 il Cəlil Məhəmmədidən dərs almışdır. 21 yaşından balaban çalmağa başlamışdır.

Atası Aşıq Oruc Nacivənd, Aşıq Ələsgər Vəzifəxah, Aşıq Musa Xəliliyan ilə el şənliklərinə gedir.

Qədim «Rzayə», «Həştəri» havalarını çalır.

Hüseyn Məhəmmədi

Hüseyn Məhəmmədi 1971-ci ildə Qərəbulaq kəndində anadan olmuşdur. 5 il orta təhsil almışdır. 1978-ci ildə Təbrizə köçüb 3 il Sədaqət Gəncei, Məhəmməd Məhəmmədindən dərslər almışdır. 1987-ci ildən balaban çalmağa başlamışdır. 1992-ci ildə evlənmişdir.

Aşıq Əlirza Mirzai, Həsən İskəndəri, Əvəz İbadpur ilə toylara gedir.

Qədim «Ağabəyi», «Qərədəğ təcni», «Muğanı», «Heydəri» havalarını çalır.

Məhəmməd Kavə

Məhəmməd Kavə 1987-ci ildə evlənmişdir. Həmin ildə Təbrizə köçüb, 15 yaşından balaban çalmaqla tanış olmuşdur. 3 il Bayram Dərazdəstdən dərslər aldıqdan sonra 30 yaşından çalmağa başlamışdır.

Aşıq Məhəmməd Riza Məhəmmədi, Əli Səlimi, Fərid Cahani, Rəsul Qurbani, İlyas Yusifi ilə toylara gedir.

Qədim «Sallama gəraylı», «Vəli canı», «Qərə kəhəri», «Meydan şikəstəsi», «Qasımxanı», «Daban şikəstəsi» havalarını çalır.

Əzbərəli Canı

Əzbərəli Canı 1978-ci ildə Vərziğanın Qərəbulaq kəndində anadan olmuşdur. 9 il orta təhsil almışdır. 1988-ci ildə Təbrizə köçmüş, 1996-cı ildən balabanla tanış olmuşdur. 2 il Sədaqət Gəncei, Mehman Əlipur, Hüseyn Məhəmmədiyə şagirdlik etmişdir. 19 yaşında evlənmişdir.

Aşıq Məhəmməd Fərzi, Bahar Əli Cəfərpur, Qasım Rustəmi ilə el şənliklərinə gedir.

Qədim «Qərə kəhəri» ilə «Qədim Təcnisi» havalarını çalır.

Fərəc Mədəni Pirallı

Fərəc Mədəni Pirallı 1972-ci ildə Kəleybərin Xətay kəndində anadan olmuşdur. İbtida məktəb təhsili almışdır. 1982-ci ildə Təbrizə köçmüş, 22 yaşında evlənmiş, 25 yaşından balabanla tanış olmuşdur. 10 il Aşıq Hacı İbadiyana şagirdlik edib 30 yaşından balaban çalmağa başlamışdır.

Aşıq Mustafa Sadi, Əli Sabtfər, Cəfər Zari, Abbas Həzrəti, Məhəmməd Nəbati, Ayət Qənbəri, Əkbər Duxanı, Məhəmməd Misiroğlu ilə toylara gedir.

Şükrulla Girami

Şükrulla Girami 1979-cu ildə Kəleybərin Hərəfşə kəndində anadan olmuşdur. İbtidai məktəb təhsili almışdır. 1991-ci ildə Təbrizə köçüb 8 yaşından balabanla tanış olmuşdur. 2 il Yusif Məhərrəmiyandan dərs almışdır. 22 yaşından balaban çalmağa başlamış, 26 yaşında evlənmişdir.

Aşıq Firidun Xudai, Aşıq Ərsalan Dusti ilə el şənliklərinə gedir.

Adil Yusifzadə

Adil Yusifzadə Əhərin Horanə bəxşinin Havay kəndində anadan olmuşdur. 9 il orta təhsil almışdır. 1998-ci ildə Təbrizə köçüb 3 il dayıları Həsən Məhəmmədzadə və Fərzəli Məhəmmədzadədən dərs almış, 21 yaşından balaban çalmağa başlamış, həmin dövrdə də evlənmişdir.

Aşıq Səxavət Kərimi, Aşıq Rəhim Nəzəri, Aşıq İbrahim Qərədaği ilə el şənliklərinə gedir.

Qədim «Qanlı Koroğlu», «Döşəmə Koroğlu» havalarını çalır.

Firuz Mədəni

Firuz Mədəni Kələybərin Seyidlər kəndində anadan olmuşdur. 4 il orta təhsil almışdır. 1993-cü ildə Təbrizə köçüb 16 yaşından balabanla tanış olmuşdur. 3 il Aşıq Məsləhət Bayramı, İbrahim Bəhməni-dən dərs almışdır. 18 yaşından balaban çalmağa başlamış, 21 yaşında evlənmişdir.

Aşıq Həsən Babayi ilə el şənliklərinə gedir.

Qədim «Ağabəyi», «Daban şikəstəsi», «Mirza Bəyi», «Qərə kəhəri», «Qasımخان», «Setarı», «Meydan şikəstəsi» havalarını çalır.

Məqsud Mirzei

Məqsud Mirzei Kələybərin Qərə Pa-
çanlı tayfasındandır, 1972-ci ildə anadan olmuşdur. İbtidai məktəb təhsili almışdır. 1994-cü ildə Təbrizə köçüb 17 yaşından balabanla tanış olmuş, 2 il Söhbət Talibidən dərs almışdır. 22 yaşından balaban çalmağa başlamış, həmin dövrdə də evlənmişdir.

Aşıq Ərslan Dusti, Aşıq Əli Səlimi, Aşıq Böyükağa Əlizadə, Aşıq Hüseyn Kirişanlı, Aşıq Mənsur Nikzad, Aşıq Cavad Məhəmmədi, Aşıq Məhbub Cəfərzadə ilə toylara gedir.

Qədim «Qərə kəhəri», «Ağa bəyi», «Sona setarı» havalarını çalır.

Hüseyn Bəxşi

Hüseyn Bəxşi 1972-ci ildə Əhərdə anadan olmuşdur. 5 il orta təhsil almış, 1982-ci ildə Təbrizə köçüb 12 yaşından balabanla tanış olmuşdur. 8 il aşığı Həzrətquli Xudadadidən dərslər aldıqdan sonra balaban çalmağa başlamış, 22 yaşında evlənmişdir.

Aşığı Mədəd Yusifi, Aşığı Səxavət Məhəmmədi, Aşığı Məhəmməd Nəbati, Aşığı Həzrətquli Xudadadi, Aşığı İlyas Qasimpur ilə toylara gedir.

Qədim «Cənnəti», «Şəki», «Bəhmən» havalarını çalır.

Əkbər Həzrəti Evlili

Əkbər Həzrəti Evlili 1974-cü ildə Vəziğanın Evlili kəndində anadan olmuşdur. 9 il orta təhsil almış, 21 yaşında Təbrizə köçmüş, 22 yaşında evlənmişdir. 24 yaşından balabanla tanış olmuşdur. Aşığı Abbas Həzrəti ilə Xan Ağca İbadiyandan 5 il dərslər alıb, 29 yaşından balaban çalmağa başlamışdır.

Aşığı Abbas Həzrəti, Xanış Həsənpur ilə el şənliklərinə gedir.

Saleh Xəlfinəjad Qaraxanlı

Qaradağın Hac Əlilu elinin Qaraxanlı tayfasındandır. 10 il orta təhsil almışdır. 1980-ci ildə Təbrizə köçmüş, 1998-ci ildən balabanla tanış olmuşdur. 23 yaşında evlənmişdir.

Aşıq Hacı İbadiyan, Mehman Əlipur, Sədaqət Gəncei, Hüseyn Bəxşidən balaban çalmağı öyrənibdir. Aşıq Ərsalan Qəhrəmanzadə, Aşıq Məhbub Cəfərzadə, Aşıq Həbib İslami, Aşıq Adil Ərbatanı, Aşıq Qıblıəli Mühiti ilə toylara gedir.

SÖYLƏYİCİLƏR HAQQINDA MƏLUMAT

Bərazəndə Məsumə Xəlil qızı, Təbriz, təvəllüdü 1901, təhsilsiz. Söylədiyi mətnlər: Alqışlar (bir hissəsi), Xeyir-dualar (bir hissəsi). *Toplayan: Əli Bərazəndə Türk.*

Bərazəndə Fatimə, Təbriz. Söylədiyi mətn: “Müşgülgüşa nağılı”. *Toplayan: Əli Bərazəndə Türk.*

Bərazəndə Əli Məhəmməd oğlu, Təbriz, təvəllüdü 1971, orta təhsilli. Söylədiyi mətnlər: Ləqəblər (bir hissəsi). *Toplayan: Əli Bərazəndə Türk.*

Binəzərfər Əkbər, Təbriz, təvəllüdü 1939, orta təhsilli. Söylədiyi mətnlər: Xalq mahnıları – “Aç gözlərin, yumma”; “Yandırdı məni”; “Gözəllər bir yana, sən də bir yana”; “Gülü vah-vahu”. *Toplayan: Kazım Abbasi.*

Dəməşqi İsmayıl, Təbriz, təvəllüdü 1964, orta təhsilli. Söylədiyi mətnlər: Təbrizdə Xalça sənəti. *Toplayan: Əhəd Fərəhməndi.*

Əlipur Muqəddəm Məhəmməd Bayındır oğlu, Təbriz, təvəllüdü 1980, topladığı mətnlər: Çağdaş Təbriz-Qaradağ aşığıları, qavalçıları, balabançıları – bioqrafik məlumat.

Fərəhməndi Əhəd Dadaş oğlu, Təbriz, təvəllüdü 1961, orta ixtisas təhsilli. Söylədiyi mətnlər: Ləqəblər (bir hissəsi). *Toplayan: Əhəd Fərəhməndi.*

Gülbəzi Kərim Mehdiqur, Təbrizin Alanaq bölgəsi, təvəllüdü 1942. Söylədiyi mətnlər: Nağıllar – Haqq alan Məmmədlə haqq verməz Məmməd, Borclu kişi, Ovçu Pərim, Pay bölən Al-məmməd, Keçəl oğlan, Keçəlin nağılı. *Toplayan: Əhəd Fərəhməndi.*

Heydərvənd Leyla, Təbriz. Söylədiyi mətn: “Yoxsul qızın nağılı”. *Toplayan: Əli Bərazəndə Türk.*

Xamnəli Əbdülkərim Mənzuri, Təbriz. Söylədiyi mətnlər: Lətifələr. *Toplayan: Əhəd Fərəhməndi.*

Xuşkəbar Əzəm, Təbriz. Söylədiyi mətnlər: “Təbriz mətbəxi (bir hissəsi)”. *Toplayan: Məsumə Şəqaqi.*

İsmailiyan Fatimə, Təbriz, təvəllüdü 1930, təhsilsiz. Söylədiyi mətnlər: Uşaq folkloru – Nazlamalar (bir hissəsi), Laylalar (bir hissəsi). *Toplayan: Əli Bərazəndə Türk.*

Köhnəçiye Əqdəm Zəri Hüseyn qızı, Təbriz, təvəllüdü 1926, təhsilsiz. Söylədiyi mətnlər: Uşaq folkloru – Nazlamalar (bir hissəsi), Laylalar (bir hissəsi). *Toplayan: Əli Bərazəndə Türk.*

Möəzzin Fatimə, Təbrizin Axını məhəlləsi, təvəllüdü 1919, təhsilsiz. Söylədiyi mətn: Mərasimlər (bir hissəsi). *Toplayan: Şoukət Kazımi.*

Purəli Süməyyə Əli qızı, Təbriz, təvəllüdü 1979, orta təhsilli. Söylədiyi mətnlər: Təbrizdə xanım mərsiyələri. *Toplayan: Purəli Süməyyə.*

Rufəqat Əsrəf Abbas qızı Təbriz, təvəllüdü 1954, ibtidai məktəb təhsili alıb. Söylədiyi mətnlər: Uşaq folkloru – Nazlamalar (bir hissəsi), Laylalar (bir hissəsi). *Toplayan: Əli Bərazəndə Türk.*

Rufəğərbaşı Əsrəf, Təbriz. Söylədiyi mətnlər: “Nəzir süfrələri”. *Toplayan: Əli Bərazəndə Türk.*

Sedıqi Səkinə, Təbrizin Camışavan, Bulvar məhəlləsi, təvəllüdü 1933, təhsilsiz. Söylədiyi mətnlər: Mərasimlər – Axır çərşənbə, Sünnət, Dişlik. *Toplayan: Şoukət Kazımi.*

Səbah Əsrəf, Təbriz, Abrəsan, Kələntər küçəsi, təvəllüdü 1953. Söylədiyi mətn: Mərasimlər – Adqoyma. *Toplayan: Şoukət Kazımi.*

Sənubəri Hüseyn, Təbrizin Azərşəhr bölgəsinin Tufarqan kəndi, təvəllüdü 1933, ibtidai məktəb təhsili alıb. Söylədiyi

mətnlər: Xalq mahnıları - Ay alagöz, alagöz yarım; Çoban qızı; Qara gözlər, qara gözlər; Ged ay batannan sora gəl, ay oğlan; Yandım, şofer, mən ağlaram; Xuda, xuda, yandım yarın otunna; Hər aşiq qəlbində bir dildar olsun. *Toplayan: Kazım Abbasi.*

Şakeriniya Pınar Seyfəli qızı, Təbriz, təvəllüdü 1978, bakalavr, Söylədiyi mətnlər: Laylalar (bir hissəsi). Sağlıqlar, Nağıllar - Rahib ilə ovçu, Yoxsul kişi. *Toplayan: Həmraz Rza Əli oğlu. Əli Bərazəndə Türk.*

Şəhnazi Səkinə, Təbriz, təvəllüdü 1929, təhsilsiz. Söylədiyi mətnlər: Uşaq folkloru – Nazlamalar (bir hissəsi), Laylalar (bir hissəsi). *Toplayan: Əli Bərazəndə Türk.*

Bundan başqa, kitabın tapmacalar, atalar sözləri, bayatılar bölməsi Xürrəm Şancanlı Əliəsğərin “Ədəb xəzinəsi” (Təbriz-1980), oyunlar, yahaltmacalar, andlar, alqışların bir hissəsi Zöhrə Vəfainin “Folklor gəncinəsi” (Təbriz-Yaran, 1990), Təbriz mətbəxi müəllifin “Xordənihayə Rayes dər Azərbaycan” (Təbriz-Zeynəb, 1999), eləcə də qarğışlar, dualar, bəddualar “Doaha və nefrinha” kitabından Əli Bərazəndə Türk və Z.Vəfainin söyləri ilə tərtib olunmuşdur.

LÜĞƏT

A

Abyar (f¹) – suvarma mütəxəssisi (suçu); su kimi, ağappaq
Abacı (d²) – böyük bacı
Abduğ (d) – Ayran
Ablumu (f) – limon suyu
Abquşt (f) - ət şorbası, bozbaş
Acalmaq (d) – acmaq
Acil (ə³) – çərəz, quru meyvələr; tez-tələsik
Acışmaq (d) – hirslənmək, acıqlanmaq, acıqlı olmaq
Acür (d) – kərpic
Adlım (d) – adlı-sanlı, tanınmış, deyilən, məşhur
Agahi (f) – xəbərdarlıq, bildiriş; şüur
Axırzəman (f)– Axirət günü
Alat (ə) – alət
Aparmaq (d) – qalib gəlmək
Araçılıq (d) – araya girmək, vasitəçilik etmək
Azaraq (d) – az, azacıq
Azarsız (f) – sağlam, səhhətli, dərdsiz

B

Bad (f) – külək, yel
Baxınca (evin) (d) – baca
Balaxana (f) – uca ev
Bamiyə (d) - dənli bitki
Bardax (d) – su qabı
Barınnadmaq (d) – varlandırmaq

- 1. f – fars sözləri
2. d – dialekt sözlər
3. ə – ərəb sözləri

Başqah (f) – klub
 Behdaşt (f) – sağlamlıq, gigiyena
 Beşuur, beşuru bişuur (f) – şüursuz
 Bevaxt (f) – vaxtsız
 Beyar, biyar (d) – tənbel, avara
 Beyarlıx (d) – tənbellik, avaralıq, arsız
 Beyt (ə) – ev
 Bəxyə (f) – cərrahiyyə tikişi
 Bəxyələməx – cərrahiyyə tikişi vurmaq
 Bəxş (f) – bölgə, rayon
 Bəllənmək (t) – bilinmək, bəlli olmaq
 Bədhəşab (f) – pishesablı, bədxərc
 Bəndbaz (f) – kəndirbaz
 Bəng (f) – bəngotu, həşiş
 Bəradər (f) – qardaş
 Bəravurd (f) – yerinə yetmə, həyata keçmə
 Bəravərd olmaq (f) – yerinə yetmək, həyata keçmək
 Bərg (f) – yarpaq
 Bəsət (ə) – sadəlik, sadələvhlük, açıqqəlblik; var-dövlət,
 bolluq
 Bəstə (f) – bağlı, qıfıl
 Bət, bəd (f) – pis
 Bəzzaz (ə) – parça alverçisi, taciri
 Bəzm (f) – ziyafət, qonaqlıq
 Bilici (d) – iti düşüncəli, ağıllı
 Bimarestan (f) – xəstəxana
 Bizoçiyan (d) – buzov saxlayanlar
 Boğa (d) – buğa
 Boyünnux (d) – boyunbağı
 Bulut (d) – böyük, dərin olmayan nimçə
 Bunqah, bongah (f) – müəssisə, anbar

Ç

Çarqat (f) – yaylıq, baş örtüyü
Çaşni (f) – ədviyyat (adətən turş-məzə)
Çəng (f) - caynaq, dırnaq
Çərx (f) – təkər, maşın, cihaz, alət
Çərxlənmiş ət – ət maşınından keçirilmiş ət
Çibin (d) – milçək, ağcaqanad
Çilo-kabab (f) – kabab bişirilmiş düyü ilə
Çim (d) – çiskin, çəmən
Çiyid (d) – pambığın çiyidi
Çodar (d) – çoban
Çodar (d) – mal-qara alverçisi;
Çoxraq (d) - əksər vaxtlarda, çox vaxt
Çökkə (d) - hesablayıcı
Çuvaldız (f) – böyük iynə, (çuval tikən), palantikən
Çün (f) – çünki, ona görə ki

C

Cığal (d) – oyunu pozan
Cahaz (ə) – cehiz
Cəhad (ə) – mübarizə, müharibə, vuruş
Cəvanmərd (f) – mərd, cəsur, qəhrəman, alicənab, igid
Cida (d) – biz; nizə
Cola, cula (d) – çala, çuxur
Coqa (d) – dövrə, dairə
Cöür, cür, cövr (ə) – zülm, əziyyət, işgəncə
Cövhər (ə) – rəng
Cuda, coda (f) – ayrı
Cumalaşmaq (d) – cəmləşmək, yığışmaq
Cürürmək (d) – yaxşılaşmaq, toplamaq, bir yerə yığmaq
Cürm (f) – cərimə; cinayət, günah

D

- Dahi (d) – daha
Dal (d) – arxa, geri, kürək,
Dal (t) – budaq
Dallamaq (d) – gerilətmək
Damad (d) – kürəkən, yeznə, bəy
Danq (f) – pul vahidi (dirhəmin altıda bir hissəsi)
Daraşlığı (d) – tutumu
Darkün (ə) – güdükçü, güdən, casus, gözətçi
Daro-dünya (f) – dünya evi, bu dünya
Daruğə (f) - sahə (məhəllə) polisi, bölmə rəisi
Daşqa (d) – araba
Dava (ə) – dərman
Daylax (d) – dəvə balası (ikiillik)
Deyn (ə) – borc
Dəbbə (ə) – minik heyvanı
Dəbbə (d) - su qabı, bəzən fırıldağ, sözünü tutmamaq
mənasında işlənir
Dən-döş (d) – içlik, içalat (məsələn, toyuğun)
Dəndan (f) – diş
Dərbedər (f) – evsiz-eşiksiz, yoxsul, avara, qapı-qapı düşən
Dərya (f) – dəniz
Dəstgah (f) – dəzgah, mexanizm, aparat
Dəvat (d) – mürəkkəbqabı
Didar (f) – görüş
Diyəsi (d) – deyilməli söz
Doğuz (d) – donquz, donuz
Dosər (f) – ikibaşlı
Doşab (d) – bəhməz
Dörə (ə) – dövrə, ətraf, fırlanma, dəstə
Dudman (f) – ailə, nəsil, şəcərə, səltənət, taxt

Duk (f) – ox, mil

E

Ehmal (d) – yavaş, asta

Eşik (d) - bayır

Ə

Əhək (d) - əhəng

Əhməğlix (f) – axmaqlıq

Əxi (ə) - qardaşım

Əlçim (d) - bir parça yundur, əldə tutub əyirirlər

Ələm (ə) – bayraq; kədər, qüssə, dərd

Əlo (d) – alov, od

Ərsin (d) – təndirə düşən çörəyi götürmək üçün istifadə olunan dəmir alət

Əsbab (ə) – alətlər, vasitələr; səbəblər

Əsənliq (t) – sağlamlıq, salamatlıq, əmin-amanlıq

Əslən (ə) – həqiqətən, əslində, kökündən

Ətiqəsatan (ə) - əntiq əşyalar, nadir əşyalar satan

Əza (ə) – yas, hüzn

F

Faludə (d) - buz və nişastadan hazırlanan şirniyyat (donurma)

Famil (f) – qohum-əqrəba

Fer (f) – soba

Fəndək (f) – alışqan

Fəqət (f) – təkçə, yalnız, amma, lakin,

Fərəc (ə) – xoşbəxtlik, xilas, çıxış, fərəh, sevinc, təsəlli

Fərş (ə) – xalça

Fitə (d) - ümumi hamamda dəsmal, adətən qırmızı rəngdə olur

Fındıqça (d) – dırnağın sədəfi, çırtma
Fındıqca (d) – cehiz yığan qızların sandıqçası
Fışqa çalmaq (d) – fit çalmaq
Fotə (ə) – fövtə, ötmə, qeyb olma, itmə

G

Gahdan (f) – bəzən
Gerogan (f) – girov saxlanan adam
Gəngər pilo – ənginarlı plov
Gədik (d) – dağ keçidi
Gəvən (d) – dərman bitkisi
Gilayə (d) - giley, şikayət
Girdəkan (f) – cəviz, qoz
Girdəni (f) – dairəvi, yumru, halqa, halqavari
Gıryan (f) – ağlayan
Göyül (d) – könül, qəlb
Göyük (d) – göyərti
Günbəd (f) – günbəz, qübbə
Güzəm (d) – qoyunun və ya quzunun qırılmış yunu

Ğ

Ğoğa (f) – səs-küy

H

Hacat (d) – alət, vasitə
Harsan, harasan (f) – səksəkəli, qorxaraq, həyəcanla
Hesar (ə) – hasar, bənd, əsarət, mühasirə
Həmsayalx, həmsayelx (f) – qonşuluq
Həsənək (ə) – kinayəli şəkildə kiçik Həsən
Həsud (f) – paxıl, həsəd aparan insan
Həvalə (ə) – pul köçürməsi, sövdələşmə

Həvəng (d) – həvəngdəstə
Hızlıx (d) – hirs, qəzəb, qorxu
Hola (d) – k/t aləti, xırmanda bu alət bağlanmış heyvanı
taxılın üzərində gəzdirirlər
Hövz (ə) – hovuz, hövzə, ətraf, dairə

X

Xak (f) – torpaq
Xalvar (d) – kisə, torbadan böyük, xəlbir
Xeyrat (ə) – ehsan; nemət, xeyir iş, var-dövlət
Xərrazi (f) – xırdavat
Xətərnək (f) – təhlükəli
Xəyyat (f) – dərzi
Xəzanə (ə) - xəzinə
Xıxlanmaq (d) – haqlanmaq, dayanmaq
Xisro (ə) – xəsarət, itki
Xoddamaq (d) – xortlamaq
Xoşzəban (f) – şirin dilli
Xuruşt (d) – aşın qarası

İ

İllət (ə) – səbəb
İskəncəbin (d) – bitkidən hazırlanan şərbət
İstixarə (ə) – Quranla fala baxmaq
İstqah (f) – dayanacaq
İşgə (d) – nazik
İştibah (f) – səhv, yanlışlıq
İttifaq (ə) – təsadüf, hadisə, yekdil, ittifaq

K

Kakıl (d) – kəkül (saçda)

Kalah (d) - qıra, xırça
 Keçə (d) - dəvə yunundan hazırlanan material
 Kəc (f) - əyri
 Kəlləpəz (f) – xaş bişirən
 Kəndi (d) – un saxlanılan yer, unluq
 Kəngər (d) – ənginar
 Kərdi (d) – lək
 Kərəfis (d) – kərəvüz (göyərtili)
 Kərmə (d) – qurudulmuş mal təzəyindən yanacaq
 Kərtik (f) – şüvül, fidan, ağac
 Kəssəh (d) – daş-kəsək
 Kəşti, gəşti (f) – gəmi
 Kəşkül (f) – dərvişlərin qabı, kasa
 Kilid (f) – açar
 Kinəli (d) – kinli
 Kitabfuruş (f) – kitabsatan
 Kiriş (d) – ip, ox-yayın ipi
 Köhül (ə) – qaranlıq yer
 Kövşən (d) – çöl, düzənlik
 Küll (ə) – bütün, hər bir
 Küflədan (d) – təndirin hava çəkən yeri
 Küllüh (d) – zibilxana
 Kür (d) – dalaşqan, ağlağan, coşqun, səsli-küylü
 Kürreye-Ərz (f) – Yer kürəsi
 Küzəgər (f) – dulusçu

Q

Qabax (d) – balqabaq
 Qaç (d) – bir az, azacıq
 Qafilə (ə) - karvan
 Qax (d) – meyvə qurusu

Qaxlamax (d) – meyvəni tumundan ayırmaq
 Qara badımcən (d) – badımcən
 Qarpunmax (d) – anqırmaq (eşşək)
 Qaş-qaş (d) – qaş formasında, aypara
 Qatma (d) – ip, ucuz
 Qazıq (d) – kələk, hiylə, axmaq yerinə
 Qəfəxana (d) – çayçı
 Qəlbi (d) – uca, yüksək
 Qələmə (d) - qovaq ağacı
 Qələndər (d) – tərki-dünya, zahid, dərviş
 Qəmə (d) - bıçaqdan böyük kəsici alət
 Qərə (d) – badımcən
 Qərinə (ə) - qədim, əsr
 Qəsd (ə) – qəsd, məqsəd
 Qəvvət (ə) – vasitəçi, aradüzəldən
 Qıç (d) – ayaq
 Qıro, qıra (d) – şaxta qırovu, yemiş
 Qıtmır (ə) – cüzi, əhəmiyyətsiz; xəsis
 Qızdırmax (d) – özünü həlak etmək
 Qiyafə (f) – üz, fizionomiya
 Qocə, qouce (f) – alça, göycə
 Qoduxlux (d) – zindan
 Qoğanlar (d) - qovanlar
 Qohun (d) – qovun, yemiş
 Qovzamax (d) – qaldırmaq
 Qurut (d) – qatıq ovuc-ovuc götürülüb qurudulur

L

Lam od (d) – orta od
 Ləhzə (ə) - an, vaxt
 Ləpə (d) - noxud

Lühəng (d) – lülək

M

Mallax (d) – mayallaq

Məddi (ə) - uzununa olan, dəbdə olan, ölçülü

Mədrək (ə) – sənəd

Məğbun (ə) – aldadılmış, kələyə məruz qalan

Məxrut (ə) – konusşəkilli

Mələkul-mot (ə) – ölüm mələyi (Əzrayıl)

Mən etmək (ə) – mane olmaq, qoymamaq

Mərzə (d) - məzrə (ətirli göyərti, küftə və s. yeməklərdə istifadə olunur)

Məst (f) – qəzəbli, qızgın, qeyzli, azgın

Məşqəfə (ə) – saxsı su qabı

Məta (ə) – mal, qiymətli əşya

Məzhərüləcayib (ə) – təəccüblü baxış, qəribə görünüş

Midad (f) – qələm

Millətmək (d) – tullamaq

Minar (ə) – minarə

Misvak, mesvak (d) – dişləmizləyən

Miyağat (d) - muğayat

Mov, meynə (d) – üzüm tingi

Möhrə - qədim təsəvvürə görə, ilanın başında bir möhrə var, ən yaxşı padzəhrdir və ilan vuranı onunla sağaldırlar; vint; hasar

Muammər (ə) – uzunömürlü, çox yaşayan

Müqəddər (ə) – müəyyən olunan, qabaqcadan təyin olunan

Münəzzəm (ə) – ölçülü, nizamlı

Murəssə (ə) - doğum zamanı hazırlanan yemək

Müsafir (ə) – səfərə gedən, yolüstə olan; qonaq

Müsafirət (ə) – səyahət, səfər

Mustətil (ə) – düzbucaqlı

Muşata (ə) – məşatə, qadın gözəllik ustası
Müşəxxəs (ə) – müəyyən, təyin olunmuş, bəlli
Müşgülgüşa (f) – çətin işi açan, çətinliyi açan
Mütəvəlli (ə) – müqəddəs yerləri mühafizə edən şəxs
Musannif (ə) – müəllif, tərtibçi
Müstəcab (ə) – qəbul olunan, bəyənilən, qaneedicisi

N

Naəli (f) – dövlət işlərində işləyən rütbəli şəxs, məmur.
Naxoda (f) – kapitan
Naxuda (f) – Allahsız, dinsiz
Nanəcib (f) – pis, paxıl, qaraqabaq
Naqafıl (f) – gözlənilməz, qəflət
Naqqıç, naqqıçlı (d) – bir ayaqlı, tayqıçlı
Nə (f) – nəxeyr sözünün qısa şəkli, inkar ədatı: yox, xeyr
Nəcat (f) – xilas, azad
Nəccər, nəccar (f) – dülgər
Nəfsşəkəstə (f) – nəfsi olmayan, burada: öz nəfsinə qalib
gələn
Nəqş (f) – rəsm, şəkil, əks
Nəqşə (f) – çeşni (xalçada)
Nəvalə (ə) – yemək, xörək
Nəzər (ə) – fikir, baxış
Nobar (f) – nübar, ilk
Nobəno (ə) – növbənöv, rəngarəng, çeşidli
Nufus (ə) - əhali, camaat
Nuşxar (f) – saqqız, çeynəmə
Nütfə (ə) – toxum, sperma; təmiz, su damcısı

O

Obaşdännix (d) – sübh tezdən, burada; Ramazanda imsaq
– səhər yeməyi
Olad, auləd (ə) – övlad, uşaq
Ovcul (d) – yaxşı ov tutan

Ö

Ölüşgəmək (d) – solmaq, avazımaq
Örkütmək (d) – hürkütmək

P

Papağan (d) – tutuquşu
Pasiban (f) – keşikçi, qoruyan, nəzarətçi
Patava, petava (d) – ayağa sarıyan parça, dolaq
Paydar (f) – möhkəm, davamlı, dayaq
Peşdən, piş (f-d) – əvvəldən, əvvəl
Peşki (f) – əvvəlki, əvvəlcədən
Peykər (f) – bədən, cisim, görkəm, vücut; gözəl
Pəşm (f) – yun
Pəşmək (f) – pambıq formasında şirniyyat
Pərçin (f) – canlı çəpər, pərçim
Pərdaxt (f) – cila, cilalanma, ışıltı, parıltı
Pişləmək (f-d) – qabağını almaq, qarşısını almaq
Pil (d) – çubuq
Pisəlmək (d) – pis olmaq
Pıtrax (d) – tikan kolu, dolu, çox
Post, pust (f) – dəri
Puk (f) – bo, lət, çürük

R

Rast (f) – sağ

Rədd-bədəl (ə) – dəyişmək, xırdalamaq, burada; fikri bölüşmək

Rəxtixab (f) – çarpayı, yataq, yorğan-döşək

Rəmmal (ə) – rəml atan, münəccim

Rəmle-ostorlab – rəmlatma, üstürlab (bucaqölçən alət)

Rəsm (ə) – ənənə, adət

Rəzm (f) – döyüş, mübarizə, müharibə

Riz (f) – ölçü, kiçik

Rubb (ə) – meyvə-tərəvəz şirəsi, burada; pomidor şirəsi

S

Sarıqulax (d) – qeyrətsiz, mürvətsiz

Səpaya (f) – üç ayaqlı, sacaltı

Səf (ə) – cərgə, sıra

Sədəmə (ə) – zədə, sındırma, ziyan, şikəstlik

Səkmək (d) – səkmək, çəkib getmək

Səqqət (ə) – çolaq

Səlitə (ə) – yaman, deyingən, dalaşqan qadın

Səlmani (f) – bərbər, dəllək

Səmte yəman (ə) – sağ tərəf

Səng (f) - daş

Səngək (f) – kürədə çınqıl daşların üzərində bişirilən uzun (1 metrden uzun ola bilər) çörək

Sərbaz (f) - əsgər

Sərkəş (f) – itaətsiz, inadkar, tərs

Sətil (ə) – su qabı, vedrə, bardaq, səhəng, çəllək

Sibil (f) – bıç

Sikkə (ə) – burada: qəpik

Sim (d) – məftil

Sinsidmək (d) – incitmək

Sovzi, souzi, səbzi (f) – göyərti, kəvər

Söda (d) – sövdələşmə, müqavilə

Suvay (d) – savayı, başqa

Ş

Şahispərən (d) – reyhan

Şanə (f) – daraq

Şatır (ə) – çörəkbişirən; nökər, kuryer; qoçaq

Şayırd, şəyird (d) – şagird

Şer (d) – şir

Şəmatət (ə) – bədxahlıq, məzəmmət, danlaq

Şəmşir (t) – xəncər, qılınc

Şənə, şana (f-d) - k/t aləti, otu-samanı darayıb yığmaq üçün istifadə olunur

Şəngülü (d) – sevincli, şad, şən (kinayəli söz kimi də işlənir)

Şəri (ə) – şəriətə aid, qanuni

Şərit (ə) – paltar asmaq üçün ip

Şikəstənəfs (f) – nəfsə tabe olmayan

Şimyayi (ə) – kimyəvi

Şirbiriş, şirberenc (f) – südlü düyü

Şirkət etmək (ə) – iştirak etmək

Şirazə (f) – cild, ilgək, ilmək, rəzə

Şişdanq (d) – kamil, mükəmməl

Şoxumlux (d) – şum, əkin yeri

Şökə (d) – kölgə

Şüvərən (d) – soyuqdəyməyə qarşı dərman bitkisi

T

Tağar (d) – qurutu əzmək üçün geniş saxsı qab, ləyən

Tar (ə) – qaranlıq

Taruf (ə) – tərif, tərifləmə

Tay (d) – kimi, bənzər, oxşar
 Tasatdix, tasaddıq (ə-d) – nəzir, sədəqə
 Tekzas (d) – Texas
 Təhərrükli (ə-d) – hərəkətli, sürətli
 Təkyə (ə) – təkkə, dərvişlərin xeyməsi; mərsiyə
 Tələbkar (f) – burada; iddiaçı
 Təmə (ə) – tamahkarlıq
 Təng (f) – dar
 Tənəf (d) – ip, kəndir
 Tənik (d) – qalın olmayan, nazik
 Tərə (d) – göyərti növü
 Təşd (d) – təst
 Təvilə (ə) – tövlə
 Tirmə (d) - ipək parça, bahalı
 Tirəndaz (f) – oxatma, atıcılıq
 Tiz (f) – iti, kəskin
 Təbə (ə) – tövbə
 Tox rəng (d) – tünd rəng
 Toxalmaq (d) – tox olmaq, doymaq
 Toxan (d) – k/t aləti; tox, doyan,
 Toxdamax (d) – özünə gəlmək, sağalmaq
 Tov vermək, tovlamaq, tavlamaq (d) – fırlandırmaq
 Tulanbar (ə) – qazanxana, anbar, sığınacaq, ehtiyat yer
 Tumanıvın təxtəsi (d) – bir metr parça nəzərdə tutulur
 Tümen (f) – İranda pul vahididir

U

Uşqun (d) – dağ bitkisi, pencər

Ü

Ürkən (d) – örkən, kəndir

Üzüquylu (d) – üzüüstə
Üzüm qorası (d) – kal üzüm

V

Vəbal (f) – çətinlik, yük; pislik, xoşagəlməzlik, günah
Vərdənə (f) - lavaşın kiçik forması, vərdənə, oxlov
Vərşikəst (f) – müflis, borca düşən
Vəsət (ə) – orta
Vəsilsəz (f) – rabitəquran, birləşdirən, qovuşduran
Vəz (ə) – vəziyyət

Y

Yahaltmaq (d) – yanıltmaq, aldatmaq
Yanşax (d) – haram
Yarlıxı (d) - təkcə, yavan, tamam
Yehin (d) – yeyin
Yek, do, se, dərb dər an (f) – bir, iki, üç, onu çal
Yerləmə, yarlıma (d) – yer alması
Yoğurt (d) – qatıq
Yontalanmaq (d) – yonulmaq
Yovux (d) – yaxın

Z

Zatürriyə (ə) – sətəlcəm
Zədən-zədən (f) – didim-didim, parça-parça
Zənanə (f) – qadın kimi
Zəriş, ziriş (f) – zirinc
Zıkr (ə) – xatırlanma, xatırlama
Zini, zinə (ə) – zinyət
Zirəh (f) – zirəng, cəld
Züyləməğ (d) – sürüşmək

ƏDƏBİYYAT

- Heyət C. Seyri dər tarixə zəban və ləhcehayə torki (Türk dilləri və ləhcələri tarixinə bir baxış). No Nəşriyyatı, II çap. Tehran, 1987.
- Kafkazyalı A. İran Türkleri. Aşık muhitleri. I çap. Erzurum, 2006.
- Rəisniya R. Azərbaycan dər seyre tarixə İran (Azərbaycan İran tarixində). Niya Nəşriyyatı, II çap. Təbriz, 1991.
- Seyidov M. Azərbaycan xalqının soykökünü düşünərkən. Əxtər Nəşriyyatı, I çap. Təbriz, 2004.
- Sərdariniya S. Təbriz şəhre əvvəlinha (Təbriz birincilər şəhəri). Əxtər Nəşriyyatı, III çap. Təbriz, 2008.
- Şancanlı Xurrəm Ə. Ədəb Xəzinəsi. Tehran, 1980.
- Vəfai Z. Folklor Gəncinəsi 1; Oyunlar. Yaran Nəşriyyatı, I çap. Təbriz, 1990.
- Vəfai Z. Xordənihayə Rayec dər Azərbaycan (Azərbaycan-da yayqın yeməklər). Zeynəb Nəşriyyatı, I çap. Təbriz, 1999.
- www.tabrizu.ac.ir (Təbriz Universitetinin web səhifəsi 2008/8/20).
- www.wikipedia.org (2008/8/20).

MÜNDƏRİCAT

İnstitutdan.....	3
Ön söz.....	4
UŞAQ FOLKLORU	
Nazlamalar.....	9
Laylalar.....	17
Yanaltmacalar.....	25
Tapmacalar.....	29
OYUNLAR	
Ətəyə daş qoydu.....	37
Arada vurdi.....	37
Ayaq cızığı.....	38
Uşdu, uşdu.....	39
İp keçdi.....	39
İt qusli.....	40
İnə inə.....	41
Beş daş.....	41
Bənöşə.....	42
Bucaq tutdu.....	43
Pil Dəstə (Pülünc ağac).....	43
Pişdək keçdi.....	44
Pişik qaçdı.....	44
Pişik yolu.....	45
Top tutdu.....	45
Top ərəbi.....	46
Tolama.....	46
Tırna vurdu.....	47
Təkdi, cütdü?.....	48
Cücə gözü.....	48
Cola tutma.....	49
Cızıq.....	49
Hamam hamam.....	50
Xoruz-xoruz.....	51

Dala mindi.....	51
Dəgirman-dəgirman.....	52
Divara vurdı.....	52
Züüyüldağ.....	52
Şersən xəət?.....	53
Şəkər pənir.....	53
Qaçan-qaçan.....	54
Qələ-qələ.....	54
Qol tutma.....	55
Kabab-kabab.....	55
Gözdə qulaq.....	55
Gözü bağlıcı.....	56
Gül-gül.....	56
Gizlən-qaç.....	57
Löpür ǵaz.....	58
Naqqıclı.....	58
Nənə, mənı qurda vermə.....	59
Yerdən uca.....	59
Qondum-köşdüm.....	60
ANDLAR.....	61
ALQIŞLAR VƏ XEYİR DUALAR.....	64
QARQIŞLAR, BƏDDUALAR.....	92
ATALAR SÖZÜ VƏ MƏSƏLLƏR.....	108
DEYİMLƏR.....	164
BAYATILAR.....	183
XALQ MAHNILARI	
Ay alagöz, alagöz yarım.....	210
Çoban qızı.....	211
Qara gözlər, qara gözlər.....	212
Ged, ay batannan sora ǵəl, ay oǵlan.....	213
Yandım, şöfer, mən aǵlaram.....	214
Xuda, xuda, yandım yarın oduna.....	216
Hər aşiq qəlbində bir dildar olsun.....	217
Aç gözlərin, yumma.....	218

Yandırdı məni.....	219
Gözəllər bir yana, sən də bir yana.....	219
Gülü vah-vahu.....	220
OXŞAMALAR (AĞILAR).....	221
NİSGİLLƏR.....	221
NAĞILLAR.....	227
Haqqalan Məmmədlə Haqqverməz Məmməd.....	227
Ovçu Pirim.....	243
Pay bölən Alməmməd.....	248
Keçəl oğlan.....	252
Keçəlin nağılı.....	253
Yoxsul qızın nağılı.....	259
Müşgülgüşa nağılı.....	260
Rahib ilə ovçu.....	263
Yoxsul kişi.....	264
LƏTİFƏLƏR	
Karvansara sahibinin özüdü.....	265
Rüstəmi-zalın oğlu Nadir şah.....	265
Başım sakqalımnan igirmi il böyükdü.....	266
Yaşımı heş kim oğurayanmaz.....	266
Ağıçı kişi.....	266
Dəmirçi şəyirdi.....	267
Tərbiyəli uşax.....	267
Bal arısı istiyir.....	267
Sən yatanda çalaram.....	268
Başını qaçıtmasın.....	268
Kağazı harasına yapışdırıblar?.....	268
Anam evdə yoxdu.....	269
Gəlinciyimi itirmişəm.....	269
Nə üçün mənim anamı almısan?.....	269
Anaları axşam gəlir, səhər gedir.....	270
Felin zamanı.....	270
Müəllim, pişik görməmisiz?.....	270
Münəccimlik dərsi.....	271

Dekoltə paltar.....	271
Axmax adaxlı.....	271
Altmış yaşında qızınızı alaram.....	271
Zeynəbin ikinci əri.....	272
Məni öpən kimdi?.....	272
Atan apardı.....	272
Mən başqasına söz vermişəm.....	273
İki fit qədər.....	273
Anan gəlməsin.....	273
Arvadımın birinci ərinin qəbridi.....	274
Allahına şükür elə.....	274
Cənnətdə.....	274
Boşanma.....	275
Hazırcavab kişi.....	275
Ağır yatan arvad.....	275
Şikayət etməyə qorxuram.....	275
Boşqabları başımda sındırır.....	276
Qəssaba sırdım getdi.....	276
Yazıx Mahmud.....	276
İtə soyux dəyər.....	277
Onu sənin qırxına saxlamışam.....	277
Başdaşı	277
Xəcalət çəkirəm.....	278
Qoca arvaddarı sevmirəm.....	278
Qoduxlar anası.....	278
Eşşəh balası mənəm.....	278
İki nəfər gözümə dörd görünsə, doymuşam.....	279
Mən hələ də yaşuram.....	279
Qıtmır qonşu.....	279
Ayna.....	280
Qorxuram.....	280
Bir kişi fərq var.....	280
Mən səni tanıram.....	281
Xanım kimi vursa, ev onundu.....	281

Xahiş edirəm, bir-bir keçin.....	281
Axı, o eşşəhdi.....	281
Evimiz gəlib yanımnan keçəcək.....	282
Yediyim sabun imiş.....	282
İki rəssam.....	282
Tez qayıdan hədiyyə.....	283
İçini qazıb zəfran dolduruplar.....	283
Gərək ayrı eşşək tapam.....	283
Tez ol, min tüməni ver.....	284
Başı hansıdı, quyruğu.....	284
Susuzsan, yoxsa yuxusuz?.....	284
Uşaxlıxdə çox ağıllı imişsiniz.....	284
Bu iti mən altı dönə satmışam.....	285
Hürən it tutmaz.....	285
Birinci pillədən yıxılıb.....	285
Yatmaq istiyirih.....	285
Sən gördüyün milçəyin vızıltısını eşidirəm.....	286
Ən mükəmməli bizim evdədi.....	286
Olsa-olmasa eşşəhsən.....	286
Təmiz köynən istirəm.....	287
Hər ikiniz səfehşiz.....	287
Quyruğunnan qoxmuram.....	288
İki dost.....	288
Arzum yerinə yetişib.....	288
Rahət öl.....	289
Üzündə çiban görmürəm.....	289
İki bağban.....	290
Yaz hələ evdədi.....	290
Əlli yaşa bənzədə bilmirəm.....	290
Gəlir başımızı qırmağa.....	290
Hələ 2000-ci il olmuyub.....	291
Gəmicisi.....	291
Kürəkənim yaxşı adamdı.....	291
Qonax saxlamaq təcrübəsi.....	292

Xalınızın güllərin sayırdım.....	292
Arxalix.....	292
Baba, eşşəhdən de.....	293
SAĞLIQLAR.....	294
MƏRASİMLƏR	
Axır çərşənbə.....	296
Sünnət.....	296
Dişlik.....	297
Adqoyma.....	297
TƏBRİZDƏ XANIM MƏRSİYƏLƏRİ.....	298
NƏZİR SÜFRƏLƏRİ VƏ YEMƏKLƏRİ.....	299
Əmirəlmöminin süfrəsi.....	300
İmam Həsən süfrəsi.....	300
İmam Zeynəlabidin süfrəsi.....	300
Əbülfəzl süfrəsi.....	301
Xanım Ruqəyyə süfrəsi.....	301
Əliəsgər süfrəsi.....	301
Cənab Müslümün balalarının süfrəsi.....	302
Qarannıx süfrəsi.....	302
Müşgülgüşa nəziri.....	303
TƏBRİZ MƏTBƏXİ.....	304
Çörəklər.....	306
Aşlar.....	307
Kükülər.....	308
Boranılar.....	308
Dolmalar.....	309
Şilələr.....	310
Şorbalar.....	310
Pilovlar.....	311
Xuruşlar (Pilovüstülər).....	312
İçkilər.....	313
Turşular.....	314
Başqa yeməklər.....	315
TƏBRİZDƏ XALÇAÇILIQ SƏNƏTİ.....	316

TƏBRİZDƏ İŞLƏNƏN LƏQƏBLƏR.....	327
TƏBRİZ-QARADAĞ AŞIQ MÜHİTİ	
Təbriz-Qaradağ aşiq mühitində istifadə edilən çalğı alətləri və onların əsas xüsusiyyətləri.....	336
Təbriz-Qaradağ aşiq mühitində xalq rəvayətləri və dastanlar.....	339
Təbriz-Qaradağ aşiq mühitində yayılmış aşiq havaları.....	342
ÇAĞDAŞ TƏBRİZ-QARADAĞ AŞIQLARI	
Qafar İbrahimi Dinvər.....	345
Hüseyn Sayi Mahmıdabad.....	345
Həsən İskəndəri.....	346
Sirus Kiyani.....	347
İsa Qaraxanlı.....	348
Elyas Qasımpur.....	348
Məhəmməd Xirədmənd.....	349
Şəhrud Hüseynzadə Mallalar.....	349
Məsum Heydəri.....	350
Qənbər Xanzadə Yağbəstili.....	350
Mədəd Yusifi.....	351
Şərif Cəlili.....	351
Cəfər Xakpur.....	352
Səfər Zare.....	352
Bəyazəli Heydəri.....	353
Əşrəf Hüseynpur.....	353
Allahverdi Dehqan.....	354
Həsən Babayi.....	354
Muradəli Nəzəri.....	354
Böyükağa Əlizadə.....	355
Ərsəlan Qəhrəmanzadə.....	355
Ədalət Məhəmmədpur.....	356
Oruc Nacivənd.....	356
Əkbər Namvər Tazakənd.....	357
Məmməd Əlizadə.....	357
Ərsəlan Dusti.....	358

Əli Əbdullahi Ucabari.....	358
Beytullah Məhəmmədi.....	359
Əli Səlimi.....	359
Ayət Qənbəri.....	360
Firidun Xudayi.....	360
Xəlil Purnamvər.....	361
Barat Süleymani.....	361
Həsən Məhəmmədi.....	362
İbrahim Bərzigər Vəlilu.....	362
Zəki Türkədarı.....	363
Cəlil Xirədmənd.....	363
Mahmud Cahangiri.....	364
Çingiz Biriya.....	364
İsa Ənvəri Qışlaq.....	365
Fərid Cəhani.....	365
Nüsrət Rizayi.....	366
Məhbub Əsgəri.....	366
Bəhmən Qurbanzadə Məlik.....	367
Bulut Dehaqani.....	367
Əli Nəzmi.....	368
Əli Sabitfər.....	368
Möhlət Qəhrəmani Nəmənaq.....	369
Rüstəm Məhəmmədi.....	369
Məhəmmədrza Məhəmmədi.....	369
Barat Sərbazi.....	370
Əli Bəylərzadə.....	370
Əhəd Cəfərzadə.....	371
İbrahim Vusuqi.....	371
Əsgər Rəşidi.....	372
Əlirza Mirzayi.....	372
Əziz Əsbəqi Əfşürd.....	373
Rza Əsədi.....	373
Əbdüləli İskəndəri.....	373
Əkbər Xan Şahsevən.....	374

Əli Bayrami.....	374
Güləhməd Rüstəmi.....	375
Hüseyn Əlizadə.....	375
Ərsəlan Zare Köhnəli.....	376
Mənsur Nikzad.....	376
Əli Muqədəm.....	377
Hafiz Pürhəsən.....	377
Hüseyn Ənvəri.....	378
Ələsgər Pürmuradiyan.....	378
Məhbub Cəfərzadə.....	378
Ələsgər Vəzifəxah.....	379
Abbas Həzrət Oyluq.....	379
Məhəmməd Əmuyi.....	380
Məhəmməd İskəndəri.....	380
Cavad Məhərrəmi.....	380
Hüseyn Bulqəda Kirşanlı.....	381
Səxavət Kərimi.....	381
Səxavət Məhəmmədi.....	382
Firuz İmami.....	382
Əvəz İbadpur.....	382
İsmayıl Qənbəri.....	383
Cəfər Zareyi.....	383
ÇAĞDAŞ TƏBRİZ-QARADAĞ QAVALÇILARI	
İsmayıl Fərəczadə.....	384
Əli Cudi.....	384
Fərəc Əkrəmi Bəşir.....	384
Həsən Mürüvəti Qərəxanlı.....	385
Rza Qənbəri.....	385
Hadı Məhəmmədiyan.....	385
Əfsər Nacivənd.....	386
Həsən Qasimiyan Dibəklü.....	386
Kiyumərs Zare.....	386
İbrahim Mədəni.....	387
Himayət İmani.....	387

Əli Zare Pakçin.....	387
Məhəmməd Qəhrəmani.....	388
Vəli Kərimzadə.....	388
Əsgər Novruzü.....	388
Əhməd İsməili.....	389
Möhsün Rəzmi Zəngabad.....	389
Dostəli Babayi.....	389
Səfər Məhəmmədi Erad.....	390
Seyfəddin Həqqi.....	390
ÇAĞDAŞ TƏBRİZ-QARADAĞ BALABANÇILARI	
İsmail Xudayi.....	391
Yusif İbadiyan.....	391
Məcid Məhəmmədi.....	392
Əhməd Nəbati.....	392
Səccad İmani Nocədə.....	392
Cəhangir Cəvanbəxt Nocədə.....	393
Fərhad Pürəbbas Cobənd.....	393
Talib Mənsuri.....	394
Hidayət Nobahar Qaraxanlı.....	394
Məhəmməd Gözəli.....	394
Gülağa Ağayi.....	395
Əli Nəbati.....	395
Mehman Əlipur Əlixanlı.....	395
Əli Ərəbzadə.....	396
Əli Cəhani.....	396
Məhəmməd Möhöbbi.....	397
Söhrab Nəqdi.....	397
Məhəmməd Məhəmmədi.....	398
Həsən Məhəmmədzadəye Əsl.....	398
Səlman Pürməhəmməd.....	399
Əkbər Sərbazi.....	399
Siyavuş İbadi.....	400
Abbas Pürəli.....	400
Əhəd Əmuyi.....	401

Əli İskəndəri.....	401
Həsən Nəbati.....	401
Cəmşid Dirəxşani.....	402
Səməd Ənvəri Şallı.....	402
Rəsul Fəllah.....	403
Seyfullah Qulipur.....	403
Həsən Heydərnəjad Əqdəm.....	404
Əhməd Əsədi.....	404
İsrafil Fuladiyne Qaraxanlı.....	405
Yusif Məhərrəmiyan.....	405
Əlirza Əsədzadə Aqdərq.....	406
Məhəmməd Hüseyn Nacivənd.....	406
Hüseyn Məhəmmədi.....	407
Məhəmməd Kavə.....	407
Əzbərəli Canı.....	408
Fərəc Mədəni Pirallı.....	408
Şükrulla Gırami.....	409
Adil Yusifzadə.....	409
Firuz Mədəni.....	410
Məqsud Mirzei.....	410
Hüseyn Bəxşi.....	411
Əkbər Həzrəti Evlili.....	411
Saleh Xəlfinəjad Qaraxanlı.....	412
SÖYLƏYİCİLƏR HAQQINDA MƏLUMAT.....	414
LÜĞƏT.....	416
ƏDƏBİYYAT.....	416

Təbriz folklor örnəkləri,
I kitab,
Bakı, “Nurlan” nəşriyyatı, 2013.

Nəşriyyat direktoru:
Prof. Nadir Məmmədli

Nəşriyyat redaktoru:
Vüsal Abiyev

Kompyuterdə yığdı:
Səadət Əliyeva

Korrektorlar:
Ramiz Abiyev
Aydın Ələkbərov

Texniki redaktoru:
Aygün Balayeva

Kağız formatı: 60/84 32/1
Mətbəə kağızı: №1
Həcmi: 444 səh.
Tirajı: 300

Kitab Azərbaycan MEA Folklor İnstitutunun
Kompyuter Mərkəzində yığılmış, səhifələnmiş,
“Nurlan” NPM-də ofset üsulu ilə
hazır deopozitivlərdən çap olunmuşdur.
